

Hallituksen esitys eduskunnalle kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen liitteessä olevan kalastussäännön korvaamisesta uudella kalastussäännöllä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen liitteenä olevan kalastussäännön korvaamisesta uudella kalastussäännöllä tehdyn sopimuksen.

Kalastussäännön tavoitteena on sovittaa kalastusta koskevat määräykset vastaamaan Tenon vesistön kalakantojen ja muun toimintaympäristön nykytilaa. Käytännössä se tarkoittaa pyrkimystä elvyttää Tenojoen vesistön heikentyneitä lohikantoja siten, että niille asetettujen hoitotavoitteiden saavuttaminen olisi mahdollista tulevaisuudessa. Samalla on pyritty löytämään mahdollisuuksia Tenon saamelaisen kalastuskulttuurin jatkumiselle hyvin voimakkaita kalastusrajoituksia vaativan ajanjakson yli. Kalastussäännössä on myös reagoitu vieraslajien leviämiseen ja siihen on lisätty kyttyrälohen pyyntiä koskevat kalastusmääräykset.

Kalastussäännön keskeisenä tavoitteena on lisätä kutemaan pääsevien emokalojen määrää, jotta lohikantojen elpyminen saataisiin käynnistymään. Lohenkalastuksen avaamisessa tavoitteena on etsiä vähiten haittaavia vaihtoehtoja kalastuskauden sisällä, jotta kalastus voidaan avata mahdollisimman pian, kun lohikantojen tila sen sallii.

Samalla kalastussääntöön on lisätty mahdollisuus myöntää poikkeus kalastussäännön määräyksistä opetuskalastusta ja kulttuuritapahtumia varten sekä osallistumislupa, jonka haltija voi osallistua yleisen paikkakuntalaisluvan haltijan verkkopyydyksillä tapahtuvaan kalastukseen. Tällä pyritään mahdollistamaan Tenon vesistön saamelaisen kalastuskulttuurin jatkuminen ja kalastukseen liittyvän tietotaidon siirto eteenpäin välttämättömän lohikantojen elvytysjakson ajan. Kalastusmatkailun osalta kalastussääntöön on lisätty matkailijoille tarkoitettu lupa muiden kalalajien kuin lohen kalastukseen sekä tähän liittyen määritetty myös erityisiä kalastuspaikkoja meritaimenen kalastukseen, joiden avulla on mahdollista jatkaa matkailijoiden kalastuskautta.

Kalastussääntö sisältää määräyksiä muun muassa kalastusluvista ja lupakiintiöistä, sallituista pyydyksistä, kalastusajoista, rauhoituspäivistä, kalastuskieltoalueista, pyyntivälineiden teknisistä ominaisuuksista sekä lohenkalastuksen järjestämisestä ottaen huomioon lohikantojen tilan muuttuminen.

Kalastussääntö tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen diplomaattiteitse kalastussäännön voimaantulolle valtiosäännön mukaan asetettujen vaatimusten täyttymisestä.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan. Tavoitteena

on, että sopimus tulee voimaan viimeistään 1.5.2024, jolloin nykyisen kalastussäännön voimassaolo päättyy.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi	6
2.1 Tenon lohikantojen tilan seuranta	6
2.2 Lohenkalastuksen säätelyn perusta	8
2.3 Lohikantojen tilan ja lohisäaliiden kehitys	8
2.4 Lohen pyyntitavat	10
2.5 Lohikantojen yleinen kehitys Koillis-Atlantilla	11
2.6 Muut kalalajit kuin lohi	12
2.7 Lohikannan uhkatekijöitä	14
2.8 Viimeaikainen oikeuskäytäntö	16
3 Viimeaikaiset kehityssuunnat	17
4 Kalastussäännön muuttamisen tavoitteet	19
5 Keskeiset ehdotukset	19
6 Esityksen vaikutukset	20
6.1 Ympäristövaikutukset	20
6.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset	21
6.3 Taloudelliset vaikutukset	25
6.4 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	25
7 Lausuntopalaute	26
8 Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön	29
8.1 Johdanto	29
8.2 Kalastussääntö	29
9 Lakiehdotuksen säännöskohtaiset perustelut	50
10 Voimaantulo	55
11 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus	56
12 Suhde muihin esityksiin	56
13 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	56
13.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	56
13.2 Käsittelyjärjestys	58
LAKIEHDOTUS	67
Laki kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta	67
SOPIMUSTEKSTI	73
LIITE	122
RINNAKKAISTEKSTI	122
Laki kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta	122

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Kalastusta Tenojoen vesistössä säädellään kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa 30 päivänä syyskuuta 2016 tehdyllä kalastussopimuksella (SopS 41 ja 42/2017), jäljempänä *kalastussopimus*, ja sen osana olevalla Tenojoen vesistön kalastussäännöllä, jäljempänä *kalastussääntö*. Kalastussopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatettiin voimaan kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetulla lailla (176/2017), jäljempänä *voimaansaattamislaki*.

Kalastussopimuksen liitteenä oleva Tenojoen vesistön kalastussääntö sisältää käytännön määräykset kalastuksen järjestämisestä rajajokialueella. Siinä määritellään muun muassa kalastajaryhmät ja niiden kalastusoikeuksien käyttö, matkailukalastuslupien määrä alueittain ja viikoittain, kalastusajat, velvollisuus saalisilmoitusten antamiseen sekä toimenpiteet poikkeustilanteissa. Lisäksi se sisältää teknisiä määräyksiä kalastuksesta.

Kalastussääntöä koskevat yleiset määräykset sisältyvät kalastussopimuksen 5 artiklaan. Artiklan 2 kohdassa määrätään kalastussäännön voimaantulosta, voimassaoloajasta, voimassaolon päättymisestä sekä muuttamista koskevan pyynnön määräajasta. Kalastussääntö on määräaikainen. Kalastussääntö on voimassa viisi vuotta sopimuksen voimaantulosta. Kalastussäännön voimassaolo jatkuu siitä eteenpäin aina seitsemän vuotta kerrallaan, paitsi jos toinen osapuolista aiemmin esittää sen muuttamista. Norja esitti neuvottelupyynnön kalastussäännön muuttamisesta syksyllä 2019. Kalastussäännön muuttamista koskeva pyyntö on esitettävä vähintään kaksi vuotta ennen kalastussäännön voimassaolon päättymistä. Norja esitti kalastussopimuksen 5 artiklan 2 kohdan mukaisen neuvottelupyynnön 8.11.2019 kalastussäännön muuttamisesta, jota Suomi ilmoitti kannattavansa 18.11.2019. Nykyinen kalastussääntö on voimassa 1.5.2024 saakka.

1.2 Valmistelu

Kalastussäännön valmistelu

Nykyisen kalastussäännön muuttamista koskevat Tenon kalastussääntöneuvottelut käynnistyivät vuoden 2020 kesällä Norjan aloitteesta. Neuvotteluja varten sekä Suomessa että Norjassa nimitettiin neuvotteluvaltuuskunnat. Valtuuskuntien rakenne pyrittiin saamaan samankaltaiseksi molemmissa maissa. Valtioneuvosto asetti Suomen valtuuskunnan, johon nimitettiin puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsen maa- ja metsätalousministeriöstä, varsinainen jäsen oikeusministeriöstä ja hänelle varajäsen ulkoministeriöstä, jäsen ja varajäsen Lapin ELY-keskuksesta, kolme jäsentä ja varajäsentä Tenon kalatalousalueelta sekä Saamelaiskäräjiltä jäsen ja varajäsen. Lisäksi valtuuskuntaan nimitettiin pysyvä asiantuntijajäsen Saamelaismatkailu- ja yrittäjät ry:stä. Tenon kiinteistönomistajat ry:tä pyydettiin myös esittämään pysyvää asiantuntijajäsentä ja varajäsentä, mutta yhdistys ei esittänyt henkilöitä tätä varten.

Kalastussääntöä koskevien neuvottelujen käynnistyessä ja Suomen neuvotteluvaltuuskuntaa asettaessa yleiseksi tavoitteeksi asetettiin kalastussäännön muuttaminen siten, että Tenon sopimuksen ensisijainen tavoite lohikantojen tilan elpymisestä ei vaarannu. Neuvotteluissa

pyrittiin siihen, että sääntöön tehtävillä muutoksilla ei heikennettäisi kalastajaryhmien asemaa. Etenkin lasten ja muualla asuvien kalastusoikeuden omistajien osalta kalastamaan pääsymahdollisuuksia pyrittiin parantamaan sekä edistämään lohenkalastuskulttuuriin Tenojoessa liittyvien saamelaisten oikeuksien toteutumista Suomen lainsäädännön vaatimukset huomioon ottaen. Lisäksi tavoitteena on ollut muuttaa kalastussääntöä paremmin toimivaksi ja vähemmän hallinnon resursseja vaativaksi, jotta se sisältäisi tarpeelliset elementit kalastuksen säätelyyn tulevaisuudessa, kuten mahdollisuuden saaliskiintiöiden käyttöön. Kalastussopimuksen 6 artiklan mahdollistamia vuosittaisia tarkastuksia kalastussääntöön on tehty jo useana vuonna ja katsottiin, että kalastussääntöä muuttamalla on mahdollista vähentää vuosittaista neuvottelutarvetta Tenon kalastuksesta.

Kalastussääntöneuvottelut edistyivät aikataulussa, mutta vuonna 2021 Suomen ja Norjan valtuuskuntien väliset neuvottelut kuitenkin keskeytyivät. Keskeytymisen syynä olivat havainnot lohikantojen tilan heikentymisestä, minkä johdosta lohikantojen tilan katsottiin vaativan nopeita toimenpiteitä jo kalastuskaudelle 2021. Tästä syystä Norja katsoi, että edellytyksiä neuvottelujen jatkamiselle ei ollut ja valtuuskuntien välinen seuraava maaliskuulle 2021 sovittu neuvottelu peruttiin. Suomen ja Norjan välisen Tenojoen seuranta- ja tutkimusryhmän Tenojoen lohikantojen tilaa ja kehitystä koskevan raportin mukaan Tenon lohikannat ovat heikentyneet niin merkittävästi, ettei nykyisen kalastussäännön mukaisten säännösten katsottu olevan riittäviä lohen suojeluun. Havaittu muutos liittyi lohen heikentyneeseen selviytymiseen meriympäristössä, mistä syystä Tenon vesistöön palaavien lohien määrä on edelleen pienentynyt. Heikentymiskehityksen ja sitä koskevan lisätiedon tarpeen vuoksi vuoden 2017 kalastussäännön voimassaoloa jatkettiin kahdella vuodella maiden välisellä sopimuksella, joka toteutettiin noottienvaihdolla. Suomen ja Norjan välisissä neuvotteluissa kalastussäännön voimassaolon pidentämisestä osapuolet totesivat yksimielisesti, että kalastussäännön voimassaoloa tulisi jatkaa, jotta ehdittäisiin saada lisätietoa lohikantojen tilan kehityksestä ja pystyttäisiin saavuttamaan kalastussääntöneuvotteluissa ratkaisut, jotka vastaisivat kalastussäännön muutostarvetta. Tenojoen seuranta- ja tutkimusryhmältä hankittiin lisätietoa lohikantojen tilasta ja niiden heikkenemisen vaikutuksista uuden kalastussäännön lähtökohtaan. Neuvotteluita jatkettiin loppuvuodesta 2021, jolloin lohikantojen elvyttämisen edellytykset nousivat keskeisimmäksi kysymykseksi uudessa kalastussäännössä.

Suomen ja Norjan valtuuskunnat pitivät 14 yhteistä neuvottelua. Maiden valtuuskuntien viimeinen neuvottelu käytiin 16.-17.3.2023 Helsingissä, jossa ei kuitenkaan päästy kalastussäännön kaikista yksityiskohdista yhteisymmärrykseen. Hyväksyttävä ratkaisu saavutettiin valtuuskuntien puheenjohtajiston kesken kesäkuussa 2023. Sopimusteksti parafoitiin 29 päivänä kesäkuuta 2023. Lausuntokierroksen ja kielentarkastuksen perusteella kalastussääntöön tehtiin muutoksia, joita käsitellään tarkemmin lausuntopalautetta koskevassa luvussa 7. Muutosten johdosta sopimusteksti parafoitiin uudestaan 20 päivänä joulukuuta 2023.

Kansallinen valmistelu

Kalastussääntöneuvotteluihin liittyvä kansallinen työskentely muodostui Suomen valtuuskunnan kokousten lisäksi maa- ja metsätalousministeriössä tehdystä valmistelutyöstä. Suomen valtuuskunta piti yhteensä 40 kokousta. Valtuuskunnan kokouksissa noudatettiin käytäntöä, jonka mukaan Suomen valtuuskunnan kokouksiin kutsuttiin paikalle valtuuskunnan jäsenet sekä heidän varajäsenensä ja valtuuskunnan pysyvät asiantuntijat.

Neuvotteluja varten maa- ja metsätalousministeriö keräsi ehdotuksia kalastussäännön muuttamistarpeesta lausuntopyynnöllä 7.2.-2.3.2020 välisenä aikana. Vaikutusten arviointia varten laadittiin Tenojoen kalastussopimuksen toimivuuden arviointiselvitys, jonka tavoitteena

oli mahdollistaa eri sidosryhmien omien käsitysten esiin tuleminen ja yhteisen tilannekuvan luominen. Utsjoella järjestettiin työpajatyypinen kuulemistilaisuus 7.3.2020, missä koottiin näkemyksiä kalastussäännön uudistamistarpeesta. Lisäksi kalastussopimuksen toimeenpanoa varten asetettu sopimuksen paikallinen seurantaryhmä käsitteli kalastussäännön uudistamistarpeita. Koottuja aineistoja hyödynnettiin valtuuskunnan työssä.

Saamelaiskäräjien kanssa on käyty useassa otteessa saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisia neuvotteluja Tenon kalastussäännön uudistamiseen liittyen prosessin eri vaiheissa. Vuonna 2022 neuvottelujen ajankohtina ovat olleet 4.12. ja 17.8. sekä viimeisimmät neuvottelut on käyty vuonna 2023 7.2, 2.3, 21.3, 31.3, 12.5, 12.6, 14.6, 22.6 ja 1.12. Maa- ja metsätalousministeriön ja Saamelaiskäräjien näkemykset kalastussääntöluonnoksen sisällöstä erosivat huomattavasti toisistaan eikä 1.12.2023 pidetyssä neuvottelussa päästy yhteisymmärrykseen kalastussäännön allekirjoittamisesta. Saamelaiskäräjät katsoi, että kalastussääntöä ei tulisi allekirjoittaa vaan neuvotteluja Norjan kanssa tulisi jatkaa.

2 Nykytila ja sen arviointi

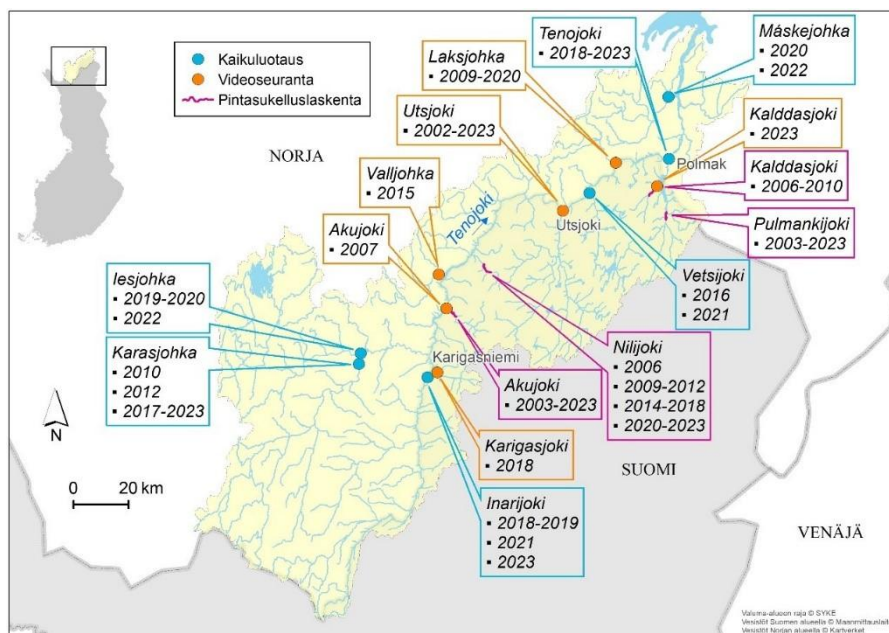
Tenojoki on yksi maailman tärkeimmistä Pohjois-Atlantin merilohen (*Salmo salar*) lohijoista. Suomen ja Norjan välisiä rajajokia ovat Tenojoen lisäksi sen jatkeena olevat Inarijoki ja Kietsimäjoki. Jokien yhteispituus on noin 330 kilometriä, tästä noin 270 kilometriä rajaosuutta. Lohi voi vaeltaa Tenojoen vesistössä noin 1 200 kilometrin matkalla.

Tenojoen vesistöalueesta noin kaksi kolmasosaa on Norjan puolella. Suomen puolella Tenojoen vesistöalue sijaitsee Inarin ja Utsjoen kunnissa, saamelaisten kotiseutualueella. Alajuoksultaan Tenojoki on noin 60 kilometrin matkalta kokonaan Norjan puolella, jossa se laskee Tenovuonon kautta Jäämereen.

Tenon lohenkalastusta on säädelty koko Tenon kalastussopimusten olemassaolon ajan. Johtuen Tenojoen sijainnista maiden välisellä rajalla sekä joen alajuoksun kuulumisesta Norjalle on yhteistyö kalastuksen säätelyssä ollut välttämätöntä ja sen on katsottu olleen Suomen etu, sillä Suomi on Tenojoen kalastuksessa paljolti riippuvainen Norjasta. Ensimmäinen kalastussääntö annettiin jo vuonna 1873 ”Keisarillisena Suomen senaatin päätöksen suomalaisesta säännöstä kalanpyyntiä varten Tenolla”. Kalastussääntö sisälsi määräyksiä vuosi- ja viikkorauhoituksista, kielletyistä pyydyksistä, pyydysten silmäkoosta, lohen alamitasta, kalastamisesta kalaväylässä, patokalastuksen rajoittamisesta sekä ns. onkiluvista. Sen jälkeen sopimuksia on tehty vuosina 1920, 1938, 1953, 1960 ja 1972 (jota muutettiin vuosina 1979 ja 1982), 1989 ja 2016. Kalastussääntöihin on tehty lisäksi useita muita rajoituksia lohikantojen kestävän käytön mahdollistamiseksi. Muutokset ovat osoittautuneet aina vähitellen riittämättömiksi.

2.1 Tenon lohikantojen tilan seuranta

Tenojoen lohikantojen tilaa on seurattu säännöllisesti 1970-luvun alusta saakka. Seuranta on hyvin kattavaa ja monipuolista ja seurannasta saatava tilannekuva lohikannoista on yksityiskohtainen ja monipuolisempi kuin useimmilla muilla maailman lohijoilla. Lohen nousumäärien seuranta painottuu nykyisin kaikuluotaus-, video- ja sukelluslaskenta-aineistoihin, joita on kerätty eri puolilta Tenon lohen nousualueita. Pisin aikasarja on Utsjoelta, missä videoseurantaa on tehty vuodesta 2002 lähtien. Tenon pääuoman kaikuluotausseuranta aloitettiin vuonna 2018 ja aineistoa on nyt kerätty kuuden vuoden ajan (kuva 1). Lisäksi vuosittaiseen perusseurantaan on kuulunut saaliiden tilastointi, ikä ja genetiikkamäärittelyyn käytettävien saalisnäytteiden keruu eri pyydysten saaliista sekä sähkökalastamalla tehtäviä poikastutkimuksia.

Kuva 1. Vuosien 2002–2023 tärkeimmät aikuisten lohien laskentapaikat ja –menetelmät Tenojoen vesistössä.

Tenon lohikantojen geneettistä rakennetta on selvitetty 2000-luvulla (Turun yliopiston ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tutkimushankkeet). Nykyiset geneettiset tutkimusmenetelmät ovat mahdollistaneet lohikantojen genetiikan selvittämisen taannehtivasti aiemmin kerätyistä suomenäytteistä. Tutkimus on ollut kansainvälisesti merkittävää ja sen avulla on saatu selvitettyä, että vesistön eri lohikannat ovat erilaistuneet toisistaan. Vanhojen saalisnäytteiden vertailu paljasti, että Utsjoen yläosan suurikokoisten lohien populaatio on hävinnyt 1970-luvun jälkeen, mahdollisesti voimakkaan kalastuksen seurauksena. Eri jokien lohikantojen geneettisiä osuuksia Norjan pohjoisrannikon ja Venäjän rannikon lohenkalastuksessa on myös selvitetty (mm. KOLARCTIC Salmon -hanke). Tutkimustulosten perusteella on voitu arvioida Tenon lohikantojen osuus Norjan rannikon lohisalaalista.

Kun geneettistä tietoa on yhdistetty seurannassa kerättyihin saalisnäytteisiin ja tietoon pyynnin ajankohdasta, on käynyt ilmi, että eri lohikannat nousevat kutuvaellukselle Tenon pääuomaan vuodesta toiseen samalla rytmillä. Myös erikokoisten lohien kutuvaelluksen ajankohdissa on samalla tavoin toistuva rytmi. Suurikokoiset, useamman vuoden merivaelluksella viettäneet lohet nousevat jokeen aikaisin, samoin jo toisella merivaelluksella olleet uudelleenkutijat. Vain yhden vuoden merivaelluksen tehneet kalat (tiddi) palaavat jokeen viimeisenä. Havainnot ovat merkittäviä, koska niiden avulla voidaan selittää syitä tiettyjen lohikantojen heikentyneelle tilalle ja toisaalta ne tarjoavat mahdollisuuksia pyyntirajoitusten tehokkaaseen kohdentamiseen. Tutkimustietoa yhdistämällä on ollut mahdollista arvioida Tenon lohikantoihin kohdistuvan kalastuksen voimakkuutta ja myös peräkkäisillä alueilla tapahtuvan kalastuksen kokonaisvaikutusta lohikantojen tilaan.

Maa- ja metsätalousministeriö ja Norjan Ilmasto- ja ympäristöministeriö perustivat joulukuussa 2017 allekirjoitetulla yhteisymmärryspöytäkirjalla seurantayhteistyötä varten pysyvän Tenon lohikantojen seuranta- ja tutkimusryhmän. Ryhmän keskeisimpänä tehtävänä on raportoida vuosittain Tenon lohikantojen tilasta ja niiden kehityssuunnista. Ryhmä myös antaa

ministeriöille tieteellisiä neuvoja niiden esittämien kysymysten pohjalta, esimerkiksi lohikantojen elvyttämistoimenpiteiden osalta. Samoin tehtävänä on arvioida toteutettua lohikantojen hoitoa ja seuranta NASCO:n suuntaviivojen perusteella, arvioida seurannan kehittämistarpeita sekä liittää paikallista ja perinteistä tietoa ryhmän arviointeihin. Ryhmä julkaisee vuosittain arvion Tenon lohikantojen tilasta, missä on tarkasteltu lohikantojen tilan kehitystä sivujokikohtaisesti ja arvioitu niihin kohdistuvaa kalastusta.

2.2 Lohenkalastuksen säätelyn perusta

Kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) neuvonannon mukaan Koillis-Atlantin lohikantojen kalastusta tulisi säädellä joki- ja kantakohtaisiin suojelurajoihin (esim. kutukantatavoitteet) perustuen. Suojelurajat ovat käytössä Islantia ja Venäjää lukuun ottamatta maissa, joilla on merkittäviä Pohjois-Atlanttiin laskevia lohijokia.

Suojelurajaan liittyvät hoitotavoitteet olisi asetettava siten, että niiden avulla voidaan varmistaa, että kannat pysyvät suojelurajojensa yläpuolella. Hoitotavoitteessa määritetään lohikannalle vähimmäistaso, jolla turvataan kannan elinkelpoisuus pitkällä aikavälillä. NASCO:n määrittelemä hoitotavoite on taas kannan taso, johon kalastuksenhoidossa on pyrittävä, jotta kannat erittäin todennäköisesti pysyvät suojelurajan ylittävällä tasolla (ks. kutukantatavoite).

Tenon lohikannoille hoitotavoite on määritelty 75 %:n todennäköisyydeksi sille, että kanta on saavuttanut kutukantatavoitteensa neljän viimeisen vuoden aikana (Falkegård ym. 2014). Hoitotavoitteissa käytetään yleensä useamman vuoden tarkastelujaksoa, jotta olosuhteiden vuosittaisen vaihtelun vaikutusta saadaan vähennettyä.

Kutukantatavoite perustuu ajatukselle, että lohikannan poikastuotannon määrä riippuu kutukalojen määrästä ja että jokaisella joella on oma poikastuotantopotentiaali eli rekryyttien enimmäismäärä, jonka se voi parhaimmillaan tuottaa. Tenojoella käytetty kutukantatavoite vastaa NASCO:n suojelurajaa.

NASCO:n jäsenenä Euroopan unioni edellyttää, että myös lohenkalastusta säädellään siten, että säätelyn tavoitteet ovat yhteensopivia Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden kanssa. Kutukantatavoitteet ja niiden mukaisten hoitotavoitteiden määrittäminen on kytketty NASCO:n suositusten kautta myös EU:n yhteiseen kalastuspolitiikkaan (YKP). Yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteena on kalastuksen ja vesiviljelyn ekologinen kestävyys pitkällä aikavälillä sekä taloudellisten, sosiaalisten ja työllisyshyötyjen aikaansaaminen ja elintarvikkeiden saatavuuden edistäminen. Tavoitteena on lisäksi elvyttää ja ylläpitää kalakantoja kestävää enimmäistuottoa (MSY, Maximum Sustainable Yield) ylittävälle tasolle. Lisäksi yhteisessä kalastuspolitiikassa sovelletaan ennalta varautuvaa lähestymistapaa ja ekosysteemilähestymistapaa.

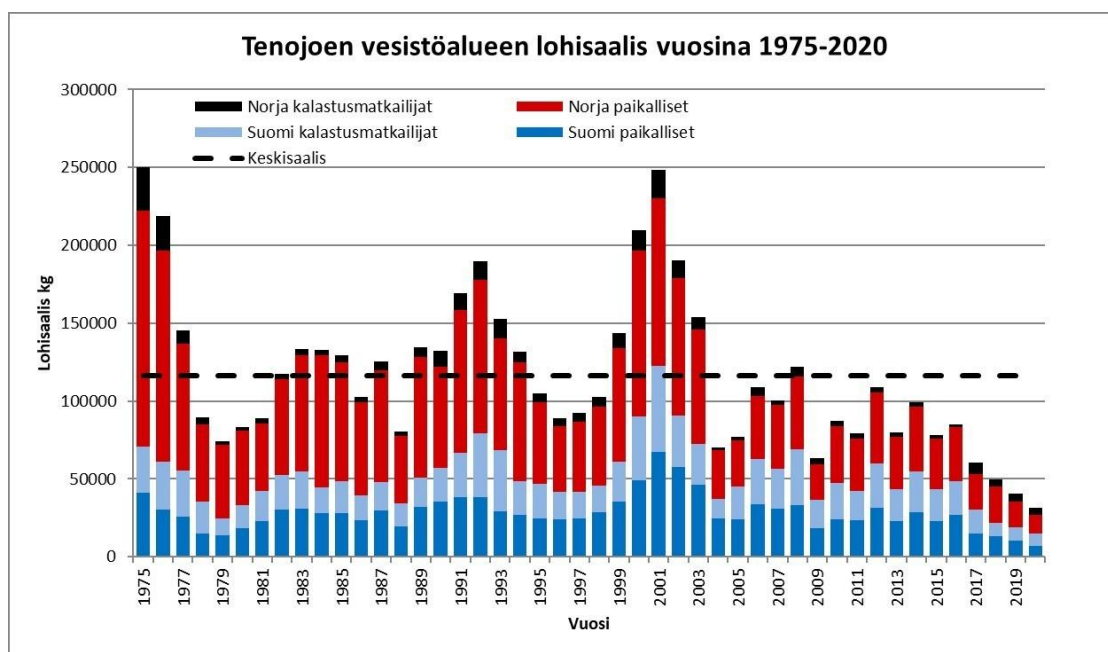
2.3 Lohikantojen tilan ja lohisaaliiden kehitys

Kutukantatavoitteista johdettujen hoitotavoitteiden täyttymistä Tenon vesistön alueella on voitu seurata vuodesta 2015 lähtien. Osa Tenojoen lohikannoista on ollut hyvässä tilassa, mutta suuri osa vesistön lohipopulaatioista on kärsinyt ylikalastuksesta jo ennen viime vuosien yleistä nousulohien määrän pienenemistä. Tenon vesistön sivujoet ja niiden lohipopulaatiot ovat hyvin eri kokoisia. Tenon pääuoma sekä kolme suurta latvahaaraa, Karasjoki, Jiesjoki sekä Inarinjoki tuottavat koko vesistön lohentuotantopotentiaalista noin 80 %. Karas- ja Jiesjoella kyse on suurikokoisista, usean vuoden merivaelluksen tekevästä emokaloista, jotka palaavat Tenojokeen kalastuskauden alkuvaiheessa. Tenon pääuoman ja Inarinjoen lohien kokojakauma on pienempi ja nousuajankohta myöhempi.

Useiden Tenon vesistön lohikantojen heikko tila tuli esille jo ensimmäisissä hoitotavoitteiden täyttymistä koskevista arvioinneista. Tilanne edellytti tuolloin kalastusrajoitusten tiukentamista uudistetun kalastussopimuksen kautta vuonna 2017. Lohikantojen elpymiseen tähtäävät rajoitustoimet kohdistettiin tutkimustiedon perusteella kalastuskauden alkuun, jotta oli mahdollista säästää lisääntymisen kannalta tärkeitä aikaisin jokeen vaeltavia useamman merivuoden emokaloja sekä myös lisääntymisen kannalta tärkeitä uudelleen kutemaan nousseita yksilöitä. Rajoituksia oli tästä syystä kohdistettava laajasti myös alkukesän perinnepyyntiin. Samanlaista vaikutusta ei olisi ollut mahdollista saavuttaa esimerkiksi lopettamalla matkailukalastus kokonaan, koska matkailun painopiste oli myöhemmin kesällä, jolloin pyynnin kohteena ovat suuremmassa määrin pienet yhden merivuoden ikäiset lohet. Vastaavasti lohikantojen suunniteltua elvytysaikaa pidennettiin huomattavan pitkäksi (10–15 vuotta), jotta vaikutusta Tenon saamelaiseen kalastuskulttuuriin voitiin lieventää. Toimenpiteet vaikuttivat ennakoidulla tavalla ja vuoden 2017 kalastussäännöllä saatiin aikaan tavoiteltu lohien kalastuskuolevuuden lasku.

Vuonna 2017 uudistetun kalastussopimuksen jälkeen mereltä jokeen palaavien lohien määrä on kuitenkin viime vuosina edelleen pienentynyt, mikä johtuu suurelta osalta luonnollisen kuolleisuuden kasvusta lohien merivaelluksen aikana. Lohikantojen nopea heikkeneminen vuodesta 2019 lähtien johti vuosien 2021–2023 lohienkalastuskieltoon Tenojoen vesistössä ja läheisillä merialueilla. Muutos näyttää liittyvän ympäristötekijöihin, lähinnä lohien eloonjääntiin, kun vaelluspoikaset (smoltit) siirtyvät joesta meriympäristöön. Lisäksi heikon emokannan seurauksena syntyvään harvaan poikaskantaan kohdistuu jokivaiheessa normaalitilanteeseen verrattuna suhteellisesti voimakkaampi saalistus petojen taholta sekä muiden lajien kilpailua. Heikentynyt merieloonjäänti viime vuosina näkyy myös seurannassa, missä on voitu verrata Utsjoesta merivaellukselle lähteneiden vaelluspoikasten (smolttien) määrää palaavien yhden merivuoden lohien määrään. Sen sijaan joen tuottamien smolttien määrässä ei ole havaittu laskevaa suuntausta, mikä myös viittaa siihen, että ongelmat liittyvät merivaellukseen.

Vastaava tilanteen heikkeneminen käy ilmi myös lohisaaliiden seurannassa. Vuosina 1972–2013 vesistön vuotuiset lohisaaliit ovat vaihdelleet 63–250 tonnin välillä ollen keskimäärin 130 tonnia. Koko Tenojoen vesistössä pyydettyjen lohien kokonaismäärä vaihteli vielä tuolloin yleensä 30 000 ja 50 000 kappaleen välillä. Huippuvuosina saalis on ollut yli 60 000 kalaa ja niukimpina vuosina noin 15 000 kalaa. Pääosa lohisaaliista on aina kalastettu Tenon pääuomasta. Sivujoista saatavan saaliin määrä on ollut noin viidennes kokonaissaaliista tai sen alle. Lohisaaliiden taso laski 2000-luvun alun jälkeen alle 100 tonniin ja Tenon vesistön lohisaaliista on kadonnut selvä jaksottaisuus, missä saalishuippu oli toistunut 8–9 vuoden välein. Vuoden 2016 jälkeen saaliskehitys on ollut voimakkaasti laskeva ja vuoden 2020 kokonaissaalis oli enää 31,6 tonnia, minkä jälkeen lohienkalastus on jouduttu kieltämään (kuva 2).

Kuva 2. Tenon lohisaaliit (kg) vuosina 1975–2020. Lohenkalastus ei ole ollut sallittua vuosina 2021–2023.

Suomessa ja Norjassa saalista kertyy eri pyyntimuodoilla toisistaan poikkeavasti. Norjassa perinteisten verkkopyydysten käyttö on runsaampaa. Vuoden 2017 jälkeen koko Tenojoen vesistöalueen lohisaaliista saatiin verkkopyyntitavoilla Norjassa (52 %) ja Suomessa (44 %). Vastaavasti vapapyynnillä Norjassa saatiin (38 %) ja Suomessa (56 %) saaliista. (lähde, Tenon lohikantojen tila 2020 -raportti).

2.4 Lohen pyyntitavat

Tenojoen vesistöalueen yksi erityispiirre on lohenkalastuksen monipuolisuus. Lähes kaikista maailman muista lohijoista poiketen Tenolla on Näätämöjoen tavoin sallittu seisovien pyydysten käyttö, koska ne ovat olennainen osa saamelaista pyyntikulttuuria. Kalastustapoina tärkeitä ovat edelleen perinteiset pyyntimuodot, kuten pato, lohiverkko ja ajoverkko eli kulkutusverkko. Pyyntitavat ovat vanhoja, mutta ne ovat kehittyneet ajan myötä. Myös viehekalastuksella on pitkät perinteet joella. Monipuolinen pyyntikulttuuri, materiaalien ja välineiden kehittyminen sekä eri pyydysten käytön ajoittuminen eri osiin kalastuskautta ovat osaltaan lisänneet lohenpyynnin tehokkuutta. Kehitys on lisännyt todennäköisyyttä, että jokin pyyntitapa on tehokas, vaikka vuosittaiset olosuhteet vaihtelisivat verrattuna vain yksittäisen pyyntitavan käyttöön joella.

Kulkutus eli ajoverkkokalastus on alkukesän lohenpyyntitapa, jota harrastetaan kahden kalastajan yhteispyyntinä, yhdestä veneestä. Toinen kalastaja soutaa venettä ja toinen kalastaja syöttää verkon veteen, ohjaa sen kulkua ja nostaa verkon saaliineen veneeseen. Kulkutus vaatii mm. joen pohjarakenteen ja virtauksen aktiivista tarkkailua sekä itse kalastustekniikan osaamista. Kulkutusta saa harjoittaa Tenojoen kalastussäännön mukaan enimmillään 500 metrin pituisella matkalla ja vain oman valtakunnan alueella, mikä tekee siitä haasteellista, koska valtioiden raja kulkee joen syväväylässä eikä maantieteellisessä keskiväylässä.

Lohen patokalastuksessa patorakenteet ovat muuttuneet perinteisistä materiaaleista helpommin asennettaviksi. Puiset kolmijalat, patopukit ja seipäät ovat paikoitellen vaihtuneet teräksisiksi vaajoiksi ja verkkomateriaalit ovat vaihtuneet luonnonmateriaaleista (hamppu) nykyisiksi keinokuitumateriaaleiksi, mikäli pohjan laatu mahdollistaa uudet ratkaisut. Niissä pyyntipaikoissa, joissa pohjakivikko vaatii puiset rakenteet, käytetään edelleen koivuisia patopyydyksiä. Perinteisten patojen rakentaminen on vaativaa ja niiden käyttö on vähentynyt tästä syystä jo pitkän aikaa. Vuoden 1989 kalastussäännöstä lähtien pyydysmateriaalien kehitys on otettu huomioon ja tarkennettu säännöksissä useita padon rakenteita ja patopyyntiä koskevia yksityiskohtia. Patokalastus on sallittu vain sitä varten alkuperäisille Tenon laakson taloille osoitetuissa erityisperusteisissa patopaikoissa, joiden sijainti on määritetty Maanmittauslaitoksen tekemissä kiinteistömääritystoimituksissa. Yhdellä talolla voi olla useita laillistettuja patopaikkoja: alkukesän, keskikesän ja loppukesän patopaikat. Samoihin patopaikkoihin voi olla myös usealla nykyisellä kiinteistöllä yhteiskalastusoikeus.

Lohiverkkopyynti on rinnastettu pyyntitapana patokalastukseen, mutta se on paljon yksinkertaisempaa toteuttaa. Lohiverkkopyyntiin oikeutettujen kalastajien ja tilojen määrä on Tenojokivarren osakaskuntien määräysvallassa ja kalastuksen säätely perustuu pyydysyksiköintiin. Lohiverkon sallittua rakennetta on tarkennettu vuonna 1989 patokalastuksen tavoin Tenojoen kalastussäännössä, koska alkujaan erilaiset pyydykset, padot ja seisovat lohiverkot olivat alkaneet muistuttaa toisiaan ja kalastajat ilmoittivat saalista ”keppiverkoista”, jotka olivat mahdollisesti teräsvaajoin varustettuja lohipatoja. Tästä syystä kalastussäännössä on määrätty, että lohiverkon saa kiinnittää tolilla vain molemmista päistään ja verkon on oltava suora, eikä kahta verkkoa saa kytkeä yhteen tai asentaa koukun muotoon.

Lohipato, lohiverkko ja kulkutusverkko ovat vanhoja pyyntitapoja, mutta niiden materiaaleja ja rakennetta on muutettu nykyaikaisiksi ajan kuluessa. Tästä syystä Tenon kalastussääntöön on otettu yksityiskohtaisia määräyksiä pyydysten rakenteesta, jotta niiden pyyntiteho ei kasvaisi ennakoimattomasti. Esimerkiksi havasmaterialit sekä verkkojen ja ohjausaitojen ylä- ja alapaulassa käytettävät materiaalit ovat muuttuneet helpommin käsiteltäviksi, kestävämmiksi ja paremmin lohta pyytäviksi.

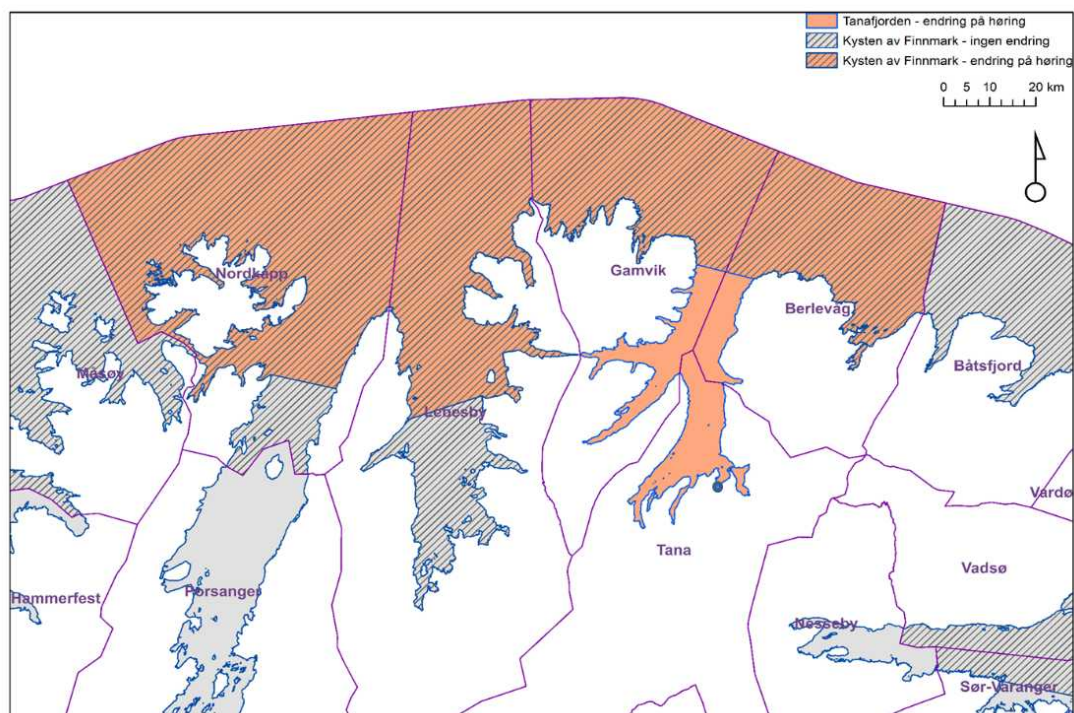
Ajan kuluessa verkkopyydysten käyttäjämäärät ovat pienentyneet ja lohiverkon suosio on kasvanut paljon työtä vaativaan lohipatoon nähden. Muutokset verkkopyydysten saalisosuuksissa ovat olleet maltillisia verrattuna niitä käyttävien kalastajien määrän laskuun. Vuoden 2017 kalastussääntö kasvatti paikalliskalastusluvilla (yleinen paikkakuntalaislupa ja paikkakuntalaisen vapakalastuslupa) kalastaneiden vapakalastajien saalisosuutta verkkopyydyksiin ja matkailijaluvilla tapahtuvaan vapakalastukseen verrattuna.

2.5 Lohikantojen yleinen kehitys Koillis-Atlantilla

Vuonna 2022 Koillis-Atlantin lohisaalis oli 568 tonnia, mistä 90 % pyydettiin alueen pohjoisosasta, johon lasketaan Suomen, Norjan, Venäjän, Ruotsin ja Koillis-Islandin saaliit. Runsas kaksi kolmannesta tästä saaliista pyydettiin joista ja vajaa kolmannes rannikolta. Koillis-Atlantin merisaaliit ovat vähentyneet voimakkaasti 1980-luvulta. Tämä on seurausta sekä kalastuksen säätelytoimista (mm. avomerikalastuksen kiello ja lukuisat kiellot ja rajoitukset eri maiden rannikkokalastukseen) että lohikantojen tilan heikkenemisestä.

Norjassa lohta kalastetaan edelleen maan rannikon pohjoisosassa. Koko Norjan mittakaavassa merikalastajien määrä on vähentynyt 956 kalastajasta vuonna 2020 alle puoleen, 351 kalastajaan vuonna 2022, koska kiilanuotan käyttö kiellettiin Finnmarkin läänin eteläpuolella joitakin Tromssan ja Rogalandin vuonoja lukuun ottamatta. Rannikkokalastus on ollut laajinta pohjoisimman Tromssan ja Finnmarkin läänin itäosassa Finnmarkissa, ja saaliiksi saadaan myös

Tenon lohta. Kalastus on aiemmin ollut sallittua kiilanuotalla ja koukkuverkolla, joista koukkuverkko on ollut suosituampi pyydys, koska sitä on ollut helpompi käyttää. Kiilanuotalle sallittu kalastusaika on puolestaan ollut pidempi. Norja kielsi koukkuverkon käytön vuonna 2022, mutta muutos ei kuitenkaan pienentänyt rannikolta saatavaa Tenon lohien saalis määrää. Tenon lohikantojen heikon tilan vuoksi Norja on asettanut kansallisilla päätöksillä laajan kalastuskieltoalueen Tenovuonoon sekä sen pohjoispuolelle neljän kunnan alueelle (kuva 3).

Kuva 3. Tenon lohikantojen elvyttämiseksi Norjan rannikkokalastukselle asetettu rauhoitusalue vuosina 2021–2023. Tenojoki laskee Tenovuonoon karttaan merkityn sinisen pisteen kohdalla.

ICES on esittänyt NASCO:a varten laaditussa vuosiraportissaan yleiskuvan Koillis-Atlantin lohikantojen tilasta ja lohien määrästä ennen kalastuksen alkua (PFA). Tarkastelua varten lohet on jaettu yhden vuoden merivaelluksen tekeviin lohiin sekä useamman merivuoden vaelluksen tekeviin lohiin. Kummassakin ikäryhmässä on nähtävissä laskeva suuntaus, joka on voimakkaampi yhden merivuoden lohien kohdalla. ICESin arviossa kummankin ikäryhmän tila on ollut havaintohistorian heikoin vuonna 2021. Maittain tarkasteltuna mereltä palaavien lohien määrän laskeva suuntaus on näkyvä, mutta Norja on silti pystynyt lisäämään kutuaikaan saakka selviävien emokalojen määrää lohijoissaan kalastuksen säätelyä tiukentamalla.

2.6 Muut kalalajit kuin lohi

Tenon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaan Tenojoen vesistössä tavataan 14 alkuperäistä kalalajia ja alueelle levinneitä tai istutettuja muutamia muita kalalajeja. Alueella tavattavat kalalajit ovat Atlantin lohi, taimen, harjus, nieriä eli rautu, siika, mutu, kolmipiikki, kymmenpiikki, hauki, ahven, made, ankerias, kampela, idännahkiainen, kivisimppu, kyttyrälohi, koiralohi ja harmaanieriä.

Lohen lisäksi Tenojoella on saatu saaliina eniten taimenta, siikaa ja harjusta sekä myös haukea ja madetta. Kalakantojen seuranta on keskittynyt loheen ja taimeneen, eikä muiden lajien saaliista ole saatavilla yhtä tarkkaa tietoa.

Tenojoelta saaliiksi saatujen taimenten koko on kasvanut merkittävästi viimeisen vuosikymmenen aikana niin verkko- kuin vapakalastuksessa. Vielä 1980-luvulla saalistaimenet painoivat keskimäärin selvästi alle yhden kilon, mutta keskipaino on nykyisin noin 1,7 kg.

Tenon taimenkantojen biologisessa rakenteessa on tapahtunut selviä pitkäaikaismuutoksia. Saaliissa 1980–1990-luvuilla varsin yleisesti esiintyneet pienet, yhden merikasvukauden taimenet ovat lähes kadonneet ja useamman kasvukauden isommat yksilöt ovat lisääntyneet. Samaan aikaan vähintään kertaalleen kuteneiden taimenten osuus on voimakkaasti kasvanut. Taimenen elinkierto ei ole niin suoraviivainen kuten lohella. Meritaimenen kutuvaellus kestää yleensä kaksi vuotta, mikä tekee lajista lohta haavoittuvamman kalastukselle. Meritaimen viettää yleensä 2–3 kesää Tenojokisuulla Tenovuonossa ennen kutua. Kunkin kesän välissä se talvehtii Tenojoen alajuoksulla.

Taimenet vaikuttavat niihin kohdistuneen kalastuspaineen pienennyttyä kasvavan suuremmiksi ja ne selviytyvät kutemaan aiempaa useampaan kertaan. Tenon vuosittaiset taimensaaliit ovat säilyneet vakaalla tasolla, vaikka kalastusta on voimakkaasti leikattu. Viimeisen kymmenen vuoden vuotuinen keskisaalis on ollut 3 300 kg.

Inarijoki on Tenon tärkeimpiä taimenen lisääntymisalueita. Taimen lisääntyy sen pienissä sivujoissa ja -puroissa, myös sellaisissa, joissa lohi ei lisäännä lainkaan. Taimenkannat ovat vahvistuneet, kun Tenon kalastusta lohikantojen suojelemiseksi on rajoitettu aivan viime vuosina huomattavasti aiempaa enemmän. Taimenen kalastusmahdollisuuksia on laajennettu uudessa kalastussäännössä. Lisäksi Norja sallii taimenen kalastuksen lohen päänousuajan jälkeen Tenojoen suulla. Taimenen kalastuksen laajentamisen vaikutuksia taimenkantojen tilaan on seurattava tarkasti.

Muiden lajien esiintymistä Tenojoessa on luonnehdittu seuraavasti Tenon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa.

Teno-Inari-Kietsimäjoki ovat lähes kokonaan luontaisen, paikoin hyväkasvuisen siian esiintymisaluetta. Siikaa pidetään alueella tärkeimpänä talouskalana lohen jälkeen. Myös harjusta tavataan yleisesti koko Tenon rajajokiosuudella. Tenojoessa ja sen jokilaajentumissa merirautua tavataan hyvin harvinaisena. Merirautu nousee jokeen yleensä syksyllä kalastuskauden loputtua.

Hauki on yleinen useissa tunturijärvissä aina paljakka-alueelle asti. Hauki on runsastunut useissa vesistöissä aina Tenojokea myöten. Hauen on myös havaittu levinneen vesiin, joissa sitä ei aikaisemmin ole ollut. Ahventa tavataan etupäässä Vetsi- ja Pulmankijoen latvavesissä ja harvakseltaan myös jokivesistössä. Inari- ja Kietsimäjoen jokijärvissä ahvenella on runsaat ja vahvat kannat. Ahven on hauen tapaan runsastunut useissa vesissä. Syynä runsastumiseen lienee ilmaston lämpeneminen, jonka ansiosta ahvenen elinolosuhteet paranevat ja ahven saa kilpailuetua muihin kalalajeihin verrattuna. Madetta esiintyy lähes koko alueella. Isot mateet eivät ole harvinaisia tunturirautujärvissä ja Tenojoessa.

Kolmipiikki (*Gasterosteus aculeatus*) on melko tavallinen kalalaji, jota tavataan Tenojoessa ja suuremmissa sivujoissa sekä joissain järvissä. Kymmenpiikkiä (*Pungitius pungitius*) esiintyy kolmipiikkiä vähäisempänä. Mutuja (*Phoxinus phoxinus*) tavataan kaikkialla Tenon vesistöissä kuitenkin epätasaisesti. Kampelaa tavataan säännöllisesti Tenojoessa Alakönkälle asti.

Kivisimppu (*Cottus gobio*) on levinnyt ihmisten toiminnan seurauksena 1970-luvulla ensi Utsjoen Keneskoskeen ja sen jälkeen Tenojokeen. Laji on levinnyt edelleen ja sitä on havaittu myös Tenon sivuhaaroissa sekä Pulmankijärvestä. Kivisimppua ei tavata muualla Suomessa Jäämereen laskevilla vesillä. Vieraslajina kivisimppu kilpailee paikallisten lajien, esimerkiksi lohen poikasten kanssa elinympäristöstä ja ravinnosta.

2.7 Lohikannan uhkatekijöitä

Lohiloinen

Tenon lohenkalastuksen jatkuvuuden kannalta merkittävää on *Gyrodactylus salaris* -lohiloisen torjumiseksi tehtävä työ. Tämä lohikalajien iholla elävä loinen on hyvin tavallinen Itämeren lohikannoissa, jotka ovat sopeutuneet loiseen. Sitä tavataan yleisenä mm. Tornion- ja Muonionjoessa. Sen sijaan Atlantin lohikannat eivät ole sopeutuneet loisen vaikutuksiin ja Atlantin lohijokiin levitessään loinen aiheuttaisi jokipoikasten kuoleman ja lohikannan häviämisen. Lohiloinen levisi 1970-luvulla yli 50 lohijokeen Norjassa. Mittavien torjuntatoimien jälkeen sitä tavataan edelleen kahdeksassa joessa Etelä- ja Keski-Norjassa. Loisen hävittäminen on kestänyt kymmeniä vuosia ja maksanut miljoonia euroja. Lähin lohiloisen esiintymä on Tuulomajoen vesistön alaosalla Venäjällä, minne se levisi 2010-luvun lopulla ilmeisesti kirjolohi-istutusten mukana.

Suomen elintarviketurvallisuusvirasto Evira (nykyinen Ruokavirasto) on tehnyt valmiussuunnittelua Teno- ja Näätämöjoen osalta ja julkaissut siitä koskevan raportin ”[Teno- ja Näätämöjokien suojele *Gyrodactylus salaris* -loiselta](#)”. Raportissa todetaan, että valmiussuunnittelussa ei voida tähdätä Teno- tai Näätämöjoen vapauttamiseen lohiloistartunnasta, jos tartunta sinne pääsisi, mistä syystä loisen leviämisen ehkäisytöillä on suuri merkitys Teno- ja Näätämöjoen lohikantojen suojelussa.

Pohjois-Atlanttiin laskevien vesistöjen kalakantojen suojaamisesta *Gyrodactylus salaris* -loiselta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (1376/2004). Asetuksessa säädetään syöttikalojen käytön, kalojen perkaamisen sekä kalastusvälineiden ja veneiden käytön rajoituksista. Kalastusvälineiden ja veneiden on oltava desinfioituja tai täysin kuivia. Loisen torjuntaa varten Lapin ELY-keskus on perustanut Inarin ja Utsjoen kuntiin desinfiointiasemaverkoston ja huolehtii lisäksi loisen torjuntatavoista ja leviämisvaarasta tiedottamisesta mm. pääteiden varrelle asetetuilla infotauluilla.

Vesirutto

Kanadanvesirutto (*Elodea canadensis*) on väriltään tummanvihreä 30–200 cm pituiseksi kasvava rantojen uposkasvi, jota esiintyy Suomessa sisävesillä ja Itämeren rannoilla. Se viihtyy erityisesti järvissä, mutta kasvaa myös hitaasti virtaavissa joissa, isoissa ojissa sekä vähäsuolaisessa murtovedessä. Nimi ”rutto” viittaa kasvin sitkeyteen ja nopeaan leviämiseen, koska rehevissä järvissä se voi muodostaa massiivisia kasvustoja.

Kanadanvesirutto on säädetty kansallisesti haitalliseksi vieraslajiksi. Haitallista vieraslajia ei saa päästää ympäristöön eikä tuoda Suomeen EU:n ulkopuolelta eikä myöskään toisesta EU-maasta, pitää hallussa, kasvattaa, kuljettaa, saattaa markkinoille, välittää taikka myydä tai muuten luovuttaa. Kanadanvesiruton lisäksi Suomessa tavataan satunnaisesti kiehkuravesiruttoa (*Elodea nuttallii*), mikä on säädetty haitalliseksi vieraslajiksi koko EU:n alueella.

Kanadanvesirutto on kotoisin Pohjois-Amerikasta, ja se on levinnyt myös Eurooppaan jo 1800-luvulla. Vuonna 1884 kanadanvesirutto istutettiin Kaisaniemen kasvitieteelliseen puutarhaan, josta se alkoi nopeasti levitä Etelä-Suomessa. Suomessa laji on vakiintunut laajalti Etelä-Suomessa ja Keski-Suomen eteläosissa ja leviää aggressiivisesti Koillismaalla. Esiintymiä on löytynyt myös Pohjanmaan maakunnista, Kainuusta sekä Muoniosta ja Enontekiöltä. Norjassa lajin tunnetut esiintymät ovat maan eteläosassa, pohjoisin tunnettu esiintymä on Trondheimin läänissä.

Kyttyrälöhi

Kyttyrälohen (*Oncorhynchus gorbuscha*) suomenkielinen nimi tulee koiraan kutuasusta, johon kuuluu koukkuleuan lisäksi selkään kasvava iso kyttyrä. Kooltaan kyttyrälohet ovat tavallisesti 45–65 cm ja 1–3 kg. Meressä kalat ovat väritykseltään teräksenhohtoisia ja siniseen sävyttyviä selästä, hopeisia kyljestä. Vatsa on vaalea. Kutuaikaan joessa koiraiden selkä ja kylki tummuvat ja kylkien alaosa kirjavat ruskeanvihertävät ja kirkkaanvalkoiset laikut.

Kyttyrälöhi on vaelluskala, jolla on kasvuvaihe meressä ja lisääntyminen tapahtuu joessa. Lohesta (*Salmo salar*) poiketen kaikki kyttyrälohet kuolevat kudun jälkeen. Kyttyrälohien kutuaika on heinä-syyskuussa ja lajin poikaset vaeltavat mereen ensimmäisenä kesänään noin 4–5 cm mittaisina. Kyttyrälohen elinkierto on aina kaksi vuotta ja lajilla esiintyy parittomina ja parillisina vuosina kutemaan nousevia kantoja.

Kyttyrälohen alkuperäinen levinneisyysalue on Tyynenmeren pohjoisosan molemmiin puoliin, Pohjois-Amerikassa ja Aasiassa. Laji on Tyynenmeren lohilajeista selvästi runsaslukuisin. Venäläiset istuttivat kyttyrälöhtä 1900-luvun jälkipuoliskolla niin Itämereen kuin Pohjois-Atlantille Vianmeren ja Muurmannin rannikon alueelle. Istutuksilla saatiin kotiutettua vahvoja luonnossa lisääntyviä parittomien vuosien kantoja erityisesti Vianmereen laskeviin jokiin, joista laji on viime vuosina levinnyt länteen päin, myös Teno- ja Näätänojokeen. Levinneisyysalueen räjähdysmäinen laajaneminen Pohjois-Atlantilla ja kyttyrälohimäärien voimakas kasvu alkoi vuonna 2017. Kasvukäyrä kiihtyi uudestaan vuonna 2021. Esimerkiksi Tenojokeen arvioitiin ennen vuotta 2017 nousseen tavallisesti maksimissaan muutamia satoja kyttyrälöhiä vuodessa (parittomat vuodet), vuonna 2017 niitä arvioitiin nousseen noin 5 000 kpl ja vuonna 2023 noin 170 000 kpl. Venäjältä saatujen tietojen perusteella kyttyrälohien nousumäärät joissakin niemimaan joissa ovat jääneet huomattavan alhaisiksi vuonna 2023.

Vieraslajina esiintyvän kyttyrälohen haittavaikutuksia ei toistaiseksi varmuudella tunneta. Potentiaalisesti ne voivat vaikuttaa haitallisesti alkuperäisten vaelluskalalajiemme kantoihin (lohi, taimen) esimerkiksi kilpailun ja/tai kalatautien leviämisen kautta. Lisäksi jokeen kuolevat kyttyrälohet saattavat runsaana esiintyessään vaikuttaa jokien ravinnetaseisiin ja siten myös eliöyhteisön rakenteisiin. Kyttyrälohen vaikutuksista Barentsin alueen alkuperäiseen kalalajistoon ja toisaalta lajin kantojen kasvun rajoittamismahdollisuuksista on vielä varsin niukasti tutkimustietoa. Tiedonpuute vaikeuttaa niin tilannearvioiden kuin kyttyrälöhikantojen hallintaan tähtäävien toimintasuunnitelmien laatimista.

Kyttyrälöhikantojen räjähdysmäinen kasvu on aiheuttanut suurta huolta lajin vaikutuksista alueen alkuperäiseen vesiluontoon, kalalajeihin ja kalastusolosuhteisiin. Erityisesti Pohjois-Norjan joilla on käynnistetty aktiivista poistopyyntiä, joissa kyttyrälöhiä pyritään poistamaan vesistöstä mahdollisimman paljon. Useimmiten paikallisella tasolla on organisoitu ja otettu käyttöön monenkirjavia poistomenetelmiä, esimerkiksi koko joen sulkevia pyydyksiä. Näiden toimien tehokkuus ja vaikutukset esimerkiksi seuraavan sukupolven kutukannan kokoon ovat kuitenkin toistaiseksi huonosti tutkittuja. Norjan valtio pyrkii torjumaan kyttyrälohen

leviämisen alueelleen ja on toteuttanut tätä varten laajamittaista kyttyrälohen poistopyyntiä useiden kymmenien lohijokien suualueella Pohjois-Norjassa, mukaan lukien Tenojoki. Tenojoella Norjan suorittama kyttyrälohihipyynti ei onnistunut odotetulla tavalla, saaliiksi saatiin vain noin 8 000 kyttyrälöhtä. Sen sijaan useilla muilla lohijoilla Norjassa on raportoitu onnistuneesta poistopyynnistä ja Norja on jatkamassa vastaavaa toimintaa tulevaisuudessa.

Myös Suomen puolella toteutettiin vuonna 2023 kyttyrälohen poistopyyntöhankkeita Tenojoen lohenkalastuksen kieltävän lain sekä sitä täydentävän maa- ja metsätalousministeriön asetuksen mukaisesti. Kaikkiaan 13 hanketta käynnistyi. Lisäksi Luonnonvarakeskuksen hankkeessa Haitalliset vieraslajit Barentsin alueella kehitettiin ja testattiin kyttyrälohen pyyntimenetelmiä Tenolla. Kehitystyö sisälsi yhteistyötä tutkijoiden, paikallisten kalastajien, muiden toimijoiden sekä Suomen ja Norjan puolen viranomaisten kesken. Suomen puolelta saaliiksi saatiin lähinnä ajoverkkopyynnillä kaikkiaan noin 15 000–16 500 kyttyrälöhtä. Kokemusten perusteella kyttyrälöhtä on mahdollista pyytää perinteisiä pyyntitapoja soveltaen. Valitsemalla pyyntiajankohdat ja paikat huolella lohen sivusaalista on mahdollista välttää tehokkaasti. Suhteutettuna saaliit kyttyrälohien koko nousumäärään 170 000 kappaletta, kyttyrälöhtä on kyseisillä pyyntitavoilla vaikea poistaa kokonaan.

2.8 Viimeaikainen oikeuskäytäntö

Korkein oikeus on antanut 13.4.2022 kaksi ratkaisua, joissa on käsitelty kalastusta Tenojoen vesistössä. Ratkaisussa KKO:2022:25 syyttäjä vaati paikalliselle saamelaiselle A:lle rangaistusta kalastusrikkomuksesta. A oli kalastanut löhtä seisovalla verkolla Ylä-Utsjoessa sallitun kalastuskauden ulkopuolella elokuussa vastoin kalastuslain nojalla säädettyä valtioneuvoston asetusta kalastuksesta Tenojoen vesistön sivuvesistöissä (297/2017). Korkein oikeus katsoi ratkaisustaan ilmenevillä perusteilla, että asetuksen kalastuskautta koskeva säännös oli ristiriidassa A:lle saamelaisena perustuslain 17 §:n 3 momentissa turvattujen oikeuksien kanssa. Asetuksen säännös jätettiin perustuslain 107 §:n nojalla soveltamatta, ja syyte kalastusrikkomuksesta hylättiin.

Lohikantojen tila ei ollut vuonna 2017 Ylä-Utsjoessa yhtä heikko kuin muualla Tenojoen vesistössä. Tämän johdosta korkein oikeus ei katsonut kalastusrajoituksia oikeasuhteisiksi eikä pitänyt niitä vaelluskalakantojen suojeluun nähden välttämättöminä toimenpiteinä. Kyseiset kalastusrajoitukset oli saatettu voimaan valtioneuvoston asetuksella. Korkein oikeus arvioi A:n menettelyn rangaistavuutta tapahtumahetken eli vuoden 2017 olosuhteiden ja lohikantojen silloisen tilan mukaisesti. Lohikannat ovat tutkimustiedon mukaan heikentyneet vuodesta 2017 entisestään.

Toisessa tapauksessa KKO:2022:26 syyttäjä vaati paikallisille saamelaisille A:lle, B:lle, C:lle ja D:lle rangaistusta luvattomasta pyynnistä heidän kalastettuaan vieheellä ja vavalla valtion vesialueella Vetsijoessa ilman Metsähallituksen lupaa. Korkein oikeus katsoi ratkaisustaan ilmenevillä perusteilla kalastuslain 10 §:n 2 momentin (379/2015) mukaisen lohen ja taimenen nousualueen erillisen kalastusluvan siihen liitettyine lupakäytäntöineen aiheuttavan niin merkittäviä rajoituksia paikallisille saamelaisille, että säännöksen soveltaminen olisi ilmeisessä ristiriidassa heille perustuslain 17 §:n 3 momentissa turvattujen oikeuksien kanssa. Kalastuslain säännös jätettiin perustuslain 106 §:n nojalla soveltamatta, ja syyte luvattomasta pyynnistä hylättiin.

Tapahtumahetkellä kalastuslain 10 §:n mukaisen luvan hinta on ollut korkeampi kuin omakustannushinta eikä kalastuslupia ole kiintiöity paikallisille saamelaisille, jolloin on saatanut käydä niin, että lupia ei ole riittänyt kaikille. Tämän johdosta korkein oikeus katsoi ratkaisussaan, että paikalliset saamelaiset oli asetettu samaan asemaan kuin matkailukalastajat

ja kyseinen säännös rajoitti olennaisella tavalla saamelaisten alkuperäiskulttuuriin kuuluvaa kalastuksen harjoittamista.

Kalastuslain 10 §:ää on muutettu tapauksen jälkeen (427/2019). Voimassa olevan lain mukaan kolmessa pohjoisimmassa kunnassa asuvilla henkilöillä on oikeus lunastaa Metsähallitukselta henkilökohtainen kausilupa, joka oikeuttaa Metsähallituksen asettamien lupaehtojen puitteissa viehekalastukseen henkilön kotikunnassa sijaitsevilla valtiolle kuuluvilla lohen sekä taimenen nousualueilla. Luvan hinta määräytyy maa- ja metsätalousministeriön maksuasetuksen (1140/2021) 2 §:n mukaisesti omakustannusarvoisesti.

Edellä mainituissa ratkaisuisa on arvioitu kalastusrajoitusten suhdetta paikallisten saamelaisten perustuslain suojaamaan kalastusoikeuteen. Arvioitaessa saamelaisiin kohdistuvia kalastusrajoituksia on otettava huomioon perustuslain 17 §:n 3 momentti ja kansainvälisten sopimusten turvaamat oikeudet. Molemmissa ratkaisuisa korkein oikeus katsoi, että paikallisille saamelaisille kuuluva ja perustuslain suojaama kalastusoikeus ei ole kuitenkaan rajoittamaton, vaan myös saamelaisten kalastusoikeutta voidaan rajoittaa perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeuteen nojautuen vaelluskalakantojen turvaamiseksi. Lisäksi korkein oikeus totesi, että kalastusrajoitusten oikeasuhtaisuudenkin näkökulmasta on lähtökohtaisesti mahdollista edellyttää paikallisilta asukkailta henkilökohtaista lupaa. Korkein oikeus antoi painoarvoa perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeussäännökselle, ja katsoi, että lupajärjestelmällä on luotettavien saalis- ja kalastustietojen kokoamiseen ja lohikantojen tilan seuraamiseen pohjautuvat perusteet, jotka kytkeytyvät kyseiseen perusoikeuteen.

Edellä mainittuja korkeimman oikeuden ratkaisuja on tarkasteltu myös tämän hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä. Korkeimman oikeuden ratkaisujen pohjalta voidaan katsoa, että kohdistettaessa rajoituksia saamelaisten perinteisen kalastuskulttuurin harjoittamiseen on rajoitusten oltava tavoitteisiinsa nähden oikeasuhtaisia sekä vaelluskalakantojen suojeluun nähden välttämättömiä toimenpiteitä. Lohikantojen tilaa ja kestävää käyttöä kuvaavien muuttujien suunta on ollut selvästi laskeva edellä mainittujen oikeustapausten tapahtumahetkestä eli vuodesta 2017 eteenpäin katsottuna. Esityksen tavoitteena on heikentyneiden lohikantojen elvyttäminen kestävälle tasolle. Lohenkalastuksen sallimisessa tavoitteena on etsiä vähiten haittaavia vaihtoehtoja kalastuskauden sisällä, jotta kalastusta voidaan sallia mahdollisimman pian, kun lohikantojen tila sen sallii. Luonnon kestävä ja ekologinen käyttö sekä kalakantojen turvaaminen myös tulevaisuudessa palvelevat muiden ohella myös saamelaisten etua. Rajoitustoimenpiteillä turvataan osaltaan saamelaisten perinteisen kulttuurimuodon harjoittamisen edellytyksenä olevien elinvoimaisten kalakantojen olemassaoloa sekä suojellaan muun muassa tulevien saamelaissukupolvien oikeutta harjoittaa kalastuskulttuuriaan. Lohikantojen heikko tila edellyttää kalastuksen rajoittamista kaikkien kalastajaryhmien osalta. Esityksen mukaiset rajoitukset katsotaan oikeasuhtaisiksi ja välttämättömiksi edellä mainittuihin tavoitteisiin nähden.

3 Viimeaikaiset kehityssuunnat

Vuosien 2019–2023 lohen nousuvaellukset Pohjois-Atlantilla ja myös Tenolla ovat olleet poikkeuksellisen heikkoja. Tenoon yhteensä nouseva lohimäärä oli vuonna 2020 alle puolet vuoden 2018 nousumäärästä, mitä myös pidettiin tuolloin alhaisena. Vuoden 2021 lohikantojen tila mereltä palaavien lohien osalta heikkeni edelleen, eli mereltä palaava lohimäärä pieneni, vaikka lohen kalastuskielto kalastuskaudella 2021 toi Tenojoen vesistöön puolet enemmän emokaloja kuin vuotta aiemmin. Näiden emokalojen jälkeläiset ovat kalastettavissa noin 6–7 vuoden kuluttua, jolloin ne palaavat merivaellukselta jokeen takaisin kutemaan. Yhden merivuoden lohia on palannut mereltä niukasti viime vuosina ja tilanne on jatkunut myös vuonna 2023. Tenon lohikannoissa yhden merivuoden lohien nousumäärän on havaittu

korreloivan hyvin sitä seuraavien vuosien 2 ja 3 merivuoden lohien määrään. Tieteellinen neuvo on viime vuosina suosittanut mahdollisimman vähäistä lohenkalastusta tai lohenkalastuksesta pidättäytymistä.

Seurannan yhteydessä on arvioitu myös mereltä palaavien lohien määrää vuosittain ennen niihin kohdistuvan kalastuksen alkamista. Kahden edellisen vuoden tavoin vuoden 2023 tutkimusraportin mukaan lähes kaikissa lohikannoissa mereltä palaava lohimäärä oli niin pieni, että se alitti jo tuossa vaiheessa kestävästä poikastuotantoa kuvaavan hoitotavoitteen, eikä kalastettavaa ylijäämää ollut lainkaan. Normaalitilanteessa jokeen vaeltavista lohista kalastetaan yli puolet ennen kuin ne pääsevät kutemaan. Lohenkalastuksen kieltäminen on ollut vuosien 2021–2023 tilanteessa välttämätöntä. Ilman vuoden 2023 lohenkalastuskieltoa kutuun selviytyvä lohimäärä olisi jäänyt korkeintaan vuoden 2020 tasolle, joka oli ennätyksellisen heikko. Tiedot vuoden 2023 lohien nousumäärästä viittaavat tilanteen heikkenemiseen edelleen. Tuloksissa on edelleen nähtävissä, että yhden merivuoden lohien nousumäärä jää heikoksi ja laskusuuntaus jatkuu.

Lohikantojen voimakas heikkeneminen on edellyttänyt nopeaa reagointia tilanteeseen, jotta heikkenemiskehitys voitaisiin katkaista ja saada lohentuotanto elpymään kasvattamalla kutemaan pääsevien emolohien määrää. Tästä syystä lohenkalastus on kielletty kokonaan vuosina 2021–2023 ja Norja on täydentänyt kieltoa rannikollaan laajalla lohenkalastuskieltoalueella Tenovuonon molemmiin puolin, tosin myös tämän alueen ulkopuolelta Tenon lohia saadaan pieniä määriä saaliiksi rannikkopyynnissä.

Kieltopäätösten yhteydessä on tarkasteltu mahdollisuuksia vähäisten lohenkalastusmahdollisuuksien sallimiseen. Käsitykset kalastusmahdollisuuksista ovat poikenneet paljon toisistaan viime vuosina, kun Tenon vesistöön vaeltava lohimäärä on ollut noin 20 000–25 000 kappaletta ja alittaa kestävyystavoitteet myös tilanteessa missä kalastusta ei ole lainkaan, eikä ole ollut mahdollista löytää ratkaisua, millä kalastusta olisi voitu tasapuolisesti avata ilman, että saalismäärä olisi voinut nousta merkittävän suureksi.

Lohenkalastus Tenolla on ollut jo valmiiksi säädeltyä ja rajoitettua lohikantojen tilan varmistamiseksi. Myös aiemmin rajoitukset ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Esimerkiksi vuoden 2017 kalastussäännössä patokalastus on ollut sallittua 17 päivän ajan. Tähän nähden ehdotus vähäisen kalastuksen sallimisesta 10 päivän ajaksi olisi huomattavan pitkä aika. Paikkakunnalta tulleet ehdotukset vähäiseksi kalastukseksi ovat olleet runsaita verrattuna 2017 kalastussäännön kalastusaikaan. Kun kalastuspäiviä on vain vähän, toteutunut kalastuksen intensiteetti on vaikeasti arvioitavissa. Esimerkiksi vuonna 2017 voimaan tulleessa kalastussäännössä tavoitteena oli pienentää kalastuskuolevuutta 30 %. Tätä varten kalastusaikaa oli välttämätöntä rajoittaa enemmän kuin 30 %. Menettelyllä saavutettiin haluttu lopputulos.

Kalastukseen oikeutettujen kalastusoikeuden haltijoiden yhteenlaskettu määrä Suomessa ja Norjassa on suppeimmillaankin niin laaja, että saalismäärä nousee helposti yli 2 000 lohien, jos kalastajien oletetaan saavan yhden lohien/kalastaja. Saaliskiintiöiden käytöstä ei ole kokemusta Tenolla. Vuosittain myytyjen kausilupien määrä on Suomessa ollut n. 500 kpl ja Norjassa yli 1 000 kpl.

Kalastusrajoituksia koskeneessa keskustelussa sekä lohenkalastuksen määräaikaista kieltämistä Tenojoen vesistössä vuonna 2023 koskeneesta hallituksen esityksestä (HE 289/2022 vp) annetussa lausunnossa on esitetty hyvin ristiriitaisia vaatimuksia vähäiseen kalastukseen liittyen, mm. torjumalla saaliskiintiöiden käytön kaltaisia ratkaisuja, joiden avulla olisi mahdollista hallita paremmin kalastuksen avaamisen intensiteettiä. Lohenkalastuksen sallimista koskevissa ratkaisuissa on lisäksi otettava huomioon se, että kun lohikannat ovat näin heikkoja,

kalastuksen jatkaminen lisää riskiä sille, että elpymiskehitys ei lainkaan käynnisty tai viivästyy (Allee-ilmiö, tasapainotila, missä lohikanta pysyy heikkona) ja tilanne pitkittyy.

Lisäksi kalastuksen sallimisessa on huomioitava päätösten heijastevaikutukset Norjassa, missä olisi mahdollisesti avattava lohen rannikkokalastusta, jos kalastusta sallittaisiin Tenon vesistössä.

Lohenkalastuksen avaaminen edellyttää tilanteen parantumista ja emokalamäärän kasvua siten, että lohikannoissa olisi kalastettavaa ylijäämää ennen kuin kalastus alkaa vaikuttaa niihin. Lohen kalastuskielloilla on ollut positiivisia vaikutuksia tilanteeseen ja emolohia on päässyt vuodesta 2021 lähtien kutupaikoille kaksinkertainen määrä verrattuna tilanteeseen, missä olisi kalastettu vuoden 2017 kalastussäännön mukaisesti. Lohen keskimääräinen elinkierto Tenon vesistössä on noin 7 vuoden mittainen, joten vuodesta 2028 alkaen mereltä palaavat lohet ovat peräisin suuremmista emokannoista.

4 Kalastussäännön muuttamisen tavoitteet

Kalastussääntöä koskevien neuvottelujen käynnistyessä ja Suomen neuvotteluvaltuuskuntaa asetettaessa yleiseksi tavoitteeksi asetettiin kalastussäännön muuttaminen siten, että Tenon sopimuksen ensisijainen tavoite lohikantojen tilan elpymisestä ei vaarannu. Neuvotteluissa pyrittiin siihen, että sääntöön tehtävillä muutoksilla ei heikennettäisi kalastajaryhmien asemaa. Etenkin lasten ja muualla asuvien kalastusoikeuden omistajien osalta kalastamaan pääsymahdollisuuksia on pyritty parantamaan sekä edistämään lohenkalastuskulttuuriin Tenojoessa liittyvien saamelaisten oikeuksien toteutumista Suomen lainsäädännön vaatimukset huomioon ottaen. Lisäksi tavoitteena oli muuttaa kalastussääntöä paremmin toimivaksi ja vähemmän hallinnon resursseja vaativaksi, jotta se sisältäisi tarpeelliset elementit kalastuksen säätelyyn tulevaisuudessa, kuten mahdollisuuden saaliskiintiöiden käyttöön.

Valtuuskunnan asettamiseen liittyi myös valtioneuvoston lausuma, jonka mukaan Valtioneuvosto on korostanut, että Suomen lähtökohtana neuvotteluissa on, ettei Tenojoen vesistön lohikantojen elpyminen vaarannu sekä edellyttänyt, että neuvotteluissa on edistettävä saamelaisten oikeuksien toteutumista.

Tieto lohikantojen voimakkaasta heikkenemisestä neuvottelujen kuluessa vuonna 2020 edellytti lohikantojen elvyttämistä koskevien toimien uudelleen arvioimista. Lohen heikentynyt eloonjäänti merivaiheen aikana edellytti kalastusmahdollisuuksien uudelleen arviointia, jotta lohikantojen elpyminen ei vaarantuisi. Kalastussäännön keskeisenä tavoitteena on tästä syystä lisätä kutemaan pääsevien emokalojen määrää, jotta lohikantojen elpyminen saataisiin käynnistymään. Samalla tavoitteena on avata lohenkalastus uudelleen asettamalla sitä varten kriteerit lohikantojen elpymiselle. Lohenkalastuksen avaamisessa tavoitteena on etsiä vähiten haittaavia vaihtoehtoja kalastuskauden sisällä, milloin kalastus voidaan avata. Lisäksi tavoitteena on parantaa muiden lajien kuin lohen kalastusmahdollisuuksia siten, että se ei aiheuta haittaa lohikantojen elpymiselle.

5 Keskeiset ehdotukset

Kalastussäännön muuttamisen tarkoituksena on järjestää lohenkalastusmahdollisuudet siten, että Tenon lohikantojen elpyminen saadaan käynnistettyä ja rajoitettu lohenkalastus voidaan avata mahdollisimman pian ilman, että elpymiskehitys vaarantuu.

Kalastussääntöä on sopeutettu tilanteeseen, missä lohikantoja on välttämätöntä elvyttää voimakkaasti, laajentamalla samalla kuitenkin muiden kalalajien kuin lohen ja merinierian

kalastusmahdollisuuksia. Näiden kalastusmahdollisuuksien laajentaminen tehdään niin, että lohen sivusaaliskuolleisuus ei kasva merkittävästi. Tässä kohtaa myös kalastajan oma vastuu korostuu, sillä jos lohia jää saaliiksi, tulee ne mahdollisesti vapauttaa kalastusmääräyksistä riippuen.

Kalastussääntöön on myös lisätty mahdollisuus myöntää poikkeus kalastussäännön määräyksistä opetuskalastusta ja kulttuuritapahtumia varten. Tällä on haluttu mahdollistaa Tenon saamelaisen kalastuskulttuurin ja siihen liittyvän tietotaidon siirtäminen eteenpäin myös tilanteissa, joissa lohia ei muuten olisi mahdollista kalastaa. Samoin kalastussääntöön on lisätty osallistumislupa, jonka haltija voi osallistua yleisen paikkakuntalaisluvan haltijan verkkopyydyksillä tapahtuvaan kalastukseen.

Kalastussääntöön on lisätty määräykset kyttyrälohen kohdennetusta kalastuksesta, jotta kyseisen vieraslajin hallintaan tähtäävä kalastus olisi mahdollista silloin, kun kyttyrälöhtä tavataan Tenojoessa runsaammin. Kyttyrälohen voimakkaisiin nousuvaelluksiin on varauduttu kehittämällä sopivia pyyntimenetelmiä siten, että ne olisivat tehokkaita kyttyrälöhelle, mutta mahdollistaisivat lohen sivusaaliin välttämisen. Kalastussäännössä on varauduttu erilaisiin ratkaisuihin kyttyrälohen pyynnissä ja yhteistyön järjestämiseen Suomen ja Norjan välillä.

6 Esityksen vaikutukset

6.1 Ympäristövaikutukset

Tenon kalastussäännön ympäristövaikutukset ovat selvästi myönteisiä. Lohenkalastuksen voimakkaalla rajoittamisella pyritään hillitsemään lohikannan heikkenemiskehitystä ja luomaan edellytyksiä lohikantojen elvyttämiseksi. Vuosien 2021–2023 kokemusten nojalla lohenkalastuskielto lisäsi emokalojen määrää noin kaksinkertaiseksi tätä edeltäneeseen tilanteeseen verrattuna. Jos lohenkalastusta ei olisi kielletty vuosina 2021–2023, olisi nousevien lohien määrä jäänyt arvioiden mukaan vuoden 2020 tasolle tai luultavasti alhaisemmaksi. Tällä tavoin on luotu edellytyksiä lohikantojen elpymiselle, mutta syntyvät runsaammat lohen vuosiluokat näkyvät saaliissa vasta 6–7 vuoden kuluttua. Vaikka lohenkalastuskiellot ovat vaikuttaneet lohien nousuun positiivisesti, on nousevien lohien määrä silti edelleen alhainen. Lisäksi on pidettävä mielessä, että tilannetta on tarkasteltava lohikantakohtaisesti, sillä Tenon vesistössä on kaikkiaan noin 30 geneettisesti eriytyntä lohikantaa.

Uuden kalastussäännön lohenkalastusta koskevista määräyksistä on otettu huomioon geneettisesti eriytyneiden lohikantojen toisistaan poikkeava koko sekä niiden erilaiset vaellusajat Tenon pääuomassa. Tarkemman tiedon avulla on pyritty siihen, että sosiaalisesti tärkeä vähäisen lohenkalastuksen avaaminen voidaan tehdä biologisesti kestävästi tarkastelemalla eri lohikantojen tilaa viikoittain.

Kalastussäännössä laajennetaan muiden lajien kalastusmahdollisuuksia, mikä voi osaltaan suurentaa myös lohien sivusaaliskuolleisuutta. Ympäristövaikutusten kannalta merkittävää on myös se, että taimenta koskevat kalastusmääräykset on eriytetty lohen kalastusmääräyksistä ja taimen on siirretty muut kalalajit -kategoriaan. Kyseiset muutokset on toteutettu siten, että lohen sivusaaliin välttäminen olisi mahdollista. Vapakalastuksessa on rajoitettu koukkujen määrää vieheissä. Matkailukalastus on sallittu vain kevyillä perhokalastusvälineillä, missä perhon kokoa on rajoitettu. Verkkokalastuksessa kevään kalastuskausi rajoittuu aikaan, jolloin lohen kiivain nousu ei ole vielä alkanut. Elokuussa muun kalan verkkopyynnin kalastuspaikoista on rajattu pois Alakönkään alaosan ja Levajoen suun välinen alue, missä on paljon lohen poikastuotantoalueita.

Tenolla aikaisemmin toteutetut lohenkalastuksen rajoitukset ovat olleet hyödyllisiä myös taimenelle ja taimenkannat ovat niiden ansiosta vahvistuneet. Taimenten keskikoko on kasvanut ja ne selviytyvät kutemaan aiempaa useampaan kertaan. Tästä syystä taimenen kalastusmahdollisuuksia on voitu avata aiempaa enemmän. Vaikka taimenkanta on vahvistunut, taimenen kalastuksen laajentamisen myötä taimenkantojen tila vaatii huolellista seurantaa jatkossakin.

Taimenen elinkierto- ja elinpiirteet ovat huomattavasti monipuolisempia kuin lohella. Tenolla meritaimenen kutuvaellus on yleensä kaksivuotinen, jolloin kalat talvehtivat välillä Tenossa ja palaavat syönnökselle Tenon jokisuun lähelle. Pidempi vaellus, jonka aikana taimenet voivat olla useaan otteeseen kalastuksen kohteena, tekee taimenkannoista kalastuksen kannalta lohta haavoittuvampia. Taimenen syönnösvaellus tapahtuu jokisuiden ja rannikon lähellä, eikä taimen välttämättä altistu lohen tavoin Pohjois-Atlantin avomeriolosuhteiden muutokselle yhtä voimakkaasti kuin lohi. Rannikon läheisen vaelluskäyttäytymisen on todettu altistavan taimenet lohenkasvatukseen liittyvälle lohitäille, kun taas lohi suuntaa melko nopeasti avomerelle, jossa täiöngelma on selvästi vähäisempi. Tenon taimenkannoissa ei ole havaittavissa lohitäin aiheuttamia haittoja, koska Tenovuonossa ei sallita lohen kassikasvatusta.

Kyttyrälohen kalastusmääräysten lisääminen kalastussääntöön mahdollistaa aiempaa paremmin kyseisen vieraslajin hallinnan. Kyttyrälohta koskevat määräykset on suunniteltu siten, että ne mahdollistaisivat tulevaisuudessa kyttyrälohen määrän rajoittamisen kalastuksella ilman, että kyttyrälohen pyynnistä aiheutuisi merkittävää vahinkoa lohikannoille.

6.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset saamelaisten ja muiden paikallisten asukkaiden asemaan

Tenojoen vesistöalue sijaitsee Utsjoen ja Inarin kuntien alueella, joka on saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä määriteltyä saamelaisten kotiseutualuetta. Luontaiselinkeinoilla on vahva saamelaiskulttuurinen merkitys, joka on suurempi kuin välitön taloudellinen ja työllisyysmerkitys. Luontaiselinkeinoihin on kuulunut se, että henkilöllä voi olla useita toimeentulonlähteitä. Tenon lohikantojen pienenemisestä huolimatta paikallisten kalastajien pyytämällä lohella on suuri merkitys alueen kotitalouksille ruokakalana ja matkailuelinkeinon suorana tai välillisenä tulonlähteenä. Alueella ei kuitenkaan ole kalastuslain 4 §:n 17 kohdan mukaisia kaupallisia kalastajia, vaan kalastus on elinkeinon kannalta merkityksellistä siihen liittyvän matkailun kautta. Tenojoen vesistön monimuotoinen kalastus on elinehto Utsjoen jokisaamelaisen kulttuurin säilymiselle ja kehittymiselle. Kalastuskulttuuriin liittyvän perinteisen tiedon siirtyminen eteenpäin on tärkeää, jotta kulttuurin harjoittamisedellytykset säilyisivät.

Perustuslain 17 §:n 3 momentti sisältää saamelaisten aseman valtiosääntöoikeudellisen perustan. Säännöksen mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Perustuslain säännös suojaa saamelaisten kulttuurimuotoa, johon kuuluvat heidän perinteiset elinkeinonsa kuten poronhoito, kalastus ja metsästys. Lohenkalastus Tenojoessa liittyy kiinteästi saamelaiseen kulttuuriin. Pyyntikulttuuriin liittyvät perinteiset pyyntimuodot, kuten pato- ja lohiverkkokalastus sekä kulkutuskalastus. Myös vapakalastus ja siihen liittyvä kalastusmatkailutoiminta ovat osa saamelaista kalastuskulttuuria. Lohikantojen elinvoimaisuus mahdollistaa saamelaiseen kulttuuriin kuuluvien pyyntimuotojen kestävä käytön, joka on tärkeä edellytys saamelaisen kalastuskulttuurin harjoittamisedellytysten säilymiselle pitkällä aikavälillä, sukupolvelta toiselle. Lohikantojen voimakas heikkenemiskehitys uhkaa myös pyyntikulttuurin edellytyksiä, koska huomattava osa

lohikannoista on hyvin kaukana biologisista kestävyystavoitteista ja kalastus tällaisessa tilanteessa lisää riskiä niiden heikkenemisestä edelleen.

Saamelaisten perustuslaillinen oikeus kulttuuri-itsehallintoon ei tarkoita rajoittamatonta oikeutta perinteisistä elinkeinoista päättämiseen. Myös paikalliset asukkaat ovat perinteisesti voineet harjoittaa poronhoitoa, metsästää ja kalastaa samoin perustein kuin saamelaiset. Tehokkaiden perinteisten pyyntimuotojen käyttö sekä kalastusmatkailutoimintaan liittyvä kalastusveneiden laajempi rekisteröintimahdollisuus on tästä syystä rajattu myös uudessa kalastussäännössä aiemman käytännön tavoin vain niille kalastusoikeuden haltijoille, jotka asuvat Tenojoen vesistön jokilaaksoissa.

Lohikantojen tilan parantaminen ja tavoitteena oleva kestävä kalastus edellyttävät lohenkalastuksen voimakasta rajoittamista. Tämä edellyttää lohenkalastuksen säätelyä portaittain, lohikantojen elpymisen ja eri lohikantojen Tenojoen pääuoman vaellusajankohtien mukaan. Lohenkalastuksen sallimiselle on asetettu kalastussäännössä selvä kriteeri ja määriteltä, miten kalastus avataan, jotta se olisi mielekästä Tenon saamelaisen kalastuskulttuurin säilymisen kannalta. Ratkaisulla pyritään mahdollistamaan lohenkalastuksen avaaminen mahdollisimman haittottomasti ja mahdollisimman nopeasti.

Lohikantojen voimakkaan heikkenemisen vuoksi lohenkalastus on ollut kielletty kokonaan Tenojoen vesistössä vuosina 2021–2023. Luonnonvarakeskuksen vuonna 2022 julkaisemassa raportissa ”[Tenojoen lohenkalastuskiellon yhteiskunnalliset vaikutukset ja niiden seuranta](#)” selvitetään, mitä yhteiskunnallisia vaikutuksia vuoden 2021 lohenkalastuskiellolla on ollut. Tutkimuksen perusteella kalastuskiellolla on ollut huomattavia negatiivisia yhteiskunnallisia vaikutuksia. Lohenkalastuksen kieltäminen on vaikuttanut paikallisyhteisön kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Tästä johtuvat taloudelliset, kulttuuriset, hyvinvoinnilliset ja sosiaaliset vaikutukset paikallisissa yhteisöissä kasvavat, mikäli kieltä jouduttaisiin tulevaisuudessakin jatkamaan. Lohi ja sen kalastus ovat keskeinen ja perustavaa laatua oleva osa paikallisten asukkaiden elämässä usealla eri tasolla. Jokirannan saamelaisille merkitys on vielä muitakin suurempi, koska heidän koko kulttuurinsa pohjautuu siihen.

Yleisesti ottaen lohikantojen turvaamisen tärkeydestä oltiin yhtä mieltä ja negatiivisista vaikutuksista huolimatta yhden vuoden mittainen täyskielto nähtiin perusteltuna ja sai tukea, koska sen nähtiin auttavan lohikantojen elpymisessä. Tutkimuksessa nousi esiin, että jatkossa rauhoituspäättöstä tehtäessä kiellosta johtuvat kulttuuriset vaikutukset tulisi huomioida voimakkaammin ja harkita vähäisen kalastuksen sallimista. Tutkimuksessa tuotiin myös esiin, että negatiivisten yhteiskunnallisten vaikutusten minimoimisen kannalta olisi selvästi tärkeää, että paikallisille sallittaisiin vähäinen kalastus.

Lisäksi tutkimuksen mukaan rajoitusten yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä ja potentiaalista tehokkuutta voitaisiin lisätä, mikäli olisi mahdollista kohdentaa kalantutkimusta kokonaisvaltaisemmin ja ottaa enemmän huomioon paikallista tietoa ja näkemyksiä, jotta kalastusta saataisiin kohdennettua muiden lajien kuin lohen kalastukseen. Paikallisten kalastajien osallistaminen esimerkiksi kyttyrälohen poistokalastukseen ja sen suunnitteluun mahdollistaisi paikallisiin olosuhteisiin kohdennetun, tieteellistä monitorointia tukevan, selektiivisen hoitokalastuksen, joka vahvistaisi lohen kalastuskiellon tehokkuutta kalakantojen vahvistamisen suhteen. Haastatteluissa tuotiin esiin, että lohikantojen suojelussa ja tutkimuksessa tulisi huomioida merikalastus, lohen viljelyn aiheuttamat haitat, predaatio ja ilmastonmuutos. Merikalastuksesta- ja olosuhteista sekä kyttyrälöheesta tarvitaan lisätietoa, johon valtioiden tulisi panostaa.

Lohenkalastuskielto on vuonna 2021 tarkoittanut noin 4,1 miljoonan euron tulonmenetystä, kun tilannetta on verrattu vuoden 2017 kalastussäännön mukaiseen kalastukseen. Suurin osa tuloista liittyy suoraan tai kerrannaisvaikutuksina matkailukalastukseen. Negatiiviset taloudelliset vaikutukset ovat jakautuneet epätasaisesti ja tuntuvat vaikuttaneen ennen kaikkea tuloeroja lisäävästi eli vaikutukset vähempiosaisiin ja vanhuksiin ovat olleet merkittävämpiä. Kyseiset havainnot liittyvät pääosin kalastuslupatulojen jakautumiseen kalavesien omistajille. Kalastuskiellon koetut terveysvaikutukset ovat erityisesti henkiseen hyvinvointiin liittyviä, mitkä pitkällä tähtäimellä vaikuttavat myös fyysiseen terveyteen. Kalastuksella on tärkeä rooli paikallisten stressin vähentämisessä. Kalastusmahdollisuuksien puuttumisen on arveltu lisäävän jopa pitkäaikaista masennusta ja itsemurhia. Kalastuskiellon nähtiin myös vaikuttaneen joidenkin ihmisten ruokavalioon, liikunnan vähenemiseen ja alkoholin käytön lisääntymiseen.

Kalastussääntöneuvotteluissa etsittiin ratkaisua, jolla olisi voitu sallia vähäinen lohenkalastus. Käsitykset vähäisestä kalastuksesta ja sen kerrannaisvaikutuksista Tenojoen vesistön eri osissa poikkesivat hyvin paljon toisistaan ja ottaen huomioon lohikannan tila, joka alittaa kestävyystavoitteet myös tilanteessa, missä kalastusta ei ole lainkaan. Nykytilanteessa on erittäin tärkeää välttää liian suurta kalastuspainetta, jotta lohikantojen tilanne ei heikkene edelleen tai niiden elpyminen pitkity, jolloin myös ongelmat pitkittyvät. Tästä syystä on katsottu, että lohenkalastuksen sääntely tulisi toteuttaa portaittain ja lohenkalastusta avattaisiin vasta, kun kalastussäännössä asetetut kriteerit täyttyvät.

Lohenkalastuksen voimakkaiden rajoitusten haitallisia vaikutuksia on pyritty osaltaan lieventämään sallimalla muiden kalalajien kalastusta laajemmin kuin vuoden 2017 kalastussäännössä. Joelle kalastamaan pääsyä ja venekalastukseen liittyvän tietotaidon ylläpitoa on haluttu helpottaa siten, että sallitaan muiden lajien kalastus edelleen veneestä vavalla paikkakunnalla asuville. Myös meritaimenen rajallisen pyynnin mahdollistamisella ja kyttärylöhen kalastuksen järjestämisellä pyritään osaltaan suojelemaan ja turvaamaan alueen elinvoimaisuutta, lohenkalastuskulttuuria ja kalaan liittyvää elinkeinoa. Meritaimenen kalastusalueet on määritelty käyttäen hyväksi perinteistä tietämystä.

Saamelaiskulttuuria pyritään lisäksi suojaamaan kalastussäännössä siten, että edelleen sallitaan perinteisten, tehokkaiden pyydysten, kuten patojen sekä kulkutus- ja seisovien verkkojenkäyttö rajoitetusti silloin, kun lohikannoissa on kalastettavaa ylijäämää. Kyseisten pyydysten käyttö rajataan asuinpaikkaperiaatteen mukaisesti paikallisille kalastusoikeuden haltijoille. Lohenkalastuksen sallimisen rakenne on kalastussäännössä muodostettu siten, että lohikantojen tilan salliessa, kalastus sallitaan ensisijaisesti asuinpaikkaperiaatteen mukaisesti paikkakunnalla vakinaisesti asuville. Tilanteessa, jossa lohenkalastus ei ole muuten sallittua lohikantojen tilan vuoksi, on pyritty kuitenkin mahdollistamaan saamelaiseen kalastuskulttuuriin liittyvän tietotaidon ylläpitäminen ja välittyminen sukupolvelta toiselle lisäämällä kalastussääntöön uutena elementtinä antamalla toimivaltaiselle viranomaiselle valtuus myöntää poikkeuslupia opetus- tai kulttuuriperustaiseen lohenpyyntiin. Kalastussääntöön sisältyy myös osallistumislupa, mikä mahdollistaa osallistumisen perinteiseen lohenkalastukseen yhdessä paikkakuntalaisen kalastusoikeuden haltijan luvalla sekä mahdollisuus liittää kaikkiin lupaluokkiin lasten kalastuslupia. Nämä turvaavat osaltaan muualla kuin Tenolla asuvien saamelaisten kalastusmahdollisuuksia sekä lasten ja nuorten mahdollisuuksia osallistua kalastukseen sekä siihen liittyvän perinteisen tiedon ja kulttuurin välittämiseen.

Vaikutukset muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakituisesti asuvien kalastusoikeuden haltijoiden asemaan

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan vesialueen omistusoikeus kattaa myös kalastusoikeuden ja kalastusoikeus nauttii perustuslain 15 §:n takaamaa omaisuudensuojaa. Esitetyllä kalastussäännöllä on vaikutuksia myös ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeuden haltijoiden asemaan. Esityksestä seuraisi se, että sallittaessa lohenkalastusta esitetyn kalastussäännön 5 §:n mukaisesti ulkopaikkakuntalaiset kalastusoikeuden haltijat pääsevät kalastamaan lohta vasta toisessa vaiheessa.

Tenonjokilaaksojen ulkopuolella asuvien kalastusoikeuden omistajien asemaa on vahvistettu siten, että he pääsevät kalastamaan lohta olosuhteiden parantuessa ennen matkailukalastajia kalastussäännön 5 §:n 3) kohdan mukaisesti. Lisäksi ulkopaikkakuntalaiset kalastusoikeuden haltijat saavat käyttää kyttyrälohen kohdennetussa kalastuksessa vapaa ja viehettä perhokalastusvälineiden sijaan ja edelleen tälle kalastajaryhmälle voidaan varata enintään kolmasosa kaiken tyyppisistä matkailukalastusluvista. Kalastusveneiden käyttömahdollisuudet säilyvät ennallaan nykyiseen kalastussääntöön verrattuna. Edellytyksistä on säädetty tarkemmin voimaansaattamislaissa.

Aluekehitysvaikutukset

Lohikantojen heikentyneellä tilanteella on vaikutusta yritysten toimintamahdollisuuksiin Utsjoella. Muuttunut tilanne on vaatinut erilaisia toimintatapoja matkailuyrittäjiltä, kuten toiminnan monipuolistamista. Vuoden 2021 kalastuskiellon seurauksena 46 prosenttia yrityskyselyyn osallistuneista yrityksistä on sopeuttanut toimintaansa esimerkiksi tuottamalla uusia palveluita, vaihtamalla toimialaa, luomalla uusia tuotteita, suuntaamalla markkinoinnin suuntaa, vähentämällä toimintaa tai lopettamalla toimintansa. Lähtökohtaisesti taloudellisesti vahvemmat ja palvelullisesti monipuolisimmat yrittäjät ovat joustavampia ja pärjäävät paremmin. Tästä syystä kaikki paikalliset eivät kokeneet kalastuskieltoa ongelmana. Sen sijaan pienten tulolähteiden – yksittäisten lomamökkien vuokraus, kalastusmatkailijoiden lupatulot ja kotitarvekalastus – ehtymisellä voi olla suurikin kumulatiivinen kielteinen vaikutus pienituloisten yrittäjien, lapsiperheiden ja eläkeläisten kotitalouksiin.

Lohikantojen tilaa koskevan tiedon perusteella voidaan arvioida, että tilanne jatkuu nykyisenkaltaisena useita vuosia, eikä ole nopeasti mahdollista palata tilanteeseen, missä lohenkalastus voisi tuottaa aiemman kaltaisen osuuden liikevaihdosta. Pidemmällä aikavälillä lohikantojen elvytystoimet parantavat Tenojoen kiinnostavuutta kalastuskohteena ja siten myös kalastusmatkailun toimintaedellytyksiä. Tilanne voi myös edesauttaa paikallistalouden monipuolistumista, koska lohenkalastukseen liittyvän muutaman kuukauden sesonkiin perustuvan liiketoiminnan sijaan on kehitettävä muita mahdollisuuksia.

Mikäli lohikantojen tila ei edellyttäisi nykytilanteen vaatimaa täyskieltoa vaan voimakkaita kalastusrajoituksia, niitä tultaisiin kohdistamaan muuta kalastusta laajemmin kalastusmatkailuun, mikä ei ole omistusoikeuden tai saamelaisen kalastuskulttuurin tavoin perusoikeuksien suojaamaa. Myös tässä tapauksessa kalastusmatkailun toimintaympäristö vaikeutuisi huomattavasti.

Osana nykytilanteeseen liittyvän lohenkalastuskiellon vaikutusten lieventämistä uudessa kalastussäännössä on laajennettu mahdollisuuksia pyytää muita kalalajeja kuin lohta. Tätä varten kalastussääntöön on lisätty uusi kalastuslupatyyppe muiden lajien kuin lohen kalastukseen. Lisäksi matkailijoille on osoitettu erityisiä kalastuspaikkoja meritaimenen kalastukseen. Ratkaisulla voidaan osaltaan lieventää kalastusmatkailuyritysten vaikeaa tilannetta ja tuoda kalaveden omistajille tuloja kalastuslupien myynnistä. On kuitenkin tiedossa, että muiden kalojen kuin lohen vetovoima Tenon kalastusmatkailussa ei tällä hetkellä ole kovin

suuri pois lukien kyttyrälohi, jonka pyytämiseen on kohdistunut varsin suurta kiinnostusta ainakin sillä lyhyellä ajanjaksolla, kun jokeen noussut kala on käyttökelpoinen ravinnoksi.

6.3 Taloudelliset vaikutukset

Tenon kalastusmatkailun merkitys Utsjoen kunnalle on ollut huomattava. Lohenkalastuksesta saatava tulo syntyy pääasiassa kalastusmatkailijoiden rahankäytöstä ja lupamaksuista ja kalastusmatkailijoiden ja kalastusvuorokausien määrä indikoi verrattain hyvin lohenkalastuksen paikallistaloudellista vaikutusta. Lohenkalastuksen tuoman osuuden arvioitiin olleen vuoden 2018 Utsjoen yritysten toimipaikkojen 40 767 000 euron liikevaihdosta 11 prosenttia eli 4 500 000 euroa, mistä valtaosa on peräisin matkailijoiden lohenkalastuksesta.

Kun matkailukalastuslupia ei ole ollut mahdollista myydä lohenkalastukseen, muita kalastuslupia matkailijoille on myyty noin 2 000 vuorokautta vuodessa aiemman lähes 11 000 lupavuorokauden sijaan. Vastaavasti Tenon kalastuslupamyynnin arvo on laskenut alle kymmenesosaan n. 600 000 euron tasolta 20 000–40 000 euron tasolle. On oletettavaa, että tilanne jatkuu vastaavan kaltaisena useita vuosia eteenpäin.

6.4 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Uuteen kalastussääntöön sisältyy joitakin muutoksia viranomaisten toimivallan sääntelyyn. Uusia harkinnanvaran sisältäviä toimivaltuuksia viranomaiselle: 8 §:ssä toimivalta antaa tarkempia määräyksiä muiden lajien kalastuslupien käytöstä; 10 §:ssä toimivalta antaa tarkempia määräyksiä kalastusvälineistä; 19 §:ssä toimivalta määrittää tarkemmat rajat vapakalastuskieltoalueille (Alaköngäs–Bildám ja Borsejohka–Levajoen suu) sekä asettaa vapakalastukselle ylimääräinen rauhoitusalue; 33 §:ssä toimivalta antaa tarkempia määräyksiä kyttyrälohisaaliin ilmoittamisesta sekä päättää, että saalisilmoitus on tehtävä ilman aiheutonta viivytystä kalan saaliiksi ottamisen jälkeen säänneltäessä kalastusta saalisikiintiöillä; 35 §:ssä toimivalta myöntää paikallisille organisaatioille lupa kyttyrälohen kohdennettuun poistopyyntiin sekä määrittää erikseen alueita, joilla kyttyrälohen poistopyynti on sallittua siihen tarkoitetuilla pyyntivälineillä; 37 §:ssä toimivalta antaa täydentäviä määräyksiä kalastusvälineiden ja veneiden desinfioinnista; sekä 40 §:ssä toimivalta yksittäistapauksissa myöntää lupa organisaatioille poiketa kalastussäännön määräyksistä opetuskalastusta tai kulttuuritapahtumia varten.

Nykyiseen kalastussääntöön kuuluvista säännöksistä, joilla viranomaisille muodostetaan harkintavallan sisältävää toimivaltaa, osa sisältyy myös uuteen kalastussääntöön lähtökohtaisesti saman sisältöisinä. Tällaisia ovat 39 §:ssä (nykyisen kalastussäännön 37 §) aluerajausten ja kalastuspaikkojen tarkempi määrittely sekä 40 §:ssä (nykyisen kalastussäännön 38 §) toimivalta yksittäistapauksessa myöntää lupa organisaatioille poiketa kalastussäännön määräyksistä pyydetäessä kaloja tieteellistä tutkimusta, käytännön kokeita tai kalakantojen kehittämistoimenpiteitä varten.

Tenon voimaansaattamislain 3 §:ssä esitetään säädettäväksi, että edellä mainituissa kalastussäännön pykälissä tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena toimisi Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Työmäärän lisäystä on hankala arvioida kokonaisuudessaan, mutta katsotaan kuitenkin, että mainituilla muutoksilla viranomaisten toimivallan sääntelyyn olisi vaikutuksia Lapin ELY-keskuksen resursseihin. Lapin ELY-keskuksen arvion mukaan uudet tehtävät lisäisivät huomattavasti kalatalousviranomaisen hallinnon kuormitusta ja tehtävien toteuttaminen täysimääräisesti vaatisi lisäresursseja. Etukäteen ei pystytä arvioimaan esimerkiksi, kuinka paljon hakemuksia tulisi kalastussäännön 40 §:ssä tarkoitetun

poikkeusluvan nojalla opetuskalastusta tai kulttuuritapahtumia varten. Lohenkalastuksen voimakkaat rajoitukset lisäävät myös kalastuksenvalvonnan tarvetta.

7 Lausuntopalaute

Yhteisymmärrys kalastussäännöstä syntyi lopulta puheenjohtajiston kesken kesäkuussa 2023 ja sopimus parafoitiin 29 päivänä kesäkuuta 2023. Sen jälkeen sopimuksesta Suomen ja Norjan väliseksi Tenojoen vesistön kalastussäännöksi ja sen allekirjoittamisesta pyydettiin lausuntoa seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, ulkoministeriö, ympäristöministeriö, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Luonnonvarakeskus, Lapin poliisilaitos, Lapin rajavartiosto, Metsähallitus, Saamelaiskäräjät, Nuorgamin osakaskunta, Vetsikon osakaskunta, Utsjoen kirkonkylän osakaskunta, Outakosken osakaskunta, Alatalon osakaskunta, Iivnan osakaskunta, Pikkujärven osakaskunta, Tenonlaakson yrittäjät ry, Saamelaismatkailu- ja yrittäjät ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö, Tenon kiinteistönomistajat ry, Lapin Vapaa-ajankalastajat ry, Kalatalouden keskusliitto ja Lapin kalatalouskeskus. Lausuntoaika oli 30.6.–8.9.2023.

Lausuntoja saatiin 24 kappaletta. Lausunnon antoivat oikeusministeriö, ulkoministeriö, ympäristöministeriö, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Luonnonvarakeskus, Rajavartiolaitos, Metsähallitus, Saamelaiskäräjät, Nuorgamin osakaskunta, Vetsikon osakaskunta, Utsjoen kirkonkylän osakaskunta, Outakosken osakaskunta, Tenonlaakson yrittäjät ry, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö, Tenon kiinteistönomistajat ry, Kalatalouden keskusliitto, Lapin kalatalouskeskus, Utsjoen kunta, Kiinteistö Oy Utsjoen Seitatörmä, Saamelaisneuvosto, Vesialueomistajain liitto VEALO ry, Tenon Tunturituvat Ky sekä kolme yksityishenkilöä.

Oikeusministeriön edustaja on eriävässä mielipiteessään katsonut, että kalastussääntöluonnoksessa ei ole riittävästi huomioitu alkuperäiskansa saamelaisten perus- ja ihmisoikeuksia ja niihin liittyviä perustuslakivaliokunnan kannanottoja. Eriävän mielipiteen mukaan määräyksessä rajajokiosuuden kalastajaryhmistä tulisi huomioida kaikki ne ryhmät, joilla on perusoikeuksiin kytkeytyviä oikeuksia ja muodostaa saamelaisuuteen perustuva uusi kalastajaryhmä. Oikeusministeriön eriävässä mielipiteessä katsottiin myös, että lohenkalastuksen sääntelyä koskevassa 5 §:ssä ollut syytä sallia lähtökohtaisesti hyvin vähäinen kalastus. Siinä on katsottu, että kalastussääntöluonnoksessa ehdotettuja hyvin vahvoja perusoikeuksien rajoituksia olisi asianmukaista tehdä ainoastaan siinä tilanteessa, että perusoikeuksia vähemmän rajoittavia vaihtoehtoja tavoitteen saavuttamiseksi (lohikantojen suojelu ja elpyminen) ei olisi mahdollista toteuttaa.

Sopimuksen allekirjoittamista puolsivat ympäristöministeriö, ulkoministeriö, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä Luonnonvarakeskus. Sopimuksen allekirjoittamista puoltavat tahot näkivät kalastuksen sääntelyn esitetyillä tavoilla olevan tärkeää lohikantojen suojelemiseksi ja niiden tilan saattamiseksi kestäväälle tasolle, mahdollistaen aiempaa paremmin lohikantojen tilaan sopeutetun kantojen hoidon. Rajavartiolaitoksella ja Metsähallituksella ei ollut lausuttavaa asiassa. Kalastussäännön allekirjoittamista vastustivat osakaskunnat (Nuorgamin osakaskunta, Vetsikon osakaskunta, Utsjoen kirkonkylän osakaskunta, Outakosken osakaskunta), Saamelaiskäräjät, Tenonlaakson yrittäjät ry, Tenon kiinteistönomistajat ry, Kalatalouden keskusliitto, Lapin kalatalouskeskus, Saamelaisneuvosto, Utsjoen kunta sekä Vesialueomistajain liitto VEALO ry. Kalastussäännön allekirjoittamista vastustavien lausunnoissa katsottiin kalastussääntöluonnoksen rajoittavan perustuslain vastaisesti omaisuudensuojaa sekä saamelaiskulttuurin suojaa tai toisaalta rajoittavan liikaa kalastusoikeuden omistajien oikeuksia. Lisäksi kalastussääntöluonnos katsottiin liian rajoittavaksi mm. kyttyrälohen kalastusmahdollisuuksien osalta.

Lausuntopalautteen perusteella kalastussääntötekstiin esitetyistä muutoksista sekä Suomessa että Norjassa käytiin neuvottelut Norjan kanssa, minkä perusteella kalastussääntöluonnokseen tehtiin seuraavia muutoksia: Kalastussääntöön lisättiin alku- ja loppumääräykset selventämään kalastussäännön muutosten voimaantuloa ja muutetun kalastussäännön voimassaoloa. Sanamuotoja tarkennettiin ja yhtenäistettiin sekä pykälissä esiintyviä termejä kirjoitettiin auki useissa pykälissä pelkkien pykäläviittausten sijasta (mm. 4, 5, 7, 9 ja 14 §). Lohenkalastuksen sallimista koskevaa kriteeriä 5 §:ssä tarkennettiin siten, että yksikin kriteerit täyttävä viikko riittää lohenkalastuksen avaamiseen. Kalastuslupaluokkia koskevassa 7 §:ssä lasten ikärajan määrittely muutettiin kansallisesti määrittäväksi, mikä mahdollistaa ikärajan asettamisen 18 vuoteen Suomessa. Rauhoitusalueiden rajojen tarkempi määrittäminen 19 §:ssä muutettiin myös kansallisesti toimivaltaisen viranomaisen toimesta tapahtuvaksi.

Vähimmäismittoja ja kalojen vapauttamista koskevaa 32 §:ää selkeytettiin lisäämällä siihen määräykset ylämittaisten tai sallitun saaliskiintiön ylittävien kalojen vapauttamisesta. Saalisilmoitusta 33 §:ssä tarkennettiin siten, että kyttyrälöhisaaliiden ilmoittaminen vain kappalemäärinä poistopyynnin yhteydessä on mahdollista.

Kyttyrälohen kalastukseen liittyvä palaute Suomessa ja Norjassa oli eri suuntaista. Suomessa palautteen perusteella esitettiin, että kyttyrälohen pyyntimahdollisuuksia tulisi avata myös muuten kuin hankkeisiin perustuvan 35 §:n mukaiseen pyyntiin. Norja puolestaan katsoi, että 35 §:n 3 momentin muotoilu lohen nousuun vaikuttavien hankkeiden yhteisestä hyväksymisestä oli kansainvälisiin rajat ylittäviä vaikutuksia koskeviin sopimuksiin nähden liian rajoittava.

Jatkoneuvotteluissa päädyttiin siihen, että kyttyrälohen pyyntimahdollisuuksia avattiin lisäämällä kalastussäännön 10 §:n kyttyrälohen kohdennetussa kalastuksessa sallittaviksi pyydyksiksi kulkutusverkko ja seisova verkko sekä vapa ja viehe. Muutokseen liittyen 35 §:ään lisättiin viranomaisille mahdollisuus määritellä erikseen alueet ja antaa tarkempia määräyksiä kyttyrälohen pyynnistä, joka ei perustu hankkeisiin. Laajojen hankkeiden osalta 35 §:n muotoilua muutettiin siten, että jatkossa tällaista hanketta toteuttavan osapuolen on tehtävä yhteistyötä ja osallistettava toinen osapuoli hankkeen jokaisessa vaiheessa.

Sopimusteksti parafoitiin uudestaan 20 päivänä joulukuuta 2023. Tasavallan presidentti myönsi sopimuksen allekirjoittamiseksi valtuudet 21 päivänä joulukuuta 2023. Sopimus allekirjoitettiin 22 päivänä joulukuuta 2023 Oslissa. Sopimuksesta sekä voimaansaattamislain muuttamisesta pyydettiin lausunnot samoilta tahoilta kuin sopimuksen allekirjoittamisestakin. Hallituksen esitysluonnos oli lausunnoilla 22.12.2023–15.1.2024.

Lausuntoja saatiin 20 kappaletta. Lausunnon antoivat oikeusministeriö, ulkoministeriö, ympäristöministeriö, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Luonnonvarakeskus, Metsähallitus, Saamelaiskäräjät, Nuorgamin osakaskunta, Vetsikon osakaskunta, Utsjoen kirkonkylän osakaskunta, Outakosken osakaskunta, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö, Tenon kalatalousalue, Tenon kiinteistönomistajat ry, Kalatalouden keskusliitto, Utsjoen kunta, Vesialueomistajain liitto VEALO ry, ALVA – Saamelaisten ihmisoikeusyhdistys ry. sekä kolme yksityishenkilöä.

Lausunnot noudattivat suurelta osin aiemmalla lausuntokierroksella esille tuotuja näkökulmia. Jatkoneuvottelujen jälkeen kalastussääntöön tehdyistä muutoksista positiivisena nähtiin se, että lasten ikäraja on mahdollista asettaa kansallisesti. Suomessa lasten kalastuslupien ikärajaksi on mahdollista asettaa 18 vuotta. Lisäksi positiivisina muutoksina tuotiin esiin mahdollisuus kulttuuriperusteisiin poikkeuslupiin tilanteissa, joissa lohenkalastus ei ole muutoin sallittua sekä Tenon kalatalousalueen osallistaminen kalastussäännön toimeenpanoon. Suomen Vapaa-ajankalastajien lausunnossa katsottiin, että lohenkalastuksen rajoittaminen on perusteltua.

Luonnonvarakeskuksen lausunnossa puolestaan katsottiin, että esitetty kalastussääntö mahdollistaisi aiempaa paremmin lohikantojen tilaan sopeutetun kantojen hoidon sekä kalastuksen järjestämisen. Lisäksi lausunnossa kiinnitettiin huomiota kalastusmääräyksiin peräkkäin tapahtuvan kalastuksen osalta, koska yhden alueen säätelypäätökset todennäköisesti avaavat keskustelua ja poliittista painetta muuttaa toistenkin alueiden kalastusjärjestelyjä, joten yksittäisten ratkaisujen vaikutus lohenkalastuksen määrään ja kalastuskuolevuuteen kokonaisuudessaan tulee arvioida tarkasti.

Useimmat lausunnot olivat edelleen negatiivisia, niissä toistettiin aiempia kantoja sekä otettiin kantaa allekirjoitettuun kalastussääntöön. Kalastussäännön hyväksymistä vastustivat selkeästi edelleen osakaskunnat (Nuorgamin osakaskunta, Vetsikon osakaskunta, Utsjoen kirkonkylän osakaskunta, Outakosken osakaskunta), Tenon kalatalousalue, Saamelaiskäräjät, Tenon kiinteistönomistajat ry, Kalatalouden keskusliitto, ALVA – Saamelaisten ihmisoikeusyhdistys ry sekä Vesialueomistajain liitto VEALO ry. Kalastussäännön allekirjoittamista vastustavien lausunnoissa katsottiin kalastussääntöluonnoksen rajoittavan perustuslain vastaisesti omaisuuden suojaa sekä saamelaiskulttuurin suojaa tai toisaalta rajoittavan liikaa kalastusoikeuden omistajien oikeuksia.

Useissa lausunnoissa katsottiin, että esitetty kalastussääntö ei ota riittävästi huomioon KKO:n ennakkotapauksia tai perustuslakivaliokunnan kannanottoja saamelaisten kalastusoikeuksista. Kriittisissä lausunnoissa kiinnitettiin myös huomiota eri kalastajaryhmien tasapuoliseen kohteluun eri näkökulmista ja kritisoitiin kalastussääntöön sisältyvien rauhoitusalueiden tasapuolisuutta eri osakaskuntien kannalta. Edellisen lausuntokierroksen jälkeen kyttyrälohen pyyntiin neuvotellut muutokset oli huomioitu lausunnoissa, mutta osassa niistä ei koettu tehtyjä muutoksia riittäviksi ja kyttyrälohi haluttiin nähdä resurssina eikä hävitettävänä vieraslajina.

Saamelaiskäräjien ja ulkoministeriön lausunnoissa kiinnitettiin huomiota tapaan, jolla lohikantojen tilan mukaiset kalastusmääräykset toimeenpannaan. Saamelaiskäräjät katsoi, että perusoikeusrajoitusten tulisi perustua eduskunnan säätämään lakiin eikä kalastussäännön määräyksistä aiheutuvasta lohenkalastuskiellosta voitaisi säätää vuosittain asetuksella, vaan kielto tulisi säätää aina lain tasolla. Ulkoministeriön lausunnossa oli kuitenkin arvioitu tarkasti sopimuksentekovallan delegointia. Ulkoministeriö katsoi, että uuden kalastussäännön 4 §:ssä mainituista kalastuskiintiöistä ja -ajoista sopiminen viranomaisten välillä tehtävällä sopimuksella kalastussäännön 5 §:n kriteerien mukaisesti noudattaisi kalastussopimuksen 6 artiklan delegointia. Koska uudessa kalastussäännössä itsessään asetetaan kriteerit sille, milloin lohenkalastusta ei voida sallia ja toimivaltaisten viranomaisten tehtäväksi jäisi lähinnä näiden kriteerien täyttymisen ja siitä suoraan johtuvan lohenkalastuksen kiellon toteaminen viranomaisten välillä tehtävässä sopimuksessa (kalastussopimuksen 7 artiklan 4 kohdan mukaisessa pöytäkirjassa), ulkoministeriön mukaan myös nämä toimet olisivat ongelmattomat sopimuksentekovallan delegoinnin kannalta.

Oikeusministeriön lausunnossa viitattiin ministeriön edustajan aiemmin jättämään eriävään mielipiteeseen ja todettiin, että siinä esitettyjä seikkoja pidetään perusteltuina ja huomioon otettavina, siltä osin kuin niitä ei ole huomioitu allekirjoitetussa kalastussäännössä.

Lausuntopyyntö jäi toimittamatta valtiovarainministeriölle, mutta heihin oltiin yhteydessä hallituksen esityksen jatkovalmisteluvaiheessa. Valtiovarainministeriö arvioi alustavasti, että esityksen sisällön osalta puollettavuus riippuu mm. taloudellisista vaikutuksista ja niiden arviointi esityksessä näyttää osittain vain yleispiirteiseltä. Esityksen vaikutuksia Lapin ELY-keskuksen lisäresurssointitarpeisiin on kuitenkin vaikea arvioida kuvattua tarkemmin, koska osaa tehtävistä on toteutettu jo nyt ja työmäärä voi vaihdella hyvin suuresti. Kalastusmatkailun

tulot ovat riippuvaisia lohikantojen tilasta, eikä aikaisempaan tilanteeseen ole mahdollista palata muuten kuin elvyttämällä lohikannat.

Lapin ELY-keskus katsoi, ettei voisi nykyisillä resursseilla toteuttaa täysimääräisesti uusitun kalastussäännön nojalla ELY-keskukselle säädettyjä tehtäviä, uudet tehtävät lisäävät huomattavasti Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen hallinnon kuormitusta. Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö esitti muiden lajien kalastusluvan hinnaksi 10–20 euroa kalastusvuorokaudelta henkilöä kohden.

Lausuntopalautteen perusteella hallituksen esityksen perustelutekstejä täydennettiin siten, että Tenon kalastussopimuksen 6 ja 7 artiklan mukaista menettelytapaa ja sen liittymistä kalastussäännön lohenkalastusta koskeviin säännöksiin selostettiin tarkemmin. Samalla tekstiin lisättiin myös arvio siitä, miten lohikantojen tila viimeisimpien tila-arvioiden perusteella vaikuttaa lohenkalastusmahdollisuuksiin tulevana kalastuskautena.

Perustelutekstiin lisättiin myös viimeaikaisia oikeuskäytäntöjä koskeva osuus sekä tarkennettiin vaikutusarviota Lapin ELY-keskuksen lausunnon perusteella. Myös valmistelua koskevaa osuutta Saamelaiskäräjien kanssa käytyjen neuvottelujen osalta täydennettiin. Lisäksi esitystä tarkennettiin ja korjattiin oikeusministeriön laintarkastusyksikön huomioiden perusteella.

8 Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön

8.1 Johdanto

Tenon kalastussopimuksen osapuolet eli Suomen tasavallan hallitus ja Norjan kuningaskunnan hallitus haluavat muuttaa maiden välisen kalastussopimuksen sisältämän kalastussäännön sisältämiä määräyksiä. Kalastussääntö on edelleen osa Suomen ja Norjan välistä kalastussopimusta, missä osapuolet painottavat kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa vastuutaan sekä tarvetta suojella ja turvata Tenojoen vesistön lohikantoja tarkoituksenmukaisella ja varovaisuusperiaatteeseen perustuvalla kalastuksen säätelyllä. Osapuolet tunnustavat luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvarojen kestävä hyödyntämisen merkityksen. Osapuolet tunnustavat saamelaisen alkuperäiskansaoikeudet ja paikallisväestön oikeudet ja luonnonvarojen merkityksen saamelaisille alkuperäiskansana kulttuurinsa ylläpitämiseksi, sekä muiden kalastusoikeuden haltijoiden oikeudet. Osapuolet painottavat tietojenvaihdon ja yhteistyön merkitystä yhteisten luonnonvarojen käytössä ja hoidossa sekä paikallisten kalastusoikeuden haltijoiden ja muiden paikallisten tahojen laajoja vaikuttamismahdollisuuksia kalastuksenhoitoon.

8.2 Kalastussääntö

Tenojoen kalastussopimukseen liittyvä kalastussääntö on olennainen osa Suomen ja Norjan välistä sopimusta kalastuksesta Tenojoen vesistössä. Kalastussäännön tarkoitus on antaa tarkempia määräyksiä kalastusajoista, lupamääristä ja pyydysmääristä, joiden avulla kalastusteho säädetään Tenon eri kalakantojen tilaan sopivaksi. Tämän lisäksi kalastussääntö sisältää pyydysten rakennetta, sijoittelua ja käyttötapoja koskevia teknisiä määräyksiä. Uutena asiana kalastussääntöön on sisällytetty muun muassa lohenkalastuksen portaittainen sääntely mahdollistaen aiempaa paremmin lohikantojen tilaan sopeutetun kantojen hoidon, mahdollisuus yksittäistapauksissa luvan myöntämiseen opetus- tai kulttuuriperusteista kalastusta varten, osallistumislupa, joka mahdollistaa seisovien pyydysten kalastukseen osallistumisen ja tähän liittyvän tietotaidon siirtoa sekä kyttyrälohen kohdennettu pyynti, jonka kautta parannettaisiin kyttyrälohen hallintamahdollisuuksia.

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Kalastussäännön tarkoitus. Pykälään kirjattaisiin kalastussäännön säännösten taustalla oleva tavoitetilä, joka täydentäisi Tenon kalastussopimuksen 1 artiklaan kirjattua sopimuksen tavoitetta. Pykälää ei olisi tarkoitus soveltaa itsenäisesti, mutta se toimisi ohjeena ja yleisenä tavoitteena kalastussäännön aineellisten säännösten soveltamisessa.

Kalastussäännön tarkoitussäännöksen lähtökohtana on se, että kalastussääntöä sovellettaessa on pyrittävä edistämään Tenojoen kalakantojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää käyttöä ja hoitoa. Lisäksi yhtenä keskeisenä periaatteena on saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien ja paikallisten kulttuuriperinteiden edistäminen.

2 §. Soveltamisalue. Pykälässä määrättäisiin, että kalastussääntö on voimassa sillä osalla Tenojokea, Inarinjokea ja Kietsimäjokea, joka muodostaa Suomen ja Norjan välisen valtakunnan rajan. Biologisten vaikutusten torjuntaa koskeva kalastussäännön luku 8 olisi sen sijaan voimassa koko Tenon vesistön valuma-alueella. Siihen kuuluisi määräyksiä, joiden avulla pyrittäisiin estämään *Gyrodactylus salaris* -lohiloisen ja vesirutto-kasvin leviäminen vesistön alueelle sekä kyttyrälohi nimisen vieraslajin hallintaa koskeva pykälä. Kalastussäännön kalastusmääräykset eivät koskisi sivujokia tai Norjalle kuuluvaa Tenon alaosaa. Kalastussopimuksen 3 artiklassa määrätään, että Norjalle kuuluvalla Tenon alaosalla kalastussäännön kalastusta koskevat määräykset eivät voi olla lievempiä kuin rajajokiosuudella kulloinkin voimassa olevat määräykset. Saman artiklan mukaisesti Tenon sivujokia koskeva kalastussääntö määritellään kansallisesti. Sivuvesistöjen osalta kansallisten säädösten ja määräysten tulee ottaa huomioon lohikantojen suojelu ja kestävä käyttö, mutta ne voivat poiketa Tenojoen pääuoman kalastusmääräyksistä, mikäli lohikantojen tila sen sallii tai jos lohikannan tila vaatii perustellusti tiukempia säätelytoimia kuin mitkä ovat olleet mahdollisia Tenojoen pääuomassa.

Pykälän sisältö vastaisi muutoin nykyisen kalastussäännön 1 §:ää, mutta pykälän 2 momentissa muutettaisiin viittaus vastaamaan ehdotetun, uuden 2 luvun aiheuttamaa lukunumeroinnin muutosta. Nykyisessä kalastussäännössä biologisten vaikutusten torjuntaa koskevat säännökset sisältyvät lukuun 6, mutta muutetussa kalastussäännössä kyseinen kokonaisuus sisältyisi lukuun 8.

3 §. Rajajokiosuuden kalastajaryhmät. Pykälä vastaisi nykyisen kalastussäännön 2 §:ää. Sekä Suomen että Norjan kalastajaryhmien määrittely säilyisi samana. Pykälässä määriteltäisiin kalastajaryhmät, joiden kalastusajat, pyydysten käyttömahdollisuudet ja kalastuslupatyypit poikkeavat toisistaan. Suomessa kalastajat on jaettu neljään eri ryhmään. Kalastajat jaotellaan nykyisen sopimuksen tavoin Tenojen jokilaaksoissa vakinaisesti asuviin sekä muualla asuviin. Vakainainen asuminen määriteltäisiin pitkälti nykykäytännön tavoin tiukemmin kuin kotikuntalaissa (201/1994). Nykyisen käytännön mukaisesti kalastajilta edellytettäisiin tosiasiallista asumista Tenojoen vesistön jokilaaksoissa. Tarkempi määritelmä sisältyisi jatkossakin nykyisen sisältöisenä Tenojoen kalastussopimuksen voimaansaattamislain 9 §:ään.

Kalastusoikeuden osalta viitattaisiin kalastuslain (379/2015) 4 §:n määrittelyihin. Sopimuksen kalastussääntöä sovellettaessa kalastusoikeuden haltijalla tarkoitettaisiin osakaskunnan lisäksi osakaskiinteistön omistajaa. Kalastajaryhmien määrittelyt on tehty erikseen Suomen ja Norjan kalastajille, koska ryhmien taustalla oleva lainsäädäntö poikkeaa toisistaan. Käytännön erona on se, että Suomessa on määriteltä oma ryhmä kalastajille, jotka omistavat kalastusoikeutta, mutta eivät asu Tenojoen vesistön jokilaaksoissa.

Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat Tenojoen jokilaaksoissa vakinaisesti asuvat kalastusoikeuden haltijat.

Toiseen ryhmään kuuluvat muualla kuin Tenojoen jokilaaksoissa vakinaisesti asuvat kalastusoikeuden haltijat.

Kolmas ryhmä käsittää Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvat henkilöt, jotka eivät omista kalastusoikeutta.

Neljännän ryhmän muodostavat muut henkilöt, jotka eivät omista kalastusoikeutta Tenojoen kalastussäännön voimassaoloalueella tai eivät asu vakinaisesti Tenojoen vesistön jokilaaksoissa.

Norjassa kalastajaryhmien määrittely perustuu Norjan Tenon kalastusoikeutta koskevan lain (LOV-2014-06-20-51) 4 ja 5 §:ssä käytettyihin määritelmiin.

2 luku **Lohen kalastusta koskevat säännökset**

4 §. Lohen ja merinieriän kalastus. Pykälän tarkoituksena olisi asettaa peruste niille menettelytavoille, joiden avulla sopimuksen osapuolet arvioisivat kalastussopimuksen 6 ja 7 artiklan mukaisessa prosessissa vuosittain mahdollisuudet lohenkalastukseen. Arviointi perustuisi lohikantojen tilaan, mitä Tenojoen seuranta- ja tutkimusryhmän arvioi vuosittain. Samassa yhteydessä arvioidaan lohikantojen hyödynnettävä ylijäämä eli siitä, onko Tenojoen vesistöön nousseita lohia ollut riittävästi suhteessa vesistön lohikannalle asetettuihin kutukantatavoitteisiin nähden.

Tenojoen lohikantojen tila on yleisesti hyvin heikko, eikä lohikannoissa ole viime vuosina ollut hyödynnettävää ylijäämää, joka olisi mahdollistanut kalastuksen. Lohenkalastusta koskevat määräykset on nykytilanteessa laadittava siten, että ne mahdollistaisivat lohikantojen elpymisen, mitä edellytetään myös NASCO:n lohikantojen hoidolle asettamissa suosituksissa. Lohenkalastusta koskeviin määräyksiin on siten asetettava ennalta sovittuja tavoitteita tulevaisuutta varten, jotta lohenkalastus voitaisiin avata joustavasti heti kun se on mahdollista. Lohenkalastusmahdollisuuden edellytykseksi asetettaisiin pykälän 1 momentissa se, että lohikannoissa olisi jokialueella kalastettavaa ylijäämää. Ensimmäisessä momentissa viitattaisiin myös siihen, että tilanteen arviointi tapahtuisi vuosittain kalastussäännön muutostarpeiden arviointiin vakiintuneesti käytettävällä menettelyllä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että lohenkalastukselle asetettava kiintiö ei saisi olla suurempi kuin edellisen kalastuskauden tietojen perusteella arvioitu hyödynnettävä ylijäämä. Kalastettavan ylijäämän jaossa olisi otettava huomioon molemmat maat ja molempien maiden kalastajaryhmät. Lisäksi kalastuskiintiöiden asettamisessa olisi kuultava paikallisia kalastusoikeuden haltijoita. Paikallisten kalastusoikeuden haltijoiden kuulemisesta säädettäisiin tarkemmin Tenon voimaansaattamislaissa. Kiintiöllä tarkoitettaisiin tässä esimerkiksi sitä, että molemmille maille asetettaisiin saalisikohtainen kiintiö, eli kuinka monta lohta voitaisiin kummassakin maassa ottaa saaliiksi yhteensä. Tästä kiintiöstä olisi mahdollista lisäksi kummassakin maassa määrittää kalastajakohtainen kiintiö.

5 §. Lohen kalastuksen sääntely. Pykälässä asetettaisiin lohikantojen tilaan ja hoitotavoitteeseen perustuvat ajankohdat sille, milloin lohenkalastus avattaisiin ja miten kalastusta laajennettaisiin, kun lohikantojen tila paranee. Ratkaisussa olisi uutta lohenkalastuksen säätelyn mahdollistaminen kalastuskauden sisällä edellisen kalastuskauden tietojen perusteella silloin,

kun lohikantojen tilan kannalta välttämättömät rajoitukset eivät mahdollista koko kauden kattavaa lohenkalastusta.

Pykälässä lohenkalastus olisi säädelty portaittain, lohikantojen tilan, lohikantojen elpymisen ja eri lohikantojen Tenojoen pääuomassa tunnettujen vaellusajankohtien mukaan. Sääntelyn lähtökohtana olisi tieto Tenon vesistön eri lohikantojen viikoittaisesta esiintymisestä Tenojoen pääuomassa, jota verrattaisiin vuosittain Tenon vesistön lohikantojen tila-arvioon Suomen ja Norjan yhteisen Tenon lohikantojen seuranta- ja tutkimusryhmän vuosittaisen raportin perusteella. Lohikannan säätelypäätökset perustuisivat siten edellisvuoden lohikannan tila-arvioon sekä pitkän ajan tietoon eri lohikantojen vaelluskäyttäytymisestä.

Pykälän mukaan lohenkalastus sallittaisiin, jos edellisvuoden lohikantojen tila-arvion perusteella kalastuskaudella on yksikin viikko, jolloin edellisen kalastuskauden seurantalutosten perusteella heikoimpaan punaiseen lohikannan tilaa kuvaavaan luokkaan kuuluvien lohikantojen lohien määrä on alle 20 % lohien kokonaismäärästä samaan aikaan Tenon pääuomassa. Pyydettäväksi sallittu lohimäärä määräytyisi lohikantojen seurannan perusteella vuosittaisissa neuvotteluissa sovittavan kiintiön mukaan, josta säädettäisiin muutetun kalastussäännön 4 §:ssä. Esitetty lähtökohta lohenkalastukselle on kaukana koko kalastussopimuksen tavoitteesta, jonka mukaan lohikantojen tulisi täyttää niille asetetut hoitotavoitteet ja kalastuksen kohdistua ensi sijassa hyvän tilan saavuttaneisiin lohikantoihin, mutta kalastuksen avaaminen rajoitetusti on katsottu välttämättömäksi Tenon lohenkalastukseen liittyvän Saamelaisen kalastuskulttuurin ylläpitämiseksi.

Pykälän 1 kohdan mukaisesti lohenkalastusta ei voitaisi sallia niinä viikkoina, joissa yli 20 % pääuomassa tietyn ajanjakson aikana tavattavista lohista kuuluu punaisen kantaluokan lohikantoihin. Kalastuksen salliminen silloin kun lohikantojen tila on erittäin heikko kasvattaisi riskiä siitä, että lohikantojen elpyminen estyy tai hidastuu merkittävästi. Vuosina 2021–2023 toteutettu lohenkalastuskielto on osoittautunut tehokkaaksi tavaksi lisätä kudulle pääsevien emolohien määrää vesistössä.

Pykälän 2 kohdan mukaisesti lohenkalastus sallittaisiin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuville henkilöille sellaisina viikkoina, kun alle 20 % pääuomassa tavattavista lohista kuuluu punaisen kantaluokan lohikantoihin. Lohenkalastus olisi sallittu vavalla ja vieheellä sekä verkolla tai padolla kahtena päivänä viikossa. Yli 65 cm:n mittaiset lohet olisi vapautettava ja lohenkalastus olisi lopetettava, kun 4 §:n mukainen saaliskiintiö olisi täyttynyt.

Lohenkalastusta koskevat rajoitukset on kohdistettava perustuslakivaliokunnan lausumien mukaan ensisijaisesti sellaiseen kalastukseen, joka ei nauti perustuslain 17 §:n 3 momentissa tarkoitettua suojaa, eli saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan. Koska Tenojoella kalastuksen rajoittaminen tapahtuu jatkossakin asuinpaikkaperiaatteen mukaisesti, on ensimmäisessä lohenkalastuksen sallimisen vaiheessa rajoitettu lohenkalastuksen salliminen perusteltua vain paikkakuntalaisille. Tällöin pystytään ottamaan huomioon saamelaisen kalastuskulttuurin suoja, kun paikkakunnalla asuvista on saamelaisia yli puolet ja kalastusoikeuksien käyttäjissä osuus on vielä suurempi.

Pykälän 3 kohdan mukaisesti lohenkalastus sallittaisiin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuville henkilöille, sekä muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuville kalastusoikeuden haltijoille sellaisina viikkoina, kun alle 10 % joessa tavattavista lohista kuuluu punaisen kantaluokan lohikantoihin. Lohenkalastus olisi sallittu vavalla ja vieheellä sekä verkolla tai padolla kahtena päivänä viikossa. Yli 90 cm:n mittaiset lohet olisi vapautettava ja lohenkalastus olisi lopetettava, kun 4 §:n mukainen saaliskiintiö olisi täyttynyt.

Pykälän 4 kohdan mukaisesti osapuolten toimivaltaiset viranomaiset, eli Suomessa maa- ja metsätalousministeriö, voisivat sallia lohenkalastuksen laajemmin, sitten kun lohikantojen tila olisi parantunut enemmän kuin edellä 2 ja 3 kohdissa kuvatulla tavalla. Kalastuksen sallimisella laajemmin tarkoitettaisiin sen sallimista myös matkailijoille. Edellytyksenä laajemmalle kalastuksen sallimiselle olisi lohikantojen tilan riittävä elpyminen, minkä tarkkaa ajankohtaa tai etenemistapaa ei ole nyt mahdollista arvioida. Avaamisedellytysten arviointi ja tarkkojen kalastusmääräysten anto tapahtuisi vuosittaisten Tenon kalastussopimuksen 6 ja 7 artiklojen mukaisessa neuvottelumenettelyssä.

Uuden kalastussäännön 4 ja 5 §:ien muotoilu johtaisi siihen, että lohenkalastuksen sallimista koskevien vuosittaisten määräysten voimaansaattaminen ei edellyttäisi eduskunnan myötävaikutusta. Tämä koskisi myös tilannetta, jolloin lohenkalastusta ei voitaisi sallia 5 §:n 1 kohdan mukaisesti. Kalastussopimuksen 6 ja 7 artiklan mukaisesti todettaisiin vuosittain tutkimustiedon perusteella, mikä 5 §:ssä säädettyistä kriteereistä (1–4 kohdat) toteutuu. Lohenkalastusta koskevat ehdot on laadittu täsmällisesti ja tarkkarajaisesti eikä niihin sisälly harkintavaltaa. 5 §:n mukaiset lohenkalastusta koskevat olosuhteet todettaisiin maiden välillä tehtävässä kalastussopimuksen 7 artiklan 4 kohdan mukaisessa pöytäkirjassa, joka saatetaan Suomessa kansallisesti voimaan valtioneuvoston asetuksella.

Lohenkalastuksen sallimismahdollisuuksia on arvioitu aiempien vuosien tietojen pohjalta. Vuoden 2022 lohikantojen tila-arvion perusteella lohikantojen tila oli niin heikko, että lohenkalastusta ei olisi ollut mahdollista sallia esitetyn 5 §:n 2 kohdan mukaisesti, jolloin lohenkalastus olisi ollut mahdollista vain kalastussääntöesityksen 40 §:n poikkeuslupien perusteella. Vuoden 2023 lohikantojen tila-arvion perusteella lohikantojen tilassa ei ole tapahtunut parantumista edelliseen vuoteen nähden, joten näyttäisi, että kriteerit kalastussäännön 5 §:n 2 kohdan mukaiselle lohenkalastuksen sallimiselle eivät olisi täytymässä kalastuskaudella 2024.

3 luku **Kalastonhoitomaksut ja kalastusluvut**

6 §. Kalastonhoitomaksu. Pykälä vastaisi nykyistä 3 §:ää. Matkailukalastukseen tarkoitetut kalastusluvut on jaettu tasan Suomen ja Norjan kesken ja molempien maiden kansalaiset voivat hankkia niitä kummastakin maasta. Tästä syystä kalastonhoitomaksun maksuvelvollisuuteen sovelletaan sen osapuolen lainsäädäntöä mistä kalastuslupa hankitaan.

7 §. Kalastuslupaluokat. Kalastuslupaluokkia koskevassa pykälässä säädettäisiin kalastuslupien sisällöstä perustuen 3 §:ssä määriteltyyn kalastajaryhmien jaotteluun. Pykälän kalastuslupaluokat vastaisivat muutoin aiemman kalastussäännön 4 §:ää, mutta lupaluokissa esiintyvät pykäläviittaukset olisi muutettu, sekä listaukseen tulisi uutena asiana muiden lajien kalastuslupa. Lisäksi pykälässä säädettäisiin uutena asiana osallistumisluvasta, sekä lasten luvan liittämisestä muihin kalastuslupiin.

Yleinen paikkakuntalaislupa oikeuttaa kalastukseen kaikilla kalastussäännössä sallituilla pyyntimuodolla ottaen huomioon muualla kalastussäännössä säädettyt rajoitukset. Lupa on voimassa kalastuskauden. Luvan hankkimiseen ovat oikeutettuja Suomessa 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut vakinaisesti Tenojoen jokilaaksoissa asuvat kalastusoikeuden haltijat ja Norjassa 3 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetut kalastusoikeuden haltijat.

Paikkakuntalaisen vapakalastuslupa oikeuttaa kalastukseen vavalla ja vieheellä rannalta ja veneestä ottaen huomioon muualla kalastussäännössä säädettyt rajoitukset. Lupa on voimassa kalastuskauden. Suomessa lupa on oikeutettuja kalastusoikeutta omistamattomat Tenon vesistön jokilaaksoissa asuvat kalastajat, jotka on määritelty 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa.

Venekalastuslupa oikeuttaa lohen sekä muiden lajien kalastukseen vavalla ja vieheellä ottaen huomioon muualla kalastussäännössä säädetyt rajoitukset. Lupa on voimassa vuorokauden kerrallaan ja niiden kokonaismäärälle on asetettu kiintiö. Osa luvista voidaan Suomessa varata 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuille, muualla kuin vakinaisesti Tenojoen vesistön jokilaaksoissa asuville kalastusoikeuden haltijoille, mutta muuten luvan lunastamista ei ole rajoitettu. Lupien määristä ja jakamisesta eri alueille säädettäisiin 8 §:ssä.

Vapakalastuslupa oikeuttaa lohen sekä muiden lajien kalastukseen vavalla ja vieheellä ottaen huomioon muualla kalastussäännössä säädetyt rajoitukset. Lupa on voimassa vuorokauden kerrallaan ja niiden kokonaismäärälle on asetettu kiintiö. Osa luvista voidaan Suomessa varata 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuille kalastusoikeuden haltijoille, mutta muuten luvan lunastamista ei ole rajoitettu. Lupien määristä ja jakamisesta eri alueille säädetään 8 §:ssä.

Muiden lajien kalastuslupa oikeuttaisi muiden lajien kuin lohen ja merinieriän kalastukseen vavalla ja vieheellä ottaen huomioon muualla kalastussäännössä säädetyt rajoitukset.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi osallistumisluvasta, joka voidaan liittää yleiseen paikkakuntalaislupaan. Lupa oikeuttaisi sen haltijan osallistumaan yleisellä paikkakuntalaisluvalla tapahtuvaan kalastukseen verkkopyydyksillä, millä tarkoitetaan Tenolla perinteisesti käytettyjä ajoverkkoa, seisovia verkkoja sekä patoja. Yleisen paikkakuntalaisluvan haltijan tulisi olla itse paikalla kalastustapahtumassa. Luvan tarkoitus olisi edesauttaa Tenon saamelaiseen lohenkalastuskulttuuriin liittyvän tietotaidon oppimista ja siirtämistä eteenpäin. Lisäksi lupa parantaisi mahdollisuuksia saada apuvoimaa pyydyskalastukseen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kaikkiin kalastuslupaluokkiin liitettävästä lapsiluvasta, joka oikeuttaisi Tenon jokilaaksojen ulkopuolella vakinaisesti asuvan lapsen kalastamaan yhdellä vavalla ja vieheellä kerrallaan. Toisiin lupatyyppeihin liitettävää lapsilupaa ei laskettaisi mukaan kalastuslupakiintiöihin. Lapsen ikää koskevat määrittelyt tehtäisiin erikseen Suomessa ja Norjassa maiden omien säädösten erilaisuuden vuoksi. Suomessa alle 18-vuotiaat katsotaan lapsiksi ja kyseistä lapsilupaa koskeva määrittely on tarkoitus liittää tähän hallituksen esitykseen sisältyvään Tenon kalastussopimuksen voimaansaattamislain 10 §:ään.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin selvyuden vuoksi siitä, että kaikki kalastusluvut olisivat henkilökohtaisia, jolloin esimerkiksi niiden myynti eteenpäin ei olisi mahdollista.

Rajajokiosuudella tarvittava pakollinen kalastuslupa perustuu kalastussopimuksen 10 artiklaan, jonka mukaan rajajokiosuudella kalastavan on lunastettava kalastuslupa ennen kalastuksen aloittamista. Sopimusmääräyksen mukaan osapuolet eli sopimusvaltiot vastaavat lupien myynnin järjestämisestä. Tämä tarkoittaa sitä, että kalastusoikeuden haltijoilla eli muun muassa yhteisen vesialueen osakaskunnilla ja niiden osakaskiinteistöillä ei ole kalastusoikeuteen lähtökohtaisesti kuuluvaa määräysvaltaa kalastuslupien myymiseen. Näin ollen rajajokiosuudella ei myöskään voida soveltaa kalastuslain 12 §:ää, jossa säädetään yhteisen vesialueen osakkaan mahdollisuudesta ilman muiden osakkaiden suostumusta antaa toiselle lupa kalastaa osakkaalle itselleen kuuluvan kalastusoikeuden nojalla. Sen sijaan kalastusoikeuden vuokraaminen olisi jatkossakin mahdollista.

8 §. Kalastuslupien jako. Pykälän ensimmäisessä momentissa säädettäisiin menettelytavasta, jolla vene- ja rantakalastuslupien määrästä kalastuskautta kohden päätettäisiin vuosittain. Päätös tehtäisiin vuosittain Tenon kalastussopimuksen 6 ja 7 artiklojen mukaisessa neuvottelumenettelyssä. Vene- ja rantakalastusluville ei asetettaisi kiintiötä etukäteen, koska lohikantojen tilan elpymisnopeutta ja lupakiintiön kokoa ei ole mahdollista arvioida ennakoita.

Toisessa momentissa säädettäisiin muiden lajien kalastuslupien määrästä kalastuskautta kohden. Näiden lupien enimmäismääräksi on jo vuonna 2017 koskevilla kalastussopimusneuvotteluissa sovittu 12 000 kappaletta, joka jaetaan puoliksi Suomen ja Norjan kesken.

Kolmannessa momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta varata vene- ja rantakalastusluvista sekä muun kalan kalastusluvista enintään kolmasosa 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuille muualla kuin Tenon jokilaaksoissa asuville kalastusoikeuden haltijoille. Tämä kiintiö varattaisiin samassa suhteessa kaikille lupatyypeille. Kiintiön tarkasta suuruudesta, luvan hinnasta ja sen jakamisesta ryhmään kuuluville kalastusoikeuden haltijoille säädettäisiin tarkemmin esitykseen sisältyvässä kalastussopimuksen voimaansaattamislain muutosesityksen 12 §:ssä. Kyse on kalastusoikeuden omistajille myytävästä luvasta, jota ei voida myydä edelleen tai siirtää toiselle henkilölle.

Neljännessä momentissa säädettäisiin siitä, että muualla kuin Tenon jokilaaksoissa asuville kalastusoikeuden haltijoille olisi varattava kalastuksen mahdollistavia lupia, kun lohikantojen tila paranee ja kalastus on mahdollista 5 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisesti. Tämän kalastuslupakiintiön on oltava riittävä suhteessa lohikannassa tavattavaan ylijäämään, jonka pohjalta saaliskiintiö muodostuu.

Viidennen momentin mukaan molemmilla osapuolilla olisi mahdollisuus antaa tarkempia määräyksiä siitä, miten muiden lajien kalastuslupia käytetään. Tämä mahdollistaisi esimerkiksi muiden lajien kalastuksen kohdentamisen tarkemmin halutuille alueille, mikäli halutaan lisätä tai vähentää kalastuspainetta esimerkiksi taimeneen tai haukeen.

Ulkopaikkakuntalaisille kalastusoikeudenhaltijoille varattavat omat kiintiöt on nähty välttämättömiksi, jotta sopimuksen sisältämät kalastusrajoitukset eivät muodostuisi kohtuuttomiksi kyseisen omistajaryhmän kannalta. Kiintiöön kuuluvien lupien hinta on mahdollista asettaa kansallisesti selkeästi alhaisemmaksi kuin matkailijoille myytävien lupien hinta. Lupakiintiöiden toimivuuteen käytännössä liittyy kuitenkin yhä tiettyjä heikkouksia erityisesti siinä suhteessa, että kiintiöityjen lupien kysyntä saattaa ylittää käytettävissä olevan lupamäärän halutuimpana kalastuskeskellä.

4 luku **Pyyntivälineet**

9 §. *Lohen ja merinieriän kalastuksessa sallitut pyyntivälineet.* Pykälässä määriteltäisiin kalastussäännön voimassaoloalueella sallitut pyydykset. Lohen, ja merinieriän pyynnissä olisi sallittua käyttää potku- ja mertapatoa, seisovaa verkkoa, kulkutus- eli ajoverkkoa sekä vapaa ja viehettä

Sallittujen pyyntivälineiden käytön osalta kalastajat jaetaan kahteen ryhmään niin, että kaikkia 1 momentissa lueteltuja pyydyksiä saavat käyttää ainoastaan 3 §:n 1 kohdassa tarkoitetun yleisen paikkakuntalaisluvan haltijat. Muut kalastajat saavat käyttää ainoastaan vapaa ja viehettä.

Pykälä vastaisi muutoin nykyisen kalastussäännön 6 §:ää, mutta siitä poistettaisiin maininta meritaimenesta, siirrettäisiin 2 momenttiin sisältynyt muiden lajien kalastuksessa sallittuja pyyntivälineitä koskeva sääntely uuteen 10 §:ään sekä lisättäisiin uutena matkailukalastusta koskevat rajoitukset sallittuihin pyyntivälineisiin.

Erilaisten kalastusrajoitusten kohdentaminen vakinaisen asuinpaikan perusteella on tarpeen lohikantojen suojelemiseksi sekä saamelaisen kulttuurin suojan huomioon ottamiseksi.

Kalastussäännön 9 §:ssä määritellyistä sallituista pyyntivälineistä potku- ja mertapato, seisova verkko sekä kulkutusverkko liittyvät Tenon jokilaaksoille tyypilliseen, saamelaiseen kulttuuriin liittyvään lohenkalastusperinteeseen. Näiden perinnepyydysten varaamisella ainoastaan Tenon jokilaaksoissa asuville kalastusoikeuden haltijoille on haluttu suojata paikallista, saamelaiseen kalastusperinteeseen liittyvää kalastuskulttuuria tilanteessa, missä lohikannat eivät kestä laajamittaista kalastusta. Asuinpaikkaan perustuva rajausta on katsottu parhaaksi tavaksi toteuttaa tämä kulttuurin suoja.

Mahdollisena vaihtoehtona perinnepyydysten käytön rajaamiselle esitettiin Suomen valtuuskunnan sisällä myös rajauksen tekemistä siten, että kalastussäännössä määriteltäisiin saamelaiset omana kalastajaryhmänä, jonka kautta perinnepyydysten käyttö pystyttäisiin rajaamaan heille. Tätä ei kuitenkaan nähty mahdolliseksi, sillä saamelaismääritelmään ei ole muussa lainsäädännössä kuin saamelaiskäräjälaissa (974/1995) ja saamen kielilaissa (1086/2003) kytketty saamelaista henkilöä koskevaa välitöntä oikeusvaikutusta. Tällaisen rajauksen tekeminen kalastussäännössä nähdään ongelmallisena, sillä saamelaiskäräjälain saamelaismääritelmää ei voi käyttää muussa kuin vaaliluetteloon merkitsemisen edellytyksenä, eikä ole nähty mahdollisena, että saamelaisuus määriteltäisiin kalastussäännössä. Mikäli saamelaisuus määriteltäisiin muussa yleisessä lainsäädännössä kattavasti siten, että määritelmään voisi viitata kalastussäännössä, olisi tilanne eri.

Vastaava jako pyydysten käytön sallimiselle on ollut myös aiemmassa kalastussäännössä. Laajemmin ja maailmanlaajuisemmin tarkasteltuna, lohta kalastetaan joessa harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta ainoastaan vapavälineillä, koska pyydyskalastus on katsottu liian tehokkaaksi kalastustavaksi joessa. Tässä suhteessa Tenon kalastusmääräykset ovat huomattava poikkeus.

Pykälän 3 momentin mukaan muut pyydykset ja kalastustavat olisi kiellettyjä. Kieltoa on erikseen tarkennettu koskemaan myös harrilautaa epäselvyyksien välttämiseksi.

Pykälässä olisi lisäksi määritelty, että 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainitut venekalastusluvan haltijat saavat kalastaa vieheellä ja perholla. Vieheellä tarkoitetaan yleisemmin koukuilla varustettuja vieheitä, uistimen lisäksi myös kalastuksessa käytettyä lippaa, jiggiä sekä vaappuja.

Vastaavasti 7 §:n 1 momentin 4 kohdassa mainittu rantakalastuslupa oikeuttaisi ainoastaan kalastukseen perhokalastusvälinein ilman painoa tai kohoa. Määräykseen on kuitenkin tehty poikkeus, joka koskee Matinköngästä maastossa olevien kylttien mukaisesti ja Inarinjokea Matinköngästä ylöspäin sekä koko Kietsimäjokea, missä olisi sallittua kalastaa myös muilla vapakalastusvälineillä kuin perhovavalla sekä uistimella tai heittopainolla varustetulla perholla. Rajoitus on haluttu edelleen säilyttää, koska sillä voidaan vähentää erityyppistä kalastusta harrastavien kalastajien ristiriitoja ja ohjata kalastusta kalastusmuotoihin, joissa koukkujen määrä on vähäisempi. Alle 16-vuotiaiden luvan lunastajien kohdalla tehdään poikkeus heittotaitoja vaativien perhokalastusvälineiden käytöstä ja he voivat kalastaa perholla ja koholla koko lunastamansa luvan osoittamalla alueella. Ikäraja vastaa yleistä käytäntöä siitä, minkä ikäisenä nuoret siirtyvät aikuisten välineitä koskevien määräysten piiriin koskikalastuskohteilla Suomessa.

10 §. *Muiden lajien kuin lohen ja merinieriän kalastuksessa sallitut pyyntivälineet.* Muiden lajien kuin lohen ja merinieriän pyynnissä olisi sallittua käyttää seisovaa verkkoa, vapaa ja viehettä, katiskaa sekä nuottaa Inarinjoen järvilajajentumissa Matinkönkään yläpuolella.

Vapakalastuksen osalta sallitut välineet on määritelty erikseen paikkakuntalaisen vapakalastusluvalle ja matkailijoille tarkoitettulle vapakalastusluvalle. Kalastus 7 §:n 1

momentin 1 ja 2 kohdissa tarkoitetuilla yleisellä paikkakuntalaisluvalla ja paikkakuntalaisen vapakalastusluvalla on sallittua sekä uistimella että kevyillä perhokalastusvälineillä. Uistimella tarkoitetaan koukuilla varustettuja vieheitä, uistimen lisäksi myös kalastuksessa käytettyä lippaa, jiggiä sekä vaappuja, mutta koukkujen määrä on rajoitettu yhteen kolmihaarakoukkuun tai korkeintaan kolmeen yksittäiseen koukkuun. Muiden lajien kuin lohen ja merinierian kalastukseen tarkoitettulla 7 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaisella vapakalastusluvalla saa käyttää ainoastaan kevyitä perhokalastusvälineitä. Molempien määräysten tarkoitus on ohjata kalastusta välineisiin, joilla lohen saaliiksi saaminen ei ole todennäköistä ja joista sivusaaliiksi jääneen lohen vapauttaminen vahingoittumattomana on helpompaa kuin runsaammin koukkuja sisältävistä vieheistä.

Pykälässä määrättäisiin myös kyttyrälohen kohdennetusta kalastuksesta ajoverkolla ja vapakalastusvälineillä hankemuotoisen poistokalastuksen lisäksi. Tällaisen kalastuksen toteuttamisesta säädettäisiin tarkemmin 35 §:n 2 momentissa. Kyseinen kyttyrälohen kohdennetun pyynnin vapakalastusmahdollisuus koskisi kalastusoikeuden haltijoita sekä Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvia henkilöitä.

Alle 16-vuotiaiden luvan lunastajien kohdalla tehtäisiin poikkeus heittotaitoja vaativien perhokalastusvälineiden käytöstä ja he voisivat kalastaa perholla ja koholla käyttäen muitakin kuin varsinaisia perhokalastusvälineitä koko lunastamansa luvan osoittamalla alueella.

Muut pyydykset ja kalastustavat olisivat kiellettyjä. Kieltoa on erikseen tarkennettu koskemaan myös harjilautaa epäselvyyksien välttämiseksi.

Pykälän 8 momentissa annettaisiin osapuolten toimivaltaisille viranomaisille mahdollisuus antaa tarkempia määräyksiä koskien kalastusvälineitä. Tällaisista yksityiskohtaisista säännöistä olisi ilmoitettava toisen osapuolen viranomaisille. Säännöksellä olisi tarkoitus mahdollistaa se, että eri osissa Tenon rajajokialuetta voitaisiin tarvittaessa säädellä tarkemmin, millainen kalastus on sallittua esimerkiksi tiettyyn kalalajiin kohdistuvan kalastuksen osalta. Suomessa pykälässä tarkoitettu toimivaltainen viranomainen määriteltäisiin tarkemmin Tenon voimaansaattamislain 3 §:ssä.

11 §. *Vapakalastuksen teknisiä määräyksiä, syöttiä ja koukkupyydyksiä koskevat yleiset säännökset.* Pykälä vastaisi muutoin nykyistä 11 §:ää, mutta pykälän otsikkoa täsmennettäisiin siten, että se kuvaaisi paremmin pykälän sisältöä ja otsikosta ilmenisi pykälän sisältävän myös vapakalastuksen teknisiä määräyksiä. Pykälässä olisi kielletty kaikkea vapakalastusta koskien katkarapujen, kalojen ja matojen käyttö syöttinä kalastuksessa. Katkarapu ja mato on katsottu lohenkalastuksessa liian tehokkaaksi syötiksi ja kielletty tästä syystä. Syöttikalojen kiellon taustalla on myös *Gyrodactylus salaris* -loisen torjunta. Kalojen siirto toisesta vesistöstä on kielletty kalastussopimuksen 15 artiklan nojalla. Kiellolla tehostettaisiin kyseistä rajoitusta ja halutaan lisäksi estää tilanteita, joissa syöttikaloja tuotaisiin tietämättömyyttään muista vesistöistä.

Pykälän 2 momentissa kiellettäisiin rokastus, jossa kala pyritään tartuttamaan koukkuun suun ulkopuolelta. Samalla määriteltäisiin, millaista nostokoukkuu saa käyttää apuna pyydykseen tarttuneen kalan nostamiseksi veneeseen tai rannalle. Pyydyksellä tarkoitetaan sekä seisovia pyydyksiä että vapavälineitä.

Pykälän nykyinen 3 momentti siirrettäisiin selkeyden vuoksi omaksi erilliseksi pykäläkseen. Mateen kalastusta jäältä koskevat säännökset sisältyisivät muutetun kalastussäännön 12 §:ään.

12 §. *Mateen kalastus jäältä.* Pykälässä madekoukun käyttö rajattaisiin ainoastaan 3 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuille Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuville henkilöille ja kalastus tapahtuu talvisin jäältä. Lisäksi määriteltäisiin, että tällaisessa kalastuksessa olisi sallittua käyttää Tenojoen vesistöstä peräisin olevia kuolleita syöttikaloja. Nykyisessä kalastussäännössä säännökset koskien mateen kalastusta jäältä sisältyvät 11 §:ään.

5 luku Kalastuksen järjestäminen, kalastuskausi ja kalastusajat

13 §. *Yleinen viikkorauhoitus.* Pykälä vastaisi nykyistä 7 §:ää. Pykälässä määriteltäisiin yleisen viikkorauhoituksen aika, jolloin lohen ja merinieriän kalastus olisi kokonaan kielletty. Muiden kalalajien kalastus olisi sallittu myös tänä aikana Tenojokeen tai muihin rajajokiin kuuluvissa järvissä 200 metriä kauempana joen niskasta tai suulta. Muille kalalajeille sallitut pyydykset olisi määritelty 10 §:n 1 momentissa. Tämän lisäksi kalastusaikoja on määritelty tarkemmin eri pyydyksille myöhemmissä kalastussäännön pykälissä. Yleinen viikkorauhoitus kieltäisi kalastuksen vuorokauden ajaksi sunnuntai-illasta maanantai-iltaan. Rauhoituksen alkamisajat on ilmoitettu sekä Suomen että Norjan kellonaikoina siten, että rauhoitus alkaisi samaan aikaan molemmissa maissa.

14 §. *Vapakalastuskausi muun kuin lohen ja merinieriän kalastukseen.* Vapakalastuskautta koskevassa pykälässä määriteltäisiin vakalastukselle sallitun kalastuskauden alku- ja loppupäivämäärät. Vapakalastuskausi olisi pidempi Tenojokilaaksossa asuville henkilöille, jotka ovat oikeutettuja 7 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdissa mainittuihin yleiseen paikkakuntalaislupa tai paikkakuntalaisen vakalastuslupa. Heidän vakalastuskautensa alkaisi kesäkuun 1 päivästä ja jatkuisi elokuun 20 päivään saakka. Vaikka lohenkalastusmahdollisuudet ovat hyvin heikot, on nähty tärkeäksi mahdollistaa muiden lajien vakalastus muun muassa vapapyyntiin ja veneen kalastuskäyttöön liittyvien taitojen ylläpitämiseksi ja niiden siirtämiseksi eteenpäin. Tältä osin pykälä on saman sisältöinen kuin nykyisen kalastussäännön 8 §.

Toisessa momentissa olisi määritelty kaikille kalastajille saatavilla olevien muiden lajien kuin lohen ja merinieriän kalastukseen tarkoitettuja vakalastuslupia koskeva kalastusaika, joka alkaisi kesäkuun 10 päivä ja päättyisi elokuun 10 päivään. Lisäksi kalastus olisi sallittu tämän jälkeen erikseen rajatuilla alueilla elokuun 20 päivään saakka. Nämä alueet ovat matalia virta-alueita, joissa perinteisen tiedon perusteella ei tavata loppukesällä lohia. Alueet on myös määritelty niin, että niiden sisällä ei ole syvänteitä, joissa voisi olla lohen asentopaikkoja.

15 §. *Muiden lajien kuin lohen ja merinieriän verkkokalastusaika.* Nykyisessä kalastussäännössä sallittuihin kalastusaikoihin verrattuna verkon käyttöaika pitenisi osittain, koska muiden lajien verkkokalastus on voimassa olevan kalastussäännön 17 §:n mukaan sallittu toukokuun 20 päivästä kesäkuun 10 päivään ja Inarijoella ja Kietsimäjoella kalastus on sallittu toukokuun 20 päivästä elokuun 20 päivään. Lisäksi voimassa olevassa kalastussäännössä loheen rinnastetun taimenen kalastus olisi sallittu muutetussa kalastussäännössä muun kalan pyyntiin tarkoitetuilla ehdoilla, minkä johdosta ehdotettu pykälä ei sisältäisi mainintaa meritaimenesta ja sen otsikkoa täsmennettäisiin vastaamaan pykälän muuttunutta sisältöä. Tenojoen vesistössä on aina kalastettu verkoilla myös muita lajeja kuin lohta. Tämän pyynnin merkitys on kasvanut, kun lohikantojen tila on hyvin heikko. Pyyntiajat on asetettu siten, että lohen sivusaaliin mahdollisuus jäisi pieneksi. Samasta syystä kalastuskausi olisi lyhyempi Tenojoen keskiosassa, jossa on yleisesti lohen kutualueita ja missä riski lohen sivusaaliista on siitä syystä arvioitu muuta aluetta suuremmaksi.

Verkkopyynti olisi pykälän mukaan sallittua koko rajajokialueella jäiden lähdöstä kesäkuun 20 päivään saakka. Lisäksi pyyntiä sallittaisiin elokuun alusta 20. elokuuta saakka lukuun ottamatta

Levajoen suun ja Alakönkään alaosan välistä aluetta. Inarin- ja Kietsimäjoella kalastuskausi olisi jäiden lähdöstä elokuun 20 päivään saakka.

Muun kalan pyynnin saaliina saadaan lähinnä taimenta sekä harjusta ja vähäisemmässä määrin siikaa, haukea ja madetta. Sallitut pyyntiajat mahdollistavat myös hauen tehokkaan pyynnin sekä taimenkantojen aiempaa paremman hyödyntämisen, mitä on esitetty yhtenä mahdollisuutena lohen vaelluspoikasiin kohdistuvan kuolleisuuden pienentämiseksi.

16 §. Kulutusverkon kalastusaika. Pykälässä määriteltäisiin kulutusverkon sallittu kalastuskausi, vaikka lohenkalastusmahdollisuudet riippuvat lohikantojen elpymisestä ja ne joudutaan arvioimaan erikseen 4 ja 5 §:n määräysten perusteella. Sallittu kalastuskausi alkaisi kesäkuun 1 päivänä ja jatkuisi kesäkuun 15 päivään. Kalastuskauden aikana kalastus olisi sallittu kahtena vuorokautena viikossa ja kalastusvuorokausi alkaisi kello 19. Kalastusaika alkaisi samanaikaisesti molemmissa maissa ja alkuaika on ilmoitettu myös Norjan kellonaikana. Kalastuskausi on sama kuin vuoden 2017 kalastussäännön 13 §:ssä, jolloin kalastus on ollut sallittua kahtena vuorokautena viikossa.

Kulutusverkkoa käytetään kalastuskauden alussa, jolloin pyynnin kohteeksi joutuvat erityisesti heikossa tilassa olevat Tenojoen vesistön yläosien lohikannat sekä useamman merivuoden vanhat emolohet sekä uudelleen kutemaan nousevat lohet myös muista Tenojoen vesistön lohikannoista, joiden määrä on merkittävä lohikantojen elpymisen kannalta.

17 §. Seisovan verkon kalastusaika. Pykälässä määriteltäisiin lohenkalastuksessa käytettävän seisovan verkon sallittu kalastuskausi, vaikka lohenkalastusmahdollisuudet riippuvat lohikantojen elpymisestä ja ne joudutaan arvioimaan erikseen 4 ja 5 §:n määräysten perusteella. Seisovan verkon kalastuskausi alkaisi kesäkuun 1 päivä ja jatkuisi heinäkuun 31 päivään saakka. Kalastuskausi alkaisi samaan aikaan kuin kulutuskalastus, jotta pyydysten käyttöön oikeutetuilla kalastajilla on mahdollisuus valita eri pyyntitapojen välillä. Aiemmin kalastus on jatkunut Inarijoella elokuun 12 päivään saakka, mutta lisäys poistettaisiin Inarijoen lohikantojen tilan heikentymisen vuoksi. Muilta osin pykälä vastaisi nykyisen kalastussäännön 14 §:ää.

Viikoittainen kalastusaika olisi jaettu kahteen eri jaksoon. Seisovalla verkolla saisi kalastaa kahtena vuorokautena viikossa 1 kesäkuuta ja 15 heinäkuuta välisenä aikana ja kolmena vuorokautena viikossa 16 heinäkuuta ja 31 heinäkuuta välisenä aikana. Kalastusvuorokausi alkaisi samanaikaisesti molemmissa maissa Suomen aikaa kello 19.

18 §. Patokalastuksen kalastusaika. Pykälä vastaisi nykyistä patokalastuksen kalastusaikaa koskevaa 15 §:ää. Pykälässä määriteltäisiin lohenkalastuksessa käytettävän lohipadon sallittu kalastuskausi, vaikka lohenkalastusmahdollisuudet riippuvat lohikantojen elpymisestä ja ne joudutaan arvioimaan erikseen 4 ja 5 §:n määräysten perusteella. Patokalastuksessa kalastuskausi alkaisi kesäkuun 1 päivä ja jatkuisi heinäkuun 31 päivään saakka. Kalastuskausi alkaisi samaan aikaan kuin kulutuskalastus, jotta pyydysten käyttöön oikeutetuilla kalastajilla olisi mahdollisuus valita eri pyyntitapojen välillä. Viikoittainen kalastusaika olisi jaettu kahteen jaksoon. Padolla saisi kalastaa kahtena vuorokautena viikossa kesäkuun 1 ja 15 päivän välisenä aikana ja kolmena vuorokautena kesäkuun 16 ja 31 päivän välisenä aikana. Kalastusvuorokausi alkaisi samanaikaisesti molemmissa maissa Suomen aikaa kello 19.

Käytännössä patokalastus on alkanut laajassa mitassa vasta sen jälkeen, kun kulutuskalastus on päättynyt. Tämä on johtunut toisaalta siitä, että kalastusolosuhteet ovat olleet hyvin hankalat padoille kalastuskauden alussa, kevättulvan aiheuttaman suuren virtaaman ja korkean vedenkorkeuden vuoksi. Kalastuskauden lopussa saalismäärät ovat asteittain pienentyneet lohien kutunousun vähentyessä.

Patokalastuksen kalastuskauden lyhentäminen nykyiseen muotoon oli välttämätöntä vuonna 2017 samoista lohensuojelullisista syistä kuin edellä selostettu muun verkkokalastuksen kalastusajan lyhentäminen. Patokalastus on sallittua vain kahtena kalastusvuorokautena viikossa kalastuskauden alussa, jolloin pyynnin kohteeksi joutuvat erityisesti heikossa tilassa olevat Tenojoen vesistön yläosien lohikannat sekä useamman merivuoden vanhat emolohet sekä uudelleen kutemaan nousevat lohet myös muista Tenojoen vesistön lohikannoista. Patojen käyttömahdollisuus on kuitenkin haluttu säilyttää vaihtoehtona koko perinteisten pyydysten sallitulle kalastuskaudelle, vaikka kulkutuskalastus onkin tärkein pyyntimuoto kesäkuun puoliväliin saakka.

Patokalastus eroaa muista perinteisistä lohien kalastusmuodoista siinä, että padon rakentaminen vaatii paljon työtä ja vedenkorkeuden muutokset voivat vaikuttaa paljon padon kalastavuuteen. Pato on myös ehkä kaikkein perinteisin lohienpyyntimuoto Tenojoen vesistössä, vaikka myös patokalastuksessa on tapahtunut teknistä kehitystä materiaalien osalta. Suuren työmäärän vuoksi patokalastuksen pyyntiaikaa ei ole lyhennetty kolmesta vuorokaudesta varsinaisena patopyynnin kalastuskautena kesäkuun 16 päivästä heinäkuun loppuun. Padossa käytettävien pyytävien osien havasmateriaali ja pyyntiajankohta vaikuttavat pyynnin kohdistumiseen eri ikäisiin lohiin.

19 §. *Kielletyt vapakalastusalueet.* Pykälän 1 momentin 1 kohdassa rajoitettaisiin vapakalastusta pyyntiin asetettujen patojen läheisyydessä. Kalastus olisi kiellettyä patojohteiden sisällä sekä 50 metriä padon alapuolella tai 10 metriä sen sivulla. Momentin 2 kohdassa kiellettäisiin kalastus 10 metriä lähempänä seisovaa verkkoa. Määräysten tarkoituksena on estää pyydysvahingot ja kalojen karkottuminen pyydyksen lähetyviltä. Suojaetäisyydet on arvioitu vastaavasta pyynnistä saatujen kokemusten nojalla ja samalla pyritty asettamaan etäisyydet niin, että ne eivät turhaan estä kalastusta kapeassa jokiuomassa.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa kiellettäisiin kalastus silloilta. Sillalla kalastus saattaisi aiheuttaa vaaratilanteita muille kalastajille ja sillan käyttäjille. Edellä mainittujen 1 momentin 1–3 kohtien osalta pykälä on saman sisältöinen kuin nykyisen kalastussäännön 12 §. Momentin 4 kohdassa rajoitettaisiin vapakalastusta niiden sivujokien suualueiden läheisyydessä, joihin lohi nousee. Kielto suojaisi sivujokeen hakeutuvia kaloja, jotka saattavat pysähtyä lähialueelle ennen nousua sivujokeen tai liikkua jokisuun läheisyydessä. Kalastus olisi kielletty yleisesti 50 metriä ylävirtaan ja 100 metriä alavirtaan ulottuvalla alueella syväväylään asti. Määräystä on yksinkertaistettu ja selkeytetty nykyisestä kalastussäännöstä ja sen nojalla tehdyistä poikkeuksista, missä kielloalueiden laajuudet ovat vaihdelleet eri jokisuiden alueella.

Lisäksi Tenon pääuoman päättymiskohtaan, missä Inarijoki ja Karasjoki erkanevat sekä Inarijoen ja Kietsimäjoen yhtymiskohtaan asetettaisiin laajemmat kalastuskielloalueet, jotka ulottuisivat koko jokialueen poikki. Näissä tapauksissa laajempi alue on katsottu tarpeelliseksi jokialueen muodon vuoksi.

Etäisyys jokisuuhun lasketaan tarkastelukohtaan nähden lähimmästä sivujoen rannasta tai lähimmän uoman lähimmästä rannasta, jos sivujoen laskukohdassa on useita uomia.

Lisäksi vapakalastukselle asetettaisiin kaksi rauhoitusaluetta Tenon Ylä- ja Alakönkään alueille. Rauhoitusalueiden tarkoituksena olisi pienentää mahdollisuutta lohien sivusaaliiseen vapakalastuksessa nykytilanteessa, missä lohikantojen tila on heikko ja lohikannat vaativat elvyttämistoimia. Rauhoitusalueet katsottiin kokonaisuuden kannalta paremmiksi kuin lisärajoitusten asettaminen vapavälineiden käytölle. Rauhoitusalueiden tarkkojen alku- ja loppukohtien määrittelyn tekevät toimivaltaiset viranomaiset, koska jokiuoman olosuhteet vaihtelevat virtauksen suunnan mukaisesti näissä kohteissa, mistä syystä lohensuojelun kannalta

tarpeellinen rauhoitusalue voi olla perusteltua määritellä eri tavoin Suomen ja Norjan puoleisella jokirannalla.

Lisäksi kalastussäännön mukaan toimivaltaisen viranomaisen olisi mahdollista asettaa ylimääräinen rauhoitusalue Vetsijoen suun lähelle rannalta syväväylään saakka, mikä on katsottu lähinnä Norjan kannalta tarpeelliseksi. Toimivaltaisesta viranomaisesta säädetään tarkemmin Tenon voimaansaattamislain 3 §:ssä

20 §. Verkkokalastuskieltoalueet. Pykälän 1 momentissa kiellettäisiin verkkokalastus sivujokien suualueilla 200 metrin matkalla sivujoen suusta alavirtaan. Etäisyys jokisuuhun lasketaan tarkastelukohtaan nähden lähimmästä sivujoen rannasta tai lähimmän uoman lähimmästä rannasta, jos sivujoen laskukohdassa on useita uomia. Toisaalta määräys tarkoittaisi sitä, että rajoitus olisi voimassa myös kaikkien sivujoen uomien kohdalla. Pykälä vastaisi muilta osin voimassa olevan kalastussäännön 27 §:ää, mutta pykälän nykyinen 2 momentti poistettaisiin ja sen tilalle siirrettäisiin uudeksi 2 momentiksi voimassa olevan kalastussäännön 25 §:n 4 momentti. Momentissa säädettäisiin siitä, että nuottaa ei saisi käyttää 200 metriä lähempänä joen niska, suuta, koskea tai nivaa.

21 §. Kudottujen pyydysten käytön määrällinen rajoitus. Pykälä vastaisi muilta osin nykyistä 16 §:ää, mutta ehdotuksen mukaan siitä poistettaisiin maininta meritaimenesta. Pykälässä rajoitettaisiin lohen kalastuksessa sallittujen pyydysten käyttömäärää. Kalastusoikeuden haltijat voisivat käyttää vain yhtä kulkutusverkkoa, seisovaa verkkoa tai patoa samanaikaisesti. Vain yhden seisovan verkon tai padon käytön salliminen samanaikaisesti olisi yksi keino vähentää lohiin kohdistuvaa kalastuskuolevuutta ja auttaa saavuttamaan hyvää tilaa osoittavat hoitotavoitteet. Tämä keino olisi nykyisen kalastussäännön tavoin jatkossakin käytössä, koska se on helposti toteutettavissa ja valvottavissa ja osaltaan mahdollistaa kalastuskulttuurin harjoittamismahdollisuuden useammalle kalastajalle kuin useampien verkkopyydysten salliminen.

Pykälässä määrättäisiin lisäksi, että yksi pyydys laskettaisiin Norjassa kalastusoikeuden haltijaa kohti ja Suomessa kyseiseen kalastukseen oikeuttavaa kalastusoikeutta omistavaa kiinteistöä kohti. Asian määrittelemineen maakohtaisesti on ollut tarpeen, koska kalastusoikeudet on määritelty eri tavoin valtioiden kansallisissa kalastuslainsäädännöissä. Suomessa kalastusoikeus kytkeytyy pääsääntöisesti kiinteistön omistukseen. Jos kiinteistöllä on useita omistajia, jotka ovat oikeutettuja kalastamaan tilan kalastusoikeuteen kuuluvilla pyydyksillä, omistajat päättävät keskenään kuka kalastusoikeutta käyttää. Erityisperusteisten kalastusoikeuksien kohdalla pyydysten käytölle on määritelty pyyntipaikat, eikä näitä pyydyksiä saa käyttää muualla kuin maanmittaustoimituksissa vahvistetuissa pyyntipaikoissa.

22 §. Venekalastus. Pykälä vastaisi nykyistä 18 §:ää. Pykälässä kiellettäisiin kalastus veneestä, jonka moottori on käynnissä tai joka on ankkuroitu virtaan. Kielto koskisi myös kalastusvälineiden laskemista pyyntiin, kuten siimaa ja viehettä vapapyynnissä. Määräys koskien kieltoa kalastusvälineiden laskemisesta on katsottu olevan tarpeen edelleen epäselvien tilanteiden välttämiseksi. Yleisemmin kiellon tarkoitus olisi estää hyvien pyyntipaikkojen varaamista ankkuroitumalla niiden läheisyyteen kalastusta varten.

23 §. Laiton menettely. Pykälä vastaisi nykyistä 19 §:ää. Pykälän mukaan kaikenlainen toiminta, jonka tavoitteena on ainoastaan säilyttää kalaa tai estää kalan vapaa liikkuminen olisi kielletty. Pykälällä halutaan estää kalan pelottaminen asettamalla esineitä veteen tai veden yläpuolelle tai esteiden rakentaminen kalan vapaata kulkua estämään veteen. Pykälällä kiellettäisiin myös muu toiminta, jolla on sama päämäärä. Esimerkiksi vuoden 2023 kokemukset kyttyrälohen pyyntiin tarkoitettusta padosta Norjan Seidaholmenin saaren lähellä osoittavat että lohi on arka ja

epäluuloinen kala ja muuttaa käyttäytymistään kohdatessaan esteitä vesistössä, mistä syystä pykälän säilyttäminen kalastussäännössä on tarpeen.

6 luku **Pyyntivälineitä koskevat tekniset säännökset**

24 §. Pyydysten merkintä. Pykälä vastaisi nykyistä 20 §:ää. Pyydysten merkintää koskevat säännökset vastaisivat Suomen kalastusasetuksen 7 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisia vaatimuksia. Pykälän mukaan pyydykset olisi merkittävä siten, että ne ovat selvästi muiden vesistössä liikkuvien havaittavissa eli vähintään 15 senttimetriä veden pinnan yläpuolelle ulottuvalla koholla taikka vähintään 40 senttimetriä vedenpinnan yläpuolelle ulottuvaan lippusalkoon kiinnitetyllä lipulla, jonka lyhyimmän sivun pituus on vähintään 15 senttimetriä.

Pyydyksissä olisi ilmoitettava myös pyydyksen asettajan nimi ja yhteystiedot. Näiden lisäksi olisi ilmoitettava kiinteistö, jolle kalastusoikeus kuuluu, koska kalastusoikeudet alueella on määritelty kiinteistöittäin. Valvonnan helpottamiseksi määriteltäisiin aiempaan tapaan, että pyydyksen asettajaa koskevat tiedot olisi kiinnitettävä pyydyksen päässä näkyvään kellukkeeseen tai padoissa poikkipadon uloimpaan vaajaan tai pukkiiin.

25 §. Solmuväli ja langan laatu. Pykälän 1 momentti vastaisi muutoin nykyistä 21 §:n 1 momenttia, mutta sen sanamuotoa muutettaisiin poistamalla maininta meritaimenesta. Lohen ja merinieriän kalastukseen asetettaisiin pienin sallittu solmuväli. Pienin sallittu solmuväli 58 millimetriä sekä solmuvälin mittaamistapa solmun keskipisteestä seuraavan solmun keskipisteeseen säilytettäisiin samana kuin nykyisessä kalastussäännössä. Solmuvälisäätelyn tarkoituksena on säästää nuorien kalojen sekä muiden kuin pyynnin kohteena olevien lajien tarttumista pyydyksiin.

Pykälän toisessa momentissa kielletäisiin kirkkaiden monofilin kaltaisten materiaalien käyttö lohen ja merinieriän verkkokalastuksessa. Määräyksellä pyritään myös tekemään selkeä ero lohen ja merinieriän kalastukseen käytettyjen sekä muun kalan pyyntiin käytettyjen havaspyydysten välille. Momentti vastaisi voimassa olevan 21 §:n 2 momenttia, mutta sitä täsmennettäisiin siten, että kierrettyä nailonia käytettäessä tulisi yksittäisten langan säikeiden olla 8 denieriä tai sitä ohuempia.

Pykälän 3 momentti säilyisi nykyisellään. Metallilangan, metalliköyden ja muiden vastaavien materiaalien käyttö, jotka eivät perinteisesti ole kuuluneet lohenpyyntivälineisiin Tenojoen vesistössä olisi kielletty.

26 §. Pato. Pykälä vastaisi muutoin nykyisen kalastussäännön 22 §:ää, mutta pykälän 2 momenttiin lisättäisiin, että käytettäessä havasta kalaa pyydykseen ohjaavissa rakenteissa, tulisi hapaan solmuvälin olla vähintään 58 mm ja materiaalina saisi olla vain kierretty nylon. Momentissa ehdotetaan säädettäväksi myös langan vahvuudesta. Pykälän ensimmäisessä ja toisessa momentissa annetaan tarkempia määräyksiä padon rakenteesta ja siitä, mitkä padon osat eivät saisi pyytää kalaa, vaan ainoastaan ohjata kaloja padon pyytävää osaa kohti. Toisessa momentissa määriteltäisiin näissä padon osissa yhtenä vaihtoehtona käytettävän verkkohapaan sallitut silmäkoot niin, että lohenkalastuksessa helpoiten kalaa pyytävät silmäkoot olisi rajattu pois. Kolmannessa momentissa määriteltäisiin padon pyytäviksi osiksi koukkuverkko tai merta. Pyytäviä osia saisi olla padossa korkeintaan kolme kappaletta. Koukkuverkkojen osalta olisi myös määritelty yksittäisen koukkuverkon maksimipituus ja mittaustapa. Pykälässä määriteltäisiin myös patoon kuuluvien apujohteiden pituus ja sijoittelu.

Patojen rakennetta on havainnollistettu pykälään liitetyillä kuvilla, joista käyvät ilmi sallitut yhdistelmät padon pyytävien osien sijoittelussa. Lisäksi määriteltäisiin padon suurin sallittu

kokonaispituus. Määräysten tarkoituksena on estää patojen rakentaminen ylisuuriksi, jolloin niiden pyyntiteho saattaisi kasvaa poikkeuksellisen suureksi.

27 §. Lohen ja merinierian pyyntiin tarkoitettu seisova verkko. Pykälä vastaisi muilta osin nykyistä 23 §:ää, mutta sen otsikosta sekä pykälän 1 ja 2 momentista poistettaisiin maininnat meritaimenesta. Pykälässä määriteltäisiin tarkasti lohen ja merinierian pyyntiin tarkoitettun verkon rakenne, koska verkkojen pyyntitehoa on pyritty kasvattamaan enemmän patojen tai rannikolla käytettyjen koukkuverkkojen suuntaan lisäämällä niihin ylimääräisiä salkoja tai painoja. Tästä syystä pykälässä määrättäisiin, että verkko on asetettava pyyntiin suorana ja että verkko saadaan kiinnittää tolilla tai muilla kiinnikkeillä, kuten painoilla ainoastaan verkon päistä. Eriksen mainittaisiin, että verkkoa ei saisi asettaa pyyntiin koukun muotoon. Myös verkon kiinnitystapa määriteltäisiin tarkasti, jotta ei olisi mahdollista käyttää kiinnikkeenä useasta painosta tai useista saloista tehtyä rakennelmaa, joka mahdollistaisi verkkojen asettamisen pyyntiin myös alueille, joihin sitä ei muuten voida olosuhteiden vuoksi asettaa.

Pykälän toisessa momentissa määriteltäisiin verkon tai yhteen liitettyjen verkkojen maksimipituudeksi 30 metriä. Tarkoituksena on estää ylimitoitettua loheen ja merirautuun kohdistuvaa kalastusta. Tämä säännös on ollut saman sisältöinen jo vuoden 1991 kalastussäännössä. Pykälän kolmannessa momentissa kiellettäisiin keinotekoisien virransuojusten ja johdeverkkojen käyttö silloin, kun kalastetaan lohiverkolla. Virransuojusta tai johdeverkkoa käyttämällä tällaisen välineen taakse muodostuu suvanto, jonne kala sijoittuu aloilleen ja on siten helposti pyydyttävissä.

28 §. Kulutusverkko. Pykälä vastaisi voimassa olevan kalastussäännön 24 §:ää. Pykälässä määriteltäisiin, että kulutusverkon olisi oltava suora verkko ilman pussia. Lisäksi verkon enimmäispituudeksi rajattaisiin 45 metriä ja kahden kulkutuksessa käytetyn verkon etäisyydeksi vähintään 200 metriä. Kulkutusta saisi harjoittaa yhtäjaksoisesti enintään 500 metriä. Määräysten tarkoituksena on estää ylimitoitettua loheen ja merirautuun kohdistuvaa kalastusta ja säilyttää kulutusverkon kalastusteho nykyisen suuruisena, jotta lohikantojen elvytystoimia voidaan toteuttaa.

29 §. Muun kalan pyynti verkkopyydyksillä. Pykälän 1 momentti vastaisi muutoin nykyisen kalastussäännön 25 §:n 1 momenttia, mutta siitä poistettaisiin maininta meritaimenesta sekä nostettaisiin verkon korkeutta 3 metriin ja muutettaisiin langan vahvuutta. Momentissa muun kalan kuin lohen ja merinierian kalastuksessa käytetyt verkot on pyritty määrittelemään niin, että todennäköisyys saada niiden käytössä sivusaaliina lohta tai merinieriää on pieni. Tästä syystä pyynnissä olisi sallittu käyttää vain pohjaverkkoja, jotka ovat korkeintaan kolme metriä korkeita. Verkon havaksen tulisi olla rakenteeltaan yksiliinainen ja valmistettu korkeintaan 0,20 millimetrin monofiililangasta. Kyseisellä tavalla valmistettu verkko on sellainen, josta suurimman osan lohesta ja merinieriöistä on mahdollista päästä läpi ilman pyydykseen tarttumista. Lisäksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan verkon korkeus ei saisi ylittää veden syvyyttä kalastuspaikan syvimmissä kohdassa, jotta määräysten mukaisesta verkosta ei helposti saada muodostettua pystysuunnassa löysää pussia, mihin lohi ja muut kalat voivat helpommin tarttua. Verkossa käytetyn langan vahvuudeksi palautettaisiin 0,20 mm, joka oli käytössä vuoden 1989 kalastussäännössä. Määräykseen on palattu, koska ohuempi lanka on koettu paikallisten kalastajien keskuudessa liian heikoksi hauen kalastusta varten. Pykälän 2 momentti säilyisi nykyisellään. Muun kalan kalastuksessa keinotekoisien virransuojusten ja johdeverkkojen käyttö on kielletty kalojen houkuttelemiseksi pyydyksen läheisyyteen.

Pykälän 3 momenttia muutettaisiin seisovan verkon ja nuotan solmuvälin osalta niin, että solmuväli saisi olla enintään 40 millimetriä nykyisen 35 millimetrin sijaan. Momentti vastaisi

muilta osin nykyistä 25 §:n 3 momenttia. Kolmannessa momentissa määriteltäisiin muun kalan pyynnissä käytettävien verkkojen silmäkoko sellaiseksi, että se sopisi esimerkiksi siian- ja harjuksenpyyntiin, mutta ei erityisen hyvin lohelle tai merinieriälle. Muun kalan pyynnissä käytettävän nuotan rakenne määriteltäisiin samalla tavoin kuin patojen tai lohenkalastuksessa käytettyjen pyydysten, nuotan silmäkoko lukuun ottamatta. Pykälään ei sisältyisi nykyisen 25 §:n 4 momenttia. Momentti poistettaisiin ja siirrettäisiin verkkokalastuskieltoalueita koskevan 20 §:n uudeksi 2 momentiksi.

30 §. *Syväväylä ja pyydysten väliset etäisyydet.* Pykälä vastaisi nykyistä 26 §:ää. Pykälässä säädettäisiin pyydysten sijoittelusta ja niiden välisistä etäisyyksistä. Pyydysten mikään osa ei saisi ulottua syväväylän yli. Määräys koskisi myös joen sivu-uomassa olevaa syväväylää. Tämän lisäksi pyydysten uloimmasta osasta olisi jätävä vähintään kymmenen metriä matkaa vastakkaiseen rantaan. Vastakkaisen rannan määrittelyä tarkennettaisiin niin, että kymmenen metrin etäisyyden vaatimuksella tarkoitettaisiin myös uomassa sijaitsevia saaria, luotoja ja kareja, joiden väliin tulee omia uomia. Määräys on tarpeellinen, koska jokiuomassa saattaa olla useita uomia etenkin vesistön latvaosissa tai sivujokien suualueiden läheisyydessä. Patojen sekä seisovien verkkojen välille on annettu minimietäisyydet, jotka lasketaan pyydysten toisiaan lähimpänä olevista osista.

31 §. *Pyydysten nostaminen pois vedestä.* Pykälä vastaisi nykyistä 28 §:ää. Pykälässä määrättäisiin, että pyydykset olisi poistettava pyynnistä heti kyseisen pyydysten pyyntikauden päätyttyä. Pyydysten merkintään ja asettamiseen käytettävät välineet olisi poistettava kahden viikon kuluessa. Tällä tarkoitettaisiin kaikkia säännössä sallittuja rakenteita, kuten patopukkeja, vaajoja, risuja sekä verkkojen kiinnittämiseen tarkoitettuja kohoja tai salkoja. Säännön tarkoituksena on estää laitonta pyyntiä sekä antaa kohtuullinen aika muiden kalastukseen liittyvien välineiden poistamiselle vesistöstä.

7 luku **Saalista koskevat säännökset**

32 §. *Vähimmäismitat ja kalan vapauttaminen.* Pykälä vastaisi pääosin nykyisen kalastussäännön 29 §:ää, mutta pykälätekstissä on otettu huomioon alamitan lisäksi ylimmän pyyntimitan sekä saaliskiintiöiden käyttöönotto kalastusmääräyksissä. Nykyisen 29 §:n mukaan ainoastaan talvikon ja vähimmäismittaa pienemmän kalan pyytäminen on kielletty.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin saaliiksi otettavan lohen, meritaimenen ja merinieriän alamitaksi 30 senttimetriä. Alamitta pysyisi ennallaan voimassa olevaan kalastussääntöön verrattuna. Koska kalastussääntö koskee jokialuetta, johon kalat ovat nousseet kutuvaellukselle, alamitta on voitu asettaa suhteellisen alhaiseksi. Korkeamman alamitan asettaminen ei olisi perusteltua, koska sillä ei saavutettaisi jokialueella hyötyä kantojen elvyttämisessä. Pienikokoisimmat jokeen nousevat yksilöt ovat vain yhden vuoden meressä syönnöksellä viettäneitä ”tiddejä”, joiden määrässä ei ole havaittu vähentymistä toisin kuin suurikokoisten, yli kahden merivuoden kalojen osalla. Alamitan nostaminen päinvastoin lisäisi näiden suurikokoisten ja lohikantojen suojelun kannalta arvokkaiden emokalojen kalastuspainetta. Taimenen osalta vähimmäismitan määrittämiselle korkeammaksi saattaisi olla biologisia perusteita, mutta on katsottu selkeimmäksi pitää vähimmäismitta samana kuin lohella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin pyyntimitan mittaamistavasta, joka on muutoin sama kuin kalastusasetuksen (1360/2015) 2 §:ssä käytetty, mutta pyrstöevää ei puristettaisi yhteen.

Talvikon eli myös kudun jälkeen jokeen talvehtimaan jääneiden kalojen saaliiksi ottaminen on kielletty. Kutuvaelluksen jälkeen mereen palaavat lohet muodostavat tärkeän osan Tenojoen vesistön pienten sivujokien kutukannasta ja toisaalta talvikoiden kunto on talven jälkeen heikko

ja käyttökelpoisuus ruokakalana huono, mistä syystä niiden saaliiksi ottamista koskeva kielto on tarpeen. Pykälän neljännessä momentissa on lueteltu tilanteet, jolloin saaliiksi saatu kala on aina laskettava takaisin veteen. Tämä koskee kaloja, jotka saatu sallitun kalastusajan ulkopuolella tai kielletyllä kalastusvälineellä tai –tavalla. Lisäksi määräys koskee talvikkoja, pyyntimitan vastaisia eli vähimmäismittaa pienempiä tai enimmäismittaa suurempia kaloja sekä tilannetta, missä kalastaja saa useamman kalan kuin mitä kalastukselle asetettu saaliskiintiö sallii, eli suurin saalismäärä ylittyy. Mainituilla tavoilla saaliiksi saadut kalat on laskettava veteen riippumatta siitä, ovatko ne kuolleita vai eivät.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin takaisin veteen laskettavan kalan käsittelystä. Saaliiksi saatua takaisin veteen laskettavaa kalaa olisi käsiteltävä mahdollisimman varoen, jotta kalalle ei aiheutuisi tarpeetonta kipua ja kärsimystä, ja että sen elinkelpoisuus olisi mahdollisimman hyvä veteen laskemisen jälkeen. Takaisin veteen laskettavan kalan hyvään käsittelyyn kuuluu muun muassa kalan koskettelun ja kuivilla oloajan minimointi, kalan varovainen ja nopea irrottaminen koukusta tai verkosta, sekä sen varoen veteen palauttaminen. Nykyiseen kalastussääntöön ei sisälly vastaavaa säännöstä takaisin veteen laskettavan kalan käsittelystä.

33 §. Saalisilmoitus rekisteriin. Pykälässä säädetään siitä, että kaikki kalastussäännön soveltamisalueella kalastavat ovat velvollisia ilmoittamaan saaliinsa. Saalisilmoitusten tulee olla riittävän tarkkoja ja perustua kalastajan muistiinpanoihin. Saalispäiväkirjaa voidaan pitää paperilla tai sähköisesti. Kalastajan tulee ilmoittaa tiedot Tenojoen saalisrekisteriin, joka on sähköinen. Jokaisesta pyydetyistä lohesta, meritaimenesta, merinieriästä ja kirjolohesta ilmoitetaan pyyntialue, kalastuspäivämäärä, sukupuoli, paino ja pituus sekä pyyntiväline. Lisäksi ilmoitetaan vapautettujen kalojen lukumäärä. Ilmoitettavat tiedot on rajattu niin, että niiden avulla saadaan olennaista tietoa Tenon lohikantojen tilan seurantaan varten. Ilmoitusvelvollisuuden avulla menettelyt saalistietojen keräämisessä valtioiden välillä ovat yhtenäisemmät. Koska kysymyksessä ovat erityisen arvokkaat lohikannat, on perusteltua säätää asiasta ilmoitusvelvollisuus.

Kyttyrälohen kohdennetussa pyynnissä saatujen kyttyrälohien sukupuolta, painoa ja pituutta ei tarvitsisi ilmoittaa vaan niiden sijaan olisi ilmoitettava saaliiksi saatujen kyttyrälohien kappalemäärä. Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voisivat antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä kyttyrälohisaaliin ilmoittamisesta.

Pykälä olisi saman sisältöinen kuin nykyisen kalastussäännön 30 § muutoin, mutta saalisilmoituksen määräaikaa koskevaa säännöstä muutettaisiin siten, että yleisen paikkakuntalaisluvan ja paikkakuntalaisen vakalastusluvan haltijoiden määräaikaa saalisraportin toimittamiselle pidennettäisiin nykyisestä sekä säädettäisiin saaliiden väliraportoinnista kalastuskauden puolivälissä. Lisäksi pykälä sisältäisi uudet säännökset toimivaltaisen viranomaisen mahdollisuudesta päättää saalisilmoituksen tekemisen ajankohdasta säänneltäessä kalastusta saaliskiintiöillä ja lasten saaliiden raportoimisesta aikuisen luvan yhteydessä.

8 luku **Biologisten vaikutusten torjunta**

34 §. Vieraslajit. Pykälä vastaisi nykyistä 31 §:ää. Pykälässä määrättäisiin, että saaliiksi saatuja vieraslajeja ei saisi laskea takaisin vesistöön, vaan ne olisi otettava hengiltä. Tarkoitus on estää vieraslajien leviämistä ja vähentää niiden aiheuttamia haittoja, kuten kilpailua samoista kutualueista ja muista resursseista kuin Tenojoen alkuperäinen saalislajisto. Kyttyrälohia (*Oncorhynchus gorboscha*) tavataan Tenojoessa säännöllisesti ja sen määrä on kasvanut nopeasti viime vuosina. Kirjolohia ei ole tavattu Tenojoessa, mutta lajia käytetään jonkin verran

vesiviljelyssä ja se saattaa päästä tätä kautta myös Tenojokeen. Vaatimus saaliiksi saatujen vieraslajien tappamisesta koskisi myös muita mahdollisia saaliiksi saatuja vieraslajeja.

35 §. Kyttyrälohen kohdennettu pyynti. Pykälässä määrättäisiin menettelystä, millä Suomen ja Norjan toimivaltaisten viranomaisten on mahdollista antaa lupa kalastussäännön kalastusmääräyksistä poikkeavasta kalastuksesta, jonka tarkoituksena on pyytää kyttyrälohta. Toimivaltaisista viranomaisista säädetään tarkemmin Tenon voimaansaattamislain 3 §:ssä. Kyttyrälohi on vieraslaji, joka on runsastunut 2010-luvun puolivälistä lähtien. Vuonna 2021 ja 2023 kyttyrälohen nousumäärät ovat olleet yli kaksinkertaisia loheen verrattuna. Se voi mahdollisesti aiheuttaa haittaa Tenon vesiekosysteemille. Kyttyrälohella on tiukasti kaksivuotinen elinkierto, eivätkä parillisten ja parittomien vuosien kyttyrälohikannat sekoitu keskenään. Pohjois-Atlantilla ja myös varsinaisella esiintymisalueellaan parittomien vuosien kanta on huomattavasti vahvempi kuin parillisten vuosien. Kyttyrälohikannoille on tyypillistä niiden voimakas vaihtelu, kannat voivat runsastua tai romahtaa nopeasti.

Tästä syystä on katsottu tarpeelliseksi lisätä kalastussääntöön pykälä, joka antaa molempien maiden viranomaisille mahdollisuuden ohjata kyttyrälohen kohdennettua pyyntiä myöntää poikkeuslupia kyttyrälohen pyyntihankkeille. Tämän lisäksi kyttyrälohen pyynti on sallittua kaikilla muilla kalastussäännössä sallituilla pyyntitavoilla. Poikkeuslupamenettelyssä pyyntihankkeet jaetaan kahteen ryhmään sen mukaan, voivatko hankkeet estää lohen nousun kokonaan tai rajoittaa sitä merkittävästi.

Molempien maiden viranomaiset voivat pykälän 1 momentin mukaisesti yksin myöntää luvan paikallisten organisaatioiden hankkeille kyttyrälohen poistopyyntiin, mikäli hanke ei rajoita merkittävästi lohen nousua. Tällaisten hankkeiden tulee olla kalastusoikeuden haltijan johtamia. Paikallisilla organisaatioilla tarkoitetaan tässä esimerkiksi kalatalousaluetta, osakaskuntia tai kalastuksen harjoittamiseen liittyviä yhdistyksiä, joiden kotipaikka on Tenojoen vesistön valuma-alueella.

Toisessa momentissa säädetään toimivaltaisten viranomaisten mahdollisuudesta määritellä erikseen alueita, missä kyttyrälohta voidaan pyytää kohdennetusti 10 §:n 1 momentin 2 ja 4 kohdassa tarkoitetuilla pyyntivälineillä sekä antaa tarkempia määräyksiä tällaisesta kyttyrälohen poistopyynnistä. Lisäksi viranomaiset voivat antaa tarkempia määräyksiä kohdistetusta kyttyrälohen pyynnistä sekä menettelystä, jolla kyttyrälohen poistopyyntihankkeiden tarpeellisuutta arvioidaan vuosittaisten kalastussäännön muutosneuvottelujen yhteydessä. Tarkemmat määräykset voisivat koskea esimerkiksi pyyntialuetta, ajankohtaa tai tarkennuksia pyyntivälineisiin. Kolmannessa momentissa määrättäisiin, että laajoissa kyttyrälohen pyyntihankkeissa, joista saattaisi aiheutua lohen nousun estyminen tai sen voimakas rajoittuminen, hanketta toteuttavan osapuolen olisi huolehdittava toisen osapuolen osallistamisesta hankkeeseen hankkeen jokaisessa vaiheessa. Esimerkiksi Norjan vuonna 2023 toteuttama patohanke Seidaholmenissa vaatisi jatkossa sitä, että Suomen osapuolen osallistamista mukaan poistopyyntihankkeeseen koko ajalta sen aloittamisesta aina toteutukseen saakka.

36 §. Syöttikalojen käyttö ja kalojen perkaus. Pykälä vastaisi nykyistä 32 §:ää. Pykälässä kielletäisiin syöttikalojen tuominen muualta Tenojoen vesistöön. Syöttikaloja ei myöskään saisi käyttää vapa- ja viehekalastuksessa Tenojoen vesistön valuma-alueella. Säännöksen tarkoituksena olisi estää vieraiden lajien tai kalakantojen tai niiden mukana leviävien sairauksien tai loisten leviämistä Tenon vesistöön. Määräys on tarpeen erityisesti siksi, että se pienentäisi mahdollisuutta *Gyrodactylus salaris* -loisen leviämisestä Tenojoen vesistöön.

Myös muista vesistöistä pyydettyjen kalojen perkaaminen tai muu puhdistaminen vesistön valuma-alueella luonnonvesien välittömässä läheisyydessä olisi kielletty. Säännöksen tarkoitus olisi estää perattavien kalojen käsittelyä niin, että siitä aiheutuu vaaraa *Gyrodactylus salaris* -loisen sekä muiden kalasairauksien tai loisien leviämisestä Tenojoen vesistöön. Säännös ei estäisi muualta pyydettyjen kalojen käsittelyä keittiöissä tai muissa tiloissa, missä ei olisi vaaraa jätevesien pääsystä suoraan vesistöön.

37 §. Kalastusvälineiden ja veneiden kuivaus sekä desinfiointi. Pykälä vastaisi voimassa olevaa 33 §:ää muutoin, mutta 1 momenttia muutettaisiin siten, että muissa vesistöissä käytettyjen kalastusvälineiden, muiden varusteiden kuten myös veneiden ja muiden kulkuvälineiden olisi oltava kuivia ennen niiden käyttämistä valuma-alueella ja, että momenttiin lisättäisiin erillinen maininta myös kaikkien kalastusvälineiden ja kulkuvälineiden desinfioimisesta sen ollessa mahdollista.

Säännöksen tarkoitus olisi estää ja varmistaa muun muassa *Gyrodactylus salaris* -loisen ja vesiruton (*Elodea canadensis* ja *Elodea nuttallii*) sekä muiden kalasairauksien tai loisten leviämistä Tenojoen vesistöön. Nykyiseen säännökseen nähden tämä sisältyisi uutena mainintana pykälän 1 momenttiin. Toisin kuin Itämeren lohikannoissa, *Gyrodactylus salaris* -loinen tappaa Atlantin lohien poikaset ja voi vaarantaa Tenon lohikantojen olemassaolon. On arvioitu, että loisen hävittäminen Tenojoen vesistöstä ei olisi mahdollista, mikäli se pääsisi leviämään sinne. *Gyrodactylus salaris* -loista tavataan yleisesti Itämereen laskevien jokien lohikannoissa, kuten Tornionjoella, mikä lisää leviämiskä. Desinfioinnin lisäksi perusteellisesti suoritettu kuivattaminen estää loisten leviämisen. Säädos koskisi koko valuma- aluetta, koska *Gyrodactylus salaris* -loinen voi levitä myös muiden kalalajien kautta vesistöön.

Pykälän 2 momentti säilyisi nykyisellään. Toisessa momentissa säädettäisiin molempien valtioiden toimivaltaisten viranomaisten mahdollisuudesta antaa kansallisesti tarkempia määräyksiä desinfioinnista, esimerkiksi menetelmien tai loisten vastustamista koskevan tiedon tarkentuessa ja muuttuessa. Toimivaltaisista viranomaisista säädetään tarkemmin Tenon voimaansaattamislain 3 §:ssä

9 luku Muut määräykset

38 §. Venerekisteri. Pykälä vastaisi muilta osin voimassa olevan kalastussäännön 36 §:ää, mutta sen 3 momenttiin tehtäisiin viittaustekninen muutos muuttuneen pykälänumeroinnin johdosta. Pykälässä säädettäisiin, että veneestä tapahtuva kalastus olisi sallittua vain Tenojoen venerekisteriin rekisteröidyllä kalastusveneellä, jossa on kansallisuustunnus ja numero. Säännöksen tarkoitus olisi säädellä kalastukseen käytettyjen veneiden määrää jokialueella, missä kalastajien suosimia kalastuspaikkoja on rajallisesti sekä vähentää riskiä *Gyrodactylus salaris* -loisen tai muiden vieraslajien leviämisestä alueelle. Mahdollinen riski loisen leviämisestä liittyy siihen, että loinen voisi siirtyä Tornionjoella käytetystä kalastusveneestä, jossa on käsitelty saaliiksi saatuja Itämerenlohia.

Pykälä sisältäisi puitteet veneiden rekisteröintiä koskeville säännöille, joista säädetään kansallisesti tarkemmin. Pykälän 3 momentissa määriteltäisiin eri kalastajaryhmille maksimimäärät rekisteröitäviksi saatavista kalastusveneistä. Paikalliset Tenon jokilaaksoissa asuvat henkilöt voisivat rekisteröidä enintään kolme venettä. Kolmen veneen enimmäismäärä liittyy siihen, että perinnepyydysten käyttöön oikeutetut kalastusoikeuden haltijat tarvitsevat kaksi venettä esimerkiksi patojen rakentamiseen ja huoltamiseen. Pato tai muu pyydys saattaa sijaita etäällä vapakalastukseen käytetystä paikasta, mistä syystä vene sallitaan myös vapakalastustarkoituksiin. Paikalliset matkailuyrittäjät voisivat rekisteröidä enintään viisitoista venettä ja muut paikalliset kalastajat yhden veneen.

Myös Tenojokilaaksojen ulkopuolella asuvat kalastusoikeuden haltijat voisivat rekisteröidä enintään yhden veneen. Veneiden rekisteröinnin edellytyksistä on säädetty tarkemmin Tenojoen kalastussopimuksen voimaansaattamislain 15 §:ssä.

Tilanne veneiden rekisteröinnissä kalastuskauden 2023 jälkeen on se, että veneitä on rekisteröity 1 174 kappaletta, jotka ovat 637 henkilön nimissä. Kaksi kolmasosaa omistajista on rekisteröinyt vain yhden veneen (n. 432 kpl), 2–3 venettä on noin 200 omistajalla. Vuoteen 2016 (ennen v. 2017 kalastussopimuksen uudistusta) verrattuna rekisteröityjen veneiden määrässä ei ole tapahtunut juuri muutosta, mutta suurempi osa veneistä on siirtynyt yksittäisen omistajan hallintaan.

39 §. Aluerajausten ja kalastuspaikkojen tarkempi määrittely. Pykälä vastaisi nykyistä 37 §:ää. Pykälässä säädettäisiin jokiuoman leveyden määrittämisestä sivu- ja pääuomissa sekä syväväylän sijainnista sivu-uomissa. Määräys annettaisiin niitä tilanteita varten, joissa on tarpeen antaa selvittäviä määräyksiä pyydysten sijoittamisesta 30 §:n määräysten mukaisesti. Syväväylä Tenon pääuomassa on määritetty Norjan ja Suomen määrärajojen tarkistettavassa rajankäynnissä.

Pykälän toisessa momentissa lueteltaisiin, mitä kalastuspaikkoihin liittyviä tarkennuksia toimivaltainen viranomainen voisi määrätä. Kysymys olisi lähinnä informatiivisesta viittauksesta voimassaolevaan kansalliseen lainsäädäntöön. Teknisluonteiset tarkistukset esimerkiksi laillisen patopaikan sijaintiin saattavat olla tarpeen kalastuksen järjestämiseksi tilanteissa, jossa patopaikka joen pohjan muuttumisen tai muun vastaavan syyn takia tulee tarkoitukseen sopimattomaksi. Toimivaltaisesta viranomaisesta säädetään tarkemmin Tenon voimaansaattamislain 3 §:ssä.

40 §. Poikkeus yksittäisistä toimenpiteistä. Voimassa olevaan kalastussääntöön verrattuna pykälän sisältämiä poikkeuslupia täsmennettäisiin ja siihen lisättäisiin säännös toimivaltaisen viranomaisen valtuudesta myöntää poikkeuslupia opetus- ja kulttuuriperustaiseen lohenpyyntiin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden perusteella yksittäistapauksissa pyydetessä kaloja tieteellistä tutkimusta, käytännön kokeita tai kehittämistoimenpiteitä varten on toimivaltaisella viranomaisella mahdollisuus myöntää lupa poiketa kalastussäännön määräyksistä. Luvan on oltava perusteltu kalakantojen suojelun tai kestäväen käytön edistämiseksi sekä sopusoinnussa kalastussopimuksen tarkoituksen kanssa, joka on määritelty sopimuksen 1 artiklassa. Lisäksi ensimmäisen momentin mukaan luvan myöntää sen maan viranomainen, jossa toimintaa harjoitetaan.

Pykälän 2 momentissa säädetään niistä edellytyksistä, joiden perusteella yksittäistapauksissa toimivaltainen viranomainen voi myöntää luvan organisaatioille poiketa kalastussäännön määräyksistä opetuskalastusta tai kulttuuritapahtumia varten. Tällä on pyritty mahdollistamaan saamelaiseen kalastuskulttuuriin liittyvän tietotaidon ylläpitäminen ja välittyminen sukupolvelta toiselle myös sellaisessa tilanteessa, jossa lohenkalastus ei muuten ole sallittua lohikantojen tilan vuoksi. Luvan on oltava perusteltu kalastukseen liittyvän paikallisen ja perinnetiedon siirtämiseksi sekä sopusoinnussa sopimuksen 1 artiklassa määritellyn sopimuksen tarkoituksen kanssa, missä keskeisin asia on kalastuksen ekologinen ja sosiaalinen kestävyys. Lisäksi toisen momentin mukaan luvan myöntää sen maan viranomainen, jossa toimintaa harjoitetaan. Momentissa annettaisiin viranomaiselle harkintavaltaa arvioida luvan edellytysten täyttyminen. Lisäksi vähintään yhden paikkakuntalaisen kalastusoikeuden haltijan olisi osallistuttava kalastukseen. Momentti on kirjoitettu väljään muotoon, jotta se

mahdollistaisi riittävän tapauskohtaisen harkinnan luvan tarpeellisuudesta eri tilanteissa kalastussäännön voimassaoloaikana.

Poikkeuslupa voitaisiin myöntää yksittäistapauksissa, eli poikkeusluvalla toteutettavien hankkeiden määrän tulisi olla pieni suhteessa normaaliin kalastukseen. Tarvittaessa luvan myöntävän viranomaisen on käytettävä harkintaa sen suhteen, miten hyvin esitetyt hankkeet toteuttavat poikkeusluvalla tarkoitusta suhteessa niiden vaikutukseen lohikantoihin. Poikkeuslupiin perustuvan kalastuksen tulisi siten aina olla niin pienimuotoista, että sillä ei olisi käytännön vaikutusta heikentyneisiin lohikantoihin. Poikkeusluvalla tarvetta arvioitaessa on otettava huomioon lohikantojen tila, esimerkiksi nykytilanteessa poikkeusluvalla tapahtuvan kalastuksen vaikutus lohien kuolevuuteen tulisi olla alhainen verrattuna normaaliin kalastukseen ja mahdollisuuksien mukaan hankkeiden alueellinen sijoittuminen.

Poikkeuslupa voitaisiin myöntää organisaatiolle, mikä antaisi mahdollisuuden erilaisille virallisille tai epävirallisille yhteisöille, kuten kalatalousalue, osakaskunta tai epävirallinen kyläseura tai -kerho toimia poikkeusluvalla hakijoina.

Poikkeusluvalla järjestettävään hankkeeseen osallistumisessa olisi olennaista hankkeiden aiheuttama pyyntipaine. Yksittäisiä hankkeita voisi siksi olla vain vähän kerrallaan. Organisaatioiden kautta niihin voisi osallistua suurempi joukko kuin normaalissa kalastuksessa, missä pyynti tapahtuu yleensä yksin tai perhekunnittain. Osallistujia voisi olla useitakin, jos samalla kuitenkin varmistettaisiin siitä, että vaikutus lohikantaan pysyy pienenä, esimerkiksi koululuokka tai päiväkotiryhmä voisi osallistua tällaiseen, yksittäiseen pyyntitapahtumaan. Poikkeuslupapyyntissä saaliiksi otettavien tai vapautettavien lohien määrä voisi toimia yhtenä elementtinä hankkeita arvioitaessa.

Luvan olisi oltava perusteltu kalastukseen liittyvän paikallisen ja perinnetiedon siirtämiseksi. Tarvittaessa kalastukseen liittyvän paikallisen ja perinnetiedon siirtäminen ja toteutustavan vaikuttavuus voisivat toimia keskeisenä elementtinä hankkeita arvioitaessa. Voimaansaattamislain 3 §:n 4 momentissa on tarkoitus säätää Tenon kalatalousalueelta pyydettyä lausunnosta, jota voidaan käyttää poikkeuslupahakemusten arviointiin.

Pykälän 3 momentissa määriteltäisiin tiedottaminen toiselle osapuolelle ja kalastusoikeuden haltijoille. Tenon voimaansaattamislain 3 §:ssä säädetään viranomaisesta, jolla on toimivalta tehdä poikkeuslupaa koskeva päätös pykälässä määrättyjen ehtojen täyttyessä.

Lisäksi pykälän 4 momentissa määrittäisiin, että lupien laajuus olisi mukautettava lohikantojen tilaan. Tällä tarkoitetaan, että lohikantojen tilan ollessa heikko, poikkeuslupien mukaisesta pyynnistä seuraavan kuolleisuuden olisi oltava rajoitettua ja oikeassa suhteessa lohenkalastuksen välttämättömiin rajoituksiin. Poikkeusluvalla ei saa vaarantaa lohikantojen elpymiseksi toteutettavia toimia.

10 luku **Loppumääräykset**

41 §. Voimassaolo. Pykälässä määriteltäisiin kalastussäännön voimassaoloajasta, voimassaolon päättymisestä sekä muuttamista koskevan pyynnön määräajasta. Kalastussääntö olisi voimassa seitsemän vuotta kalastussäännön voimaantulosta. Seitsemän vuoden jälkeen kalastussäännön voimassaolo jatkuisi aina seitsemän vuotta kerrallaan. Kalastussäännön voimassaolo päättyisi kuitenkin voimassaolojakson jälkeen, jos toinen osapuoli esittää ennen voimassaolon päättymistä pyynnön säännön muuttamiseksi. Kalastussäännön muuttamista koskeva pyyntö olisi esitettävä vähintään kaksi vuotta ennen kalastussäännön voimassaolon päättymistä.

42 §. Voimaantulo. Pykälä sisältäisi kalastussäännön voimaantuloa koskevat määräykset. Muutettu kalastussääntö tulisi voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä se jälkeen, kun osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen diplomaattiteitse kalastussäännön voimaantulolle valtiosäännön mukaan asetettujen vaatimusten täyttymisestä. Muutetun kalastussäännön tullessa voimaan lakkaa vuonna 2016 tehtyyn Tenon kalastussopimukseen liittyvä kalastussääntö olemasta voimassa. Kalastussäännön todistusvoimaisia kieliä olisivat suomi ja norja.

9 Lakiehdotuksen säännöskohtaiset perustelut

Perustuslain 95 §:ssä edellytetään, että kansainvälisen velvoitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan valtiosisäisesti voimaan erityisellä voimaansaattamislailla. Esitys sisältää ehdotuksen sekamuotoisen voimaansaattamislain muuttamisesta.

1 §. Voimaansaattaminen. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin siitä, että 1 momentissa tarkoitettun kalastussopimuksen liitteenä olevan kalastussäännön korvaamisesta uudella kalastussäännöllä Oslossa 22 päivän joulukuuta 2023 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Sopimus kalastussäännön määräyksistä poikkeamiseksi. Pykälään lisättäisiin uusi 3 ja 4 momentti. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että kalastussäännön 4 ja 5 §:ssä tarkoitetuista lohenkalastuskiintiöistä ja lohenkalastuksen sallimisesta päätettäisiin vuosittaisissa 6 ja 7 artiklan mukaisissa neuvotteluissa Norjan kanssa. Uudessa 4 momentissa säädettäisiin siitä, että paikallisten kalastusoikeuden haltijoiden edustajana toimisi Tenon kalatalousalue, joka osallistuisi 6 ja 7 artiklassa tarkoitettuun arviointityöhön koskien lohenkalastuskiintiöitä sekä poikkeavia määräyksiä kalastussäännöstä.

Tenon kalatalousalueen tehtävänä on kalastuslain 23 §:n mukaisesti kehittää alueensa kalataloutta sekä edistää jäsentensä yhteistoimintaa kalavarojen kestävästä käytöstä ja hoidon järjestämisestä. Kalatalousalueen jäseniä ovat alueen kalastusoikeuden haltijat sekä valtakunnalliset kalastusalan järjestöt. Kalatalousalueen keskeisten tehtävien ja yhteistoimintaroolin vuoksi on luontevaa, että Tenon kalastussopimuksen arviointia ja mukauttamista koskeviin tehtäviin valittavat kalastusoikeuden haltijoiden edustajat valitaan kalatalousalueen kautta.

3 §. Kalastussäännössä tarkoitettu toimivaltainen viranomainen. Pykälän otsikkoa muutettaisiin vastaamaan paremmin pykälän uutta sisältöä. Pykälään lisättäisiin uusi 1 momentti, jossa säädettäisiin siitä, että kalastussäännön 5 §:ssä tarkoitettu toimivaltainen viranomainen olisi maa- ja metsätalousministeriö päätettäessä kyseisen pykälän 4 kohdassa tarkoitettun kalastuksen laajemmasta sallimisesta. Pykälän nykyinen 1 momentti siirtyisi uudeksi 2 momentiksi ja sitä muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin viittaukset kalastussäännön 8, 10, 19, 33, 37, 39 ja 40 §:iin, joissa toimivaltaisella viranomaisella tarkoitettaisiin Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta. Kalastussäännön 8 §:n mukaan Lapin ELY-keskus voisi antaa tarkempia määräyksiä muiden lajien kalastuslupien käytöstä, 10 §:n mukaan muiden lajien kuin lohen ja merinieriän kalastuksessa käytettävistä kalastusvälineistä sekä 37 §:n mukaan kalastusvälineiden ja veneiden desinfioinnista. Kalastussäännön 19 §:n mukaan Lapin ELY-keskukselle annettaisiin toimivalta määrittää pykälän 5 kohdassa tarkoitettujen rauhoitusalueiden tarkat vyöhykerajat. Lisäksi kalastussäännön 19 §:n mukaan Lapin ELY-keskus voisi asettaa ylimääräisen rauhoitusalueen Galbajoen ja Vetsijoen (Veahččajohtjálbmi) väliselle alueelle. Kalastussäännön 33 §:n nojalla

Lapin ELY-keskuksella olisi mahdollisuus päättää, että saalisilmoitus olisi tehtävä ilman aiheutonta viivytystä kalan saaliiksi ottamisen jälkeen säänneltäessä kalastusta saaliskiintiöillä sekä antaa tarkempia määräyksiä kyttyrälohisalaan ilmoittamisesta. Kalastussäännön 39 § koskee aluerajausten ja kalastuspaikkojen tarkempaa määrittelyä, joka on kuulunut jo aiemman kalastussäännön nojalla Lapin ELY-keskuksen toimivallan piiriin. Kalastussäännön 40 §:n mukaan Lapin ELY-keskus voisi jatkossakin myöntää luvan organisaatioille poiketa kalastussäännön määräyksistä tieteellistä tutkimusta, käytännön kokeita tai kalakantojen kehittämistoimenpiteitä varten. Kalastussäännön 40 §:n uuden 2 momentin mukaan Lapin ELY-keskus voisi myöntää luvan organisaatioille poiketa kalastussäännön määräyksistä opetuskalastusta tai kulttuuritapahtumia varten. Ennen edellä mainitun poikkeusluvan myöntämistä Lapin ELY-keskuksen olisi pyydettävä lausunto Tenon kalatalousalueelta. Tästä säädettäisiin pykälään lisättäväksi ehdotetussa uudessa 3 momentissa.

Tarkemmilla määräyksillä tarkoitettaisiin viranomaisen mahdollisuutta täsmentää hallintopäätöksellä kalastussäännössä sovittua määräystä tai kohdentaa kalastustoimintaa kalastussäännössä sovitun määräyksen antamissa rajoissa halutulla tavalla, esimerkiksi määrittelemällä tarkemmin käytettävä pyydystyyppi. Tarkentavalla määräyksellä ei voida laajentaa pykälän tarkoitusta, eli ei viranomainen ei voisi esimerkiksi sallia pyydystä tai pyyntitapaa, joka ei sisälly kalastussäännön määräykseen.

Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin siitä, että kalastussäännön 35 §:ssä tarkoitettu toimivaltainen viranomainen olisi Lapin ELY-keskus. Lisäksi momentissa säädettäisiin siitä, että mikäli kalastussäännön 35 §:n mukainen kyttyrälohen kohdennettu pyynti estäisi lohennousun kokonaan tai merkittävästi rajoittaisi sitä, olisi toimivaltaisena viranomaisena maa- ja metsätalousministeriö.

Lisäksi pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen velvollisuudesta pyytää lausunto Tenon kalatalousalueelta ennen kalastussäännön 40 §:ssä tarkoitettua poikkeusluvan myöntämistä opetuskalastusta tai kulttuuritapahtumia varten. Lausunnon tarkoitus on antaa lisätietoa päätöksentekoa varten hankkeiden ominaisuuksista, jotta poikkeuslupahakemuksista voidaan tarvittaessa valita parhaiten soveltuvat hankkeet, mikäli poikkeuslupia ei voida lohikantojen suojelusyistä myöntää kaikille hakijoille.

4 §. Kalatautien torjunnasta vastaava viranomainen. Säännöstä muutettaisiin teknisluontoisesti siten, että sopimuksen 15 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena toimisi Suomessa Ruokavirasto.

5 a §. Tenon lohikantojen hoitotyöryhmä. Voimaansaattamislakiin esitetään lisättäväksi uusi 5 a §. Kalastussopimuksen useisiin artikloihin sisältyvä paikallisten kalastusoikeuden haltijoiden osallistuminen kalataloushallinnon lisäksi Tenon lohi- ja muiden kalakantojen tilaa koskevan tiedon perusteella tehtävän päätöksenteon valmisteluun on katsottu tarpeelliseksi virallistaa. Tätä varten on perustettu maiden välinen Tenon lohikantojen hoitotyöryhmä. Työryhmän toiminta on tarkoitettu Suomen osalta virallistaa siten, että hoitotyöryhmän tehtävät ja osallistujat kirjataan voimaansaattamislakiin.

Hoitotyöryhmän tehtävänä olisi valmistella sopimuksen 4 artiklassa tarkoitettua hoitosuunnitelmaa sekä valmistella 6 artiklan mukaisten vuosittaisten kalastussäännön muutostarpeiden arviointia. Valmistelualue on tarpeellinen, jotta kalastussäännön muutostarpeen arviointi saataisiin vuosittain tehtyä riittävän ajoissa, jotta kalastussäännön muutoksista sopiminen saadaan valmiiksi vuosittain ennen huhtikuun alkua. Maa- ja metsätalousministeriö vastaisi hoitotyöryhmän toimeksiannosta sopimisesta Norjan

toimivaltaisen viranomaisen kanssa. Ehdotetun 5 a §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriö nimeäisi hoitotyöryhmään Suomen edustajat. Kalastusoikeuden haltijoiden edustajat nimettäisiin Tenon kalatalousalueen tekemän esityksen pohjalta.

6 §. Hoitosuunnitelman valmistelu ja vahvistaminen. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että viittaus kalatalousaluetta koskevaan kalastuslain 23 §:ään poistettaisiin ja lisättäisiin maininta Tenon kalatalousalueesta, jonka kanssa yhteistyössä Luonnonvarakeskuksella olisi velvollisuus valmistella hoitosuunnitelmaa. Aikaisempi voimaansaattamislaki on säädetty ennen kuin kalatalousalueet on perustettu ja siksi aikaisemmassa pykälässä on ollut viittaus kalastuslakiin. Viittausta ei enää tarvita, kun Tenon kalatalousalue on perustettu.

7 §. Saalisrekisteri. Pykälän 2 ja 3 momentissa on pykäläviittauksia kalastussäännön saalisrekisteriä koskevaan pykälään. Pykäläviittaukset muutettaisiin vastaamaan kalastussäännön uutta pykälänumerointia. Muilta osin pykälä säilyisi ennallaan.

8 §. Kalastuslupien myynnin järjestäminen. Nykyiseen pykälään sisältyvät pykäläviittaukset muutettaisiin vastaamaan kalastussäännön uutta pykälänumerointia. Muilta osin pykälä säilyisi ennallaan.

9 §. Vakinainen asuminen Tenojoen vesistön jokilaaksoissa. Voimassa olevassa pykälässä on pykäläviittaus kalastussäännön 2 §:n 1 momentin 1 kohtaan. Pykäläviittausta muutettaisiin vastaamaan kalastussäännön uutta pykälänumerointia. Muilta osin pykälää ei olisi tarkoitus muuttaa.

10 §. Kalastuslupien hinnoittelu. Pykälän rakenne säilyisi ennallaan, mutta pykälän 1 ja 2 momenttiin sisältyvät pykäläviittaukset muutettaisiin vastamaan muutetun kalastussäännön pykälänumerointia. Pykälän 1 momentin 3 kohtaan lisättäisiin hinta muiden lajien kalastusluvalle, joka maksaisi 5 euroa kalastusvuorokaudelta. Samoin pykälän 2 momentin 4 kohtaan lisättäisiin samanlainen hinnan vaihteluväli muiden lajien kalastusluvalle kuin mitä on käytetty muiden 2 momentin lupatyypin yhteydessä voimaansaattamislakiin vuonna 2018 tehdystä muutoksesta (232/2018) lähtien. Nykyinen 3 momentti siirtyisi uudeksi 4 momentiksi. Pykälään lisättäisiin uusi 5 momentti, jossa säädettäisiin siitä, että kalastussäännön 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuun lapsilupaan ovat oikeutettuja muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvat alle 18-vuotiaat. Nykyinen 4 momentti siirtyisi uudeksi 6 momentiksi.

Pykälässä säädettäisiin sopimuksen kalastussäännön 7 §:ssä tarkoitettujen kalastuslupien hinnoittelusta. Lähtökohtana olisi se, että pakollisen kalastusluvan hinta ei saisi olla kohtuuttoman suuri niille, jotka ovat kalastusoikeuden haltijoita. Kalastusoikeuden haltijoiden kalastusmahdollisuudet ovat monipuolisia. Omistajalupien ja paikallisen vapakalastusluvan myyntipäätöstä varten on selvitettävä täyttyvätkö lupatyypin lunastamiseen liittyvät ehdot. Lisäksi kausilupien saalistietojen sekä pyynnin vaikutusten seuranta edellyttää voimavaroja, joten kalastusluvan hinnoittelussa tulee ottaa huomioon myös kustannusvastaavuus. Näiden lupien hinnoittelussa tulee ottaa huomioon myös luvan ajallinen kattavuus. Paikallisen vapakalastusluvan hinnan tulisi olla korkeampi kuin kalastusoikeuden haltijoilta edellytettävän luvan hinnan, mutta selvästi huokeampi kuin matkailukalastuslupien.

11 §. Kalastuslupatulojen käytön perusteet. Pykälä säilyisi muutoin ennallaan, mutta siihen tehtäisiin pykäläviittausta koskeva muutos.

12 §. Muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvien kalastusoikeuden haltijoiden kalastusluvut. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan.

Kalastussäännön 8 §:n 1 momentin mukaan Suomessa myytävistä ranta- ja venekalastusluvista sekä 8 §:n 2 momentin mukaan muun kalan kalastusluvista voidaan varata enintään kolmasosan suuruinen kiintiö muualla kuin Tenojoen jokilaaksoissa vakinaisesti asuville kalastusoikeuden haltijoille. Ehdotetussa pykälässä kyseisten kalastuslupakiintiöiden määräksi vahvistettaisiin yksi kolmasosa kustakin asetetuista kiintiöistä, mikä yksinkertaistaisi menettelyä aiempaan käytäntöön verrattuna.

Pykälän 3 momentiksi siirtynyttä aiempaa 2 momenttia ei sisällöllisesti esitetä muutettavaksi vaan siihen lisättäisiin ainoastaan viittaus edeltäviin momentteihin. Siinä täsmennettäisiin, että kiintiötä olisi mahdollista käyttää ainoastaan ulkopaikkakuntalaisen omistuksessa olevan kalastusoikeuden perusteella. Näiden kalastuslupakiintiöiden tarkoitus olisi turvata ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeutta omistavien henkilöiden asemaa siten, että heidän kalastusoikeuttaan suojaavan perustuslain 15 §:n turvaama omaisuudensuojan ydin säilyisi koskemattomana. Tarkoitus olisi estää kalastuslupakiintiön epätarkoituksenmukainen käyttö. Epätarkoituksenmukaisella käytöllä tarkoitetaan kiintiöön kuuluvien lupien ostoa paikkakuntalaiselle kuuluvan kalastusoikeuden vuokrauksen avulla. Kalastuslain 11 § antaa kalastusoikeuden haltijoille oikeuden vuokrata kalastusoikeutensa tai osan siitä edelleen. Muualla kalastusoikeuden haltijalla tarkoitetaan osakaskuntia, mutta Tenojoella myös niiden yksittäisiä osakaskiinteistöjä. Tästä on aiheutunut tilanne, jossa paikkakuntalaiset vuokraavat osan kalastusoikeudestaan ja kalastavat edelleen myös itselle jäävällä osuudella. Järjestely mahdollistaa vuokrasopimuksen molempien osapuolten yhtäaikaisen kalastuksen ilman, että kummankaan kalastusoikeuden määrä käytännössä vähenee. Tämä aiheuttaa ylikalastusta suhteessa kalastusoikeuden määrään ja loukkaa ulkopaikkakuntalaisten omistajien omaisuudensuojaa pienentämällä heille kohdennetun kiintiön määrää paikkakuntalaisen kalastusoikeuden perusteella. Kiintiöön kuuluvan luvan saisi edelleen ostaa ulkopaikkakuntalaiselta vuokratun kalastusoikeuden perusteella.

Pykälän 4 momentin mukaan mahdollisuus lunastaa kiintiöön kuuluvia vene- tai rantakalastuslupia jaettaisiin kalastusoikeuden haltijoiden kesken kiinteistökohtaisina omistusosuuksien mukaisessa suhteessa. Voimaansaattamislaissa kalastusoikeuden käytölle on ollut tarpeen säätää omistusosuuden alarajaksi osuusluku 0,5, jotta kalastus hyvin pienellä omistusosuudella ei olisi mahdollista. Osuusluvulla tarkoitetaan kiinteistölle kuuluvaa omistusosuutta yhteisen vesialueen kalastusoikeudesta. Osuusluku 0,5 tarkoittaa siis yksittäiselle kiinteistölle kuuluvaa omistusosuutta Utsjoen kunnan Outakosken, Kirkonkylän, Veahčaknjárgan tai Nuorgamin osakaskuntien yhteisillä vesialueilla. Luku 0,5 vastaa muissa kuin edellä mainituissa osakaskunnissa osuuslukua 0,00005. Luvut pohjautuvat kiinteistöille aikanaan määritettyihin manttaalilukuihin. Lupiin oikeuttava vähimmäisomistus antaisi oikeuden yhteen vuorokausilupaan. Arvion mukaan alueella on noin sata kiinteistöä, missä tämä kynnys ei ylity, eli noin 10 % arvioidusta Tenojoen jokilaaksojen ulkopuolella asuvien ainakin osittain omistamista kiinteistöistä.

Lisäksi momentissa esitetään, että jokaisella ulkopaikkakuntalaisella kalastusoikeuden haltijalla olisi oikeus ostaa lupavuorokausi jokaista osuusluvun kuuden kokonaisuksikön suuruista lisäystä kohti. Kynnysarvon määrittelyyn on käytetty Maanmittauslaitokselta tilattua aineistoa, jossa on alueen kiinteistöjen kalastusoikeustiedot. Maa- ja metsätalousministeriö on tarkastellut aineistoa niin, että siitä selviää ulkopaikkakuntalaisille kalastusoikeuden haltijoille kuuluva osuus alueen kalastusoikeudesta. Esitettyyn kynnysarvoon on päädytty aiempien vuosien lupien kysynnän sekä ulkopaikkakuntalaisten omistamien kiinteistöjen kalastusoikeuden määrän perusteella.

Kynnysarvon määrittäminen on haastavaa, sillä kalastusoikeuksien omistus jakautuu alueen kiinteistöjen kesken hyvin epätasaisesti muutaman suuren kiinteistön omistaessa huomattavan

osuuden koko yhteisen vesialueen kalastusoikeudesta, minkä lisäksi on suuri joukko kiinteistöjä, joiden omistusosuus on hyvin pieni. Jos kynnysarvoa ei olisi laisinkaan tai jos se olisi hyvin matala, lupien ostomahdollisuus kasvaisi siinä määrin, että lupia riittäisi vain nopeimmille luvanostajille ja suuri osa lupien ostoon oikeutetuista kiinteistöistä jäisi kokonaan ilman lupaa. Jos kynnysarvo puolestaan olisi hyvin korkea, esimerkiksi 20, vain varsin suuret tilat saisivat oikeuden ostaa useamman kuin yhden luvan kalastuskaudessa. Kynnysarvo on tämän vuoksi asetettu siten, että lupia olisi kohtuullisesti saatavilla niihin oikeutettujen ulkopaikkakuntalaisissa omistuksissa olevien kiinteistöjen määrään ja lupien käyttöön nähden.

Pykälän 5 momentissa esitetään, että jokaisella ulkopaikkakuntalaisella kalastusoikeuden haltijalla olisi oikeus ostaa muun kalan pyyntiin oikeuttava lupavuorokausi ilman, että niiden määrää rajoitettaisiin osuuslukuun sidottulla kertoimella. Mikäli muun kalan pyyntiin oikeuttavien lupien kysyntä osoittautuisi niin suureksi, että kiintiö tulisi kokonaan käytetyksi, myös tälle lupatyypille olisi mahdollista asettaa kiintiö 4 momentin tavoin. Yksinkertaisempaan menettelyyn päädyttiin, koska kyseisen lupatyypin kysyntä on ollut vähäistä ja menettely kuormittaisi lupien myynnistä vastaavaa Tenon kalatalousaluetta huomattavasti vähemmän kuin lohenkalastuslupien kohdalla perusteltu kalastusoikeuden määrään sidottu menettely.

Kuudennessa momentissa säädettäisiin erityiseen kalastuslupakiintiöön kuuluvien varaamatta jääneiden lupien vapautumisesta ostettavaksi matkailukiintiöön. Momentin säädös on tarpeen, jotta kalastuslupakiintiö ei estäisi kalastuslupien myyntiä tilanteessa, jossa kaikki erityiseen lupakiintiöön kuuluvat luvat eivät menisi kaupaksi. Varaamattomien lupien vapautuminen ostettavaksi kaikille kalastajille avoimeen lupakiintiöön on myös kaikkien omistajaryhmien etu, koska lupatulot tuloutetaan vesialueen omistajille. Näin on toimittu myös nykyisin asetuksenantovaltuuden nojalla, mutta säädöksen ottaminen suoraan lakiin selkiinnittäisi tilannetta. Kyse on nimenomaisesti lupien varaamisesta käyttöä varten, ja niiden ostaminen tai tulostaminen voi tapahtua määräaika myöhemmin.

Seitsemäs momentti koskisi kalastusoikeuden määrän osoittamista. Maanmittauslaitoksen tehtävänä olisi päivittää vuosittain tiedot erityiseen kalastuslupakiintiöön kuuluvien kalastuslupien myyntiä varten. Maanmittauslaitoksen tulisi päivittää ylläpitämistään kiinteistörekisteristä sekä lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä saatavat tiedot alueen kalastusoikeudellisista kiinteistöistä ja niiden omistajien asuinpaikkakunnista vuosittain huhtikuun alkuun mennessä. Näin kalatalousalueella olisi käytössään ajantasaiset tiedot kiinteistöjen kalastusoikeuden ja ulkopaikkakuntalaisille omistajille kuuluvasta kalastusoikeuden määrästä. Vuosittaisen päivityksen jälkeen tapahtuneita muutoksia Tenojoen kiinteistöjen omistussuhteissa ei otettaisi huomioon luvanmyynnissä kalastuskauden kuluessa. Päivitystehtävästä aiheutuneet kulut katettaisiin kalastuslupatulosta. Mikäli myytävänä olisi ainoastaan muita kuin lohenkalastukseen oikeuttavia lupia, päivityksiä voitaisiin tehdä harvemmin tai hankkia luvanmyyntiä varten ainoastaan tieto kiinteistöistä, missä omistaja on vaihtunut.

Pykälän 8 momentin mukaan mitä 4 ja 5 momentissa säädettäisiin osuusluvusta ja omistusosuudesta sovellettaisiin myös ulkopaikkakuntalaiseen, joka omistaa vastaavan suuruiseen kalastusoikeuteen oikeuttavan yksityisen vesialueen. Maa- ja vesialueiden arvon määrittämisessä pohjana on kaikkien kiinteistöjen kohdalla ollut isojaon yhteydessä manttaalin perusteella määritetty kiinteistön verotusarvo. Yhteisen vesialueen osakaskunnan osuusluvun tavoin yksityisille vesialueille on määritelty vesialueen arvoa kuvaava manttaaliluku isojaon yhteydessä. Manttaaliluku 0,00005 vastaa erityisen lupakiintiön jaossa käytettyä Utsjoen kunnan Outakosken, Kirkonkylän, Veahčaknjárgan tai Nuorgamin osakaskuntien osuuslukua 0,5 myös yksityisillä vesialueilla.

Kiinteistöjen alkuperäiset manttaalit ja niiden jakautuminen saman vesioikeudellisen kylän sisällä ovat Maanmittauslaitoksen asiakirjoissa. Vuoden 1997 jälkeen lopetetuksi julistetuissa toimituksissa ei manttaalia ole enää jaettu. Tenon kalastuslupamyyntiä varten kiinteistöille aikanaan määrätty manttaali on jaettu erillisellä laskelmalla pinta-alojen suhteessa lohko- ja kantatilojen kesken Maanmittauslaitoksen Tenon kalastuslupien myyntiä varten tuottamassa aineistossa niin, että alueen kiinteistöjen kalastusoikeustiedot ovat tällä hetkellä verrannollisia toisiinsa.

Lunastaakseen kiintiöön kuuluvia lupia Tenon valuma-alueen ulkopuolella vakinaisesti asuvan kalastusoikeutta omistavan kiinteistönomistajan on osoitettava riittävä omistussuutensa tai vesialueen omistuksensa määrä. Tilan manttaali selviää talon perustamista koskevasta kiinteistötoimituksesta. Jos tila on yhteisessä omistuksessa tai jos tilan omistaja on oikeushenkilö, on luvan hakija velvollinen osoittamaan oikeutensa lupiin kyseisen tilan osalta. Kyseisten kalastuslupien osalta ei olisi mahdollista soveltaa kalastuslain 12 §:n mukaista menettelyä osakkaan oikeudesta antaa toiselle kalastuslupaa itselleen kuuluvan kalastusoikeuden nojalla.

Yhdeksännessä momentissa säädettäisiin menettelystä, jolla Tenojokilaaksojen ulkopuolella asuville kalastusoikeuden haltijoille asetetaan riittävä kalastuslupakiintiö lohenkalastukseen, kun kalastussäännön 5 §:n 3 kohdan mukainen lohenkalastus on mahdollista. Kalastusmahdollisuutta on tarkasteltava viikoittain, koska ei ole ennakolta tiedossa millä ajanjaksolla lohikantojen tilan parantuminen mahdollistaa kalastuksen avaamisen 5 §:n 3 kohdan edellytetyllä tavalla. Myös kalastettavan ylijäämän määrä lohikannassa on otettava huomioon kalastuslupamäärässä. Lupakiintiöstä esitetään säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella.

Kymmenennessä momentissa säädettäisiin valtuudesta antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia määräyksiä erityisen kalastuslupakiintiön koosta, seuraaviin kalastuslupiin oikeuttavan kertoimen suuruudesta, kalastuslupien varaamiseen liittyvistä määräajoista, sekä varaamattomien erityiseen kalastuslupakiintiöön kuuluvien lupien siirtämisestä ostettavaksi matkailulupakiintiöön. Asetuksenantovaltuus on tarpeellinen, koska kalastusolosuhteiden tai kalakantojen koon muutokset voivat aiheuttaa muutostarvetta erityistä lupakiintiötä koskeviin määräyksiin, jos kalastussäännön 8 §:ssä tarkoitettujen matkailulupien määrät tai niiden käyttöalueet muuttuvat tai jos muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvien kalastusoikeuden haltijoiden kalastuslupien tarkoituksenmukainen käyttö sitä muutoin edellyttää.

14 §. *Tenojoen vesistön venerekisteri.* Nykyiseen pykälään sisältyvä pykäläviittaus muutettaisiin vastaamaan kalastussäännön uutta pykälänumerointia. Muilta osin pykälä säilyisi ennallaan.

10 Voimaantulo

Ehdotetaan, että esitykseen sisältyvä Tenon kalastussopimuksen voimaansaattamislain muuttamista koskeva lakiehdotus tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

Muutettu kalastussääntö tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen diplomaattiteitse kalastussäännön voimaantulolle valtiosäännön mukaan asetettujen vaatimusten täyttymisestä. Nykyinen kalastussääntö on voimassa 1.5.2024 saakka, joten sopimus tulisi saattaa voimaan ennen vuoden 2024 kalastuskauden alkua. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että lakiehdotus tulisi vahvistaa

viimeistään maalis-huhtikuussa 2024. Samoin Norjan tulisi saada sopimuksen kansallinen käsittely toteutettua vastaavassa aikataulussa.

11 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus

Kalastussääntö ei sisällä Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, eikä kalastussäännön voimaansaattaminen edellytä Ahvenanmaan maakunnan suostumusta.

12 Suhde muihin esityksiin

Valtiovarainministeriössä on valmisteltu kotikuntalakia (201/1994) koskevaa muutosta, jota koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle helmi-maaliskuun 2024 aikana. Lain voimaantuloajaksi on suunniteltu kesäkuuta 2025. Kyseisessä esityksessä ehdotetaan, että Tenon voimaansaattamislain (176/2017) 9 §:ssä oleva voimassa olevan kotikuntalain säädösnumero korvattaisiin uuden kotikuntalain säädösnumerolla. Näiden esitysten ollessa yhtä aikaa eduskunnan käsiteltävänä eduskunnan on huolehdittava niiden yhteensovittamisesta.

13 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

13.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Eduskunta hyväksyy perustuslain 94 §:n mukaan sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan määräys luetaan lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla taikka jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan riippumatta siitä, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla säädetyin säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp, 12/2000 vp ja 38/2001 vp).

Kalastussäännön 2 §:ssä määritetään sen maantieteellinen soveltamisalue. Koska soveltamisalue vaikuttaa sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien muiden määräysten soveltamiseen, kuuluu kalastussäännön 2 §:n määräyksetkin lainsäädännön alaan.

Kalastussäännön 3 §:ssä määritetään rajajokiosuudella sopimuksen edellyttämän kalastusluvan ostamiseen oikeutetut tahot. Pykälässä jaotellaan henkilöt sekä asuinpaikan perusteella, että kalastusoikeuden omistamisen perusteella. Jaottelulla on vaikutusta siihen, minkälaisen luvan ostamiseen henkilö on oikeutettu. Kalastussäännön 5 §:ssä määritetään lohenkalastuksen sääntely edellä mainitun kalastamiseen oikeutettujen tahojen jaottelun perusteella. Kalastussäännön 7 §:ssä määritetään yleisellä tasolla eri kalastuslupien oikeuttama toiminta sekä luvan ostamiseen oikeutetut tahot. Kalastussäännön 3, 5 ja 7 §:n määräyksillä on vaikutusta siihen, minkälaisia kalastusrajoituksia kalastajaan sovelletaan. Määräykset liittyvät omaisuudensuojaan sekä saamelaisten oikeuteen ylläpitää ja kehittää kulttuuriaan. Määräykset liittyvät myös yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteisiin. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Kalastussäännön 6 §:ssä määrätään kalastonhoitomaksuvelvollisuuteen sovellettavasta lainsäädännöstä. Kalastonhoitomaksusta säädetään kalastuslain (379/2015) 79 §:ssä. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Kalastussäännön 8 §:ssä määrätään matkailukalastukseen käytettävissä olevien lupien enimmäismäärästä. Lisäksi pykälässä määrätään, että Suomi voi varata enintään kolmasosan luvista muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuville kalastusoikeuden haltijoille. Määräyksillä on vaikutusta yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perustaan, joten määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Kalastussäännön 4 luvun 9–12 §:t sisältävät määräykset sallituista pyyntivälineistä, kalastuslupien ehdoista ja kielletyistä kalastustavoista. Määräyksillä on liityntä perustuslain 15 §:n turvaamaan omaisuudensuojaan, sekä 17 §:n 3 momenttiin, jossa säädetään saamelaisten oikeudesta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan. Kalastuksen katsotaan kuuluvan saamelaisten kulttuuriin. Määräykset koskevat perustuslaissa turvattujen oikeuksien käyttämistä ja kuuluvat siten lainsäädännön alaan. Lisäksi luku sisältää määräykset pyyntivälineitä koskevista teknisistä säännöksistä. Ne koskevat sinänsä omaisuuden käyttöä, mutta niitä ei voitane pitää varsinaisina omaisuuden käyttörajoituksina. Kalastuslainsäädännössä vastaavista määräyksistä säädetään joko valtioneuvoston tai ministeriön asetuksella.

Matkailukalastuslupia koskevat kalastussäännön määräykset koskevat yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia. Lisäksi ne estävät kalastusoikeuden haltijaa hallinnoimasta normaalisti itse luovuttamia kalastuslupia ja niiden ehtoja.

Kalastussäännön 5 luku (13–23 §) sisältää määräykset rauhoitusajoista, kalastuskausista, kielletyistä vapakalastusalueista, verkkokalastuskieltoalueista, kudottujen pyydysten määrällisestä rajoituksesta ja veneen käytöstä. Kalastussäännön 20 § sisältää kiellon kalastaa verkoilla tietyillä alueilla. Määräykset rajoittavat osaksi kalastusoikeutta, joka kuuluu perustuslain omaisuudensuojan piiriin jokamiehenoikeuksiin rinnastettavaa yleiskalastusoikeutta lukuun ottamatta.

Kalastussäännön 6 luvun 24–31 §:t sisältävät määräykset pyyntivälineitä koskevista teknisistä säännöksistä. Ne koskevat sinänsä omaisuuden käyttöä, mutta niitä ei voitane pitää varsinaisina omaisuuden käyttörajoituksina. Kalastuslainsäädännössä vastaavista määräyksistä säädetään joko valtioneuvoston tai ministeriön asetuksella. Pyydysten merkinnästä, asettamisesta ja nostamisesta on määräykset 24, 30 ja 31 §:ssä. Pyydysten asettamisesta ja merkinnästä säädetään kalastuslain 48 §:ssä sekä tarkemmin kalastuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1360/2015) 7–10 §:ssä. Luvun määräykset kuuluvat siten vain osaksi lainsäädännön alaan.

Kalastussäännön 32 ja 33 §:ssä on määräykset kalojen vähimmäismitoista ja vapauttamisvelvollisuudesta sekä saalisilmoitusvelvollisuuden tarkemmasta sisällöstä. Kalastussäännön 34–37 §:t sisältävät määräyksiä kalatautien torjumiseksi. 35 § sisältää säännökset osapuolten toimivaltaisten viranomaisten mahdollisuudesta myöntää lupia kyttyrälohen kohdennettuun pyyntiin sekä määrittää tiettyjä alueita, joilla verkko ja vapavälineet ovat sallittuja kyttyrälohen poistopyynnissä. Määräykset koskevat yksilön velvollisuuksien perusteita, joista on perustuslain 80 §:n mukaan säädettävä lailla. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Kalastussäännön 38 §:ssä rajoitetaan veneen kalastuskäyttöä Tenossa. Määräys rajoittaa kalastusoikeuden käyttöä ja kuuluu lainsäädännön alaan. Kalastussäännön 39 ja 40 §:ssä määrätään osapuolten toimivaltaisten viranomaisten mahdollisuudesta määrittää tiettyjä

aluerajauksia ja kalastuspaikkoja sekä myöntää poikkeuslupia kalastussäännön määräyksistä. Nämä määräykset liittyvät julkisen vallan käyttöön, jonka tulee perustua lakiin. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Edellä mainituilla perusteilla esitykseen sisältyvässä kalastussäännössä on lukuisia lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä ja niiden hyväksyminen edellyttää eduskunnan suostumusta.

13.2 Käsittelyjärjestys

Kansainvälisen velvoitteen tai sen irtisanomisen hyväksymisestä päätetään ja lakiehdotus kansainvälisen velvoitteen voimaansaattamisesta hyväksytään perustuslain 94 §:n 2 momentin ja 95 §:n 2 momentin mukaisesti äänten enemmistöllä. Jos ehdotus koskee perustuslakia, se on kuitenkin hyväksyttävä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Kalastusrajoitusten suhde vastuuseen ympäristöstä, omaisuudensuojaan, yhdenvertaisuuteen, elinkeinovapauteen ja saamelaisten asemaan alkuperäiskansana

Muutetun kalastussäännön määräykset rajoittavat perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaista omaisuudensuojaa nauttivan kalastusoikeuden käyttöä, perustuslain 17 §:n 3 momentissa säädettyä saamelaiskulttuurin suojaa sekä perustuslain 18 §:ssä turvattua elinkeinovapautta. Lisäksi määräyksillä on liityntä perustuslain 6 §:ssä säädettyyn yhdenvertaisuusvaatimukseen ja perustuslain 20 §:n ympäristövastuusäännökseen.

Perustuslakivaliokunta on perustuslain perusoikeussäännösten muuttamisen yhteydessä asettanut perusoikeuksien rajoittamisen edellytyksiksi seuraavat vaatimukset: rajoitusten tulee perustua laintasoiseen säädökseen, rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltäviä, rajoitusperusteiden tulee olla perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä, painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia, lailla ei voida säätää perusoikeuden ytimeen kuuluvaa rajoitusta, rajoitusten tulee olla välttämättömiä tavoitteen saavuttamiseksi sekä laajuudeltaan oikeassa suhteessa perusoikeuksien suojaamaan oikeushyvään ja rajoituksen taustalla olevaan yhteiskunnallisen intressin painoarvoon, perusoikeutta rajoitettaessa on huolehdittava riittävästä oikeusturvajärjestelystä sekä Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamisesta. Kalastussäännön sisältämiä kalastusrajoituksia tulee arvioida perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta (PeVM 25/1994 vp, PeVL 8/1996 vp).

Kalastussopimuksen ja kalastussäännön lupajärjestelmän vaikutusta perusoikeuksiin on arvioitu aikaisemmassa kalastussopimusta ja kalastussääntöä koskevassa hallituksen esityksessä (HE 239/2016 vp). Perustuslakivaliokunta on arvioinut edellä mainitun hallituksen esityksen (PeVL 5/2017 vp). Sisällöllisesti nyt esitetty muutettu kalastussääntö ei muutu kalastuslupien osalta, lukuun ottamatta kalastuslupaluokkiin lisättävää uutta muiden lajien kalastuslupaa, jolla ei kuitenkaan ole vaikutusta perusoikeuksiin. Lupaluokkien lisäksi kalastussäännön nojalla olisi jatkossa mahdollista liittää osallistumislupa paikkakuntalaisen kalastusoikeuden haltijan lupaan, sekä lasten lupa kaikkiin lupatyyppeihin.

Yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussääntelyllä edellytetään lähtökohtaisesti samanlaista kohtelua muun muassa asuinpaikasta riippumatta. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan

sinänsä estä erilaisten ryhmien kohtelua eri tavalla tai asettamista lainsäädännössä eri asemaan samanlaisessa tilanteessa, jos erottelulle voidaan esittää perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet. Perustuslakivaliokunta on johtanut perustuslain yhdenvertaisuussäännöksistä vaatimukset, etteivät erottelut saa olla mielivaltaisia eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi (PeVL 11/2012 vp, PeVL 37/2010, PeVM 11/2009 vp).

Tenokilaakso kuuluu saamelaisten kotiseutualueeseen ja enemmistö jokivarren asukkaista on saamelaisia. Vuoden 2017 Tenojoen kalastussäännön valmistelun yhteydessä on arvioitu, että Tenokilaaksossa vesialueen omistukseen perustuvista kalastusoikeuksista osuuslukujen perusteella laskien 35 % kuuluu Tenokilaaksossa vakinaisesti asuville. Tämän lisäksi useiden omistajien hallinnassa olevien jakamattomien tilojen hallussa on 30 % kalastusoikeuksista ja tästä suuri osa on Tenokilaaksoissa asuvien omistajien hallussa. Muualla asuville kuuluu 25 % osuusluvusta. Loppu 10 % osuusluvusta on valtion ja yhteisöjen hallussa.

Kalastusrajoitukset on perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella voimaan saatetussa vuoden 2017 kalastussäännössä jo kohdennettu eri tavalla kalastusoikeuden haltijaan riippuen siitä, missä tämä asuu, eikä asiaan ole tällä hallituksen esityksellä esitetty muutosta. Tenokilaaksossa asuvilla on laajempi kalastusoikeus kuin muualla asuvilla. Tenokilaaksossa asuvat on lisäksi jaettu kalastussäännössä kahteen eri ryhmään, paikkakunnalla vakinaisesti asuviin, jotka ovat kalastuslain 4 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettuja kalastusoikeuden haltijoita, sekä paikkakunnalla vakinaisesti asuviin, jotka eivät ole kalastusoikeuden haltijoita. Paikkakunnalla vakinaisesti asuvilla kalastusoikeuden haltijoilla on laajin kalastusoikeus, heillä on oikeus lunastaa yleinen paikkakuntalaislupa, joka oikeuttaa käyttämään kaikkia Tenojoen kalastussäännössä sallittuja pyyntimenetelmiä eli myös tehokkaita, perinteisiä verkkopyydyksiä. Niillä paikkakunnalla vakinaisesti asuvilla, jotka eivät ole kalastusoikeuden haltijoita, on oikeus lunastaa paikkakuntalaisen vapalupa, joka oikeuttaa kalastukseen vavalla ja vieheellä rannalta sekä veneestä. Molempiin edellä mainittuihin ryhmiin kuuluvat henkilöt on määritelty ensimmäisiksi, joille lohenkalastusta sallitaan kalastussäännön 5 §:ssä esitetyn mukaisesti, kun lohenkalastusta on mahdollista sallia.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 5/2017 vp) katsonut, että kalastusrajoitukset olisi vuoden 2017 kalastussäännössä pitänyt kohdistaa voimakkaammin sellaiseen kalastukseen, joka ei nauti perustuslain 17 §:n 3 momentin ja YK:n KP-sopimuksen 27 artiklan mukaista suojaa. Koska saamelaisuutta ei ole kuitenkaan suomalaisessa lainsäädännössä määritelty siten, että siihen pystyttäisiin kalastussäännössä kytkemään subjektiivisia oikeuksia, pidetään asuinpaikkaperiaatetta edelleen perusolemukseltaan tehokkaimpana keinona kohdistaa kalastusta koskevat rajoitukset perustuslakivaliokunnan lausuman mukaisesti. Vakinaisen asuinpaikan katsotaan muodostavan hyväksyttävän perusteen sille, että pyyntimuotoja sekä kalastusaikoja koskevat rajoitukset ovat lievempiä paikkakunnalla asuville henkilöille, joiden normaaliin elinpiiriin Tenojoen kalastus liittyy kiinteästi ja joille kotitarvekalastus tai kalastusmatkailuelinkeino on tärkeää toimeentulon kannalta. Saamelaisen kalastuskulttuurin turvaamisesta puhutaan erikseen tarkemmin jäljempänä kohdassa *Saamelaisten asema alkuperäiskansana*.

Vaikka lähtökohtaisesti kalastusrajoitukset tulisi kohdistaa kalastusoikeuden haltijoihin yhdenvertaisesti asuinpaikkaan katsomatta, on jo vuoden 2017 kalastussäännön perusteella voitu asettaa Tenokilaaksossa asuvat parempaan asemaan kuin muualla asuvat. Asuinpaikkaperiaate on ollut käytössä jo ennen vuoden 2017 kalastussääntöä alkuen vuodesta 1979. Näin ollen nytkin ollaan katsottu, että perustuslain 20 §:n mukaisen ympäristövastuussäännöksen tukema lohikantojen suojelutavoite voidaan nähdä sellaisena hyväksyttävänä ja oikeasuhtaisena syynä, joka oikeuttaa asettamaan Tenokilaaksossa asuvat kalastusoikeuden haltijat eri asemaan kuin muualla Suomessa asuvat. Kalastussäännön

sisältämät kalastusrajoitukset eivät näin ollen ole ristiriidassa yhdenvertaisuussäännöksen kanssa. Tenojoen kalastuksen sääntelyssä on kyse lohikantojen suojelutavoitteen ja eri kalastajaryhmien kalastusoikeuksien yhteensovittamisesta.

Omaisuuksien suoja

Omaisuuksien suoja koskevan perustuslain 15 §:n 1 momentin nojalla jokaisen omaisuus on turvattu. Perustuslakivaliokunta on arvioinut kalastusoikeuden omaisuudensuojaa ja siihen kohdistuvia rajoituksia useaan otteeseen (ks. esim. PeVL 44/2016 vp, PeVL 58/2014 vp, PeVL 8/2012 vp, PeVL 20/2010 vp, PeVL 14/2010 vp, PeVL 8/1996). Vesialueen omistukseen kytkeytyvä kalastusoikeus on perustuslaillista omaisuudensuojaa nauttiva varallisuusarvoinen etu haltijalleen, jolla on lähtökohtainen valta hallita, käyttää ja hyödyntää omaisuutta sekä määrätä siitä. Kalastusoikeuteen kuuluvat oikeus vesialueen kalakannan taloudelliseen hyväksikäyttöön ja oikeus järjestää vesialueen käyttö ja hoito. Hyödyntämisen kohteena olevat kalat ovat juridisesti isännättömiä esineitä, kunnes niihin hankitaan omistusoikeus valtauksen kaltaisella saannolla.

Omaisuudensuojasäännöksen turvaamaan kalastusoikeuteen on vakiintuneesti kohdistunut erilaisia osin perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädettyjä rajoituksia, kuten itse kalastamiseen liittyviä rajoituksia ja kieltoja sekä velvoitteita hyväksyä muunkin kuin omistajan oikeus kalastaa vesialueella. Erityisesti arvioidessaan yleiskalastusoikeudesta seuraavia rajoituksia vesialueen omistajan oikeuksiin perustuslakivaliokunta on ottanut huomioon sen, että vesistössä vapaasti liikkuva kalakanta on valtiosäännön kannalta jatkuvasti uusiutuva varallisuusarvoinen objekti ja että vesialueen omistamisen kautta kalakantaan muodostuva kalastusoikeus on sangen erikoislaatuinen omaisuudenlaji (PeVL 8/2012 vp, s. 3/I ja PeVL 8/1996 vp, s. 3/I).

Perustuslakivaliokunta on omaisuuden käyttörajoituksia koskevassa hyväksyttävyyss- ja oikeasuhtaisuusarvioinnissaan antanut 2010-luvulla erityistä painoa perustuslain 20 §:ään kiinnittyville perusteille (esim. PeVL 10/2014 vp, PeVL 36/2013 vp ja PeVL 6/2010 vp). Lausunnoissaan valiokunta on katsonut, että vaikka omaisuudensuoja sisältää muun muassa omistajalle lähtökohtaisesti kuuluvan vapauden käyttää omaisuuttaan, voidaan omistajan oikeuksia kuitenkin rajoittaa lailla, joka täyttää perusoikeutta rajoittavalta lailta vaaditut edellytykset mukaan lukien suhteellisuusvaatimuksen. Lisäksi valiokunta on katsonut, että jos muutoksilla on ainakin osin myönteisiä vaikutuksia myös perustuslain ympäristövastuussäännöksen kiinnittyvän luonnon monimuotoisuuden turvaamistavoitteen näkökulmasta, ei sääntely ole muodostunut perustuslain kannalta ongelmalliseksi. Valiokunta on katsonut, että esitettävillä ratkaisulla on oltava perustuslain 20 §:ään kiinnittyviä hyväksyttäviä ja yhteiskunnallisesti painavia perusteita.

Kuten edellä yhdenvertaisuutta käsittelevässä osuudessa on todettu, Tenojokilaakson kalastusoikeudet jakautuvat eri tavoin kalastusoikeuden haltijoille. Tämä tarkoittaa sitä, että Tenojoen kalastussääntö sisältää kalastusrajoitusten muodossa rajoituksia omaisuuden suojaan. Rajoitukset ilmenevät siten, että lohenkalastus on tarkoin säänneltyä ja lohenkalastuksen salliminen on tehtävä portaittain, jotta kalastuspaine ei kasvaisi liian suureksi. Lohikantojen heikentyneen tilan vuoksi lohenkalastuksen sallimisessa joudutaan tekemään punnintaa perusoikeuksien välillä, ja ensimmäisessä vaiheessa lohenkalastus olisi sallittua vain paikkakunnalla vakinaisesti asuville, jolloin asuinpaikkaperiaate korostuisi. Lohenkalastus sallittaisiin ensimmäisessä vaiheessa paikkakunnalla asuville, jotta lohenkalastus pystyttäisiin kohdentamaan sellaisille henkilöille, joiden normaaliin elinpiiriin lohenkalastus liittyy kiinteästi. Seuraavassa vaiheessa lohenkalastus sallittaisiin ulkopaikkakuntalaisille

kalastusoikeuden haltijoille. Näin pyritään turvaamaan muualla asuvien kiinteistönomistajien omaisuuden suoja. Lohenkalastuksen salliminen eroaa vuoden 2017 kalastussäännöstä siten, että muutetussa kalastussäännössä ulkopaikkakuntalaiset kalastusoikeuden haltijat eivät enää olisi matkailukalastajien kanssa ns. samassa asemassa, vaan ulkopaikkakuntalaisille kalastusoikeuden haltijoille sallitaan lohenkalastus ennen matkailijoita.

On myös muistettava, että vaikka lohenkalastusta joudutaan kalastussäännössä rajoittamaan merkittävästi lohikantojen tilan vuoksi, on kuitenkin samalla laajennettu muiden lajien kalastusmahdollisuuksia. Sellaisissakin tilanteissa, joissa lohenkalastus ei olisi sallittua, saisi muita lajeja kalastaa laajemmin aikaisempaan kalastussääntöön verrattuna. Kokonaisuutena kalastusrajoitukset eivät ulotu omaisuuden suojan ytimeen, sillä muun muassa pyyntivälineitä, kalastuskausia ja rauhoitusajkoja sekä vähimmäismittoja ja saaliskiintiöitä koskevat rajoitukset ovat kalastuslainsäädännössä yleisesti käytössä olevia tapoja suojella kalakantoja (PeVL 14/2010). Lisäksi kalastussäännön määräyksillä on pyritty siihen, että rajoitettu lohenkalastus voidaan avata mahdollisimman pian lohikantojen elpessä siten että elpyminen jatkuu ja kalastusta voidaan vähitellen avata yhä laajemmin eri kalastajaryhmille Kokonaisuudessaan kalastusrajoitusten katsotaan olevan välttämättömiä ja oikeasuhtaisia lohikantojen suojelun kannalta. Siten rajoituksille on kiistatta olemassa perustuslain 20 §:n vastuuta ympäristöstä koskeviin säännöksiin kiinnittyviä hyväksyttäviä ja painavia perusteita.

Saamelaisien asema alkuperäiskansana

Saamelaisille on alkuperäiskansana turvattu perustuslain 17 §:n 3 momentissa oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan säännöksellä turvataan myös saamelaiseen kulttuuriin kuuluvien perinteisten elinkeinojen kuten kalastuksen harjoittaminen. On selvää, että lohenkalastuksella on keskeinen merkitys jokisaamelaisessa kulttuurissa perinteisten pyyntimuotojen, sekä uudempien, kulttuuriin kuuluvien pyyntimuotojen harjoittamisessa. Saamelaisien kalastuskulttuuria turvataankin kalastussäännössä sallimalla edelleen perinteisten kalastusmuotojen käyttö, eli potku- ja mertapato, verkkopyynti seisovalla verkolla, kulkuttaminen eli ajoverkolla kalastus ja vapa- ja viehekalastus, silloin kun lohenkalastus on sallittua. Muualla maailmassa verkkopyydysten käyttö kalastuksessa lohijoessa ei ole sallittua harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta. Kalastussääntöön on lisäksi muotoiltu uutena elementtinä osallistumislupa, joka tarkoittaa sitä, että paikkakunnalla asuvan kalastusoikeuden haltijan yleiseen paikkakuntalaislupa on mahdollista liittää osallistumislupa, jonka nojalla lupaanimetty henkilö saa osallistua yleisen paikkakuntalaislupan haltijan pyydyskalastukseen. Osallistumisluvalla mahdollistetaan saamelaisen kalastuskulttuurin siirtämistä sukupolvelta toiselle sellaisissa tilanteissa, joissa esimerkiksi muualla asuvalla sukulaisella ei muutoin ole kalastusoikeutta. Osallistumislupan saajaa ei ole kalastussäännössä määritelty, sillä luvan saaja on haluttu jättää yleisen paikkakuntalaislupan haltijan omaan harkintaan.

Perustuslakivaliokunta on todennut, että valtioneuvoston on syytä selvittää, millaisilla muilla toimilla saamelaisien oikeutta ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan voidaan tukea ja edistää kalastuksen rajoittamisesta huolimatta (PeVL 27/2022 vp). Perustuslakivaliokunnan kannanottoon on pyritty vastaamaan osallistumislupan lisäksi kalastussääntöön ehdotetulla lisäyksellä poikkeuslupan myöntämisestä opetuskalastusta tai kulttuuritapahtumia varten. Poikkeusluvasta säädetään kalastussäännön 40 §:ssä. Pykälän muotoilu on kirjoitettu väljästi, jotta se mahdollistaisi riittävän joustavuuden ja tapauskohtaisen harkinnan, eikä pykälässä rajattaisi kohtuuttoman tarkasti sitä, kuka lupaa voisi hakea ja kenelle se voitaisiin myöntää. Poikkeuslupamenettelyllä pyritään mahdollistamaan saamelaisen kalastuskulttuurin

ylläpitäminen ja kehittäminen sellaisessakin tilanteessa, jossa lohenkalastusta ei muutoin voida sallia.

Luvan myöntämisprosessissa olisi edellytys, että Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus pyytäisi lausunnon Tenon kalatalousalueelta, jolloin luvan myöntäminen voidaan kohdistaa oikein paikkakunnalla. Oleellista on, että lupa olisi perusteltua myöntää kalastukseen liittyvän paikallisen ja perinnetiedon siirtämiseksi, ja paras taho arvioimaan tätä on Tenon kalatalousalue paikallistietoon perustuen. Lisäksi kalastussäännön sisältämällä muiden lajien kuin lohen kalastusta koskevilla kalastusmääräyksillä on mahdollista osittain lieventää lohenkalastusta koskevien rajoitusten vaikutuksia saamelaiskulttuurille. Muiden lajien pyynnissä on sallittu esimerkiksi veneen käyttö, jonka myötä on mahdollista ylläpitää tärkeää perinteistä tietoa joella liikkumisesta.

Saamelaisille kuuluva perustuslain 17 §:n 3 momentin suojaa nauttiva kalastusoikeus ei ole rajoittamaton. Tähän on viitannut myös korkein oikeus ratkaisussaan KKO:2022:25. Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille, jolloin valtiosääntöoikeudellisesti kalastusoikeuksien rajoittamista koskevien säännösten perustana on viime kädessä perustuslain 20 §:n mukainen kalavarojen kestävän ja monipuolisen tuoton turvaaminen, sekä kalakantojen luontaisen elinkierron suojeleminen. Myös saamelaisten kalastusoikeutta on rajoitettava lohikantojen turvaamiseksi tilanteessa, jossa nousulohien määrä on heikentynyt entisestään.

Esitetyt kalastusrajoitukset kohdistuvat näin ollen muun kalastuksen ohella myös saamelaisten harjoittamaan kalastukseen ja aiheuttavat heikennyksiä heidän kulttuurimuotoon liittyvän perinteisen kalastuksen harjoittamiseen. Rajoituksia kohdistuu kalastusaikoihin, -välineisiin ja -paikkoihin, sekä kuten jo edellä on todettu, kalastusoikeuden haltijoihin eri tavoin. Esityksen sisältämällä rajoituksilla luodaan kuitenkin edellytykset lohikantojen elpymiselle ja saattamiseksi kestäväälle tasolle, mikä palvelee myös saamelaisten etua ja luo edellytyksiä turvata tulevaisuudessakin saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan. Jotta perinteisen kulttuurisen kalastusoikeuden harjoittaminen olisi mahdollista myös tulevaisuudessa, on Tenojoen lohikantojen oltava kestäväällä tasolla. Myös perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan lohensuojeluun liittyvät näkökohdat ovat merkityksellisiä saamelaisten kalastuskulttuurin ylläpitämiseksi myös tulevaisuudessa (PeVL 5/2017 vp, PeVL 27/2022 vp, ks. myös KKO:2022:25, kohta 37). Lohikantoja koskevan seurannan perusteella niiden tila on arvioitu niin heikoksi, että mereltä kohti jokea palaava lohimäärä ei täytä kestävä kalastuksen lähtökohtia edes ennen kuin yhtään lohta on pyydetty. Tilanne ei ole parantunut edellisiin vuosiin verrattuna.

Lohenkalastusta koskevien rajoitusten tavoitteena on Tenon lohikantojen tilan heikkenemisen pysäyttäminen, edellytysten luominen lohikantojen elpymiselle ja saattamiseksi kestäväälle tasolle sekä tulevaisuuden sukupolvien lohenkalastuksen mahdollistaminen ja sitä kautta saamelaisen kalastuskulttuurin jatkaminen. Lohikantojen tilan heikkenemisellä on kauaskantoisia seuraamuksia. Rajoitusten tarkoituksena on tässä hetkessä turvata perustuslain 20 §:n edellyttämällä tavalla julkisen vallan toimesta lohikantojen tilaa. Rajoitukset nähdään välttämättöminä sekä oikeasuhteisina tavoitteisiin nähden, sillä kalakantoja ei ole mahdollista tehokkaasti ja nopeammalla aikavälillä turvata muilla tavoin kuin puuttamalla kalastukseen. Tilanteessa, jossa ylijäämäistä hyödynnettävää luonnonvaraa ei ole, olisi haastavaa sallia sen hyödyntämistä rajoituksetta, perusoikeuden toteuttamisen vuoksi. Säätelyn tavoitteena oleva lohikantojen tilan saaminen kestäväälle tasolle on omiaan edistämään saamelaiskulttuurin jatkuvuutta tulevaisuudessa, joten kalastukseen kohdistuvien rajoitusten ei arvioida olevan liian tiukkoja suhteessa niillä pyrittäviin vaikutuksiin ja niiden katsotaan olevan oikeassa suhteessa

perustuslain 17 §:n 3 momentissa myös turvattuihin saamelaisen kulttuurisiin kalastusoikeuksiin nähden.

Elinkeinovapaus

Kalastussäännön sisältämällä kalastusrajoituksilla on liityntä myös perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattuun elinkeinovapauteen. Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Elinkeinovapauden periaatetta pidetään elinkeinonharjoittamista koskevana pääsääntönä, josta poikkeaminen on kuitenkin mahdollista muiden tärkeiden yhteiskunnallisten etujen puoltaessa sitä. Muutettu kalastussääntö sisältää merkittäviä rajoituksia lohenkalastukseen. Lohenkalastus sallitaan esityksen mukaan matkailukalastajille vasta sitten, kun lohikantojen tila on kestävämmällä tasolla. Tällä on vaikutusta alueella toimivien matkailuyrittäjien toimintaan.

Samalla muutetussa kalastussäännössä on kuitenkin laajennettu muiden kalalajien kalastusta. Muiden lajien kalastusta varten on esimerkiksi määritelty erillisiä alueita, joilla myös matkailijat saavat harjoittaa vapakalastusta 20 elokuuta saakka, kun muutoin matkailukalastusluvalla saa harjoittaa vapakalastusta vain 10 elokuuta saakka. Erilliset alueet soveltuvat varsinkin meritaimenen kalastukseen, ja ne on määritelty paikalliseen perinteiseen tietoon perustuen. Laajentamalla muiden kalalajien kalastukseen oikeuttavia matkailukalastuslupia pyritään turvaamaan matkailuyrittäjien oikeutta perustuslain suojaamaan elinkeinon harjoittamiseen ja lieventämään lohenkalastuksen rajoittamisen vaikutuksia.

Vastuu ympäristöstä

Kalastussääntöön esitettyjen kalastusta koskevien rajoitusten pohjana on perustuslain 20 §, jonka mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Säännöksessä korostuu se, että ympäristönsuojelu edellyttää laaja-alaista yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Vastuu ympäristönsuojelusta koskee sekä julkista valtaa että yksityisiä tahoja. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan säännöksellä ei perusteta yksilöittäin kohdennettavissa olevia velvoitteita, eikä se muodosta erillistä perustetta kohdistaa omistajiin erityisesti ulottuvia sietämisvelvoitteita. Toisaalta saman perusoikeussäännöksen osina omaisuudensuojasäännöksellä ja ympäristövastuusäännöksellä voi olla vaikutusta toistensa tulkintoihin tilanteessa, jossa pyritään ihmisten ja luonnon välistä tasapainoa edistäviin lainsäädäntöratkaisuihin (HE 239/2016 vp, s. 86, PeVL 44/2010 vp, PeVL 20/2010). Kalastussäännön sisältämien kalastusrajoitusten tarkoituksena on tukea Suomen ja Norjan välisen kalastussopimuksen (SopS 42/2017) tavoitteita lohikantojen kestävä hyödyntämisen ja hoidon sekä kantojen moninaisuuden turvaamisessa. Tarkoitukseen tulee pyrkiä parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon sekä suunnitelmalliseen hoitoon perustuvalla sääntelyllä siten, että luodaan edellytykset lohikantojen elvyttämiselle ja edistetään lohikantojen saamista kestävälle tasolle.

Perustuslain 20 §:n 1 momentin taustalla on ajatus siitä, että momenttiin liittyy erityisen vahvasti luonnon itseisarvon ja tulevien sukupolvien oikeuksien ulottuvuus (PeVL 38/1998 vp, s. 2). Lohenkalastuksen salliminen edellyttää lohikantojen elvyttämistä kestävämmälle tasolle. Tulevien sukupolvien oikeuksien näkökulma korostuu lohikannan voimakkaan heikkenemiskehityksen hillitsemisessä, sillä lohikantojen heikkeneminen uhkaa lohenkalastuksen harjoittamista ja sitä kautta etenkin saamelaisen pyyntikulttuurin edellytyksiä. Ympäristön kestävä käytön periaatteiden noudattamisessa on huomioitava tasapuolisesti sekä nykyisten että tulevien sukupolvien tarpeet ympäristöön. Perusoikeusuudistuksen yhteydessä on painotettu ympäristön suojelun, pilaantumattomuuden, puhtauden, terveellisuuden ja

monimuotoisuuden entistä tärkeämpää yhteiskunnallista tavoitetta. Ympäristön säilyminen elinkelpoisena on tunnistettu edellytyksenä muiden perusoikeuksien toteutumiselle. (HE 309/1993 vp, s. 20)

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota kalakantoihin kohdistuviin suojeluvelvoitteisiin (PeVL 58/2014 vp, s. 7), ja todennut, että tällainen velvollisuus on omiaan korostamaan sitä, että julkisella vallalla ei ole ainoastaan valtuutusta, vaan myös vastuu huolehtia luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, mikä konkretisoituu muun muassa kalastusrajoituksissa (PeVL 5/2017).

Lohikannan voimakkaan heikkenemiskehityksen seurauksena esityksen sisältämille kalastusoikeuden rajoituksille on vastuuta ympäristöstä koskeva perustuslain 20 § huomioon ottaen hyväksyttävät perusteet. Perustuslakivaliokunta on vuonna 2022 arvioinut Tenon lohikantojen suojelun merkitystä perusoikeuksien merkittävälle rajoittamiselle ja todennut, että ehdotetulle sääntelylle on valiokunnan mielestä esitetty hyväksyttävät, perustuslain 20 §:ään kiinnittyvät perusteet (PeVL 91/2022). Sääntelyn suhteesta omaisuudensuojaan ja elinkeinovapauteen valiokunnalla ei ole ollut huomauttamista (PeVL 27/2022). Nyt esitetyt kalastusta koskevat määräykset ovat välttämättömiä lohikantojen tilan parantamiseksi. Saamelaisen kalastuskulttuurin suojan osalta lohenkalastusta koskevilla rajoituksissa on kyseessä sisäinen ristiriitatilanne, sillä pitkän aikavälin tavoite, eli lohikantojen elpyminen, aiheuttaa perusoikeuksien rajoittamista lyhyellä aikavälillä. On kuitenkin katsottava, että pitkän aikavälin mukaisen tavoitteen saavuttaminen on hyväksyttävä syy rajoittaa lohenkalastusta lyhyemmällä aikavälillä, sillä lohikantojen elpyminen turvaa samalla saamelaisen kalastuskulttuurin jatkumisen tulevaisuudessa. Samalla on tarkoitus välttää riskiä siitä, että lohikantojen heikkeneminen edelleen hidastaa ja vaikeuttaa mahdollisuuksia elvyttää lohikantoja uudelleen kestäväälle tasolle. Kalastussäännön sisältämällä määräyksillä on keskeinen merkitys ympäristöperusoikeuden toteutumisen turvaamisessa.

Kalastussääntöön ehdotetut lohenkalastusta koskevat rajoitukset on katsottu välttämättömiksi, sillä Tenon vesistön lohikantojen on havaittu heikentyneen merkittävästi vuonna 2017 solmitun kalastussopimuksen jälkeen. Vuoden 2019 jälkeen vesistöön nousevien lohien määrä on pienentynyt niin paljon, että kutukantavoitteisiin verrattuna kalastettavaa ylijäämää ei ole edes ennen kuin nousulohiin kohdistuu kalastusta. Lisäksi eri lohikantojen koko on 2019 alkaneella ajanjaksolla pienentynyt vuodesta toiseen. Tilanne edellyttää lohikantojen elvyttämistä. Lohenkalastusta rajoittamalla pystytään vaikuttamaan kalastuskuolevuuteen ja sitä kautta lohikantojen tilaan positiivisella tavalla. Viranomaisen on vastuussa Tenon lohikantojen kestävästä käytöstä pitkällä aikavälillä. Nykytilanteessa ei voida toimia ennalta varautumisen periaatteen vastaisesti siten, että lohikantojen selvä heikkenemiskehitys jatkuu.

Perustuslakivaliokunta on voimassa olevan kalastuslain valmistelun yhteydessä katsonut, että kalastusrajoitusten säätämistä koskeneiden asetuksenantovaltuussäännösten yhteyteen tulisi säätää yleinen kalalajeihin ja -kantoihin kohdistuva vaarantamiskielto tai huolehtimis- taikka suojeluvelvoite (PeVL 58/2014 vp s. 7). Perustuslakivaliokunnan mukaan velvoite olisi omiaan korostamaan perustuslain 20 §:n ympäristövastuusäännöksen mukaisesti sitä, että julkisella vallalla ei ole ainoastaan valtuutusta, vaan myös vastuu huolehtia luonnosta ja sen monimuotoisuudesta. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti eduskunta lisäsi kalastuslain 52 §:ään uuden ensimmäisen momentin, jonka mukaan ”Valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön on osaltaan huolehdittava kalavarojen kestävästä käytöstä ja hoidon toteuttamisesta luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi.”

Kalastussäännön 5 §:ssä säädetään lohenkalastuksen tarkemmasta sääntelystä, 4 luvussa sallituista pyyntivälineistä ja pyyntivälineiden teknisistä määräyksistä ja 5 luvussa kalastuksen

järjestämisestä, kuten yleisestä viikkorauhoituksesta, sallituista kalastusajoista ja kielletyistä vapakalastus- ja verkkokalastusalueista. Kalastussäännön 6 luvussa säädetään pyydysten teknisistä määräyksistä. Kalastussäännön sisältämät rajoitukset on suunniteltu mahdollisimman tarkkaan luotettavaan tutkimustietoon pohjautuen, jotta niillä saadaan tarvittava vaikutus heikkojen lohikantojen elvyttämiseen.

Tenon lohikantojen heikko tila on oletettavasti seurausta lohien meriolosuhteista, ja siellä selviytymisestä. Ihmistoiminnalla pystytään kalakantoihin vaikuttamaan kalastuksen kautta. Tenon lohisaaliit ovat pienentyneet 2000-luvun alun jälkeen aiempaan tasoon verrattuna ja seurantatietojen perusteella eräiden sivujokien lohikantojen tila on hyvin heikko. Suurikokoisten lohien määrässä on havaittu tasaista vähenemistä vuodesta toiseen. Kantojen elvyttämiseksi on voimassa olevassa kalastussäännössä tehty ratkaisuja, joilla on saavutettu aikaisemmin tarpeelliseksi arvioitu kalastuskuolevuuden vähentäminen 30 % edellisestä kalastuskuolevuudesta. On kuitenkin huomattu, että kalastuskuolevuuden vähentäminen ei ole elvyttänyt kantoja riittävästi, sillä meriolosuhteisiin ei voida vaikuttaa yhtä tehokkaasti. Tästä syystä muutetussa kalastussäännössä on jouduttu tarkastamaan lohenkalastusta koskevia säännöksiä, ja jouduttu rajoittamaan lohenkalastusta tarkemmalla menetelmällä.

Lohenkalastuskauteen on uudessa kalastussäännössä pyritty luomaan uusi menetelmä, jonka avulla lohenkalastus sidottaisiin konkreettisemmin lohikantojen sen hetkiseen tilaan. Kyseessä olisi portaittainen kalastuksen avaaminen seuraamalla heikompien lohikantojen tilannetta viikoittain ja valitsemalla ne viikot, milloin on vähiten heikoimmassa tilaluokassa olevia lohia liikkeellä. Kalastuskautta ei tästä syystä voida määrittää kalastussäännössä etukäteen, vaan se arvioidaan vuosittain Suomen ja Norjan välisissä, kalastussopimuksen 6 ja 7 artiklan nojalla käytävissä neuvotteluissa. Neuvotteluissa on mahdollista mukauttaa kalastusrajoituksia lievemiksi kalakantojen tilan niin salliessa.

Lohenkalastusta koskevien säännösten voidaan katsoa täyttävän perusoikeuksien yleiset rajoittamisedellytykset, sillä kalastusta koskevat rajoitukset ovat tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti muotoiltu (pääsääntöisesti kalastussäännön 4 ja 5 §:ssä), sääntelyn tavoite, eli lohikantojen tilan saattaminen kestäväälle tasolle on hyväksyttävä ja painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima peruste, joka kiinnittyy ympäristöperusoikeuden turvaamiseen. Ehdotettu sääntely on välttämätön lohikantojen turvaamiseksi ja muutoinkin oikeasuhtaisesti mitoitettu tavoitteen saavuttamiseksi. Lisäksi kalastuksen säätelytoimet on kohdistettu luotettavaa, tarkkaa ja pitkälti aikaväliltä saatua tutkimustietoa hyödyntäen.

Ympäristöperusoikeudessa on kysymys ennen kaikkea sen yhteen sovittamisesta muiden perusoikeuksien, erityisesti saamelaisten oikeuden kulttuurinsa edistämisen ja ylläpitämisen sekä omaisuuden suojan kanssa. Sääntelyn tavoitteena oleva edellytysten luominen lohikantojen elvyttämiseksi ja saaminen kestäväälle tasolle luo edellytyksiä saamelaisen kalastuskulttuurin ylläpitämiselle myös tulevaisuudessa. Jotta perusoikeuksien toteutuminen voidaan turvata myös tuleville sukupolville, on lohenkalastusta rajoitettava. Kalastussäännön määräyksiä laadittaessa on pyritty sovittamaan yhteen edellä mainitut intressit. Edellä mainituilla perusteilla rajoituksille voidaan nähdä olevan perustuslain 20 §:n vastuuta ympäristöstä koskevaan säännökseen kiinnittyviä hyväksyttäviä ja painavia perusteita.

Kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen liitteessä olevan kalastussäännön korvaamisesta uudella kalastussäännöllä tehdyn sopimuksen ei voida katsoa sisältävän määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, eikä esitykseen sisältyvä lakiehdotus koske perustuslakia sen 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla. Sopimus ei sisällä perustuslakia tai valtakunnan alueen muuttamista koskevia määräyksiä, eikä sopimuksessa ole kyse Suomen täysivaltaisuuden kannalta

merkittävästä toimivallan siirrosta kansainväliselle järjestölle tai toimielimelle taikka Euroopan unionille. Sopimus voidaan näin ollen hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislainsäädännön voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyksityksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että eduskunta hyväksyisi Suomen ja Norjan välillä kalastuksesta Tenojoen vesistöissä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen liitteessä olevan kalastussäännön korvaamisesta uudella kalastussäännöllä 22 päivänä joulukuuta 2023 tehdyn sopimuksen.

Esitys olisi suotavaa saattaa perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.

1. ponsi

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että eduskunta hyväksyisi kalastuksesta Tenojoen vesistöissä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen liitteessä olevan kalastussäännön korvaamisesta uudella kalastussäännöllä Oslossa 22 päivänä joulukuuta 2023 tehdyn sopimuksen.

2. ponsi

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain (176/2017) 2 §:n 1 momentti, 3 ja 4 §, 6 §:n 2 momentti, 7 §:n 2 ja 3 momentti, 8—12 ja 14 §, sellaisina kuin niistä ovat 7 §:n 2 momentti laissa 97/2019, 8 ja 12 § laissa 322/2022, 10 § osaksi laeissa 232/2018 ja 322/2022 sekä 14 § laeissa 322/2018 ja 382/2019, sekä
lisätään 1 §:ään uusi 2 momentti, 2 §:ään uusi 3 ja 4 momentti sekä lakiin uusi 5 a § seuraavasti:

1 §

Voimaansaattaminen

Edellä 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen liitteenä olevan kalastussäännön korvaamisesta uudella kalastussäännöllä Oslossa 22 päivänä joulukuuta 2023 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Sopimus kalastussäännön määräyksistä poikkeamiseksi

Maa- ja metsätalousministeriö tekee Norjan hallituksen tai tämän määräämän viranomaisen kanssa kalastussopimuksen 6 ja 7 artiklassa tarkoitetun sopimuksen kalastussäännön määräyksistä poikkeamiseksi sekä pöytäkirjan 5 artiklassa tarkoitettujen ennalta sovittujen säätelytoimenpiteiden kalastussäännössä määriteltyjen edellytysten olemassaolosta. Velvollisuudesta neuvotella saamelaiskäräjien kanssa sopimusta tehtäessä säädetään saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995).

Kalastussäännön 4 ja 5 §:ssä tarkoitetuista lohenkalastuskiintiöistä ja lohenkalastuksen sallimisesta päätetään vuosittain sopimuksen 6 ja 7 artiklan mukaisesti.

Tenon kalatalousalue edustaa paikallisia kalastusoikeuden haltijoita osallistumalla sopimuksen 6 ja 7 artiklassa tarkoitettuun arviointityöhön, joka koskee lohenkalastuskiintiöitä sekä poikkeavia määräyksiä kalastussäännöstä.

3 §

Kalastussäännössä tarkoitettu toimivaltainen viranomainen

Kalastussäännön 5 §:ssä tarkoitettu toimivaltainen viranomainen on maa- ja metsätalousministeriö.

Kalastussäännön 8, 10, 19, 33, 37, 39 ja 40 §:ssä tarkoitettu toimivaltainen viranomainen on Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Kalastussäännön 35 §:ssä tarkoitettu toimivaltainen viranomainen on Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitetuissa hankkeissa toimivaltainen viranomainen on kuitenkin maa- ja metsätalousministeriö.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on pyydettävä lausunto Tenon kalatalousalueelta ennen kalastussäännön 40 §:ssä tarkoitettua poikkeusluvan myöntämistä opetuskalastusta tai kulttuuritapahtumia varten.

4 §

Kalatautien torjunnasta vastaava viranomainen

Sopimuksen 15 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen on Ruokavirasto.

5 a §

Tenon lohikantojen hoitotyöryhmä

Maa- ja metsätalousministeriö sopii Norjan toimivaltaisen viranomaisen kanssa Tenon lohikantojen hoitotyöryhmän toimeksiannon sisällöstä ja nimeää viranomaisten edustajat ryhmään sekä nimeää kalastusoikeuden haltijoiden edustajat Tenon kalatalousalueen esityksestä. Tenon lohikantojen hoitotyöryhmä osallistuu sopimuksen 4 artiklassa tarkoitettua hoitosuunnitelman valmistelutyöhön sekä 6 artiklan mukaisten vuosittaisten kalastussäännöistä poikkeavien määräysten arviointiin.

6 §

Hoitosuunnitelman valmistelu ja vahvistaminen

Luonnonvarakeskuksen tulee valmistella suunnitelma yhteistyössä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä Tenon kalatalousalueen kanssa.

7 §

Saalisrekisteri

Saalisrekisteriin tallennetaan kalastussäännön 33 §:ssä tarkoitettujen tietojen lisäksi kalastajan nimi, yhteystiedot ja käytetty kalastuslupatyyppi. Saalisrekisterin tietoja käytetään sopimuksen 13 artiklan 2 kohdassa mainittuihin tarkoituksiin. Saalisrekisterissä olevia tietoja voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa Suomen ulkopuolella oleville viranomaisille Suomea sitovien kansainvälisten kalavarojen hoitoon ja suojeluun liittyvien velvoitteiden hoitamiseksi. Tietoja voidaan salassapitosäännösten estämättä lisäksi luovuttaa kalastusta valvoville viranomaisille valvontaa varten sekä kalatalousviranomaisille kalavarojen hoidon suunnittelua varten. Saalisrekisterin sisältämät henkilötiedot poistetaan viiden vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jonka aikana henkilö on antanut viimeisen saalisilmoituksen. Henkilötietojen salassa pitämisestä ja luovuttamisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) ja muusta henkilötietojen käsittelystä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja

direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) ja tietosuojalaissa (1050/2018). Henkilötietojen käsittelyyn ei kuitenkaan sovelleta mainitun asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a ja b alakohtaa.

Kalastussäännön 33 §:ssä tarkoitettua saalistietoa koskevaa ilmoitusvelvollisuutta on noudatettava myös sopimuksen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla Tenojoen vesistön lohennousualueella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä saalisilmoitusta koskevasta menettelystä.

8 §

Kalastuslupien myynnin järjestäminen

Sopimuksen 10 artiklassa tarkoitettujen kalastuslupien myynnin järjestämisestä vastaa Tenon kalatalousalue.

Kalatalousalue voi sopia kalastussäännön 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun venekalastusluvan, 4 kohdassa tarkoitetun rantakalastusluvan ja 5 kohdassa tarkoitetun muiden lajien kalastusluvan myyntitehtävän suorittamisesta yksityisen palveluntuottajan tai kalastusoikeuden haltijana olevan yhteisen vesialueen osakaskunnan (*palveluntuottaja*) kanssa. Sopimus ei voi koskea kalastussäännön 8 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettuun kiintiöön kuuluvia kalastuslupia.

Palveluntuottajan on oltava luotettava ja asiantunteva. Palveluntuottajalla on oltava tehtävän hoitamisen edellyttämät tekniset, taloudelliset ja toiminnalliset valmiudet. Palveluntuottajalla on oikeus saada tehtävän suorittamisesta kohtuullinen palkkio, jonka maksaa luvan ostaja ja joka voi olla enintään viisi prosenttia luvan hinnasta. Kalatalousalueen on tehtävä kirjallinen sopimus palveluntuottajan kanssa tehtävän sisällöstä, lupamaksujen tilittämisestä ja muista tehtävän hoitamisen kannalta tarpeellisista seikoista sekä palkkiosta.

Kalatalousalue tilittää myydyistä kalastusluvista kertyneet lupatulot maa- ja metsätalousministeriölle. Tilitysajankohdasta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Kalatalousalue ja palveluntuottaja ovat velvollisia järjestämään kalastajalle pääsyn sähköiseen saalisrekisteriin saalisilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi. Vastaava velvollisuus on myös muulla kalastusluvan luovuttavalla taholla sopimuksen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla Tenojoen vesistön lohennousualueella.

9 §

Vakinainen asuminen Tenojoen vesistön jokilaaksoissa

Kalastussäännön 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvana pidetään henkilöä, jonka kotikuntalain (201/1994) 2 §:ssä tarkoitettu kotikunta on kalastuskautta edeltäneen kalenterivuoden viimeisenä päivänä ollut Utsjoki tai Inari ja joka on tosiasiallisesti asunut Tenojoen vesistön jokilaaksojen varressa kalastuskautta edeltävän vuoden aikana vähintään seitsemän kuukauden ajan.

10 §

Kalastuslupien hinnoittelu

Kalastussäännön 7 §:ssä tarkoitetuista kalastusluvista peritään seuraavat maksut:

- 1) yleinen paikkakuntalaislupa 40 euroa kalastuskaudelta;
- 2) paikkakuntalaisen vapakalastuslupa 150 euroa kalastuskaudelta;

3) kalastussäännön 8 §:n 3 momentissa tarkoitettuun lupakiintiöön kuuluva kalastusoikeuden haltijan venekalastuslupa 10 euroa kalastusvuorokaudelta ja rantakalastuslupa 5 euroa kalastusvuorokaudelta sekä muiden lajien kalastuslupa 5 euroa kalastusvuorokaudelta, kuitenkin yhteensä enintään 150 euroa kalastuskautta kohden.

Kalastussäännön 7 §:n 1 momentin 3–5 kohdassa tarkoitettujen kalastuslupien hinta perustuu käypään hintaan, jonka määrittelemisessä otetaan huomioon vastaaventyyppisten kalastuslupien markkinahinta. Hinta voidaan määrittää erisuuruiseksi lupavyöhykkeen, lupatyyppin ja ajankohdan perusteella. Luvan hinta on:

- 1) venekalastuslupa 0–150 euroa kalastusvuorokaudelta;
- 2) rantakalastuslupa 0–150 euroa kalastusvuorokaudelta;
- 3) kalastuslupa Inarijoessa Matinkönkään yläpuolella ja Kietsimäjoessa veneestä ja rannalta kalastettaessa 0–150 euroa kalastusvuorokaudelta;
- 4) muiden lajien kalastuslupa 0–150 euroa.

Alle 18-vuotiaalle myönnetään 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu lupa maksutta.

Alle 18-vuotiaalle voidaan myöntää 2 momentissa tarkoitettu lupa käypää hintaa alemmalla hinnalla tai maksutta.

Muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuva alle 18-vuotias on oikeutettu kalastussäännön 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuun lapsilupa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 2 ja 4 momentissa tarkoitettujen kalastuslupien hinnoista.

11 §

Kalastuslupatulojen käytön perusteet

Kalastussäännön 7 §:ssä tarkoitetuista kalastusluvista kertyneet varat käytetään:

- 1) kalavesien hyödyntämiseen perustuvasta käytöstä maksettaviin korvauksiin rajajokialueen vesialueen omistajille;
- 2) kalastuksenvalvonnasta ja lupamyynnin järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin; sekä
- 3) kalakantojen seurannasta ja tutkimuksesta sekä saalisrekisterin ylläpidosta ja kehittämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa edellisen vuoden kertyneiden lupatulojen jakautumisen 1 momentissa säädettyjen käyttötarkoitusten välillä. Luvan myynnin järjestämisestä 8 §:n mukaisesti vastaava taho jakaa edellisenä vuonna kertyneet lupatulot 1 momentin 1 kohdan mukaisesti korvauksiin rajajokialueen vesialueiden omistajille. Jos vesialueen omistajalle jaossa tuleva määrä olisi enintään 50 euroa, varoja ei jaeta omistajalle, vaan ne jäävät kalatalousalueelle. Korvauksia ei pidetä valtionavustuslaissa (688/2001) tarkoitettuna valtionavustuksena. Korvaussaatavien vanhentumiseen sovelletaan kalastuslain 85 §:ää.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen varojen käytön perusteista.

12 §

Muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvien kalastusoikeuden haltijoiden kalastusluvut

Kalastussäännön 8 §:n 1 momentin vene- ja rantakalastusluvista muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvien kalastusoikeuden haltijoiden osuus kalastusluvista on yksi kolmasosa kummastakin lupaluokasta.

Kalastussäännön 8 §:n 2 momentin muiden lajien kalastusluvista muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvien kalastusoikeuden haltijoiden osuus kalastusluvista on yksi kolmasosa kyseisestä lupaluokasta.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen lupien käyttö on mahdollista ainoastaan muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa asuvan (*ulkopaikkakuntalainen*) kiinteistön omistukseen perustuvan kalastusoikeuden perusteella.

Ulkopaikkakuntalaisella kalastusoikeuden haltijalla, jonka kiinteistön osuusluku rajajokialueella sijaitsevasta yhteisestä vesialueesta on 0,5, on kiinteistöä kohti oikeus ostaa yksi lupavuorokausi 1 momentin mukaisista lohenkalastukseen oikeuttavista luvista. Seuraavaan kalastuslupaan oikeuttava kerroin määritetään siten, että edellä mainitun osuusluvun ylittävä kiinteistön osuusluku oikeuttaa ostamaan lisäksi yhden lupavuorokauden jokaista osuusluvun kuuden kokonaisuusyksikön suuruista lisäystä kohti.

Ulkopaikkakuntalaisella kalastusoikeuden haltijalla, jonka kiinteistön osuusluku rajajokialueella sijaitsevasta yhteisestä vesialueesta on 0,5, on oikeus ostaa lupavuorokausia 2 momentin mukaisesti muiden kuin lohen ja merinieriän kalastukseen oikeuttavista luvista 10 §:ssä säädettyin hinnoin ilman seuraavaan kalastuslupaan oikeuttavan kertoimen aiheuttamia rajoituksia.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista kiintiöistä varaamatta jääneet luvat voidaan siirtää ostettaviksi kalastussäännön 8 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettuihin matkailulupakiintiöihin, jos niitä ei ole määräaikaan mennessä varattu luvanmyyntijärjestelmästä. Vene- ja rantakalastusluvut on varattava viimeistään kalastusta edeltävän viikon perjantaina kello 15. Muiden lajien kalastukseen tarkoitettujen kalastussäännön 8 §:n 2 momentin mukaiset kalastusluvut on varattava viimeistään 15 päivänä heinäkuuta kello 15 tai, jos kyseinen päivä on lauantai tai sunnuntai, sitä edeltävänä perjantaina viimeistään kello 15.

Ulkopaikkakuntalaisen kalastusoikeuden haltijan on lupia ostaessaan osoitettava omistusosuutensa. Maanmittauslaitos toimittaa kalatalousalueelle pyydettyä ennen kalastuskauden alkua tiedot alueen kiinteistöjen omistajista, heidän kotikunnistaan sekä kalastusoikeuden määrästä kiinteistöittäin.

Mitä 4 ja 5 momentissa säädetään osuusluvusta ja omistusosuuden osoittamisesta, sovelletaan myös ulkopaikkakuntalaiseen, joka omistaa vastaavan suuruiseen kalastusoikeuteen oikeuttavan yksityisen vesialueen.

Kalastussäännön 8 §:n 4 momentin mukaisesta kalastuslupakiintiöstä lohenkalastukseen säädetään erikseen valtioneuvoston asetuksella. Kiintiöstä säädettyä on otettava huomioon niiden kalastusviikkojen määrä, joina kalastussäännön 5 §:n 2 momentin 3 kohdan ehdot täyttyvät, sekä lohisaaliskiintiön suuruus.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä edellä tässä pykälässä tarkoitettujen kalastuslupakiintiöiden koosta, seuraaviin kalastuslupiin oikeuttavien kertoimien suuruudesta, kalastuslupien varaamiseen liittyvistä määräajoista sekä varaamattomien kalastuslupakiintiöihin kuuluvien lupien siirtämisestä ostettaviksi matkailulupakiintiöihin, jos kalastussäännön 8 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen matkailulupien määrät tai niiden käyttöalueet muuttuvat tai lupakiintiöiden tarkoituksenmukainen käyttö sitä muutoin edellyttää.

14 §

Tenojoen vesistön venerekisteri

Kalastussäännön 38 §:ssä tarkoitettuna Tenojoen vesistön venerekisterinä on liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 216 §:ssä tarkoitettu liikenneasioiden rekisteri.

Tenon kalastusveneidien rekisteröintiin sovelletaan liikenteen palveluista annettua lakia tämän lain 15–17 §:ssä säädettyin poikkeuksin.

Tämän lain 1 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 22.2.2024

Pääministeri

Petteri Orpo

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah

TENOJOEN VESISTÖN KALASTUSSÄÄNTÖ

Suomen tasavallan hallitus ja Norjan kuningaskunnan hallitus, jäljempänä osapuolet, jotka

haluavat korvata Suomen ja Norjan välillä tehtyyn sopimukseen kalastuksesta Tenojoen vesistössä 30. syyskuuta 2016 liittyvän kalastussäännön uudella kalastussäännöllä,

ovat sopineet seuraavasta:

1 Luku

Yleiset säännökset

1 §

Kalastussäännön tarkoitus

Tämän kalastussäännön tarkoituksena on edistää Suomen ja Norjan välisen sopimuksen kalastuksesta Tenojoen vesistössä tavoitteiden mukaisesti Tenojoen kalakantojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää käyttöä ja hoitoa sekä edistää saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksia ja paikallisia kulttuuriperinteitä.

2 §

Soveltamisalue

Tämä kalastussääntö on olennainen osa Suomen ja Norjan välistä sopimusta kalastuksesta Tenojoen vesistössä.

Kalastussäännön määräyksiä sovelletaan sopimuksen 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla rajajokiosuudella. Biologisten vaikutusten torjuntaa koskevaa 8 lukua sovelletaan Tenojoen vesistön koko valuma-alueella.

3 §

Rajajokiosuuden kalastajaryhmät

Suomessa kalastusluvan ostamiseen oikeutetut jaetaan seuraaviin ryhmiin:

- 1) Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuva kalastuslain (379/2015) 4 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettu kalastusoikeuden haltija;
- 2) muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuva kalastuslain 4 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettu kalastusoikeuden haltija;
- 3) Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuva henkilö;
- 4) muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuva henkilö, joka ei ole kalastuslain 4 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettu kalastusoikeuden haltija.

Norjassa kalastusluvan ostamiseen oikeutetut jaetaan seuraaviin ryhmiin:

- 1) Tenojoen vesistön kalastusoikeuksista annetun lain (*Tenolain*) 4 §:ssä tarkoitettu, kaikilla pyydyksillä kalastamaan oikeutettu kalastusoikeuden haltija;

2) Tenojoen vesistön kalastusoikeuksista annetun lain 5 §:ssä tarkoitettu, vavalla ja käsisiimalla kalastamaan oikeutettu kalastusoikeuden haltija;

3) muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuva henkilö, joka ei ole Tenojoen vesistön kalastusoikeuksista annetun lain mukainen kalastusoikeuden haltija.

2 luku

Lohen kalastusta koskevat säännökset

4 §

Lohen ja merinieriän kalastus

Kalastuskiintiöistä ja -ajoista sovitaan vuosittain Tenon kalastussopimuksen 6 ja 7 artiklan ja kalastussäännön 5 §:n mukaisesti lohikantojen tilan ja hyödynnettävän ylijäämän perusteella.

Lohenkalastukselle asetettava kiintiö ei saa ylittää arvioitua hyödynnettävää ylijäämää. Kalastuskiintiöt on asetettava ottaen huomioon kummankin osapuolen eri kalastajaryhmät. Kiintiöt on asetettava paikallisia oikeudenhaltijoita kuullen.

5 §

Lohenkalastuksen sääntely

Sääntelyn lähtökohtana on Tenon vesistön eri lohikantojen viikoittainen esiintyminen Tenojoen pääuomassa prosentiosuuksina (Liite *Taulukko 1*).

Tätä prosentiosuutta verrataan Tenon vesistön lohikantojen vuosittaisessa tilaraportissa esitettyyn lohikantojen tilaan. Yhdessä nämä antavat yleiskuvan sellaisten lohikantojen esiintymisestä, jotka eivät ole tuottaneet hyödynnettävää ylijäämää vähintään kolmena viimeisestä neljästä vuodesta (*punainen kantaluokka*). Tämän perusteella lisätään seuraavat ehdot:

1) Kun yli 20 % joessa tietyn ajanjakson aikana tavattavista lohista kuuluu punaisen kantaluokan lohikantoihin, lohenkalastusta ei sallita.

2) Niinä viikkoina, kun alle 20 % joessa tavattavista lohista kuuluu punaisen kantaluokan lohikantoihin, lohenkalastus sallitaan seuraavasti:

Lohenkalastus on sallittu vavalla ja vieheellä sekä verkolla tai padolla kahtena päivänä viikossa.

Kaikki yli 65 cm:n mittaiset lohet on vapautettava. Kalastukseen voivat osallistua ainoastaan 3 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdissa ja 2 momentin kohdissa 1 ja 2 tarkoitetut henkilöt. Kalastus on lopetettava, kun saaliskiintiö on täyttynyt.

3) Niinä viikkoina, kun alle 10 % joessa tavattavista lohista kuuluu punaisen kantaluokan lohikantoihin, lohenkalastus sallitaan seuraavasti:

Lohenkalastus on sallittu vavalla ja vieheellä, verkolla tai padolla vähintään kahtena päivänä viikossa.

Kaikki yli 90 cm:n mittaiset lohet on vapautettava. Kalastukseen voivat osallistua ainoastaan 3 §:n 1 momentin 1, 2 ja 3 kohdissa ja 2 momentin 1 ja 2 kohdissa tarkoitetut henkilöt. Kalastus on lopetettava, kun saaliskiintiö on täyttynyt.

4) Lohikantojen tilan niin salliessa osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat sallia kalastuksen laajemmin kuin mitä edellä 3 kohdassa on määrätty sekä sallia sen 3 §:n 1 momentin kohdassa 4 ja 2 momentin kohdassa 3 tarkoitetuille ulkopaikkakuntalaisille.

3 luku

Kalastonhoitomaksut ja kalastusluvat

6 §

Kalastonhoitomaksu

Kalastettaessa rajajokiosuudella sovelletaan kalastonhoitomaksuvelvollisuuteen sen osapuolen lainsäädäntöä, jonka alueelta kalastuslupa lunastetaan.

7 §

Kalastuslupaluokat

Sopimuksen 10 artiklassa tarkoitetut rajajokiosuudella kalastamiseen tarvittavat kalastusluvat jaotellaan seuraavasti:

1) *Yleinen paikkakuntalaislupa* oikeuttaa kalastukseen kaikilla tässä säännössä sallituilla pyyntimuodoilla jäljempänä säädetyin rajoituksin sekä kalastusoikeuden kansallisesti määräytyvän laajuuden rajoissa. Yleisen paikkakuntalaislupan ostamiseen ovat oikeutettuja Suomessa edellä 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut kalastusoikeuden haltijat sekä Norjassa 3 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetut kalastusoikeuden haltijat. Yleinen paikkakuntalaislupa on voimassa kalastuskauden.

2) *Paikkakuntalaisen vapakalastuslupa* oikeuttaa kalastukseen vavalla ja vieheellä rannalta sekä veneestä jäljempänä säädetyin rajoituksin. Paikkakuntalaisen vapakalastuslupan ostamiseen ovat oikeutettuja Suomessa 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut henkilöt sekä Norjassa 3 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetut kalastusoikeuden haltijat. Paikkakuntalaisen vapakalastuslupa on voimassa kalastuskauden.

3) *Venekalastuslupa* oikeuttaa kalastukseen vavalla ja vieheellä veneestä jäljempänä säädetyin ehdoin ja rajoituksin.

4) *Rantakalastuslupa* oikeuttaa kalastukseen vavalla ja vieheellä rannalta jäljempänä säädetyin ehdoin ja rajoituksin.

5) *Muiden lajien kalastuslupa* oikeuttaa kalastamaan 10 §:ssä säädetyin ehdoin ja rajoituksin. Kyseisellä kalastusluvalla ei saa kalastaa lohta tai merinieriää.

Ensimmäisen momentin 1 kohdassa mainittuun yleiseen paikkakuntalaislupaan voidaan liittää osallistumislupa. Osallistumislupa oikeuttaa siinä nimetyn henkilön osallistumaan yhdessä yleisen paikkakuntalaislupan haltijan pyydyskalastukseen. Osallistumislupa ei oikeuta itsenäiseen kalastukseen.

Kaikkiin ensimmäisessä momentissa mainittuihin kalastuslupaluokkiin voidaan liittää yksi tai useampia lapsilupia. Lapsilupa oikeuttaa siinä nimetyn muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvan lapsen kalastamaan yhdellä vavalla ja vieheellä kerrallaan. Lapsilupa ei kuulu 8 §:n lupakiintiöihin. Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa tarkempia määräyksiä lasten kalastusluvista.

Kaikki kalastusluvat ovat henkilökohtaisia.

8 §

Kalastuslupien jako

7 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettujen vene- ja rantakalastuslupien enimmäismäärä kalastuskautta kohden päätetään vuosittain Suomen ja Norjan välillä.

7 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen muiden lajien kalastuslupien enimmäismäärä kalastuskautta kohden on 12 000 kalastusvuorokautta, joka jaetaan tasan Suomen ja Norjan välillä.

Suomessa myytävistä, 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista luvista enintään kolmasosan suuruinen kiintiö voidaan varata edellä 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuille, muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuville kalastusoikeuden haltijoille.

Sallittaessa lohenkalastus 5 §:n 3 kohdan mukaisesti on 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuille, muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuville kalastusoikeuden haltijoille varattava erikseen määritettävä osuus lohensaaliskiintiötä vastaavasta lupakiintiöstä.

Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa tarkempia määräyksiä muiden lajien kalastuslupien käytöstä.

4 luku

Pyyntivälineet

9 §

Lohen ja merinieriän kalastuksessa sallitut pyyntivälineet

Lohen ja merinieriän kalastuksessa sallittuja pyyntivälineitä ovat:

- 1) potkupato (joddu) ja mertapato (meardi);
- 2) seisova verkko;
- 3) kulkutusverkko;
- 4) vapa ja viehe.

Oikeus käyttää 1 momentissa tarkoitettuja pyydyksiä on 7 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun yleisen paikkakuntalaisluvan haltijoilla. Muut kalastajat saavat käyttää ainoastaan vapaa ja viehettä.

Muut kuin edellä 1 momentissa mainitut pyydykset ja kalastustavat, mukaan lukien harrilauta, ovat kiellettyjä.

7 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainitut venekalastusluvan haltijat saavat kalastaa vieheellä tai perholla.

7 §:n 1 momentin 4 kohdassa mainitut rantakalastusluvan haltijat saavat kalastaa perholla ilman kohoa tai heittopainoa sekä seuraavilla alueilla myös koholla tai heittopainolla varustetulla uistimella ja perholla:

- 1) Matinköngäs, maastossa olevien kylttien mukaisesti;
 - 2) Inarijoki Matinkönkäältä ylöspäin ja koko Kietsimäjoki.
- Alle 16-vuotiaalle lunastettu lapsilupa oikeuttaa kalastamaan perholla ja koholla.

10 §

Muiden lajien kuin lohen ja merinieriän kalastuksessa sallitut pyyntivälineet

Muiden lajien kuin lohen ja merinieriän kalastuksessa sallittuja pyyntivälineitä ovat:

- 1) seisova verkko;
- 2) kulkutusverkko ja seisova verkko 35 §:n mukaisessa kohdennetussa kyttyrälohen pyynnissä;
- 3) vapa ja viehe, kalastus on sallittu uistimella tai korkeintaan luokan #6 perhokalastusvälineitä käyttäen. Perukkeen pään maksimipaksuus on 0,25 mm ja koukun maksimikoko 8. Vieheessä saa olla korkeintaan yksi kolmihaarakoukku tai korkeintaan kolme yksihaaraista koukkuja;
- 4) vapa ja viehe 35 §:n mukaisessa kohdennetussa kyttyrälohen pyynnissä;
- 5) katiska;
- 6) nuotta Inarijoen järvilaajentumissa Matinkönkään yläpuolella.

Oikeus käyttää 1 momentissa tarkoitettuja pyydyksiä on 7 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun yleisen paikkakuntalaisluvan haltijoilla.

7 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu paikkakuntalaisen vapakalastuslupa oikeuttaa kalastamaan vavalla ja vieheellä 1 momentin 3 ja 4 kohdan mukaisesti.

7 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu muiden lajien kalastuslupa oikeuttaa kalastamaan yhdellä vavalla korkeintaan luokan #6 perhokalastusvälineitä käyttäen. Perukkeen pään maksimipaksuus on 0,25 mm ja koukun maksimikoko 8. Perhosiiman on oltava kelluva ja käytössä saa olla korkeintaan yksi 1-haarainen koukku.

Oikeus käyttää 1 momentin 4 kohdan mukaisesti vapaa ja viehettä kyttyrälohen kohdennetussa pyynnissä on 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuilla henkilöillä.

Alle 16-vuotiaat saavat kalastaa perholla ja koholla.

Muut kuin edellä mainitut pyydykset ja kalastustavat, mukaan lukien harrilauta, ovat kiellettyjä.

Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa tarkempia määräyksiä kalastusvälineistä. Toisen osapuolen viranomaisille on ilmoitettava tällaisista tarkemmista määräyksistä.

11 §

Vapakalastuksen teknisiä määräyksiä, syöttiä ja koukkupyydyksiä koskevat yleiset säännökset

Syöttinä ei saa käyttää katkarapua, kalaa tai matoa.

Koukkupyydyistä ei saa käyttää siten ja sellaisissa tilanteissa, että se tarttuu kalaan suun ulkopuolelta. Varrellisen nostokoukun, kalakirveen ja haavin käyttäminen on sallittu apuvälineenä pyydykseen tarttuneen kalan nostamiseksi veneeseen tai rannalle.

12 §

Mateen kalastus jäältä

Madekoukun käyttö on sallittu ainoastaan mateenpyynnissä jäältä 3 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdissa ja 2 momentin 1 ja 2 kohdissa tarkoitetuille kalastajille.

Tenojoen vesistöistä peräisin olevan kuolleen syöttikalan käyttö on sallittu madekoukulla kalastettaessa.

5 luku

Kalastuksen järjestäminen, kalastuskausi ja kalastusajat

13 §

Yleinen viikkorauhoitus

Kalastuskauden aikana kaikki kalastus on kielletty sunnuntaista kello 19 (18) maanantaihin kello 19 (18), lukuun ottamatta muiden kalalajien kuin lohen tai merinieriän kalastusta järvissä 200 metriä kauempana joen niskasta tai suulta.

14 §

Vapakalastuskausi muun kuin lohen ja merinieriän kalastukseen

Kalastus vavalla ja vieheellä (vapakalastus) on sallittu 7 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuilla yleisellä paikkakuntalaisluvalla ja paikkakuntalaisen vapakalastusluvalla

kalastaville Tenojokilaaksossa vakinaisesti asuville henkilöille kesäkuun 1 päivästä elokuun 20 päivään.

Kalastaminen 7 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettulla muiden lajien kalastusluvalla on sallittu kesäkuun 10 päivästä elokuun 10 päivään.

Lisäksi 1 ja 2 momentissa tarkoitettu vapakalastus on sallittu erikseen määritetyillä alueilla (liite 2) elokuun 20 päivään.

15 §

Muiden lajien kuin lohen ja merinieriän verkkokalastusaika

Muiden kalalajien kuin lohen tai merinieriän verkkokalastus on sallittu jäiden lähdöstä kesäkuun 20 päivään. Verkoilla saa kalastaa elokuun 1 ja 20 päivän välisenä aikana Pulmangista Alakönkään alaosalle saakka sekä Levajoen suulta Kaarasjoen ja Inarijoen yhtymäkohtaan.

Kalastus Inarijoella ja Kietsimäjoella on sallittu jäiden lähdöstä elokuun 20 päivään.

16 §

Kulkutusverkon kalastusaika

Kalastus kulkutusverkolla on sallittu kesäkuun 1 päivästä kesäkuun 15 päivään, maanantaista kello 19 (18) keskiviikkoon kello 19 (18).

17 §

Seisovan verkon kalastusaika

Kalastus seisovalla verkolla on sallittu kesäkuun 1 päivästä heinäkuun 31 päivään.

Kalastuskaudella kesäkuun 1 ja heinäkuun 15 päivän välisenä aikana sekä elokuun 1 ja 12 päivän välisenä aikana kalastus seisovalla verkolla on sallittu maanantaista kello 19 (18) keskiviikkoon kello 19 (18).

Kalastuskaudella heinäkuun 16 ja 31 päivän välisenä aikana kalastus seisovalla verkolla on sallittu maanantaista kello 19 (18) torstaihin kello 19 (18).

18 §

Patokalastuksen kalastusaika

Patokalastus on sallittu kesäkuun 1 päivästä heinäkuun 31 päivään. Kesäkuun 1 päivästä kesäkuun 15 päivään on kalastus sallittu maanantaista kello 19 (18) keskiviikkoon kello 19 (18). Kesäkuun 16 päivästä heinäkuun 31 päivään on kalastus sallittu maanantaista kello 19 (18) torstaihin kello 19 (18).

Poikkipadon (doaris), johteen (čuollu) ja apujohteen (vuojahat) verkkojen on oltava veden yläpuolelle nostettuina tai maalla kalastuksen ollessa kiellettyä. Kaikki muut pyydyksien kudotut osat, padon koukkuverkot (joddu) ja merrat (meardi) mukaan luettuina, on pidettävä maalla.

19 §

Kielletyt vapakalastusalueet

Vapakalastus on kielletty:

1) patojohteitten sisäpuolella ja lähempänä kuin 50 metriä padon alapuolella taikka 10 metriä sen sivulla;

2) 10 metriä lähempänä seisovaa verkkoa;

3) sillalta;

4) veneestä ja rannalta jokisuilla lähimmistä sivujoen rannoista 50 metriä ylävirtaan ja 100 metriä alavirtaan ulottuvalla alueella syväväylään asti lukuun ottamatta seuraavia sivujokisuita, joissa kalastus on kielletty seuraavilla alueilla:

Karášjohka/Kaarasjoki (NOR) (Inarijoen ja Kaarasjoen yhtymäkohta): molemmissa alue, joka ulottuu joen edustalta 50 metriä ylävirtaan ja 200 metriä alavirtaan Tenojokea jokiuoman poikki;

Anárjohka (NOR) kohdasta, jossa Skiehččanjohka/Kietsimäjoki päättyy Anárjohkaan/Inarijokeen: alue, joka ulottuu 50 metriä ylävirtaan ja 100 metriä alavirtaan lähimmistä sivujoen rannoista jokiuoman poikki.

5) jokiuoman poikki seuraavilla alueilla:

Alaköngäs–Bildám

Borsejohka– Levajoen suu (Leavvajohtjálbmi)

Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset määrittelevät näiden alueiden tarkemmat rajat.

Edellä mainittujen alueiden lisäksi kummankin valtion toimivaltainen viranomainen voi asettaa ylimääräisen rauhoitusalueen Galbajoen ja Vetsijoen (Veahččajohtjálbmi) väliselle alueelle kyseisen valtion rannasta syväväylään asti

20 §

Verkkokalastuskieltoalueet

Sellaisen sivujoen kohdalla, johon lohi nousee, ei pääjoessa sivujoen puolella syväväylää saa asettaa seisovaa verkkoa, kulkutusverkkoa tai patoa sivujoen alapuolelle 200 metriä lähemmäksi sivujoen ja pääjoen yhtymäkohtaa.

Nuottaa ei saa käyttää 200 metriä lähempänä joen niskaa, suuta, koskea tai nivaa.

21 §

Kudottujen pyydysten käytön määrällinen rajoitus

Lohta tai merinieriää kalastettaessa kulkutusverkolla, seisovalla verkolla tai padolla, voidaan käyttää samanaikaisesti ainoastaan yhtä pyydystä kyseiseen kalastukseen oikeutettua sellaisen kalastusoikeuden omistavaa kiinteistöä kohti Suomessa ja kalastusoikeuden haltijaa kohti Norjassa.

22 §

Venekalastus

Kalastus ja kalastusvälineiden laskeminen veneestä moottorin käydessä sekä virtaan paikoilleen ankkuroidusta veneestä on kielletty.

23 §

Laiton menettely

Kaikenlainen toiminta, jonka tavoitteena on ainoastaan säilyttää kalaa tai estää kalan vapaa liikkuminen, on kielletty.

6 luku

Pyyntivälineitä koskevat tekniset säännökset

24 §

Pyydysten merkintä

Pyyntiin asetetut seisovat verkot ja padot on merkittävä siten, että ne ovat selvästi muiden vesistöissä liikkuvien havaittavissa. Pyydykset on merkittävä vähintään 15 senttimetriä veden pinnan yläpuolelle ulottuvalla kellukkeella taikka vähintään 40 senttimetriä vedenpinnan yläpuolelle ulottuvaan lippusalkoon kiinnitetyllä lipulla, jonka lyhyimmän sivun pituus on vähintään 15 senttimetriä.

Pyydyksiin on merkittävä kalastajan nimi ja yhteystiedot sekä sen kiinteistön nimi, jolle kalastusoikeus kuuluu. Seisovaan verkkoon merkki kiinnitetään pyydyksen päässä olevaan helposti näkyvään kellukkeeseen. Padossa merkki kiinnitetään poikkipadon (doaris) uloimpaan vaajaan tai pukkiin kiinnitettyyn kilpeen tai kellukkeeseen.

25 §

Solmuväli ja langan laatu

Lohta tai merinieriää pyydetessä seisovan verkon, kulutusverkon sekä padon koukkuverkon pienin sallittu solmuväli on 58 millimetriä solmun keskipisteestä seuraavan solmun keskipisteeseen määssä pyydyksessä mitattuna.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa verkoissa saa käyttää vain hampusta, puuvillasta, nailonsidoslangasta tai kierretystä nailonista (nailon, perlon, teryleeni) tehtyä lankaa. Läpinäkyvää materiaalia, kuten yksisäikeistä nailonlankaa, ei saa käyttää. Kierrettyä nailonia käytettäessä tulee yksittäisten langan säikeiden olla 8 denieriä tai sitä ohuempia.

Metallilangan, metalliköyden tai vastaavan materiaalin käyttö pyydyksissä on kielletty.

26 §

Pato

Padossa tulee olla sillä tavalla rakennettu poikkipato (doaris), tarvittava johde (čuollu) ja apujohde (vuojaht), että nämä pyydyksen osat eivät pyydä kalaa. Poikkipadossa ja apujohteessa käytettävien puupukkien ja tolppien väli saa olla enintään 3 metriä.

Poikkipadossa, johteessa ja apujohteessa saa sen lisäksi käyttää vain risuja, verkkoa taikka risu- tai verkkoritilää. Käytettäessä johteissa verkkoa tulee verkon solmuvälin olla joko enintään 40 millimetriä tai vähintään 150 millimetriä. Verkossa ei saa käyttää läpinäkyvää materiaalia, kuten yksisäikeistä nailonlankaa. Kun kalaa pyydykseen ohjaavissa rakenteissa käytetään havasta, tulee hapaan solmuvälin olla vähintään 58 mm ja materiaalina saa olla vain kierretty nylon (langan säikeiden tulee olla 8 denieriä tai sitä ohuempia), jossa langan vahvuus on vähintään 1,1 mm (210/8x3, norjalaista lankaa nro 8).

Padon pyytävän osan tulee olla koukkuverkko (joddu) taikka merta (meardi). Samassa padossa saa käyttää korkeintaan kolmea koukkuverkkoa ja/tai merta. Koukkuverkko tulee asettaa terävänä kiilana, joka saa olla korkeintaan 25 metriä pitkä. Koukkuverkon pituus mitataan pisimmältä sivulta.

Koukkuverkkoon liittyvänä saa käyttää yhtä enintään 15 metriä pitkää apujohdetta ja yhtä johdetta kuvan 1 mukaisesti. Apujohteen ja johteen tehtävänä on ohjata lohi pyydystävään koukkuverkkoon.

Koukkuverkon nro 1 tulee olla kiinnitettynä uloimpaan pussitolppaan kuvan 1 mukaisesti.

Koukkuverkon nro 2 ja 3 tulee olla kiinnitettynä:

A) koukkuverkon kärkeen (kuva 2, koukkuverkko 3)

B) apujohteeseen (kuva 2, koukkuverkko 2)

C) johteeseen (kuva 1, koukkuverkko 2) tai

D) poikkipatoon (kuva 1, koukkuverkko 3).

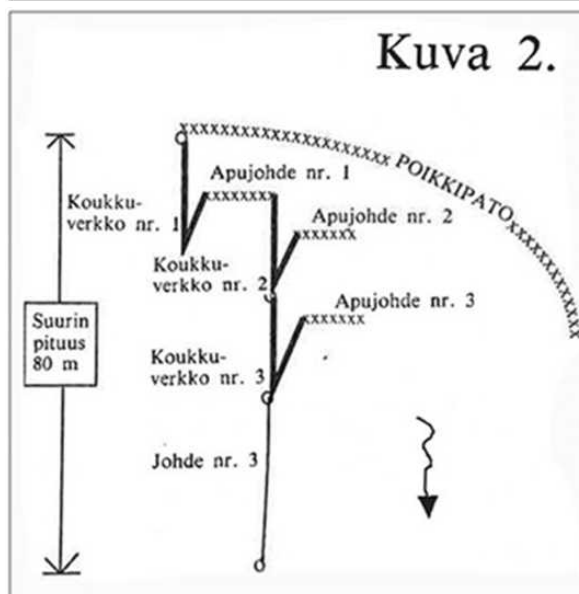
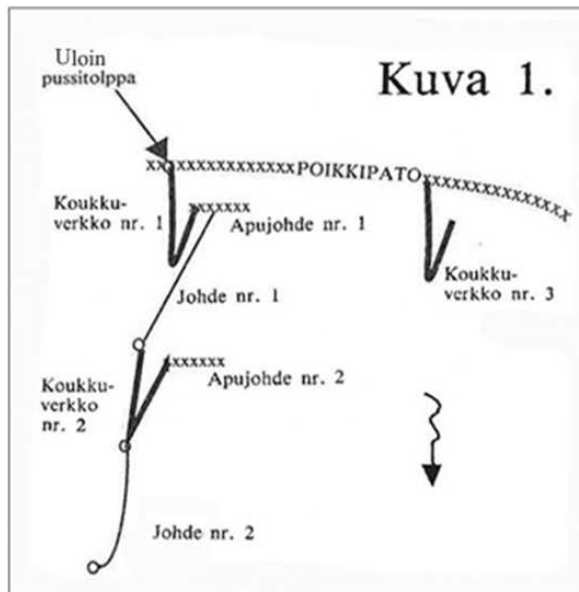
Johteen tulee olla jokaisen koukkuverkon/merran alla kiinnitettynä:

A) - koukkuverkkoon (kuva 1, johde 2) tai

B) - apujohteeseen (kuva 1, johde 1).

Johteen saa kiinnittää vain uloimpaan koukkuverkkoon, jos poikkipadossa on useampia koukkuverkkoja rinnakkain (kuva 1, koukkuverkot nro 1 ja 3).

Koukkuverkon ja johteen yhteispituus saa olla enintään 80 metriä mitattuna uloimmasta pussitolpasta alavirtaan (kuva 2).

27 §

Lohen ja merinieriän pyyntiin tarkoitettu seisova verkko

Lohen tai merinieriän pyyntiin tarkoitettu seisova verkko on suoraksi asetettu yksinkertainen verkko, jossa on kelluke kummassakin päässä. Verkkoa ei saa kiinnittää tolilla tai muilla kiinnikkeillä muista kohdista kuin verkon päistä. Kiinnike saa koostua vain yksittäisestä painosta tai yksittäisestä salosta. Seisovaa verkkoa ei saa asettaa koukun muotoon.

Lohen tai merinieriän pyyntiin tarkoitettu seisova verkko saa olla enintään 30 metriä pitkä. Kahta tai useampaa verkkoa ei saa kytkeä yhteen, mikäli niiden yhteenlaskettu pituus on yli 30 metriä.

Seisovalla verkolla kalastettaessa ei saa käyttää keinotekoista virransuojusta tai johdeverkkoa.

28 §

Kulutusverkko

Kulutusverkko on yksinkertainen suora verkko ilman pussia. Kulutusverkko saa olla enintään 45 metriä pitkä. Kulutettaessa tulee kahden kulutusverkon välisen etäisyyden olla vähintään 200 metriä.

Kulutusta saa yhteen menoon harjoittaa enintään 500 metrin matkan. Kulutettaessa saa käyttää vain yhtä venettä.

29 §

Muun kalan pyynti verkkopyydyksillä

Muun kalan kuin lohen ja merinieriän kalastuksessa käytettävä seisova verkko saa olla enintään 3 metriä korkea pohjaverkko, joka koostuu yksiliiniaisesta hapaasta ilman pussia (riimua) ja joka on valmistettu yksisäikeisestä nailonlangasta (monofiililanka), jonka vahvuus saa olla enintään 0,20 millimetriä. Verkon korkeus ei saa ylittää veden syvyyttä kalastuspaikan syvimmissä kohdassa.

Seisovalla verkolla kalastettaessa ei saa käyttää keinotekoista virransuojusta tai johdeverkkoa.

Seisovan verkon ja nuotan solmuvälin on oltava vähintään 29 millimetriä ja enintään 40 millimetriä solmun keskipisteestä seuraavan solmun keskipisteeseen määssä pyydyksessä mitattuna. Nuotassa saa käyttää ainoastaan hampusta, puuvillasta, nailonsidoslangasta tai kierretystä nailonista tehtyä lankaa.

30 §

Syväväylä ja pyydysten väliset etäisyydet

Padon tai seisovan verkon mikään osa ei saa ulottua pää- tai sivu-uoman syväväylän yli. Pyydysten uloin osa ei milteään kohdalta saa ulottua 10 metriä lähemmäksi vastakkaista rantaa. Vastakkaisella rannalla tarkoitetaan myös uomassa sijaitsevia saaria, luotoja ja kareja, joiden väliin tulee omia uomia.

Padot eivät milteään osin saa olla 120 metriä lähempänä toisiaan.

Seisova verkko ja pato tai kaksi seisovaa verkkoa eivät saa milteään osin olla 60 metriä lähempänä toisiaan.

31 §

Pyydysten nostaminen pois vedestä

Pyydys on poistettava pyynnistä heti kyseisen pyydyksen kalastuskauden päätyttyä. Pyydysten merkintään ja asettamiseen käytettävät välineet on nostettava vedestä kahden viikon kuluessa kalastuskauden päättymisestä.

7 luku

Saalista koskevat säännökset

32 §

Vähimmäismitat ja kalan vapauttaminen

Lohi, meritaimen ja merinieriä, joka on alle 30 senttimetriä, on laskettava takaisin veteen.

Kalan pituus mitataan yläleuan etupään kärjestä pyrstöevän kärkeen.

Talvikon saaliiksi ottaminen on kielletty.

Kala on aina laskettava takaisin veteen, jos se on:

- 1) saatu sallitun kalastusajan ulkopuolella;
- 2) saatu kielletyllä kalastusvälineellä tai -tavalla;
- 3) talvikko;
- 4) alinta pyyntimittaa pienempi tai ylintä pyyntimittaa suurempi;
- 5) tai pyydetty sallitun saalismäärän ylittyttyä.

Takaisin veteen laskettavaa kalaa on käsiteltävä mahdollisimman varoen.

33 §

Saalisilmoitus rekisteriin

Kalastajalla on velvollisuus pitää saalispäiväkirjaa (sähköisessä muodossa tai paperilla) ja ilmoittaa Tenojoen vesistön sähköiseen saalisrekisteriin jokaista pyydettyä lohta, meritaimenta, merinieriää, kyttyrälohta ja kirjolohta koskevat seuraavat tiedot:

- 1) alue, jolla on kalastettu;
- 2) kalastuspäivämäärä;
- 3) sukupuoli, paino ja pituus;
- 4) vapautettujen kalojen lukumäärä;
- 5) pyyntiväline (vapa/viehe, kulkutusverkko, seisova verkko, pato).

Vapautetun kalan sukupuolta, painoa ja pituutta ei tarvitse ilmoittaa.

Kyttyrälohen 35 §:ssä tarkoitetun kohdennetun pyynnin yhteydessä saatujen kyttyrälohien osalta on ilmoitettava kyttyrälohien määrä, sekä 1 momentin muut kuin 3 kohdassa tarkoitetut tiedot. Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa tarkempia määräyksiä kyttyrälohisaaliin ilmoittamisesta.

Saaliitta jääneen on ilmoitettava kohtien 1, 2 ja 5 tiedot.

Yleisen paikkakuntalaisluvan ja paikkakuntalaisen vapakalastusluvan haltijan tulee tehdä saalisilmoitus syyskuun 1 päivään mennessä. Edellä mainittujen luvan haltijoiden on lisäksi annettava sähköinen saalisilmoitus tai paperimuotoinen saalispäiväkirja viikkoa 27 edeltäneestä kalastuksesta viikon 27 maanantaihin mennessä.

Kalastajan on ilmoitettava kaikki lohi-, meritaimen- ja merinieriäsaaliinsa ennen kuin hän voi ostaa uuden kalastusluvan.

Kun kalastusta säännellään saaliskiintiöillä, osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat vuosittain päättää, että saalisilmoitus on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä kalan saaliiksi ottamisen jälkeen.

Muiden kalalajien saalis voidaan ilmoittaa samanaikaisesti ilmoitettaessa lohi-, meritaimen-, ja merinieriäsaaliit tai kalastuskauden päätyttyä. Ilmoitukseen tulee sisältyä kunkin pyydetyn lajin kokonaispaino eri lajeihin eriteltynä.

Kalastusluvan haltija, jonka lupaan on liitetty yksi tai useampia lapsilupia, on velvollinen raportoimaan lasten saaliin.

Biologisten vaikutusten torjunta

34 §

Vieraslajit

Saaliiksi jääneet kyttyrälohet, kirjolohet ja mahdolliset muut vieraslajit on välittömästi otettava hengiltä.

35 §

Kyttyrälohen kohdennettu pyynti

Toimivaltainen viranomainen voi myöntää paikallisille organisaatioille luvan kyttyrälohen kohdennettuun poistopyyntiin. Poistokalastus on toteutettava kalastusoikeuden haltijan johtamana. Luvan myöntää sen maan viranomainen, jossa poistopyyntiä harjoitetaan.

Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat määritellä erikseen alueet, joilla 10 §:n 1 momentin 2 ja 4 kohdassa tarkoitetut pyyntivälineet ovat sallittuja kyttyrälohen poistopyynnissä. Toisen osapuolen toimivaltaisia viranomaisia on tiedotettava tällaisesta kalastuksesta, ja tällaisesta kyttyrälohen poistopyynnistä on annettava tarkempia määräyksiä. Kyttyrälohen kohdennetun poistopyynnin tarpeellisuus arvioidaan vuosittain Tenon kalastussopimuksen 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun arvioinnin yhteydessä.

Jos kyttyrälohen poistopyynnin arvioidaan estävän lohen nousun kokonaan tai merkittävästi rajoittavan sitä, on toimenpiteitä toteuttavan osapuolen toimivaltaisen viranomaisen niin pitkälti kuin mahdollista osallistettava toista osapuolta ja oltava tämän kanssa yhteistyössä hankkeen joka vaiheessa.

36 §

Syöttikalojen käyttö ja kalojen perkaus

Syöttikalojen tuominen muilta vesistöalueilta Tenojoen vesistöön on kielletty.

Syöttikalojen käyttäminen vapakalastuksessa on kielletty Tenojoen vesistön valuma-alueella.

Muista vesistöistä pyydystettyjä kaloja ei saa puhdistaa vesistön valuma-alueella luonnonvesien välittömässä läheisyydessä.

37 §

Kalastusvälineiden ja veneiden kuivaus sekä desinfiointi

Muissa vesistöissä käytettyjen kalastusvälineiden, muiden varusteiden kuten myös veneiden ja muiden kulkuvälineiden on oltava kuivia ennen kuin niitä saa käyttää valuma-alueella. Tällä pyritään välttämään muun muassa *Gyrodactylus salarix* ja vesiruton (*Eloдея canadensis* ja *Eloдея nuttallii*) vesistöön kulkeutuminen. Kaikki kalastusvälineet ja kulkuvälineet tulee myös desinfioida, kun se on mahdollista.

Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa täydentäviä määräyksiä kalastusvälineiden ja veneiden desinfioinnista.

9 luku

Muut määräykset

38 §

Venerekisteri

Veneiden rekisteröinnistä Tenojoen vesistöön säädetään kansallisessa lainsäädännössä. Ennen säännösten antamista on kuultava toisen osapuolen toimivaltaista viranomaista.

Kalastus veneestä on sallittu vain Tenojoen vesistön venerekisteriin rekisteröidyillä kalastusveneellä, jossa on kansallisuustunnus ja numero.

Paikalliset henkilöt, joilla on 3 §:n mukaan verkkokalastusoikeus, saavat rekisteröidä enintään kolme venettä. Paikalliset henkilöt, joilla on 3 §:n mukaan verkkokalastusoikeus ja jotka harjoittavat matkailuelinkeinoa, saavat rekisteröidä enintään 15 venettä. Muut paikalliset kalastajat sekä 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut kalastusoikeuden haltijat saavat rekisteröidä enintään yhden veneen.

39 §

Aluerajausten ja kalastuspaikkojen tarkempi määrittely

Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset määräävät yhdessä jokiuoman leveyden pääuomassa ja sivu-uomissa kesäaikaisen keskivedenkorkeuden mukaan sekä syväväylän sijainnin sivu-uomissa. Rajajokiosuuden syväväylä kulkee viimeisimmän Suomen ja Norjan välisen rajankäynnin mukaisesti.

Toimivaltainen viranomainen kyseisessä valtiossa voi määrätä:

- 1) joen ja järven välisen rajan;
- 2) pääuoman ja sivujoen välisen rajan;
- 3) uuden patopaikan, jos patopaikka joen pohjan muuttumisen tai muun syyn takia tulee tarkoitukseen sopimattomaksi;
- 4) muun kalan kalastukseen sallitut nuottauspaikat Inarijoen järvilaajentumissa.

40 §

Poikkeus yksittäisistä toimenpiteistä

Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat yksittäistapauksissa myöntää luvan organisaatioille poiketa kalastussäännön määräyksistä, jos kaloja pyydetään tieteellistä tutkimusta, käytännön kokeita tai kalakantojen kehittämistoimenpiteitä varten. Luvan on oltava perusteltu kalakantojen suojelun tai kestävän käytön edistämiseksi sekä sopusoinnussa 1 artiklassa säädetyn sopimuksen tarkoituksen kanssa. Luvan myöntää sen maan viranomainen, jossa toimintaa harjoitetaan.

Lisäksi osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat yksittäistapauksissa myöntää luvan organisaatioille poiketa kalastussäännön määräyksistä opetuskalastusta tai kulttuuritapahtumia varten. Luvan on oltava perusteltu kalastukseen liittyvän paikallisen ja perinnetiedon siirtämiseksi sekä sopusoinnussa 1 artiklassa säädetyn sopimuksen tarkoituksen kanssa. Luvan myöntää sen maan viranomainen, jossa toimintaa harjoitetaan. Vähintään yhden 3 §:n 1 tai 2 momentin 1 kohdan mukaisen kalastusoikeuden haltijan on osallistuttava kalastukseen.

Ennen luvan myöntämistä on asiasta tiedotettava kalastusoikeuden haltijoille ja toisen osapuolen toimivaltaisille viranomaisille. Luvan myöntämisestä on ilmoitettava toisen osapuolen toimivaltaiselle viranomaiselle.

Lupien laajuus on mukautettava lohikantojen tilaan.

10 luku

Loppumääräykset

41 §

Voimassaolo

Tenon kalastussopimuksen 5 artiklan 2 kohta huomioon ottaen, tämä kalastussääntö on voimassa seitsemän vuotta kalastussäännön voimaantulosta. Kalastussäännön voimassaolo jatkuu siitä eteenpäin aina seitsemän vuotta kerrallaan, ellei kumpikaan osapuolista ole vähintään kaksi vuotta ennen kalastussäännön voimassaolon päättymistä esittänyt sen muuttamista.

42 §

Voimaantulo

Tämä kalastussääntö tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen diplomaattiteitse kalastussäännön voimaantulolle valtiosäännön mukaan asetettujen vaatimusten täyttymisestä.

Tämän kalastussäännön tullessa voimaan lakkaa Suomen ja Norjan välillä kalastuksesta Tenojoen vesistössä 30. syyskuuta 2016 tehtyyn sopimukseen liittyvä kalastussääntö olemasta voimassa.

Tämän vakuudeksi ovat molemmat valtuutetut allekirjoittaneet tämän kalastussäännön.

Tehty Oslolla 22 päivänä joulukuuta 2023, kahtena suomen- ja norjankielisenä kappaleena. Molemmat tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset.

Suomen tasavallan hallituksen puolesta:

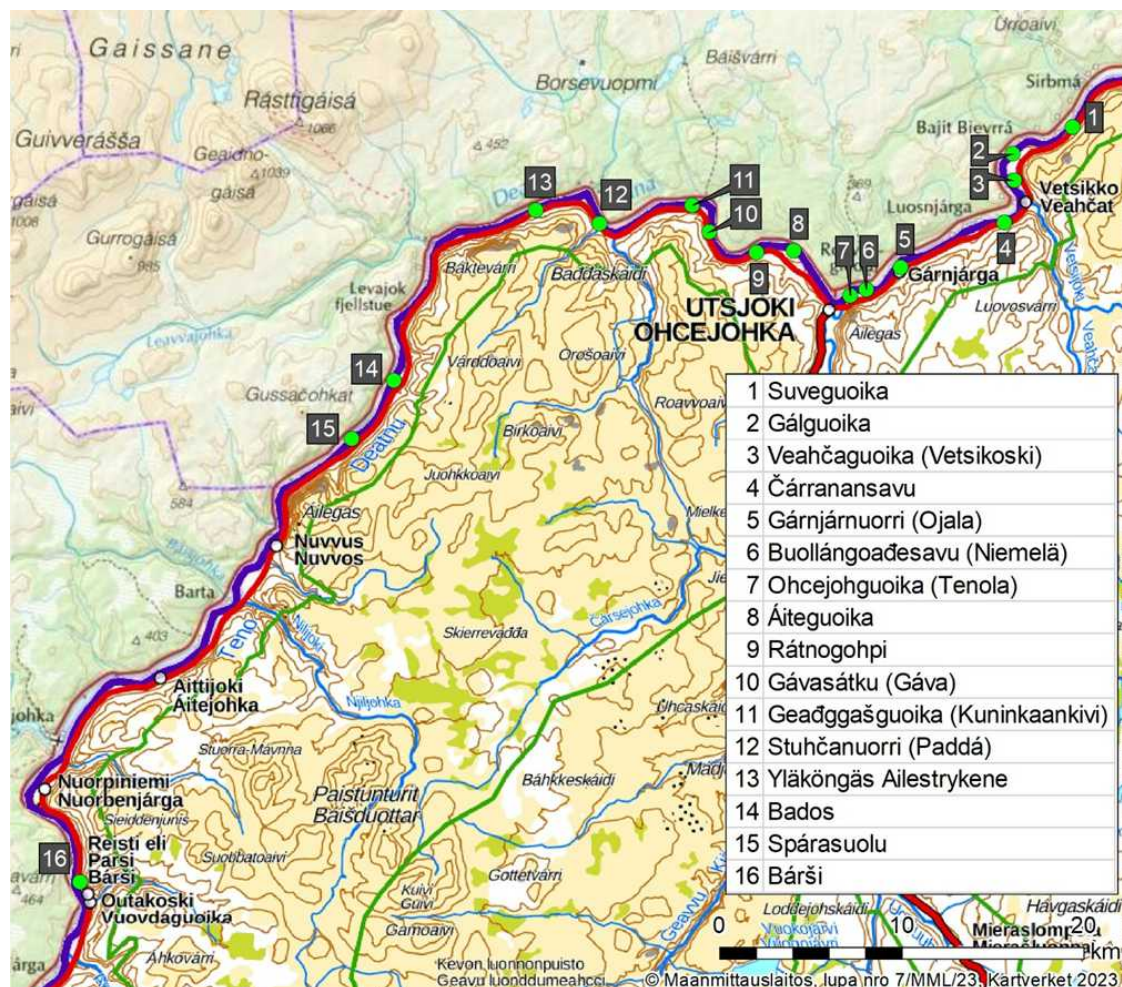
Norjan kuningaskunnan hallituksen puolesta:

Taulukko 1. Eri kantojen prosentuaalinen osuus sekakantakalastuksessa saadusta saaliista kaikilla pyyntivälineillä koko Tenojoessa. Luvut osoittavat lohen osuuden kustakin kannasta kullakin viikolla koko kauden ajan. Luvut ovat Genmix-projektin kaikkien viiden projektivuoden keskiarvoja. (2006-2008, 2011-2012). Taulukko on peräisin Genmix-projektin raportista.¹

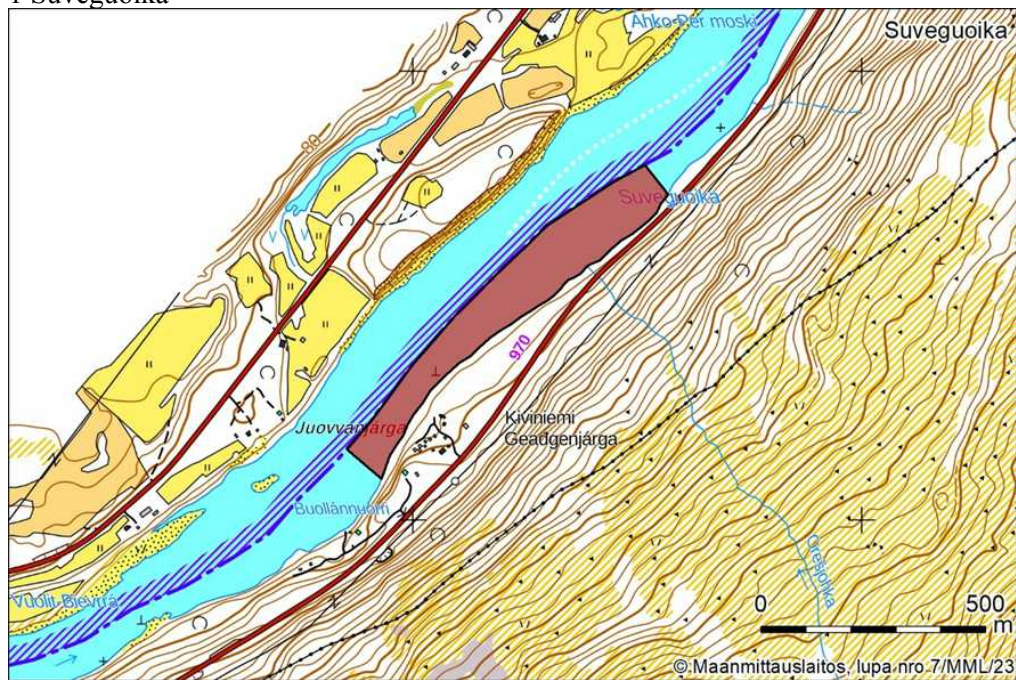
Viikko	21-23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35
Teno pääuoma	9 %	14 %	15 %	20 %	23 %	35 %	42 %	46 %	55 %	53 %	60 %	48 %	53 %
Máskejohka	1 %	0.4 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	0.2 %	3 %	0.4 %
Buolbmátjohka/ Pulmankijoki	2 %	2 %	1 %	1 %	0.3 %	0.1 %	0 %	0.1 %	0.1 %	0 %	0 %	0 %	0.4 %
Lákšjohka	5 %	3 %	2 %	1 %	1 %	0.3 %	0.2 %	0.1 %	0 %	0.2 %	0 %	0 %	0 %
Veahčajohka/Vetsijoki	7 %	6 %	6 %	4 %	3 %	3 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	0.5 %
Ohcejohka/Utsjoki (+sivujoet)	7 %	11 %	11 %	6 %	5 %	4 %	3 %	3 %	1 %	2 %	1 %	0.3 %	0.4 %
Goahppelašjohka/ Kuoppilasjoki	2 %	5 %	3 %	4 %	2 %	2 %	1 %	1 %	1 %	0 %	1 %	0 %	0.2 %
Leavvajohka	2 %	4 %	3 %	3 %	3 %	2 %	1 %	1 %	1 %	0.1 %	1 %	0 %	0 %
Váljohka	10 %	7 %	5 %	4 %	2 %	2 %	1 %	1 %	1 %	0.3 %	0.4 %	1 %	0.2 %
Yläosan pienet sivujoet (Áhkojohka/Akujoki, Báišjohka ja Njiljohka/ Nilijoki)	4 %	6 %	8 %	9 %	6 %	5 %	5 %	5 %	3 %	4 %	3 %	6 %	3 %
Karášjohka	24 %	14 %	12 %	13 %	14 %	10 %	8 %	8 %	6 %	3 %	3 %	2 %	1 %
Iešjohka	19 %	11 %	12 %	11 %	12 %	11 %	10 %	8 %	6 %	7 %	4 %	4 %	4 %
Anárjohka/Inarijoki (+sivujoet)	10 %	16 %	20 %	24 %	27 %	25 %	27 %	25 %	23 %	28 %	26 %	34 %	37 %

¹ Falkegård, M., Erkinaro, J., Vähä, J.-P. & Kuusela, J. 2023. Genetisk bestandsidentifisering av skjellprøver fra fiske etter blandete laksebestander i Tana i 2006-2008 og 2011-2012 (Genmix). NINA Rapport 2309. Norsk institutt for naturforskning

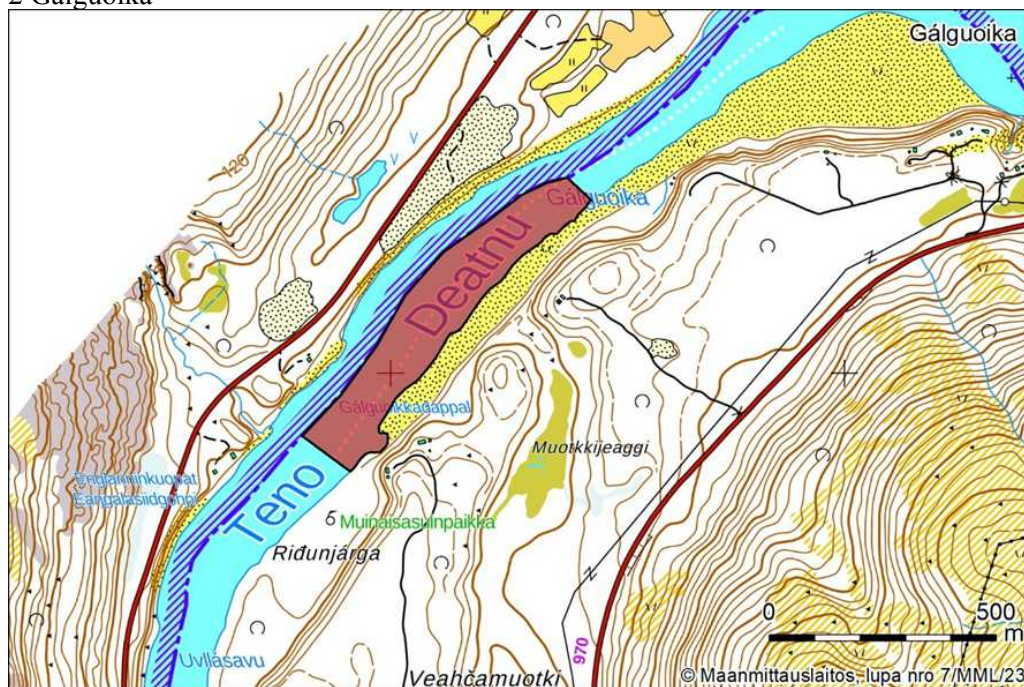
Liite 2 Meritaimenen kalastuspaikat

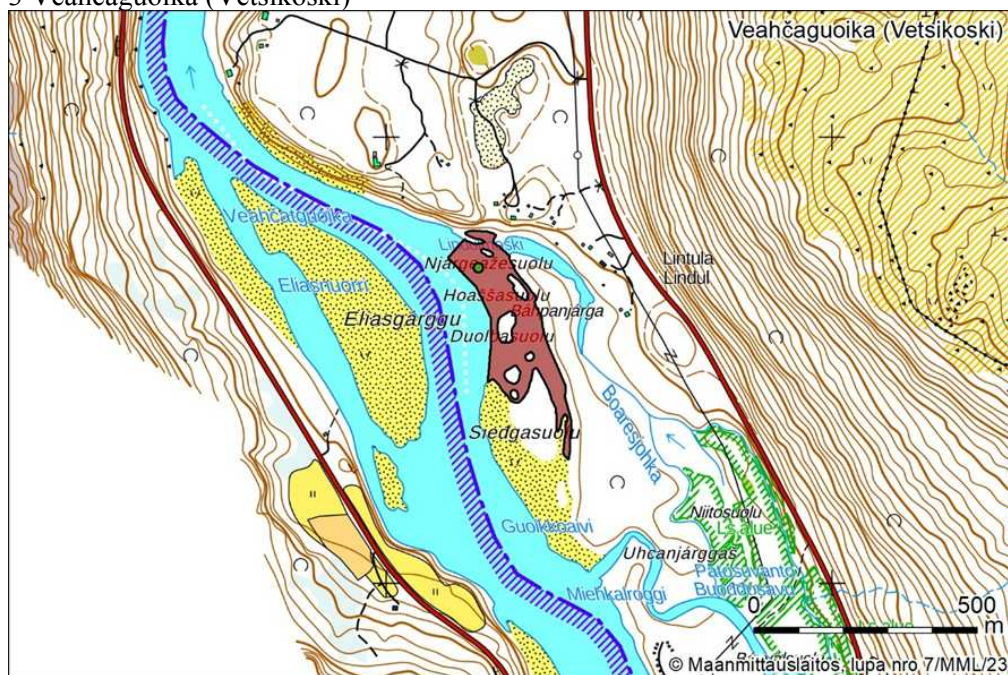
1 Suveguoika

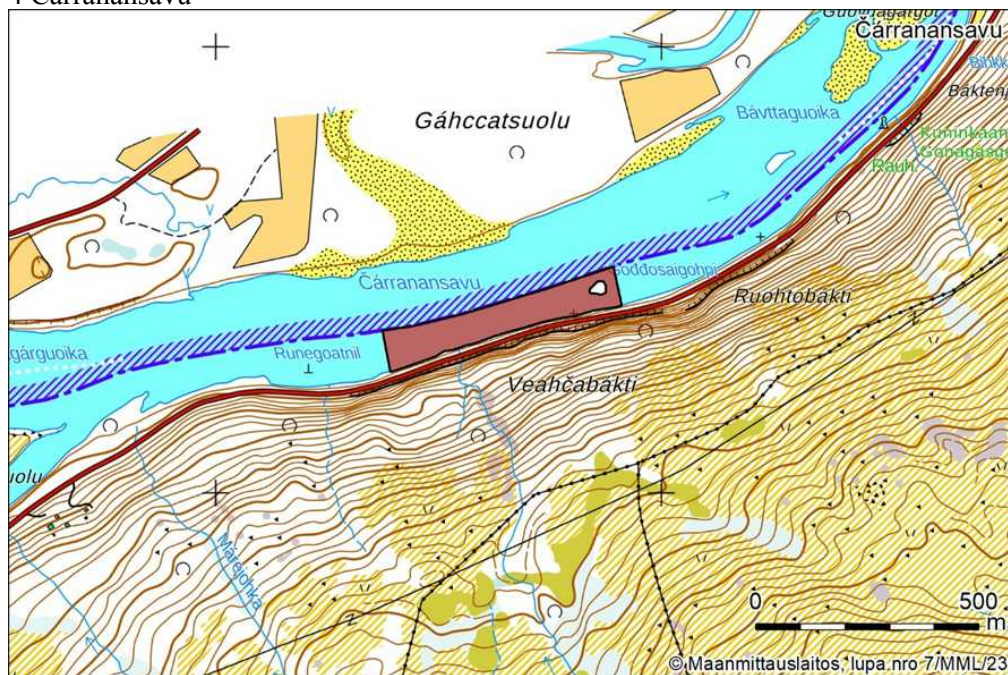
2 Gálguoika

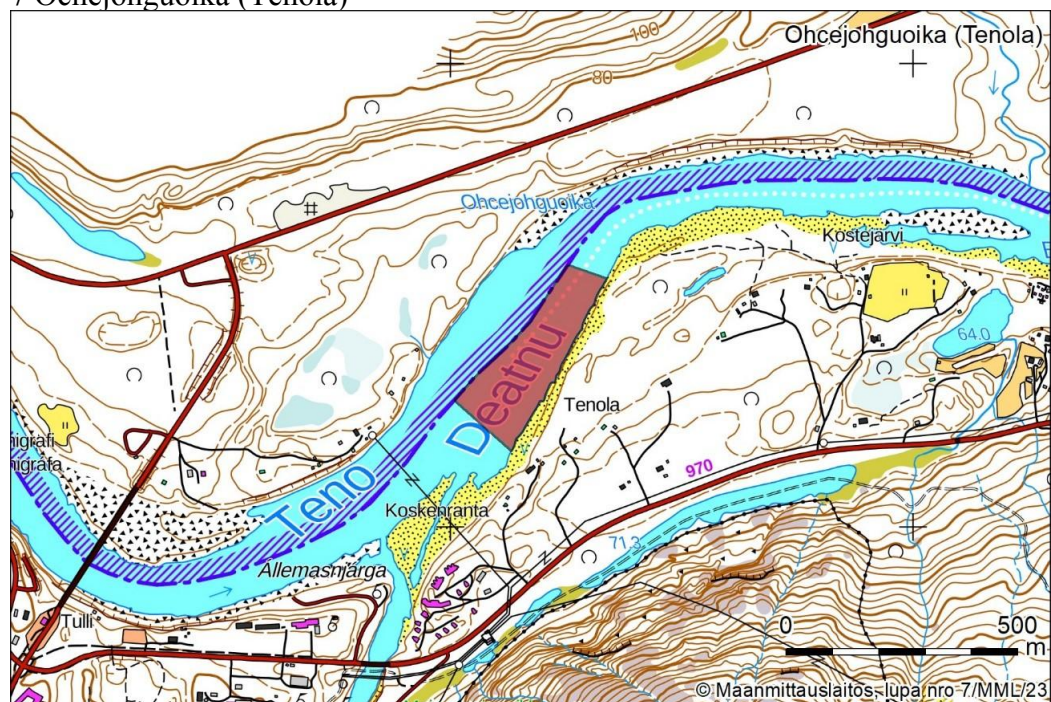
3 Veahčaguoika (Vetsikoski)

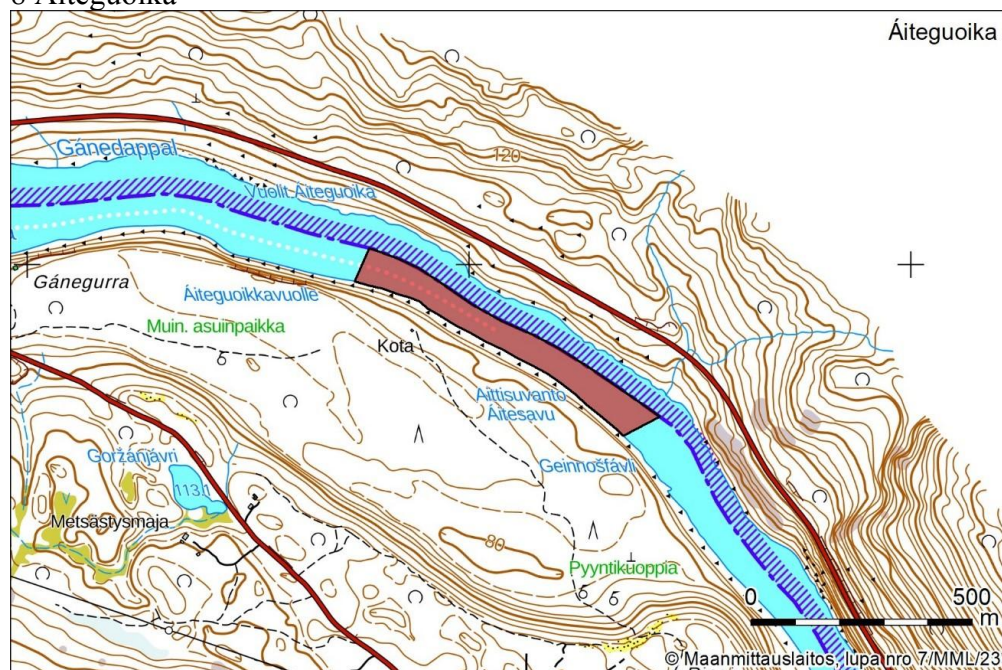
4 Čárranansavu

7 Ochejohguoika (Tenola)

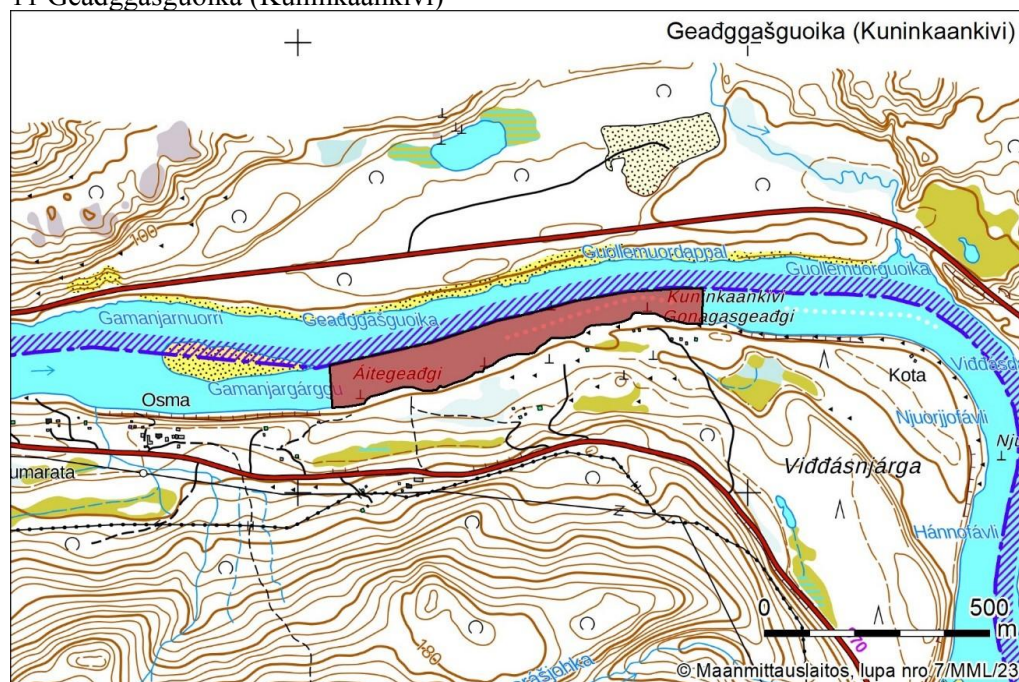

8 Áiteguoika

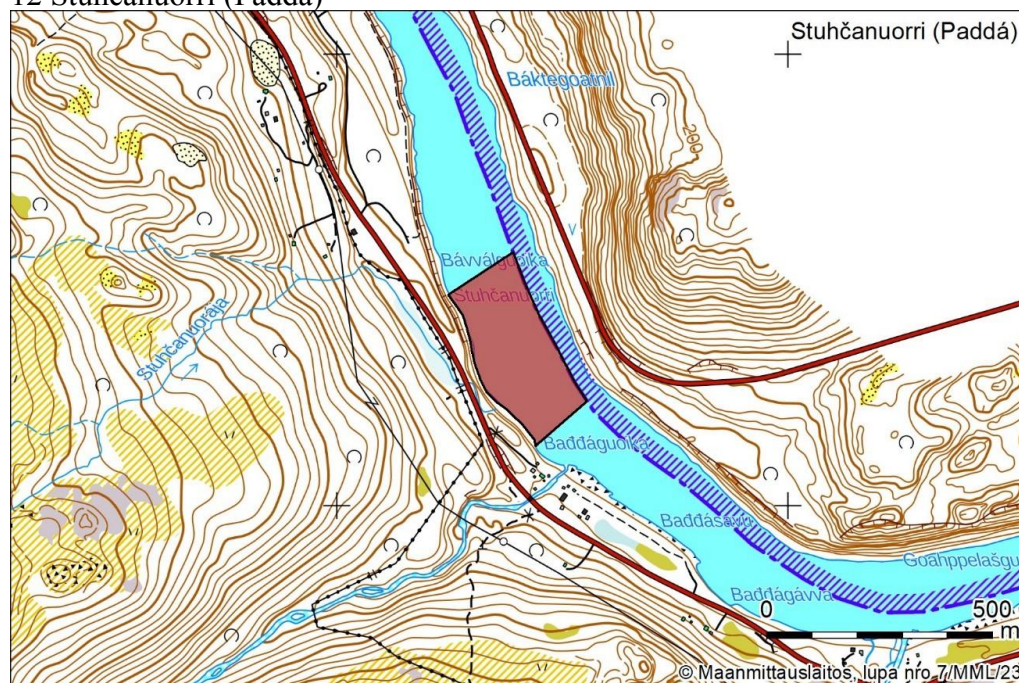

The map shows the Rátnogohpi river flowing through the Gorzán area. Key locations labeled include Deatnu, Gorzán, Gorzánbákti, Gorzánjarga, Gorzánfávli, Gorzánguoka, Gorzánšávd, Áiteguoika, Áittikoski, Gáne, and Metsäs. The map also features contour lines, a scale bar (0 to 500 m), and a copyright notice: © Maanmittauslaitos, lupa nro 7/MML/23.

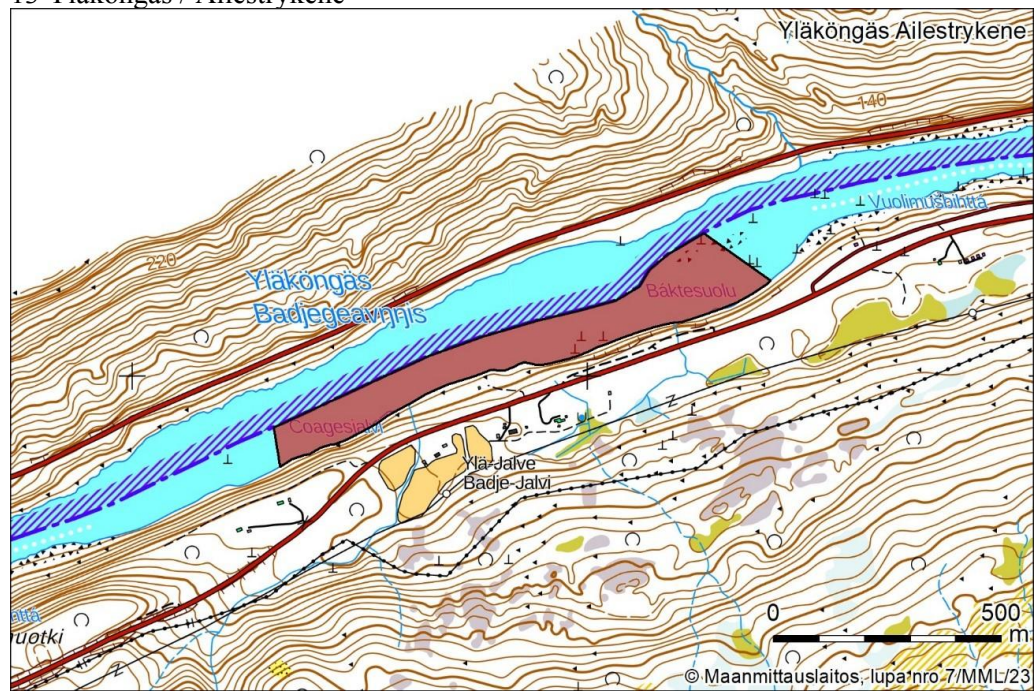
11 Geaḍggašguoika (Kuninkaankivi)

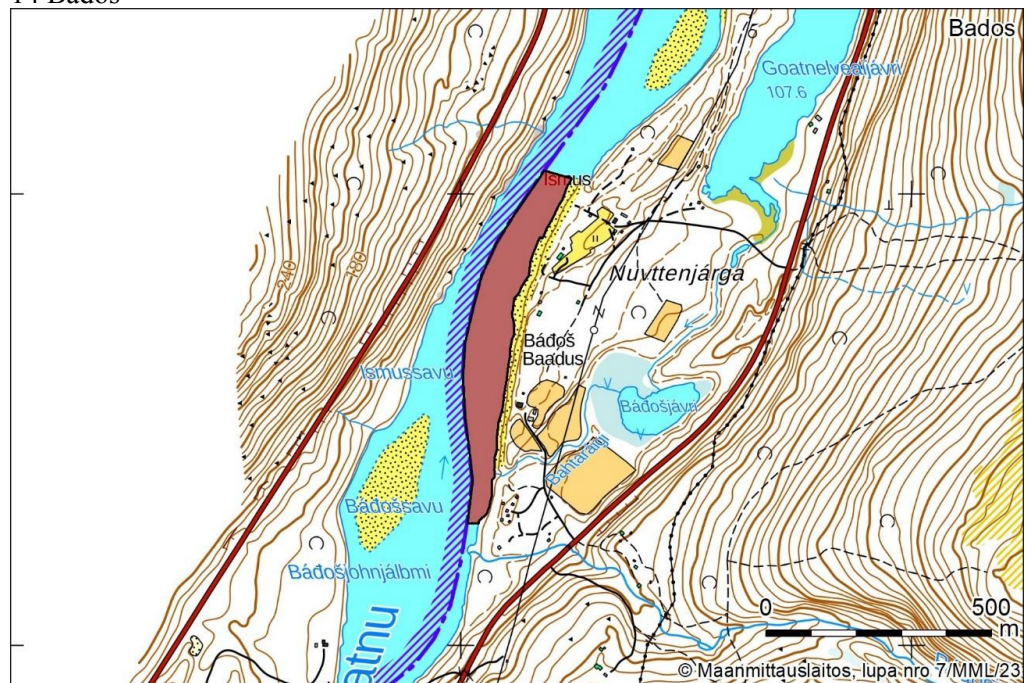
12 Stuhčanuorri (Paddá)

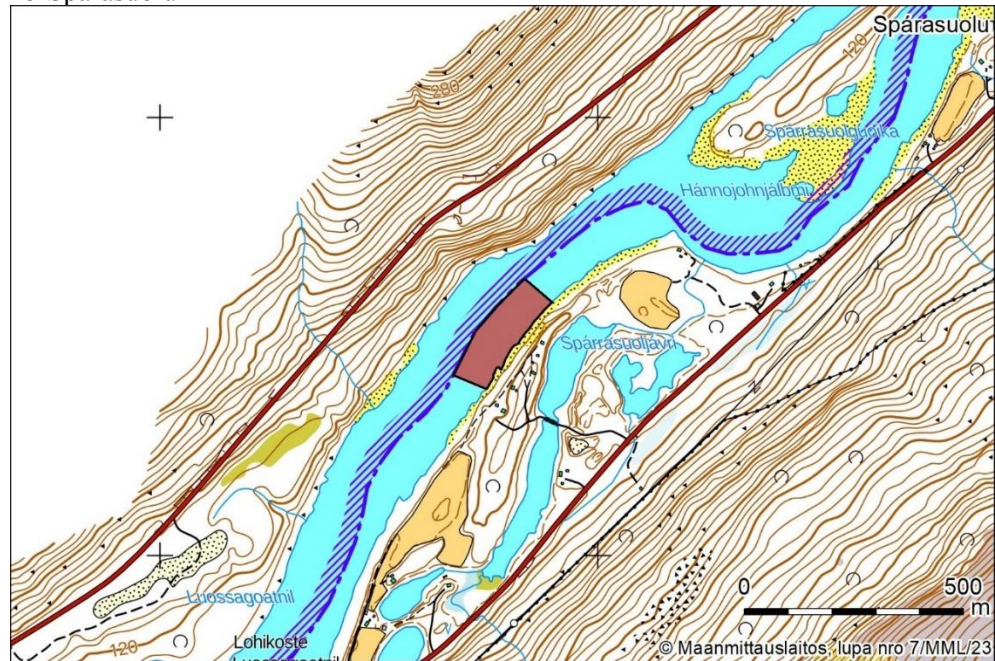
13 Yläkõngäs / Ailestrykene

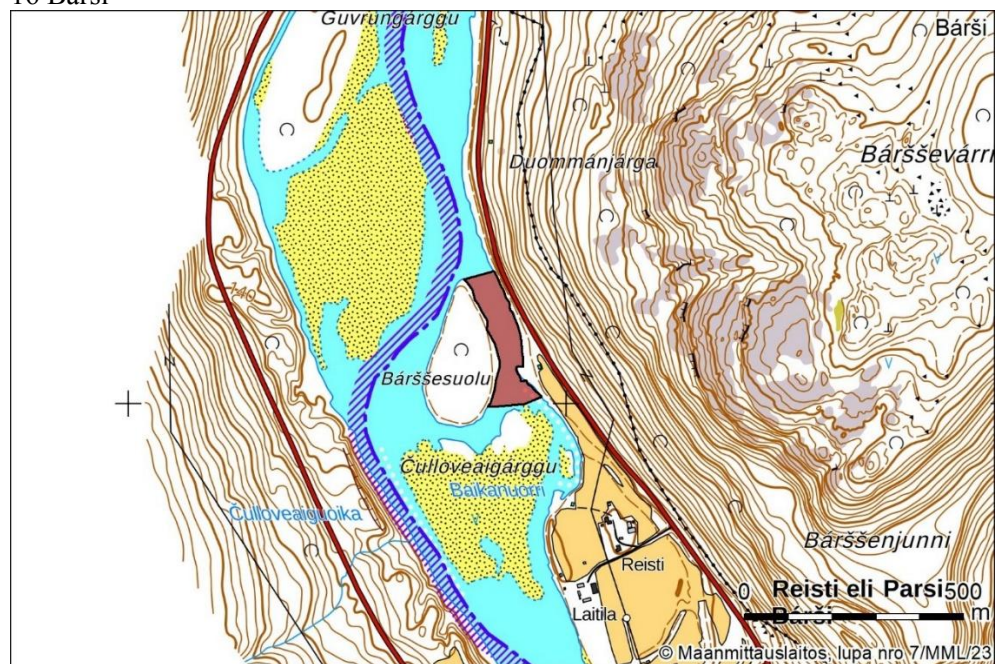
14 Bados

15 Spárasuolu

16 Bárši

FISKEREGLER FOR TANAVASSDRAGET

Republikken Finlands regjering og Kongeriket Norges regjering, som
ønsker å erstatte fiskereglene tilhørende Avtale mellom Finland og Norge om fisket i
Tanavassdraget av 30. september 2016 med nye fiskeregler,

har blitt enige om følgende:

Kapittel 1

Generelle bestemmelser

§ 1

Formålet med fiskereglene

Formålet med disse fiskereglene er å fremme økologisk, økonomisk og sosialt bærekraftig bruk og forvaltning av fiskebestandene i Tanaelva i samsvar med målsettingene i avtalen mellom Finland og Norge om fisket i Tanavassdraget, og å fremme samenes urbefolkningsrettigheter og lokale kulturtradisjoner.

§ 2

Virkeområde

Fiskereglene er en integrert del av avtalen mellom Finland og Norge om fisket i Tanavassdraget.

Bestemmelsene i fiskereglene gjelder på grenseelvestrekningen jf. avtalens artikkel 2 punkt 1. Kapittel 8 om beskyttelse mot biologisk påvirkning gjelder i hele nedbørfeltet til Tanavassdraget.

§ 3

Grupper av fiskere på grenseelvestrekningen

I Finland deles personer som er berettiget til å kjøpe fiskekort i følgende grupper:

- 1) fiskerettshaver etter lov om fiske (379/2015) § 4, første ledd, punkt 10, som er fast bosatt i Tanavassdragets elvedaler;
- 2) fiskerettshaver etter lov om fiske § 4, første ledd, punkt 10, som ikke er fast bosatt i Tanavassdragets elvedaler;
- 3) person som er fast bosatt i Tanavassdragets elvedaler;
- 4) person som ikke er fiskerettshaver etter lov om fiske § 4, første ledd, punkt 10, og ikke er fast bosatt i Tanavassdragets elvedaler.

I Norge deles personer som er berettiget til å kjøpe fiskekort i følgende grupper:

- 1) fiskerettshavere med rett til å fiske med alle redskaper etter § 4 i lov om fiskeretten i Tanavassdraget (*Tanaloven*);
- 2) fiskerettshavere med rett til å fiske med stang og håndsnøre etter § 5 i lov om fiskeretten i Tanavassdraget;
- 3) person som ikke er fiskerettshaver etter lov om fiskeretten i Tanavassdraget, og ikke er fast bosatt i Tanavassdragets elvedaler.

Kapittel 2

Bestemmelser om laksefisket

§ 4

Fiske etter laks og sjørøye

Fiskekvoter og -tider vil avtales årlig i samsvar med Tanaavtalen artikkel 6 og 7 og i henhold til fiskereglene § 5, med utgangspunkt i laksebestandenes status og høstbare overskudd.

Kvoten som fastsettes for laksefiske skal ikke overstige det estimerte høstbare overskuddet. Fiskekvoter skal fastsettes med hensyn til de ulike gruppene av fiskere fra begge land. Kvotene skal fastsettes i samråd med lokale rettighetshavere.

§ 5

Regulering av laksefisket

Utgangspunktet for reguleringen er den ukentlige prosentvise forekomsten av laks fra ulike bestander i Tanavassdragets hovedløp (jf. Vedlegg *Tabell 1*).

Denne prosentvise forekomsten sammenstilles med bestandsstatus fra den årlige statusrapporten for laksebestandene i Tanavassdraget. Til sammen gir disse dataene en oversikt over forekomsten av laks fra bestander som ikke har produsert et høstbart overskudd tre av de siste fire årene (røde bestandskategori). På denne bakgrunn legges følgende vilkår:

1) Når mer enn 20 % av laksen som befinner seg i elva i et gitt tidsrom tilhører laksebestander fra rød bestandskategori skal laksefiske ikke tillates.

2) I de ukene når mindre enn 20 % av laksen som befinner seg i elva tilhører laksebestander fra rød bestandskategori, tillates følgende laksefiske:

Fiske etter laks er tillatt med stang og håndsnøre, garn eller stengsel i to dager i uken.

All laks over 65 cm skal gjenutsettes. Det er kun lokale rettighetshavere jf. § 3 første ledd punkt 1 og 3 og annet ledd punkt 1 og 2 som kan delta i fisket, og fisket skal avsluttes når fangstkvoten er oppfylt.

3) I de ukene når mindre enn 10 % av laksen som befinner seg i elva tilhører laksebestander fra rød bestandskategori, tillates følgende laksefiske:

Fiske etter laks er tillat med stang og håndsnøre, garn eller stengsel i minst to dager i uken.

All laks over 90 cm skal gjenutsettes. Det er kun rettighetshavere jf. § 3 første ledd punkt 1, 2 og 3 og annet ledd punkt 1 og 2 som kan delta i fisket, og fisket skal avsluttes når fangstkvoten er oppfylt.

4) Når laksebestandenes status tilsier det, kan partenes ansvarlige myndigheter åpne fisket utover det som er fastsatt i punkt 3, og åpne for fiske for tilreisende fiskere jf. § 3 første ledd punkt 4 og annet ledd punkt 3.

Kapittel 3

Fiskeravgift og fiskekort

§ 6

Fiskeravgift

Plikten til å betale fiskeravgift ved fiske på grenseelvtrekningen følger lovgivningen i det landet hvor fiskekortet blir løst.

§ 7

Kategorier av fiskekort

Fiskekort for fiske på grenseelvtrekningen, jf. avtalens artikkel 10, inndeles i følgende kategorier:

1) *Generelt fiskekort for lokale fiskere* gir rett til å fiske med alle fiskemetoder som er tillatt etter disse reglene, med de begrensninger som nevnes senere, og i det omfang som fiskeretten nasjonalt bestemmer. Rett til å kjøpe generelt fiskekort for lokale fiskere har i Finland de personer som er nevnt i § 3 første ledd punkt 1, og i Norge de personer som er nevnt i § 3 annet ledd punkt 1. Generelt fiskekort for lokale fiskere gjelder for én fiskesesong.

2) *Stangfiskekort for lokale fiskere* gir rett til å fiske med stang fra strand og båt med de begrensninger som nevnes senere. Rett til å kjøpe stangfiskekort for lokale fiskere har i Finland de personer som er nevnt i § 3 første ledd punkt 3, og i Norge de personer som er nevnt i § 3 annet ledd punkt 2. Stangfiskekort for lokale fiskere gjelder for én fiskesesong.

3) Fiskekort for fiske fra båt (båtfiskekort) gir rett til å fiske med stang og håndsnøre fra båt, med senere nevnte betingelser og begrensninger.

4) Fiskekort for fiske fra strand (strandfiskekort) gir rett til å fiske med stang og håndsnøre fra strand, med senere nevnte betingelser og begrensninger.

5) Fiskekort for fiske etter andre arter gir rett til å fiske med de i § 10 nevnte betingelser og begrensninger. Med dette fiskekort får man ikke fiske laks eller sjørøye.

Til generelt fiskekort for lokale fiskere som nevnt i første ledd punkt 1 kan det knyttes deltakerkort. Deltakerkortet gir en navngitt person adgang til å delta i fisket med garnredskaper sammen med en person med generelt fiskekort for lokale fiskere. Deltakerkort gir ikke rett til selvstendig fiske.

Det er mulig å knytte ett eller flere barnekort til alle kategorier av fiskekort nevnt i første ledd. Barnekort gir et navngitt tilreisende barn rett til å fiske med inntil én stang eller ett håndsnøre av gangen. Barnekort inngår ikke i kortkvotene etter § 8. Partenes ansvarlige myndigheter kan gi nærmere bestemmelser for barnekort.

Alle fiskekort er personlige.

§ 8

Fordeling av fiskekort

Det maksimale antallet fiskekort for fiske fra båt og strand jf. § 7 første ledd punkt 3 og 4 avgjøres årlig mellom Finland og Norge.

Det maksimale antallet fiskekort for fiske etter andre arter jf. § 7 første ledd punkt 5 er 12 000 fiskedøgn per fiskesesong, som fordeles likt mellom Finland og Norge.

En kvote på høyst en tredjedel av fiskekortene nevnt i første og annet ledd som selges i Finland, kan reserveres for fiskerettshavere fast bosatt andre steder enn i Tanavassdragets elvedaler som jf. § 3, første ledd punkt 2.

Ved åpning av laksefiske etter § 5 punkt 3, skal en nærmede spesifisert andel av fiskekortkvoten tilsvarende laksefangstkvoten forbeholdes fiskerettighetshaverne som ikke er fast bosatt i Tanavassdragets elvedaler jf. § 3 første ledd punkt 2.

Partenes ansvarlige myndigheter har anledning til å utarbeide nærmere bestemmelser for anvendelse av fiskekortene for fiske etter andre arter.

Kapittel 4

Fiskeredskaper

§ 9

Tillatte fiskeredskaper for fiske etter laks og sjørøye

Tillatte redskap for fiske av laks og sjørøye er:

- 1) stengsel med krogarn (joddu) og ruse (meardi);
- 2) settegarn;
- 3) drivgarn;
- 4) stang og håndsnøre.

De som har generelt fiskekort, jf. § 7 første ledd punkt 1, kan bruke redskapene nevnt i første ledd. Andre fiskere kan bare bruke stang og håndsnøre.

Andre redskaper og fiskemetoder enn de som er nevnt i første ledd, herunder oter, er forbudt.

Personer med båtfiskekort jf. § 7 første ledd punkt 3 kan fiske med en sluk eller en flue.

Personer med strandfiskekort jf. § 7 første ledd punkt 4 kan fiske med flue uten dupp eller søkke. I følgende områder kan de også fiske med sluk og flue med dupp eller søkke:

- 1) i Matinköngäs i henhold til skilt oppsatt i terrenget, samt
 - 2) i Anarjohka oppstrøms fra Matinköngäs og Skiehččanjohka.
- Barn under 16 år med strandfiskekort kan fiske med flue og dupp.

§ 10

Tillatte fiskeredskaper for fiske etter andre arter enn laks og sjørøye

For fiske etter andre arter enn laks og sjørøye er følgende redskaper tillatt:

- 1) settegarn;
- 2) drivgarn og settegarn i målrettet fiske etter pukkellaks, jf. § 35;
- 3) stang og håndsnøre, det kan fiskes med sluk eller med flue med fluestang inntil klasse 6, fortomspiss inntil 0,25 mm og maksimal krokstørrelse 8. Sluken skal ha høyst én treblekrok eller opptil tre enkeltkroker;
- 4) stang og håndsnøre i målrettet fiske etter pukkellaks jf. § 35;
- 5) teine;
- 6) kastenot i innsjøer i Anarjohka ovenfor Matinköngäs.

De som har generelt fiskekort for lokale fiskere, jf. § 7 første ledd punkt 1, kan bruke redskap nevnt i første ledd.

Personer som har stangfiskekort for lokale fiskere jf. § 7 første ledd punkt 2, kan fiske med stang og håndsnøre jf. første ledd punkt 3 og 4.

Personer som har fiskekort for fiske etter andre arter jf. § 7 første ledd punkt 5 kan fiske med én stang og bruke fluefiskeutstyr inntil klasse #6. Den maksimale tykkelsen på fortomspiss er 0,25 mm og den maksimale krokstørrelsen er 8. Det skal brukes flytende fluefiskesnøre og maksimalt én enkel krok.

Personer som er fiskerettshavere jf. § 3 første ledd punkt 2 kan fiske med stang og håndsnøre i målrettet fiske etter pukkellaks jf. første ledd punkt 4.

Barn opp til 16 år kan fiske med flue og dupp.

Andre redskaper og fiskemetoder enn de som er nevnt foran, herunder oter, er forbudt.

Partenes ansvarlige myndigheter kan gi nærmere bestemmelser for fiskeredskap. Den andre parts myndigheter skal varsles ved fastsetting av slike nærmere bestemmelser.

§ 11

Generelle bestemmelser om tekniske presiseringer, agn og krokredskap ved stangfiske

Det er forbudt å bruke reker, fisk og mark som agn.
Det er forbudt å bruke krokredskaper på en slik måte og under slike forhold at fisken kan krøkes. Det er tillatt å bruke klepp, fiskeøks og håv som hjelpemiddel for å løfte en fisk som har satt seg fast i redskap, opp i båt eller på land.

§ 12

Isfiske etter lake

Lakekrok er kun tillatt ved isfiske etter lake for fiskere nevnt i § 3 første ledd punkt 1 og 3 og annet ledd punkt 1 og 2.

Det er tillatt å bruke død fisk fra Tanavassdraget som agn ved fiske med lakekrok.

Kapittel 5

Gjennomføring av fisket, fiskesesong og fisketider

§ 13

Generell ukefredning

I fiskesesongen er alt fiske forbudt fra søndag kl. 19 (18) til mandag kl. 19 (18). Unntatt fra dette er fiske i innsjøer etter andre fiskearter enn laks og sjørøye når fisket foregår mer enn 200 meter fra utløps- eller innløpsos.

§ 14

Fiskesesong for fiske med stang og håndsnøre etter andre arter enn laks og sjørøye

For personer som er fast bosatte i Tanadalen og som har generelt fiskekort for lokale fiskere eller stangfiskekort for lokale fiskere, jf. § 7 første ledd punkt 1 og 2, er fiske med stang og håndsnøre (*stangfiske*) tillatt mellom 1. juni og 20. august.

For personer med fiskekort for fiske etter andre arter angitt i § 7 første ledd punkt 5, er stangfiske tillatt fra 10. juni til 10. august.

I tillegg er stangfiske nevnt foran i første og annet ledd tillatt i særskilt angitte soner (vedlegg 2) til 20. august.

§ 15

Fiskesesong for garnfiske etter andre arter enn laks og sjørøye

Garnfiske etter andre fiskearter enn laks og sjørøye er tillatt fra isgangen til 20. juni. Fra 1. august til 20. august er det tillatt å fiske med garn fra Polmak og til nedre del av Storfossen, og fra Levvajohkkas munning til samløpet mellom Kárášjohka-Anárjohka.

I Anárjohka og Skiehččanjohka er fisket tillatt til fra isgangen til 20. august.

§ 16

Fisketid for drivgarn

Fiske med drivgarn er tillatt i perioden 1. juni til 15. juni, fra mandag kl. 19 (18) til onsdag kl. 19 (18).

§ 17

Fisketid for settegarn

Fiske med settegarn er tillatt i perioden 1. juni til 31. juli.

I fiskesesongen mellom 1. juni og 15. juli samt mellom 1. og 12. august er fiske med settegarn tillatt fra mandag kl. 19 (18) til onsdag kl. 19 (18).

I fiskesesongen mellom 16. og 31. juli er fiske med settegarn tillatt fra mandag kl. 19 (18) til torsdag kl. 19 (18).

§ 18

Fisketid for stengsel

Stengselfiske er tillatt i perioden 1. juni til 31. juli. Fra 1. juni til 15. juni er fisket tillatt fra mandag kl. 19 (18) til onsdag kl. 19 (18). Fra 16. juni til 31. juli er fisket tillatt fra mandag kl. 19 (18) til torsdag kl. 19 (18).

Når det ikke er tillatt å fiske skal garnene i stengslets tverrstengsel (doaris), ledestengsel (čuollu) og ledegarn (vuojahat) være heist over vannoverflaten eller bragt på land. Alle andre bundne deler av fangstredskapet, inklusive stengslets krokarn (joddu) og ruse (meardi), skal oppbevares på land.

§ 19

Forbudsområder for stangfiske

Stangfiske er forbudt:

1) innenfor ledegarn i stengsel og innenfor et område nærmere enn 50 meter nedenfor stengsel eller 10 meter til siden;

2) nærmere enn 10 meter fra settegarn;

3) fra bro;

4) fra båt og strand utenfor elvemunningen i et område som strekker seg 50 m oppstrøms og 100 m nedstrøms fra sideelvas nærmeste elvebredder og ut til djupålen, unntatt følgende sideelver, hvor fisket er forbudt i følgende områder:

Karášjohka (NOR) (samløpet mellom Anárjohka og Kárášjohka): et område som strekker seg 50 m oppstrøms i begge disse elvene, og 200 m nedstrøms i Tanaelva og på tvers av elveløpet;

Anárjohka (NOR) der Skiehččanjohka munner ut i Anárjohka: et område som strekker seg fra 50 m oppstrøms til 100 m nedstrøms fra sideelvas nærmeste elvebredder og på tvers av elveløpet;

5) på tvers av elveløpet i områdene:

Nedre Storfossen–Bildám

Borsejohka–Leavvajohtjálbmi.

Nøyaktige grenser for disse sonene bestemmes av partenes ansvarlige myndigheter.

I tillegg til de soner som er nevnt i denne bestemmelsen, kan ansvarlig myndighet i hver stat også innføre en fredningssone på strekningen Galbajohka–Veahččajohtjálbmi fra egen strand og ut til djupålen.

§ 20

Forbudsområder for garnfiske

Ved sideelv hvor laks går opp, må det i hovedelv på sideelvas side av djupålen, ikke brukes settegarn, drivgarn eller stengsel nedstrøms fra sideelva nærmere enn 200 meter fra samløpet av sideelv og hovedelv.

Kastenot må ikke brukes nærmere enn 200 meter fra elvers utløpsos, innløpsos, foss eller stryk.

§ 21

Antallsbegrensning for garnredskaper

Ved fiske etter laks og sjørøye med drivgarn, settegarn eller stengsel, kan det bare brukes ett redskap om gangen per eiendom med rett til slikt fiske i Finland og per fiskerettshaver i Norge.

§ 22

Fiske fra båt

Det er forbudt å fiske, inkludert utsetting av redskap, fra båt med motoren i gang, og fra båt som er ankret opp.

§ 23

Ulovlige tiltak

Alle slags tiltak som ikke har annen hensikt enn å skremme fisken eller hindre fiskens frie gang, er forbudt.

Kapittel 6

Tekniske bestemmelser om fiskeredskap

§ 24

Merking av redskap

Settegarn og stengsler som er satt ut i elva, skal merkes slik at andre som ferdes i vassdraget lett kan få øye på dem. Fangstredskapene skal merkes med en flottør som stikker minst 15 cm over vannoverflaten eller med et flagg festet på en stang som stikker minst 40 cm over vannoverflaten. Kortsiden av flagget skal være minimum 15 cm lang.

Redskapet skal være merket med fiskerens navn og kontaktinformasjon, samt navnet på den eiendommen som fiskeretten er tilknyttet. På settegarn festes merket på en godt synlig flottør i enden av redskapet. På stengsel settes merket på et skilt eller en flottør festet på den ytterste stolpen eller bukken i tverrstengselet (doaris).

§ 25

Maskevidde og trådtype

Ved fiske etter laks eller sjørøye er minste tillatte maskevidde i settegarn, drivgarn og krokarn i stengsel 58 mm, målt fra knutes midtpunkt til knutes midtpunkt når redskapet er vått.

I garn nevnt i første ledd er det bare tillatt å bruke tråd av hamp, bomull, nylonbindetråd eller spunnet nylon (nylon, perlon, terylene). Det er ikke tillatt å bruke gjennomsiktig materiale, som

monofilament nylon. Ved bruk av spunnet nylon skal tråd ha enkeltfilamenter som er 8 denier eller tynnere.

Det er forbudt å bruke metalltråd, wire eller tilsvarende materiale i fangstredskap.

§ 26

Stengsel

Stengsel skal ha tverrstengsel (doaris), eventuelt ledestengsel (čuollu) og ledegarn (vuojahat) av slik konstruksjon at disse deler av redskapet ikke fanger fisk. I tverrstengsel og ledegarn skal det være trebukker eller stolper med avstand på 3 meter eller mindre.

I tverrstengsel, ledestengsel og ledegarn kan det ellers bare brukes ris, garn, eller grunder med ris eller garn. Når det brukes garn i slike ledeanordninger, skal maskevidden være enten maksimalt 40 mm eller minst 150 mm. Det er forbudt å bruke garn av et gjennomsiktig materiale som monofilament nylon. Når det brukes garn i slike ledeanordninger, skal maskevidden være minst 58 mm, og det er kun tillatt å benytte tråd av spunnet nylon (tråd med enkeltfilamenter som er 8 denier eller tynnere) som er minst 1,1 mm tykk (210/8x3, norsk tråd nr. 8).

Den fangstende delen av stengselet skal være krokgarn (joddu) eller ruse (meardi). I ett og samme stengsel kan man bruke inntil tre krokgarn og/eller ruser. Krokgarnet skal være formet som en spiss kile som kan være inntil 25 meter langt. Lengden på krokgarnet måles på den lengste siden.

Sammen med krokgarnet kan det stå et inntil 15 meter langt ledegarn og ett ledestengsel slik figur 1 viser. Funksjonen til ledegarnet og ledestengselet er å lede laksen til fangstdelen.

Krokgarn nr. 1 skal være festet i den ytterste posestolpen som vist på figur 1.

Krokgarn nr. 2 og 3 skal være festet på følgende måte:

A) i spissen av krokgarnet (se figur 2, krokgarn nr. 3)

B) i ledergarnet (se figur 2, krokgarn nr. 2)

C) i ledestengselet (se figur 1, krokgarn nr. 2), eller

D) i tverrstengselet (se figur 1, krokgarn nr. 3).

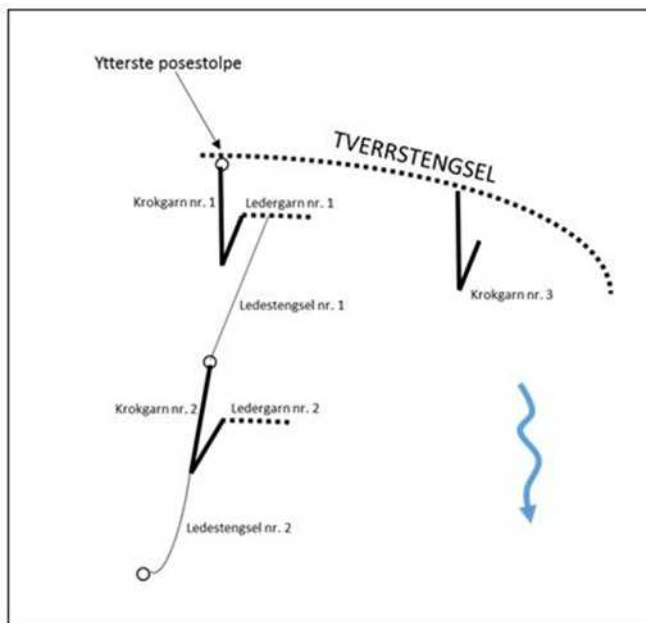
Ledestengselet skal stå nedenfor hvert krokgarn/ruse, og være festet på følgende måte:

A) i krokgarnet (se figur 1, ledestengsel nr. 2), eller

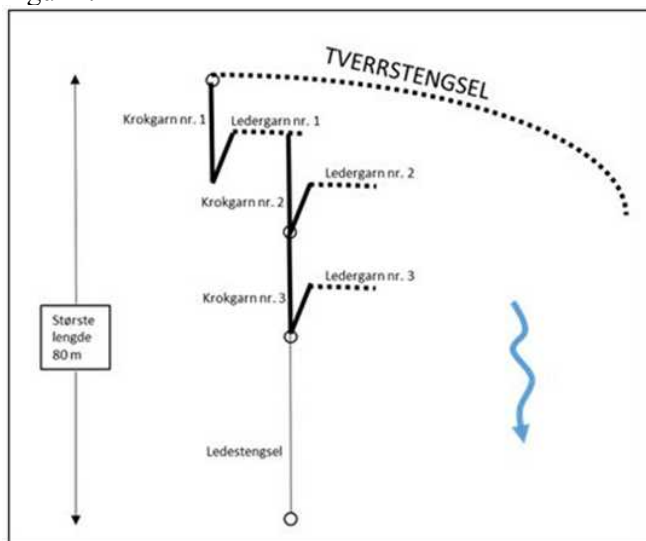
B) i ledergarnet (se figur 1, ledestengsel nr. 1)

Dersom det er flere krokgarn ved siden av hverandre fra tverrstengselet (se figur 1, krokgarn nr. 1 og 3), er det bare tillatt å ha ledestengsel fra det ytterste krokgarnet.

Samlet lengde av krokgarn og ledestengsel kan være inntil 80 meter, målt nedstrøms fra ytterste posestolpe som vist på figur 2.

Figur 1.

Figur 2.

§ 27

Settegarn for fiske etter laks og sjørøye

Settegarn for fiske etter laks eller sjørøye er et enkelt, rett garn med flottør i begge ender. Garnet skal ikke festes med stolper eller andre festeanordninger på andre steder enn i endene. Festeanordningen skal bare bestå av et enkelt søkk eller en enkelt stokk. Det er ikke tillatt å lage krok på settegarn.

Settegarn for fiske etter laks eller sjørøye kan være inntil 30 meter lang. To eller flere garn kan ikke lenkes sammen, hvis de sammen blir lengre enn 30 meter.

Ved fiske med settegarn er det forbudt å bruke kunstig strømbryter eller ledestengsel.

§ 28

Drivgarn

Drivgarn er et enkelt, rett garn uten pose. Drivgarn kan være inntil 45 meter langt. Ved drivgarnsfiske skal avstanden mellom to drivgarn være minst 200 meter.

Drivingen kan foregå inntil 500 meter om gangen. Under drivingen kan det bare brukes én båt.

§ 29

Garnredskaper til fiske etter andre fiskearter

Settegarn til fangst av andre fiskearter enn laks og sjørøye kan være et inntil 3 meter dypt bunngarn, som består av garn med én line, uten pose, laget av monofilamenttråd av inntil 0,20 mm tykkelse. Dybden på garnet skal ikke overstige vanndybden på fiskeplassens dypeste punkt.

Ved fiske med settegarn er det ikke lov å bruke kunstig strømbryter eller ledestengel.

Maskevidden i settegarn og kastenot skal være minst 29 mm og høyst 40 mm, målt fra knutes midtpunkt til knutes midtpunkt når redskapet er vått. Det er bare tråd av hamp, bomull, nylonbindetråd eller spunnet nylon som er lov å bruke i kastenoten.

§ 30

Djupål og avstand mellom redskap

Ingen del av stengsel eller settegarn må stå over djupålen i hovedløpet eller sideløp. Den ytterste delen av redskap skal ikke på noe punkt strekke seg nærmere enn 10 meter fra motsatt elvebredd. Med motsatt bredd menes også øyer, holmer og klipper som har egne løp mellom seg.

Ingen del av stengsler må være nærmere enn 120 meter fra annet stengsel.

Ingen del av settegarn og stengsel eller to settegarn må være nærmere enn 60 meter fra hverandre.

§ 31

Opptak av redskap

Fangstredskap skal tas på land straks etter at fiskesesongen for redskapet er avsluttet. Utstyr brukt til å merke og sette opp redskap skal tas på land innen to uker etter avsluttet fiskesesong.

Kapittel 7

Bestemmelser om fangst

§ 32

Minstemål og gjenutsetting

Laks, sjøørret og sjørøye som er mindre enn 30 cm skal settes ut igjen.

Lengden på fisk måles fra snutespissen til enden av halefinnen.

Det er forbudt å fiske vinterstøing.

Fisk skal alltid gjenutsettes i vannet, hvis den er

- 1) fanget utenom lovlig fisketid;
- 2) fanget med forbudt redskap eller fiskemåte;
- 3) vinterstøing;
- 4) mindre enn minstemålet eller større enn maksimum lengde;
- 5) eller fanget utenfor tildelt fangstkvote.

Fisk som settes ut i vannet igjen, skal behandles med maksimal forsiktighet.

§ 33

Fangstoppgave til registret

Fisker er pliktig til å føre fangstdagbok (elektronisk eller på papir) og rapportere følgende opplysninger om hver enkelt fanget fisk av laks, sjøørret, sjørøye, pukkellaks og regnbueørret til et elektronisk fangstregister for Tanavassdraget:

- 1) område hvor fisket har foregått;
- 2) dato for fisket;
- 3) kjønn, lengde og vekt;
- 4) antall fisk som er gjenutsatt;
- 5) Fiskeredskap (stang/håndsnøre, drivgarn, settegarn, stengsel).

Ved gjenutsetting er det ikke påkrevd å opplyse om kjønn, lengde og vekt.

For pukkellaks fanget i målrettet fiske etter pukkellaks jf. § 35 skal det rapporteres antall pukkellaks samt opplysninger nevnt i første ledd, med unntak av de i punkt 3. Partenes ansvarlige myndigheter kan gi nærmere bestemmelser om fangstoppgave for pukkellaks.

Den som har fisket uten å få fisk skal gi opplysninger om punkt 1, 2 og 5.

Fiskere med stangfiskekort for lokale fiskere og generelt fiskekort for lokale fiskere skal levere fangstoppgave innen 1. september. Disse fiskerne skal i tillegg levere elektronisk fangstrapport eller rapport på papir innen mandag i uke 27 for fiske utført før uke 27.

Fisker skal rapportere alle sine fangster av laks, sjøørret og sjørøye før nytt fiskekort kan kjøpes.

Når fisket reguleres med kvoter, kan partenes ansvarlige myndigheter på årlig basis vedta at rapportering skal skje uten ugrunnet opphold etter at fisken er tatt til fangst.

Fangst av andre fiskearter kan rapporteres sammen med fangsten av laks, sjøørret og sjørøye eller etter endt fiskesesong. Rapporteringen for disse artene skal inkludere totalvekt for hver art.

Innehaver av fiskekort som har ett eller flere barnekort knyttet til seg, er pliktig til å rapportere barns fangst.

Kapittel 8

Beskyttelse mot biologisk påvirkning

§ 34

Fremmede arter

Pukkellaks, regnbueørret og eventuelle andre fremmede arter som fanges, skal avlives straks.

§ 35

Målrettet fiske etter pukkellaks

Ansvarlig myndighet kan gi lokale organisasjoner tillatelse til målrettede uttak av pukkellaks. Utfiskingen må ledes av en rettighetshaver. Tillatelsen gis av myndigheten i det landet der uttaket gjennomføres.

Partenes ansvarlige myndigheter kan angi særskilte soner hvor fiskeredskapene nevnt i § 10 første ledd punkt 2 og 4 er tillatt for målrettede uttak av pukkellaks. Den andre partens ansvarlige myndigheter skal informeres om dette fisket og det skal settes nærmere bestemmelser om slike uttak av pukkellaks. Behovet for målrettede uttak av pukkellaks vurderes årlig i forbindelse med vurderingen som nevnt i artikkel 7 punkt 2 i Tanaavtalen.

Hvis tiltak for å ta ut pukkellaks vurderes å hindre eller betydelig begrense laksens oppgang, skal den ansvarlige parten der tiltaket gjennomføres så langt det er mulig involvere og samarbeide med den andre parten i hvert trinn av prosjektet.

§ 36

Fisk som agn og rensing av fisk

Det er forbudt å ta med agnfisk fra andre vassdragsområder til Tanavassdraget.

Det er forbudt å bruke fisk som agn ved stangfiske i Tanavassdragets nedbørsfelt.

Innenfor vassdragets nedbørsfelt er det i umiddelbar nærhet av naturlige vann, ikke tillatt å rense fisk fra annet vassdrag.

§ 37

Tørring og desinfisering av fiskeredskap og båter

For å unngå innføring av blant annet *Gyrodactylus salaris* og vasspest (*Elodea canadensis* og *Elodea nuttallii*) i vassdraget, skal fiskeredskap og annet fiskeutstyr, båter og andre transportmidler som har vært benyttet i annet vassdrag være tørt før det kan benyttes i nedbørsfeltet. Alt fiskeutstyr og alle transportmidler skal i tillegg desinfiseres, når dette er mulig.

Partenes ansvarlige myndigheter kan gi utfyllende bestemmelser om desinfisering av fiskeredskap og båter.

Kapittel 9

Andre bestemmelser

§ 38

Båtregister

For registrering av båter i Tanavassdraget gjelder nasjonal lovgivning. Fastsetting av regler skal skje etter samråd med den annen parts ansvarlige myndigheter.

Fiske fra båt er bare tillatt med båt som er registrert i et båtregister for Tanavassdraget, og som har nasjonalitetsskilt og nummer.

Lokale personer med rett til å fiske med garn etter § 3, kan registrere inntil tre båter. Lokale personer med rett til å fiske med garn etter § 3 som driver turistnæring, kan registrere inntil 15 båter. Andre lokale fiskere, og fiskerettshavere etter § 3 første ledd punkt 2 kan registrere inntil én båt.

§ 39

Nærmere om fastsetting av grenser og fiskesteder

Partenes ansvarlige myndigheter fastsetter i fellesskap elveløpets bredde ved middels sommervannstand i hovedløp og biløp, samt djupål i biløp. Djupålen på grenseelvstrekningen fremgår av den til enhver tid siste grenseoppgang mellom Finland og Norge.

Ansvarlig myndighet i den enkelte stat kan fastsette:

- 1) grense mellom elv og innsjø;
- 2) grense mellom hovedelv og sideelv;
- 3) en ny plass for stengsel i tilfelle stengselsplassen blir uegnet på grunn av endringer i elvebunnen eller annen årsak;
- 4) tillatte kastenotplasser for fiske etter andre fiskearter i innsjøer i Anárjohka.

§ 40

Dispensasjon for enkelttiltak

Partenes ansvarlige myndigheter kan i enkelttilfeller gi organisasjoner dispensasjon fra bestemmelsene i fiskereglene når formålet er å fange fisk til vitenskapelig undersøkelse, praktiske forsøk eller fiskekulturtiltak. Tillatelsen skal være begrunnet med vern av fiskestammer eller fremme av bærekraftig utnyttelse og tiltaket skal være i samsvar med artikkel 1 i avtalen. Tillatelsen gis av myndigheten i det landet der virksomheten utøves.

I tillegg kan partenes ansvarlige myndigheter i enkelttilfeller gi organisasjoner dispensasjon fra bestemmelsene i fiskereglene i forbindelse med undervisningsfiske eller kulturelle arrangementer. Tillatelsen skal være begrunnet med videreføring av tradisjonell og lokal kunnskap om fisket og tiltaket skal være i samsvar med avtalens formål som nevnt i artikkel 1. Tillatelsen gis av myndigheten i det landet der virksomheten utøves. Minst én fiskerettshaver jf. § 3 første ledd punkt 1 eller annet ledd punkt 1 må delta i fisket.

Før tillatelsen gis, skal fiskerettshaverne og den andre partens ansvarlige myndigheter varsles. Den andre partens ansvarlige myndigheter skal varsles om tillatelser som er gitt.

Omfanget av tillatelser må tilpasses laksebestandenes tilstand.

Kapittel 10

Avsluttende bestemmelser

§ 41

Gyldighet

I henhold til Tanaavtalen artikkel 5 punkt 2 gjelder disse fiskereglene i sju år fra sin ikrafttredelse. Fiskereglene gjelder deretter i perioder på sju år, med mindre én av partene senest to år før utløpet av fiskereglenes gyldighetsperiode, anmoder om endringer.

§ 42

Ikrafttreden

Disse fiskereglene trer i kraft den første dagen i den første måneden etter at partene har meddelt hverandre gjennom diplomatiske kanaler at kravene som i henhold til statsforfatningen stilles for at avtalen kan tre i kraft, er oppfylt.

Ved ikrafttredelse av disse fiskereglene oppheves fiskereglene tilhørende Avtale mellom Finland og Norge om fisket i Tanavassdraget av 30. september 2016.

Til bekreftelse av foranstående har de undertegnende, som er gitt behørig fullmakt til dette, undertegnet disse fiskereglene.

Utferdiget i to eksemplarer i Oslo den 22.12.2023 på finsk og norsk. Begge tekster har lik gyldighet.

For Republikken Finlands regjering:

For Kongeriket Norges regjering:

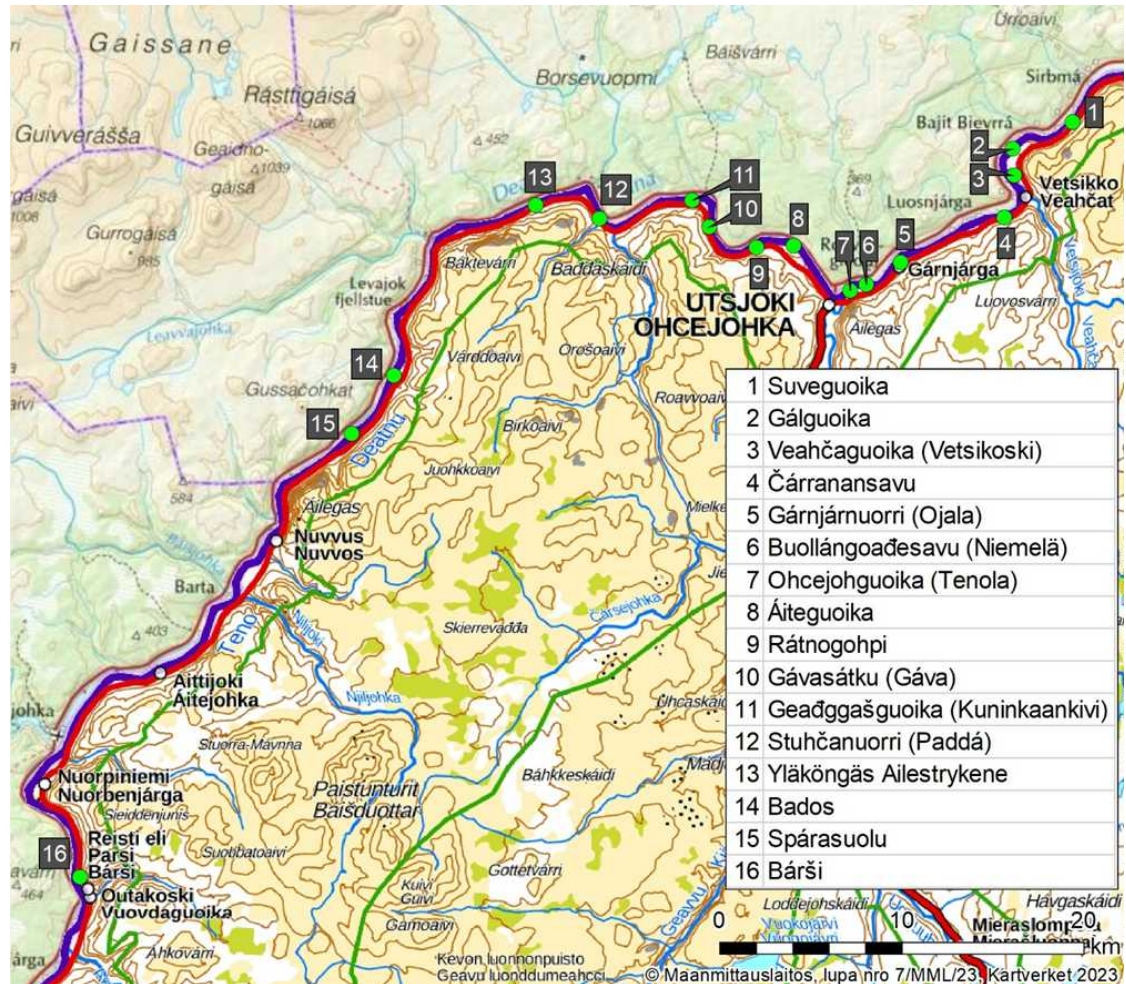
Vedlegg 1

Tabell 1. Ukentlige prosentvise andeler av ulike bestander i fisket på blandete bestander med alle redskap i hele Tanaelva. Tallene viser hvor stor andel laks fra hver enkelt bestand utgjorde i hver uke gjennom sesongen. Tallene er et gjennomsnitt fra alle de fem prosjektårene i Genmix-prosjektet (2006-2008, 2011-2012)¹ som tabellen er hentet fra.

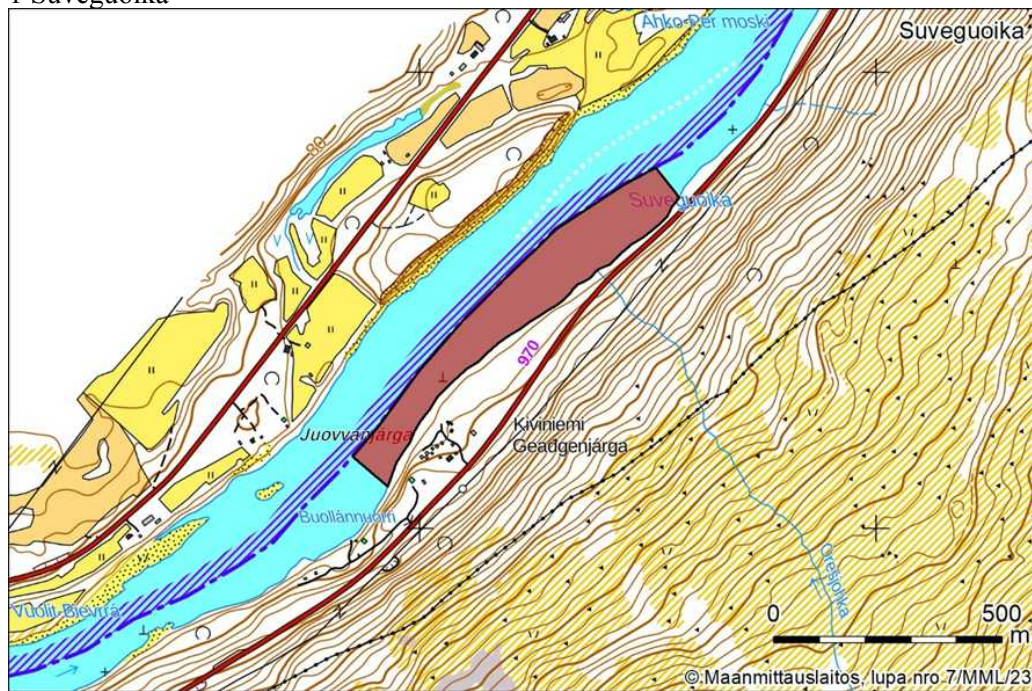
Uke	21-23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35
Tanaelva	9 %	14 %	15 %	20 %	23 %	35 %	42 %	46 %	55 %	53 %	60 %	48 %	53 %
Máskejohka	1 %	0.4 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	0.2 %	3 %	0.4 %
Buolbmátjohka	2 %	2 %	1 %	1 %	0.3 %	0.1 %	0 %	0.1 %	0.1 %	0 %	0 %	0 %	0.4 %
Lákšjohka	5 %	3 %	2 %	1 %	1 %	0.3 %	0.2 %	0.1 %	0 %	0.2 %	0 %	0 %	0 %
Veahčajohka	7 %	6 %	6 %	4 %	3 %	3 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	0.5 %
Ohcejohka m/sideelver	7 %	11 %	11 %	6 %	5 %	4 %	3 %	3 %	1 %	2 %	1 %	0.3 %	0.4 %
Goahppelašjohka	2 %	5 %	3 %	4 %	2 %	2 %	1 %	1 %	1 %	0 %	1 %	0 %	0.2 %
Leavvajohka	2 %	4 %	3 %	3 %	3 %	2 %	1 %	1 %	1 %	0.1 %	1 %	0 %	0 %
Válgjohka	10 %	7 %	5 %	4 %	2 %	2 %	1 %	1 %	1 %	0.3 %	0.4 %	1 %	0.2 %
Små sideelver i øvre del (Áhkojohka, Báišjohka, Njiljohka)	4 %	6 %	8 %	9 %	6 %	5 %	5 %	5 %	3 %	4 %	3 %	6 %	3 %
Karášjohka	24 %	14 %	12 %	13 %	14 %	10 %	8 %	8 %	6 %	3 %	3 %	2 %	1 %
Iešjohka	19 %	11 %	12 %	11 %	12 %	11 %	10 %	8 %	6 %	7 %	4 %	4 %	4 %
Anárjohka m/sideelver	10 %	16 %	20 %	24 %	27 %	25 %	27 %	25 %	23 %	28 %	26 %	34 %	37 %

¹ Falkegård, M., Erkinaro, J., Vähä, J.-P. & Kuusela, J. 2023. Genetisk bestandsidentifisering av skjellprøver fra fiske etter blandete laksebestander i Tana i 2006-2008 og 2011-2012 (Genmix). NINA Rapport 2309. Norsk institutt for naturforskning

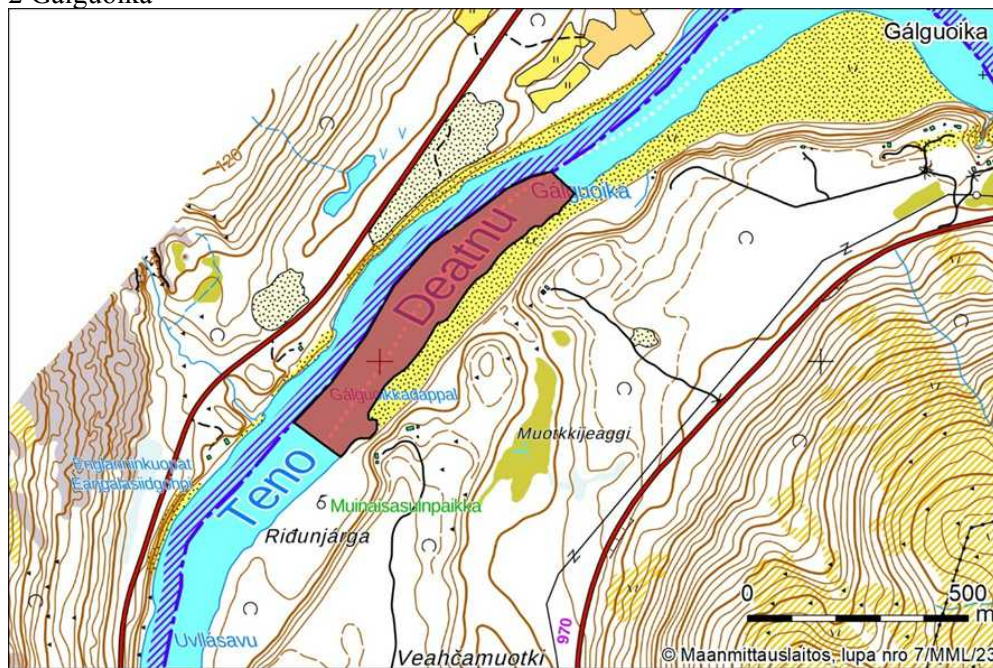
Vedlegg 2 Soner for sjørrettfiske

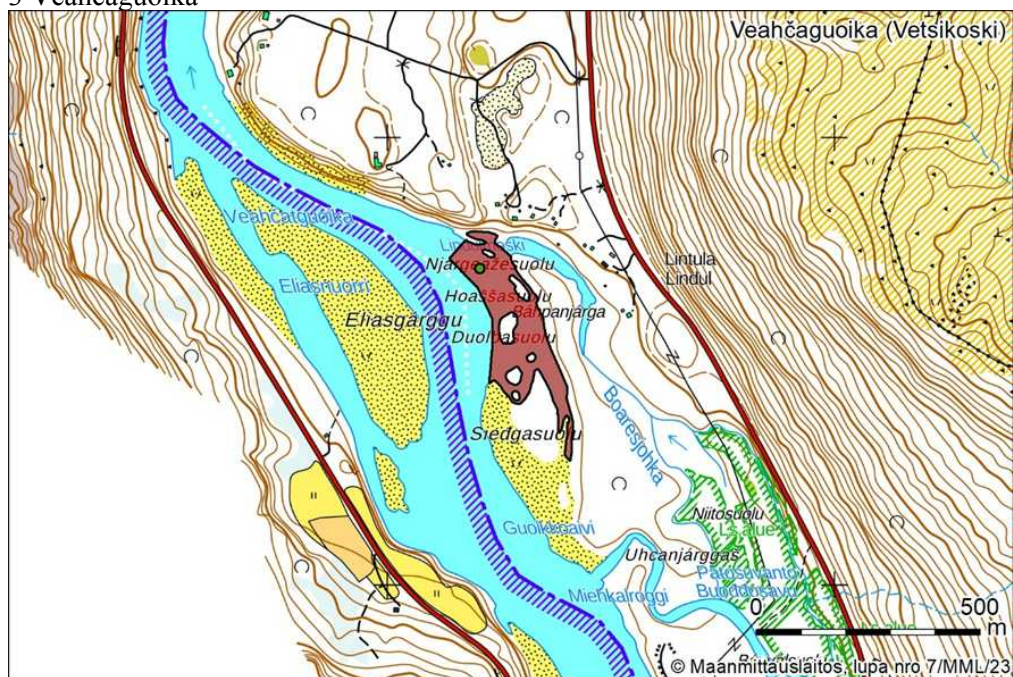
1 Suveguoika

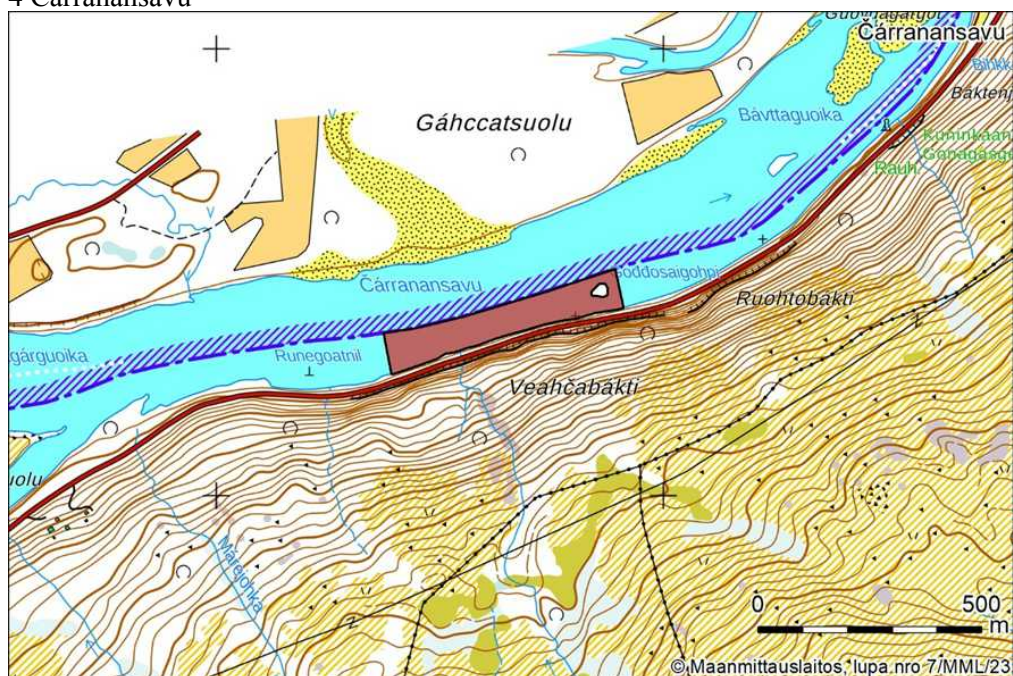
2 Gálguoika

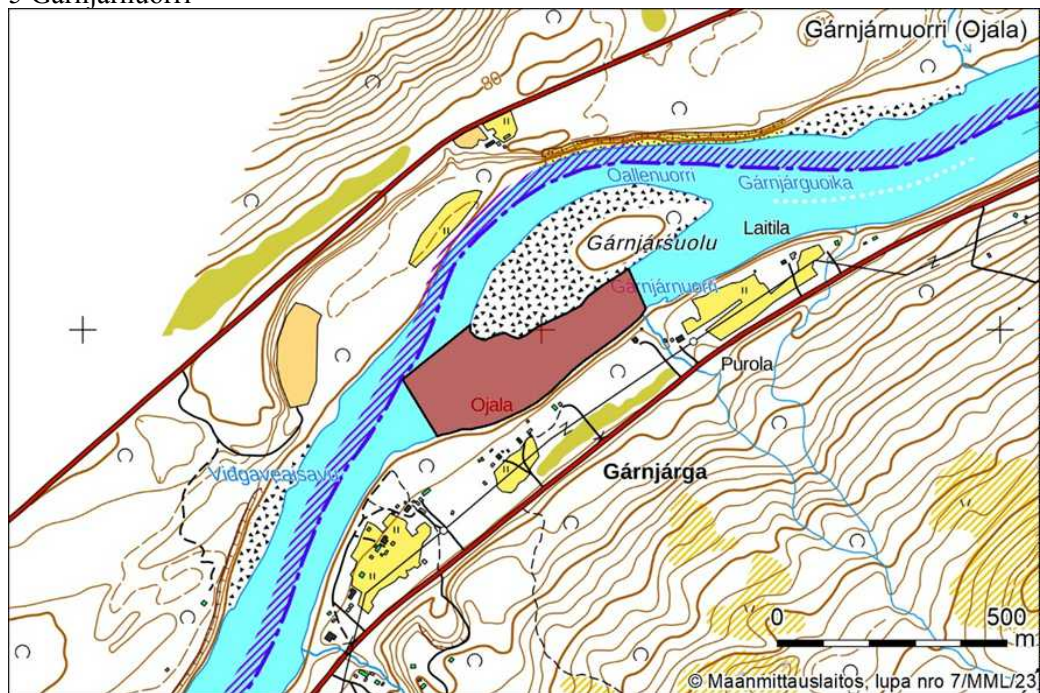
3 Veahčaguoika

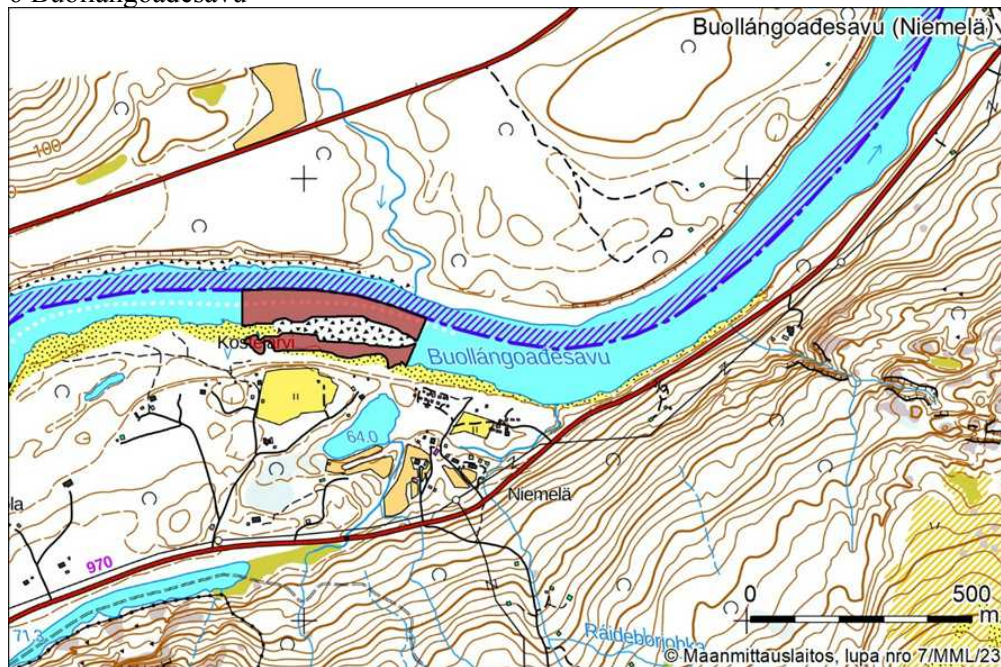
4 Čárranansavu

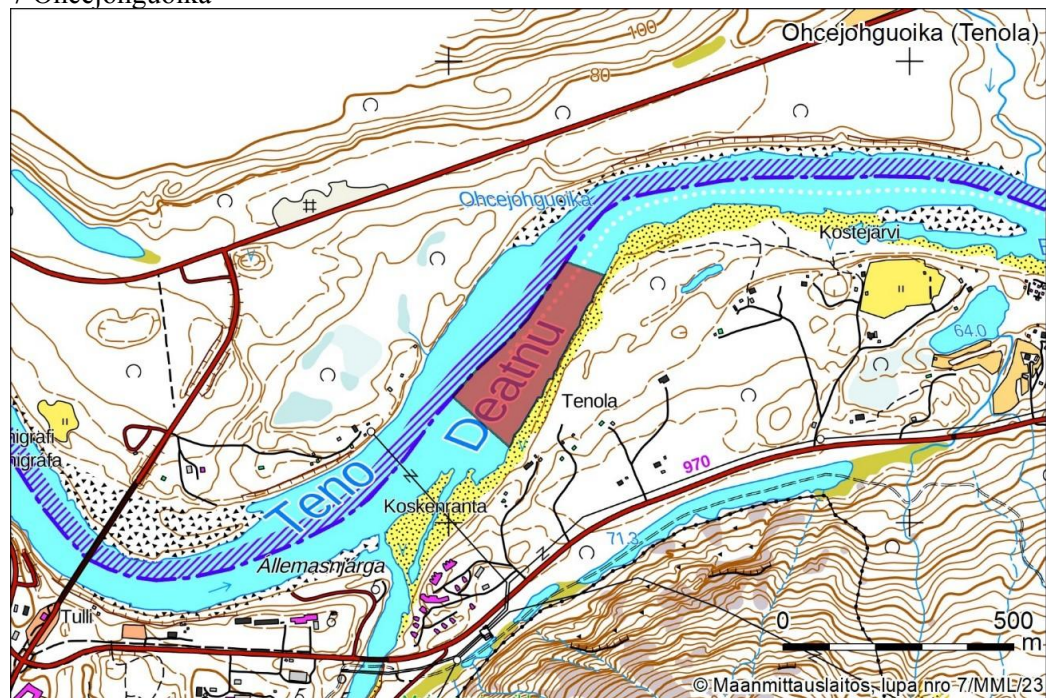
5 Gárnjárnmuorri

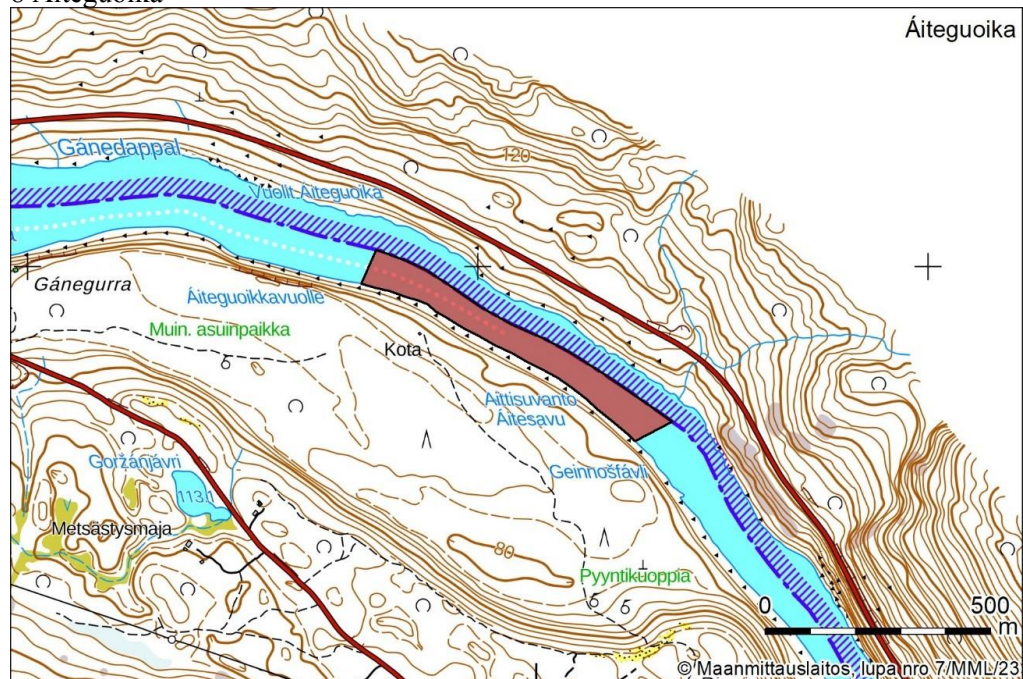
6 Buollángoadesavu

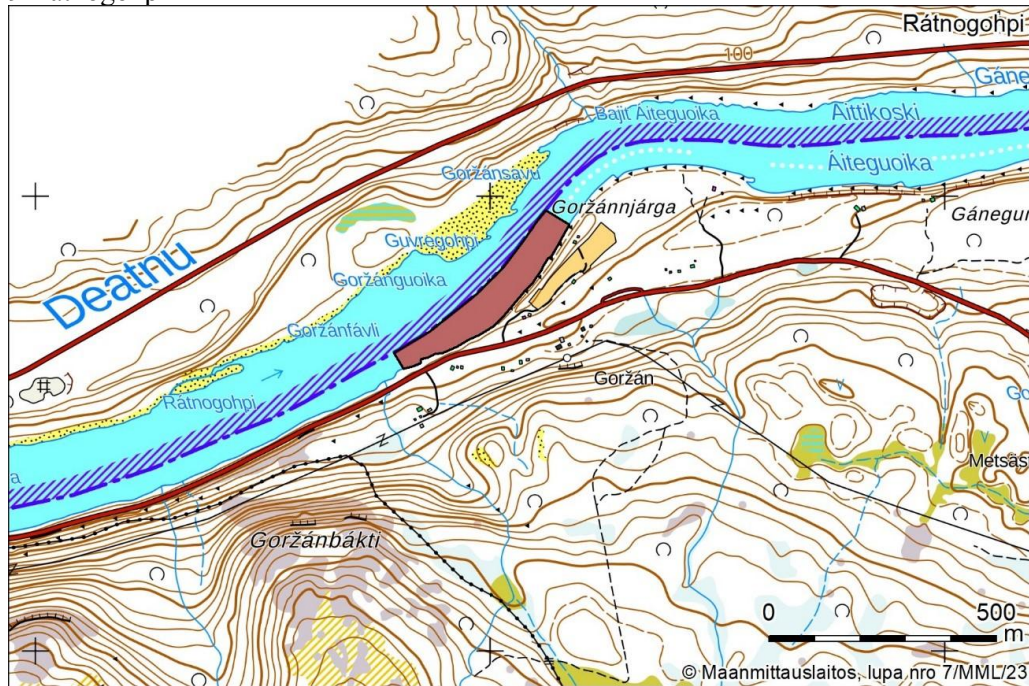
7 Ohcejohguoika

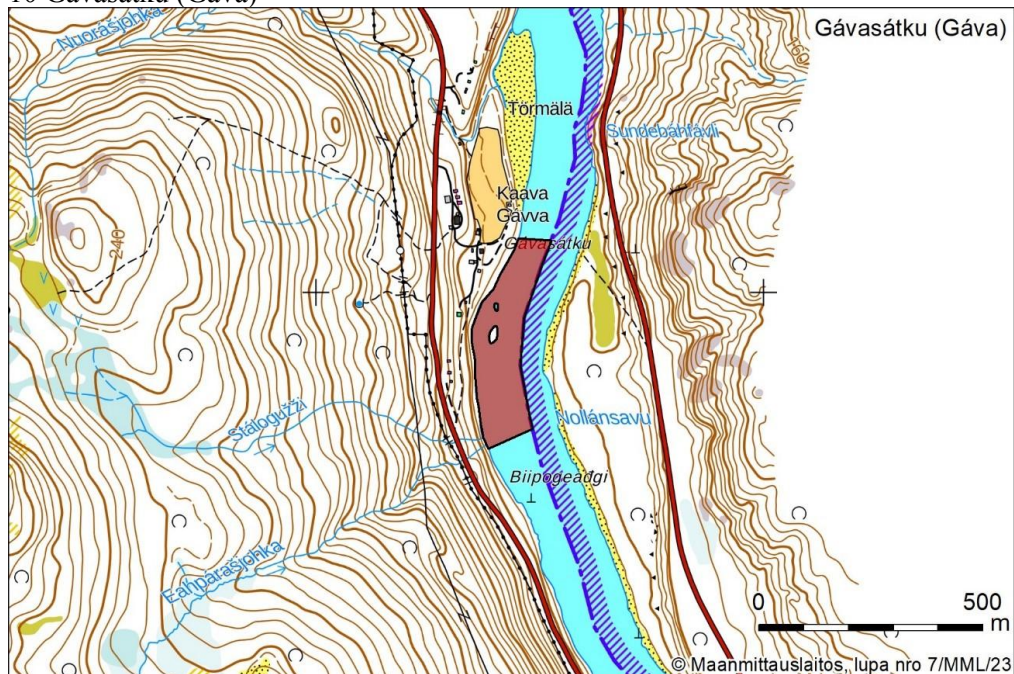
8 Áiteguoika

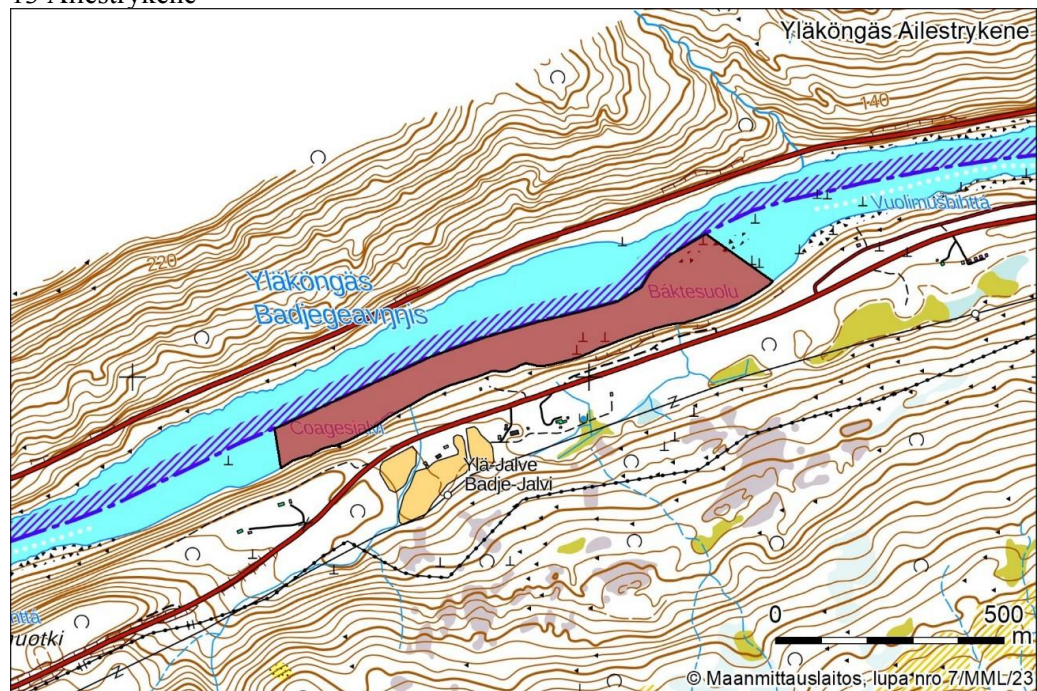
9 Rátnogohpi

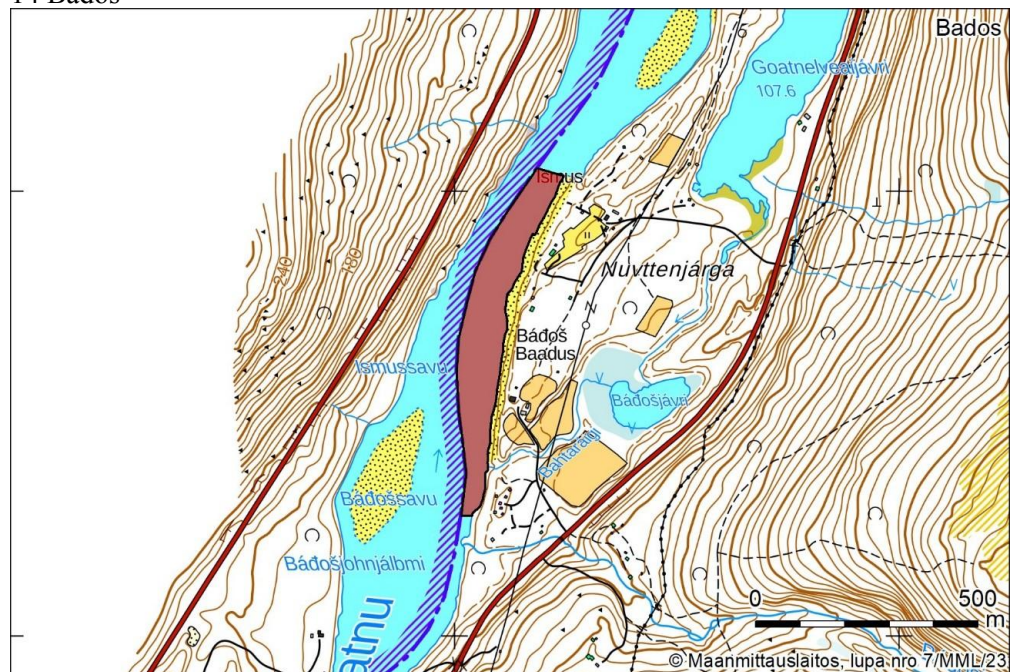
10 Gávasátku (Gáva)

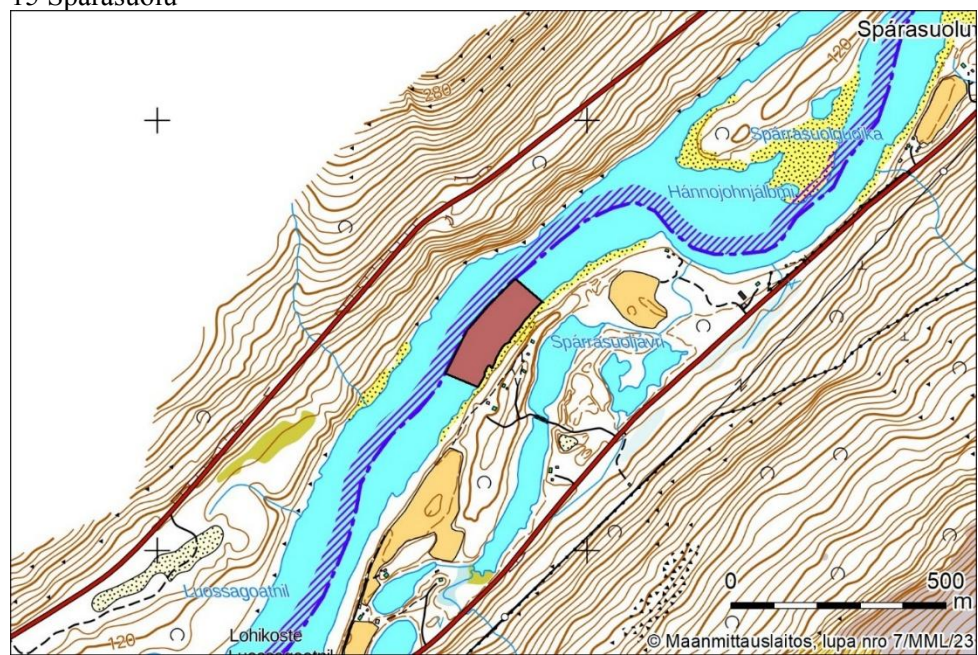
13 Ailestrykene

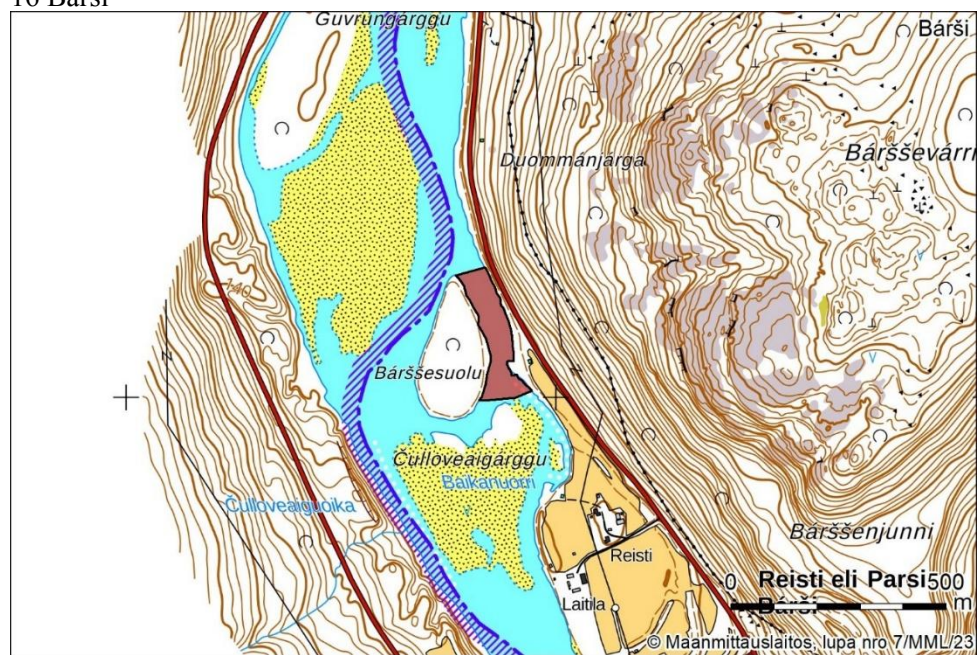
14 Bados

15 Spárasuolu

16 Bárši

Laki

kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain (176/2017) 2 §:n 1 momentti, 3 ja 4 §, 6 §:n 2 momentti, 7 §:n 2 ja 3 momentti, 8—12 ja 14 §, sellaisina kuin niistä ovat 7 §:n 2 momentti laissa 97/2019, 8 ja 12 § laissa 322/2022, 10 § osaksi laeissa 232/2018 ja 322/2022 sekä 14 § laeissa 322/2018 ja 382/2019, sekä
lisätään 1 §:ään uusi 2 momentti, 2 §:ään uusi 3 ja 4 momentti sekä lakiin uusi 5 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Voimaansaattaminen

Voimaansaattaminen

Edellä 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen liitteenä olevan kalastussäännön korvaamisesta uudella kalastussäännöllä Oslossa 22 päivänä joulukuuta 2023 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

2 §

Sopimus kalastussäännön määräyksistä poikkeamiseksi

Sopimus kalastussäännön määräyksistä poikkeamiseksi

Maa- ja metsätalousministeriö tekee Norjan hallituksen tai tämän määräämän viranomaisen kanssa 6 ja 7 artiklassa tarkoitetun sopimuksen kalastussäännön määräyksistä poikkeamiseksi sekä pöytäkirjan 5 artiklassa tarkoitettujen ennalta sovittujen säätelytoimenpiteiden kalastussäännössä määriteltyjen edellytysten olemassaolosta. Sopimuksen tekemisessä noudatetaan saamelaiskäräjästä annetun lain

Maa- ja metsätalousministeriö tekee Norjan hallituksen tai tämän määräämän viranomaisen kanssa *kalastussopimuksen* 6 ja 7 artiklassa tarkoitetun sopimuksen kalastussäännön määräyksistä poikkeamiseksi sekä pöytäkirjan 5 artiklassa tarkoitettujen ennalta sovittujen säätelytoimenpiteiden kalastussäännössä määriteltyjen edellytysten olemassaolosta. *Velvollisuudesta* *neuvotella*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(974/1995) 9 §:ssä säädettyä
neuvotteluvelvoitetta.

saamelaiskäräjien kanssa sopimusta
tehtäessä säädetään saamelaiskäräjistä
annetussa laissa (974/1995).

Kalastussäännön 4 ja 5 §:ssä tarkoitetuista
lohenkalastuskiintiöistä ja lohenkalastuksen
sallimisesta päätetään vuosittain sopimuksen
6 ja 7 artiklan mukaisesti.

Tenon kalatalousalue edustaa paikallisia
kalastusoikeuden haltijoita osallistumalla
sopimuksen 6 ja 7 artiklassa tarkoitettuun
arviointityöhön, joka koskee
lohenkalastuskiintiöitä sekä poikkeavia
määräyksiä kalastussäännöstä.

3 §

3 §

Poikkeusluvan myöntävä viranomainen

**Kalastussäännössä tarkoitettu
toimivaltainen viranomainen**

Sopimukseen liittyvän kalastussäännön 38
§:ssä tarkoitettu toimivaltainen viranomainen
on Lapin elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus.

Kalastussäännön 5 §:ssä tarkoitettu
toimivaltainen viranomainen on maa- ja
metsätalousministeriö.

Kalastussäännön 8, 10, 19, 33, 37, 39 ja 40
§:ssä tarkoitettu toimivaltainen viranomainen
on Lapin elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus.

Kalastussäännön 35 §:ssä tarkoitettu
toimivaltainen viranomainen on Lapin
elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.
Mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitetuissa
hankkeissa toimivaltainen viranomainen on
kuitenkin maa- ja metsätalousministeriö.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskuksen on pyydettävä lausunto
Tenon kalatalousalueelta ennen
kalastussäännön 40 §:ssä tarkoitettun
poikkeusluvan myöntämistä opetuskalastusta
tai kulttuuritapahtumia varten.

4 §

4 §

*Kalatautien torjunnasta vastaava
viranomainen*

*Kalatautien torjunnasta vastaava
viranomainen*

Voimassa oleva laki

Sopimuksen 15 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen on Elintarviketurvallisuusvirasto.

Ehdotus

Sopimuksen 15 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen on Ruokavirasto.

5 a §

Tenon lohikantojen hoitotyöryhmä

Maa- ja metsätalousministeriö sopii Norjan toimivaltaisen viranomaisen kanssa Tenon lohikantojen hoitotyöryhmän toimeksiannon sisällöstä ja nimeää viranomaisten edustajat ryhmään sekä nimeää kalastusoikeuden haltijoiden edustajat Tenon kalatalousalueen esityksestä. Tenon lohikantojen hoitotyöryhmä osallistuu sopimuksen 4 artiklassa tarkoitetun hoitosuunnitelman valmistelutyöhön sekä 6 artiklan mukaisten vuosittaisten kalastussäännöistä poikkeavien määräysten arviointiin.

6 §

Hoitosuunnitelman valmistelu ja vahvistaminen

Luonnonvarakeskuksen tulee valmistella suunnitelma yhteistyössä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä alueella toimivaltaisen kalastuslain (379/2015) 23 §:ssä tarkoitetun kalatalousalueen kanssa.

6 §

Hoitosuunnitelman valmistelu ja vahvistaminen

Luonnonvarakeskuksen tulee valmistella suunnitelma yhteistyössä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä *Tenon kalatalousalueen* kanssa.

7 §

Saalisrekisteri

Saalisrekisteriin tallennetaan kalastussäännön 30 §:ssä tarkoitettujen tietojen lisäksi kalastajan nimi, yhteystiedot ja käytetty kalastuslupatyyppe. Saalisrekisterin tietoja käytetään sopimuksen 13 artiklan 2 kohdassa määriteltyihin tarkoituksiin. Saalisrekisterissä olevia tietoja voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa Suomen ulkopuolella oleville viranomaisille Suomea sitovien kansainvälisten kalavarojen

7 §

Saalisrekisteri

Saalisrekisteriin tallennetaan kalastussäännön 33 §:ssä tarkoitettujen tietojen lisäksi kalastajan nimi, yhteystiedot ja käytetty kalastuslupatyyppe. Saalisrekisterin tietoja käytetään sopimuksen 13 artiklan 2 kohdassa *mainittuihin* tarkoituksiin. Saalisrekisterissä olevia tietoja voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa Suomen ulkopuolella oleville viranomaisille Suomea sitovien kansainvälisten kalavarojen

hoitoon ja suojeluun liittyvien velvoitteiden hoitamiseksi. Tietoja voidaan salassapitosäännösten estämättä lisäksi luovuttaa kalastusta valvoville viranomaisille valvontaa varten sekä kalatalousviranomaisille kalavarojen hoidon suunnittelua varten. Saalisrekisterin sisältämät henkilötiedot poistetaan viiden vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jonka aikana henkilö on antanut viimeisen saalisilmoituksen. Jollei tässä laissa toisin säädetä, henkilötietojen salassa pitämiseen ja luovuttamiseen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä muuhun henkilötietojen käsittelyyn luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 ja tietosuojalakia (1050/2018). Henkilötietojen käsittelyyn ei kuitenkaan sovelleta, mitä mainitun asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa säädetään.

Kalastussäännön 30 §:ssä tarkoitettua saalistietoa koskevaa ilmoitusvelvollisuutta on noudatettava myös sopimuksen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla Tenojoen vesistön lohennousualueella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin saalisilmoitusta koskevasta menettelystä.

8 §

Kalastuslupien myynnin järjestäminen

Sopimuksen 10 artiklassa tarkoitettujen kalastuslupien myynnin järjestämisestä vastaa alueella toimivaltainen kalatalousalue.

Kalatalousalue voi sopia kalastussäännön 4 §:n 3 kohdassa tarkoitetun venekalastusluvan ja 4 kohdassa tarkoitetun rantakalastusluvan myyntitehtävän suorittamisesta yksityisen palveluntuottajan tai kalastusoikeuden haltijana olevan yhteisen vesialueen osakaskunnan (palveluntuottaja) kanssa.

hoitoon ja suojeluun liittyvien velvoitteiden hoitamiseksi. Tietoja voidaan salassapitosäännösten estämättä lisäksi luovuttaa kalastusta valvoville viranomaisille valvontaa varten sekä kalatalousviranomaisille kalavarojen hoidon suunnittelua varten. Saalisrekisterin sisältämät henkilötiedot poistetaan viiden vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jonka aikana henkilö on antanut viimeisen saalisilmoituksen. *Henkilötietojen salassa pitämisestä ja luovuttamisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) ja muusta henkilötietojen käsittelystä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) ja tietosuojalaissa (1050/2018).* Henkilötietojen käsittelyyn ei kuitenkaan sovelleta *mainitun asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a ja b* alakohtaa.

Kalastussäännön 33 §:ssä tarkoitettua saalistietoa koskevaa ilmoitusvelvollisuutta on noudatettava myös sopimuksen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla Tenojoen vesistön lohennousualueella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa *tarkempia säännöksiä* saalisilmoitusta koskevasta menettelystä.

8 §

Kalastuslupien myynnin järjestäminen

Sopimuksen 10 artiklassa tarkoitettujen kalastuslupien myynnin järjestämisestä vastaa *Tenon* kalatalousalue.

Kalatalousalue voi sopia kalastussäännön 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun venekalastusluvan, 4 kohdassa tarkoitetun rantakalastusluvan ja 5 kohdassa tarkoitetun *muiden lajien kalastusluvan* myyntitehtävän suorittamisesta yksityisen palveluntuottajan tai kalastusoikeuden haltijana olevan yhteisen

Sopimus ei voi koskea kalastussäännön 5 §:n 4 momentissa tarkoitettuun kiintiöön kuuluvia kalastuslupia.

Palveluntuottajan on oltava luotettava ja asiantunteva. Palveluntuottajalla on oltava tehtävän hoitamisen edellyttämät tekniset, taloudelliset ja toiminnalliset valmiudet. Palveluntuottajalla on oikeus saada tehtävän suorittamisesta kohtuullinen palkkio, jonka maksaa luvan ostaja ja joka voi olla enintään viisi prosenttia luvan hinnasta. Kalatalousalueen on tehtävä kirjallinen sopimus palveluntuottajan kanssa tehtävän sisällöstä, lupamaksujen tilittämisestä ja muista tehtävän hoitamisen kannalta tarpeellisista seikoista sekä palkkiosta.

Kalatalousalue tilittää myydyistä kalastusluvista kertyneet lupatulot maa- ja metsätalousministeriön tilille. Tilitysajankohdasta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Kalatalousalue sekä palveluntuottaja ovat velvollisia järjestämään kalastajalle pääsyn sähköiseen saalisrekisteriin saalisilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi. Vastaava velvollisuus on myös muulla kalastusluvan luovuttavalla taholla sopimuksen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla Tenojoen vesistön lohennousualueella.

9 §

Vakinainen asuminen Tenojoen vesistön jokilaaksoissa

Kalastussäännön 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvana pidetään henkilöä, jonka kotikuntalain (201/1994) 2 §:ssä tarkoitettu kotikunta on kalastuskautta edeltäneen kalenterivuoden viimeisenä päivänä ollut Utsjoki tai Inari ja joka on tosiasiallisesti asunut Tenojoen vesistön jokilaaksojen varressa kalastuskautta edeltävän vuoden aikana vähintään seitsemän kuukauden ajan.

10 §

vesialueen osakaskunnan (*palveluntuottaja*) kanssa. Sopimus ei voi koskea kalastussäännön 8 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettuun kiintiöön kuuluvia kalastuslupia.

Palveluntuottajan on oltava luotettava ja asiantunteva. Palveluntuottajalla on oltava tehtävän hoitamisen edellyttämät tekniset, taloudelliset ja toiminnalliset valmiudet. Palveluntuottajalla on oikeus saada tehtävän suorittamisesta kohtuullinen palkkio, jonka maksaa luvan ostaja ja joka voi olla enintään viisi prosenttia luvan hinnasta. Kalatalousalueen on tehtävä kirjallinen sopimus palveluntuottajan kanssa tehtävän sisällöstä, lupamaksujen tilittämisestä ja muista tehtävän hoitamisen kannalta tarpeellisista seikoista sekä palkkiosta.

Kalatalousalue tilittää myydyistä kalastusluvista kertyneet lupatulot maa- ja metsätalousministeriölle. Tilitysajankohdasta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Kalatalousalue ja palveluntuottaja ovat velvollisia järjestämään kalastajalle pääsyn sähköiseen saalisrekisteriin saalisilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi. Vastaava velvollisuus on myös muulla kalastusluvan luovuttavalla taholla sopimuksen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla Tenojoen vesistön lohennousualueella.

9 §

Vakinainen asuminen Tenojoen vesistön jokilaaksoissa

Kalastussäännön 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvana pidetään henkilöä, jonka kotikuntalain (201/1994) 2 §:ssä tarkoitettu kotikunta on kalastuskautta edeltäneen kalenterivuoden viimeisenä päivänä ollut Utsjoki tai Inari ja joka on tosiasiallisesti asunut Tenojoen vesistön jokilaaksojen varressa kalastuskautta edeltävän vuoden aikana vähintään seitsemän kuukauden ajan.

10 §

Kalastuslupien hinnoittelu

Kalastussäännön 4 §:ssä tarkoitetuista kalastusluvista peritään seuraavat maksut:

1) yleinen paikkakuntalaislupa 40 euroa/kalastuskausi, kuitenkin maksuton alle 18-vuotiaille;

2) paikkakuntalaisen vapakalastuslupa 150 euroa/kalastuskausi, kuitenkin maksuton alle 18-vuotiaille;

3) kalastussäännön 5 §:n 4 momentissa tarkoitettuun lupakiintiöön kuuluva kalastusoikeuden haltijan venekalastuslupa 10 euroa/kalastusvuorokausi ja rantakalastuslupa 5 euroa/kalastusvuorokausi, kuitenkin enintään yhteensä 150 euroa kalastuskautta kohti.

Kalastussäännön 4 §:n 3 ja 4 kohdassa tarkoitettujen kalastuslupien hinta perustuu käypään hintaan, jonka määrittelemisessä otetaan huomioon vastaavatyypisten kalastuslupien markkinatilanne. Hinta voidaan määrittää erillaiseksi lupavyöhykkeen, lupatyypin ja ajankohdan perusteella. Luvan hinta on:

1) venekalastusluvasta enintään 150 euroa/kalastusvuorokausi;

2) rantakalastusluvasta enintään 150 euroa/kalastusvuorokausi;

3) Inarijoessa Matinkönkään yläpuolella ja Kietsimäjoessa veneestä ja rannalta kalastettaessa enintään 150 euroa/kalastusvuorokausi.

Alle 18-vuotiaalle voidaan myöntää 2 momentissa tarkoitettu lupa käypää hintaa alemmalla hinnalla tai maksutta.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 2 momentissa tarkoitettujen kalastuslupien hinnoista. Maa-

Kalastuslupien hinnoittelu

Kalastussäännön 7 §:ssä tarkoitetuista kalastusluvista peritään seuraavat maksut:

1) yleinen paikkakuntalaislupa 40 euroa kalastuskaudelta;

2) paikkakuntalaisen vapakalastuslupa 150 euroa kalastuskaudelta;

3) kalastussäännön 8 §:n 3 momentissa tarkoitettuun lupakiintiöön kuuluva kalastusoikeuden haltijan venekalastuslupa 10 euroa kalastusvuorokaudelta ja rantakalastuslupa 5 euroa kalastusvuorokaudelta sekä muiden lajien kalastuslupa 5 euroa kalastusvuorokaudelta, kuitenkin yhteensä enintään 150 euroa kalastuskautta kohden.

Kalastussäännön 7 §:n 1 momentin 3–5 kohdassa tarkoitettujen kalastuslupien hinta perustuu käypään hintaan, jonka määrittelemisessä otetaan huomioon vastaavatyypisten kalastuslupien markkinahinta. Hinta voidaan määrittää erisuuruiseksi lupavyöhykkeen, lupatyypin ja ajankohdan perusteella. Luvan hinta on:

1) venekalastuslupa 0–150 euroa kalastusvuorokaudelta;

2) rantakalastuslupa 0–150 euroa kalastusvuorokaudelta;

3) kalastuslupa Inarijoessa Matinkönkään yläpuolella ja Kietsimäjoessa veneestä ja rannalta kalastettaessa 0–150 euroa kalastusvuorokaudelta;

4) muiden lajien kalastuslupa 0–150 euroa.

Alle 18-vuotiaalle myönnetään 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu lupa maksutta.

Alle 18-vuotiaalle voidaan myöntää 2 momentissa tarkoitettu lupa käypää hintaa alemmalla hinnalla tai maksutta.

Mualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuva alle 18-vuotias on oikeutettu kalastussäännön 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuun lapsilupaan.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 2 ja 4

ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 3 momentissa tarkoitettujen lupien myöntämisedellytyksistä.

momentissa tarkoitettujen kalastuslupien hinnoista.

11 §

Kalastuslupatulojen käytön perusteet

Kalastussäännön 4 §:ssä tarkoitetuista kalastusluvista kertyneet varat käytetään:

- 1) lupien hyödyntämiseen perustuvasta käytöstä maksettaviin korvauksiin rajajokialueen vesialueen omistajille;
- 2) kalastuksenvalvonnasta ja lupamyynnin järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin; sekä
- 3) kalakantojen seurannasta ja tutkimuksesta sekä saalisrekisterin ylläpidosta ja kehittämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa edellisenä vuonna kertyneiden lupatulojen jakautumisen 1 momentissa säädettyjen käyttötarkoitusten välillä. Luvan myynnin järjestämisestä 8 §:n mukaisesti vastaava taho jakaa edellisenä vuonna kertyneet lupatulot 1 momentin 1 kohdan mukaisesti korvauksiin rajajokialueen vesialueiden omistajille. Jos vesialueen omistajalle jaossa tuleva määrä olisi enintään 50 euroa, varoja ei jaeta omistajalle, vaan ne jäävät kalatalousalueelle. Korvauksia ei pidetä valtionavustuslaissa (688/2001) tarkoitettuna valtionavustuksena. Korvaussaatavien vanhentumiseen sovelletaan kalastuslain 85 §:ää.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin 1 momentissa tarkoitettujen varojen käytön perusteista.

12 §

Erityinen kalastuslupakiintiö

Kalastussäännön 5 §:n 4 momentissa tarkoitettun kalastuslupakiintiön määrä on enintään 1 833 venekalastuslupaa ja 1 833

11 §

Kalastuslupatulojen käytön perusteet

Kalastussäännön 7 §:ssä tarkoitetuista kalastusluvista kertyneet varat käytetään:

- 1) *kalavesien* hyödyntämiseen perustuvasta käytöstä maksettaviin korvauksiin rajajokialueen vesialueen omistajille;
- 2) kalastuksenvalvonnasta ja lupamyynnin järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin; sekä
- 3) kalakantojen seurannasta ja tutkimuksesta sekä saalisrekisterin ylläpidosta ja kehittämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa *edellisen vuoden* kertyneiden lupatulojen jakautumisen 1 momentissa säädettyjen käyttötarkoitusten välillä. Luvan myynnin järjestämisestä 8 §:n mukaisesti vastaava taho jakaa edellisenä vuonna kertyneet lupatulot 1 momentin 1 kohdan mukaisesti korvauksiin rajajokialueen vesialueiden omistajille. Jos vesialueen omistajalle jaossa tuleva määrä olisi enintään 50 euroa, varoja ei jaeta omistajalle, vaan ne jäävät kalatalousalueelle. Korvauksia ei pidetä valtionavustuslaissa (688/2001) tarkoitettuna valtionavustuksena. Korvaussaatavien vanhentumiseen sovelletaan kalastuslain 85 §:ää.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan *antaa tarkempia säännöksiä* 1 momentissa tarkoitettujen varojen käytön perusteista.

12 §

Muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvien kalastusoikeuden haltijoiden kalastusluvut

rantakalastuslupaa. Määrä vahvistetaan valtioneuvoston asetuksella. Määrän vahvistamisessa on otettava huomioon kalastussäännön 5 §:ssä tarkoitetun Suomelle kuuluvan yleisen lupakiintiön (matkailulupakiintiö) koko ja muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksossa vakinaisesti asuville kalastusoikeuden haltijoille kuuluva osuus alueen kalastusoikeuksista. Varaamattomat erityislupakiintiön luvat voidaan siirtää ostettaviksi kalastussäännön 5 §:ssä tarkoitettuun matkailulupakiintiöön, mikäli niitä ei käytetä.

Erityisen kalastuslupakiintiön käyttö on mahdollista ainoastaan muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa asuvan (ulkopaikkakuntalainen) omistukseen perustuvan kalastusoikeuden perusteella.

Ulkopaikkakuntalaisella kalastusoikeuden haltijalla, jonka kiinteistön osuusluku rajajokialueella sijaitsevasta yhteisestä vesialueesta on 0,5, on kiinteistöä kohti oikeus ostaa yksi lupavuorokausi erityisestä kalastuslupakiintiöstä. Seuraavaan kalastuslupaan oikeuttava kerroin määritetään siten, että edellä tarkoitetun osuusluvun ylittävä kalastusoikeus oikeuttaa ostamaan lisäksi yhden lupavuorokauden jokaista osuusluvun kuuden kokonaisuksikön suuruista lisäystä kohti.

Kalastussäännön 8 §:n 1 momentin vene- ja rantakalastusluvista muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvien kalastusoikeuden haltijoiden osuus kalastusluvista on yksi kolmasosa kummastakin lupaluokasta.

Kalastussäännön 8 §:n 2 momentin muiden lajien kalastusluvista muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvien kalastusoikeuden haltijoiden osuus kalastusluvista on yksi kolmasosa kyseisestä lupaluokasta.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen lupien käyttö on mahdollista ainoastaan muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa asuvan (ulkopaikkakuntalainen) kiinteistön omistukseen perustuvan kalastusoikeuden perusteella.

Ulkopaikkakuntalaisella kalastusoikeuden haltijalla, jonka kiinteistön osuusluku rajajokialueella sijaitsevasta yhteisestä vesialueesta on 0,5, on kiinteistöä kohti oikeus ostaa yksi lupavuorokausi 1 momentin mukaisista lohenkalastukseen oikeuttavista luvista. Seuraavaan kalastuslupaan oikeuttava kerroin määritetään siten, että edellä mainitun osuusluvun ylittävä kiinteistön osuusluku oikeuttaa ostamaan lisäksi yhden lupavuorokauden jokaista osuusluvun kuuden kokonaisuksikön suuruista lisäystä kohti.

Ulkopaikkakuntalaisen kalastusoikeuden haltijan on erityisestä kalastuslupakiintiöstä lupaa ostaessaan osoitettava omistussuutensa määrä. Maanmittauslaitos toimittaa kalatalousalueelle vuosittain ennen kalastuskauden alkua tiedot alueen kiinteistöjen omistajista, heidän kotikunnastaan sekä heidän kiinteistöihinsä kuuluvan kalastusoikeuden määrästä. Tämän jälkeen tapahtuneita muutoksia omistussuhteissa ei oteta huomioon kalastuskauden kuluessa.

Mitä 3 ja 4 momentissa säädetään osuusluvusta ja omistussuuden osoittamisesta, sovelletaan myös ulkopaikkakuntalaiseen, joka omistaa vastaavan suuruiseen kalastusoikeuteen oikeuttavan yksityisen vesialueen.

Ulkopaikkakuntalaisella kalastusoikeuden haltijalla, jonka kiinteistön osuusluku rajajokialueella sijaitsevasta yhteisestä vesialueesta on 0,5, on oikeus ostaa lupavuorokausia 2 momentin mukaisesti muiden kuin lohen ja merinierjän kalastukseen oikeuttavista luvista 10 §:ssä säädettyin hinnoin ilman seuraavaan kalastuslupaan oikeuttavan kertoimen aiheuttamia rajoituksia.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista kiintiöistä varaamatta jääneet luvat voidaan siirtää ostettaviksi kalastussäännön 8 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettuihin matkailulupakiintiöihin, jos niitä ei ole määräaikaan mennessä varattu luvanmyyntijärjestelmästä. Vene- ja rantakalastusluvut on varattava viimeistään kalastusta edeltävän viikon perjantaina kello 15. Muiden lajien kalastukseen tarkoitettujen kalastussäännön 8 §:n 2 momentin mukaiset kalastusluvut on varattava viimeistään 15 päivänä heinäkuuta kello 15 tai, jos kyseinen päivä on lauantai tai sunnuntai, sitä edeltävänä perjantaina viimeistään kello 15.

Ulkopaikkakuntalaisen kalastusoikeuden haltijan on lupia ostaessaan osoitettava omistussuutensa. Maanmittauslaitos toimittaa kalatalousalueelle pyydettyä ennen kalastuskauden alkua tiedot alueen kiinteistöjen omistajista, heidän kotikunnistaan sekä kalastusoikeuden määrästä kiinteistöittäin.

Mitä 4 ja 5 momentissa säädetään osuusluvusta ja omistussuuden osoittamisesta, sovelletaan myös ulkopaikkakuntalaiseen, joka omistaa vastaavan suuruiseen kalastusoikeuteen oikeuttavan yksityisen vesialueen.

Kalastussäännön 8 §:n 4 momentin mukaisesti kalastuslupakiintiöstä lohenkalastukseen säädetään erikseen valtioneuvoston asetuksella. Kiintiöstä säädettyä on otettava huomioon niiden kalastusviikkojen määrä, joina

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä seuraaviin kalastuslupiin oikeuttavan kertoimen suuruudesta, jos kalastussäännön 5 §:ssä tarkoitettu matkailulupakiintiö tai sen alueellinen jako muuttuu tai jos erityislupakiintiön tarkoituksenmukainen käyttö sitä muutoin edellyttää, sekä lisäksi kalastuslupien varaamiseen liittyvistä määräajoista, ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeuden haltijoiden omistusosuuden huomioon ottamisesta kalastusvyöhykkeittäin sekä varaamattomien erityiseen kalastuslupakiintiöön kuuluvien lupien siirtämisestä ostettavaksi matkailulupakiintiöön.

14 §

Tenojoen vesistön venerekisteri

Kalastussäännön 36 §:ssä tarkoitettuna Tenojoen vesistön venerekisterinä on liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 216 §:ssä tarkoitettu liikenneasioiden rekisteri.

Tenon kalastusveneiden rekisteröintiin sovelletaan liikenteen palveluista annettua lakia 15–17 §:ssä säädetyn poikkeuksin.

kalastussäännön 5 §:n 2 momentin 3 kohdan ehdot täyttyvät, sekä lohisaaliskiintiön suuruus.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä edellä tässä pykälässä tarkoitettujen kalastuslupakiintiöiden koosta, seuraaviin kalastuslupiin oikeuttavien kertoimien suuruudesta, kalastuslupien varaamiseen liittyvistä määräajoista sekä varaamattomien kalastuslupakiintiöihin kuuluvien lupien siirtämisestä ostettaviksi matkailulupakiintiöihin, jos kalastussäännön 8 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen matkailulupien määrät tai niiden käyttöalueet muuttuvat tai lupakiintiöiden tarkoituksenmukainen käyttö sitä muutoin edellyttää.

14 §

Tenojoen vesistön venerekisteri

Kalastussäännön 38 §:ssä tarkoitettuna Tenojoen vesistön venerekisterinä on liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 216 §:ssä tarkoitettu liikenneasioiden rekisteri.

Tenon kalastusveneiden rekisteröintiin sovelletaan liikenteen palveluista annettua lakia tämän lain 15–17 §:ssä säädetyn poikkeuksin.

Tämän lain 1 §:n 2 momentissa tarkoitettun sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.
